

ORDNING OCH REDA I VÄLFÄRDEN

Innehållsförteckning

ORDNING OCH REDA I VÄLFÄRDEN	3
U1 Utlåtande ordning och reda i välfärden	4

ORDNING OCH REDA I VÄLFÄRDEN

Partistyreliens utlåtande över motionerna A54:4, A108:1, A131:3, D134:3, D134:4, F29:9, F50:5, F82:4, F94:2, F121:2, H2:1, H2:3, H7:2, H7:4, H57:1, I1:1, I1:2, I1:3, I2:1, I3:1, I4:1, I5:3, I5:4, I5:5, I5:7, I6:1, I7:1, I7:2, I7:3, I8:1, I9:1, I10:1, I10:2, I10:3, I10:4, I11:1, I11:3, I12:1, I12:2, I12:3, I13:3, I13:4, I13:5, I14:3, I14:4, I14:5, I14:6, I15:3, I15:4, I15:5, I15:6, I16:3, I16:4, I16:5, I17:3, I17:4, I17:5, I17:6, I18:1, I18:2, I19:1, I19:2, I20:1, I21:1, I21:2, I21:3, I21:4, I21:5, I22:1, I23:1, I23:2, I24:1, I25:1, I25:2, I25:3, I26:1, I26:2, I26:3, I27:1, I27:2, I28:1, I28:2, I28:3, I29:1, I29:2, I30:1, I30:2, I30:3, I31:1, I31:2, I31:3, I31:4, I32:1, I33:1, I34:1, I35:1, I35:2, I35:3, I35:4, I36:1, I37:1, I38:1, I39:1, I40:1, I41:1, I42:1, I43:1, I44:1, I44:2, I45:1, I45:2, I45:3, I46:1, I47:1, I47:2, I47:3, I48:1, I48:2, I48:3, I48:4, I49:1, I49:2, I49:3, I49:4, I50:1, I50:2, I50:3, I50:4, I51:1, I52:1, I52:2, I52:3, I53:1, I54:1, I54:2, I55:1, I56:1, I57:1, I58:1, I58:2, I59:1, I59:2, I59:3, I60:1, I60:2, I61:1, I62:1, I62:2, I62:3, I63:1, I64:1, I64:2, I64:3, I65:1, I65:2, I66:1, I67:1, I68:1, I68:2, I69:1, I69:2, I70:1, I70:2, I70:3, I70:4, I71:1, I72:1, I72:2, I72:3, I72:4, I72:5, I72:6, I73:1, I74:1, I75:1, I76:1, I76:2, I76:3, I76:4, I76:6, I77:1, I77:2, I77:3, I77:4, I77:5, I78:1, I78:2, I79:1, I79:2, I80:1, I81:1, I81:2, I81:3, I81:4, I82:1, I83:1, I84:1, I84:2, I84:3, I85:1, I85:2, I86:1, I87:1, I87:2, I87:4, I88:1, I88:2, I89:1, I90:1, I91:1, I91:2, I91:3, I92:2, I92:3, I92:4, I93:1, I93:2, I94:1, I94:2, I95:1, I95:2, I96:1, I96:2, I97:1, I98:1, I99:1, I99:2, I99:3, I100:1, I100:2, I100:3, I100:4, I100:5, I100:6, I100:7, I100:8, I100:9, I100:10, I100:11, I101:1, I101:2, I101:3, I101:4, I101:5, I101:6, I102:1, I103:1, I104:1, I104:2, I105:1, I105:2, I105:3, I106:1, I107:1, I108:1, I108:2, I108:3, I109:1, I110:1, I110:2, I111:1, I111:2, I112:1, I113:1, I113:2, I114:1, I114:2, I114:3, I115:1, I116:1, I116:2, I117:1, I118:1, I119:1, I119:2, I119:3, I120:2, I120:3, I121:1, I121:2, I121:3, I121:4, I121:5, I121:6, I122:1, I123:1, I123:2, I123:3, I123:4, I124:1, I124:2, I125:1, I125:2, I126:1, I126:2, I127:1, I128:1, I128:2, I129:1, I129:2, I129:3, I130:1, I130:2, I130:3, I130:4, I130:5, I130:6, I131:1, I132:1, I132:2, I132:3, I133:1, I134:1, I134:2, I135:1, I135:2, I135:3, I136:1, I136:2, I136:3, I136:4, I136:5, I137:1, I138:1, I138:2, I138:3, I138:4, I138:5, I138:6, I138:7, I139:1, I139:2, I139:3, I140:1, I140:2, I140:3, I141:1, I141:2, I141:3, I142:1, I143:1, I144:1, I145:1, I145:2, I145:3, I146:1, I146:2, I146:3, I146:4, I146:5, I147:1, I147:2, I147:3, I147:4, I147:5, I148:1, I149:1, I149:2, I149:3, I150:1, I150:2, I151:1, I151:2, I152:1, I152:2, I153:1, I153:2, I153:3, I153:4, I153:5, I154:1, I154:2, I154:3, I155:1, I155:2, I155:3, I156:1, I156:2, I156:3, I156:4, I156:5, I157:1, I157:2,

I157:3, I157:4, I157:5, I158:1, I158:2, I158:3, I158:4, I158:5, I159:1, I159:2, I159:3, I159:4, I159:5, I160:1, I160:2, I160:3, I160:4, I160:5, I161:1, I162:1, I163:1, I164:1, I165:1, I166:1, I167:1, I168:1, I169:1, I170:1, I170:2, I170:3, I171:2, I171:3, I171:4, I172:1, I173:1, I174:1, I175:1, K54:3

UI1 Utlåtande ordning och reda i välfärden

Välfärden är en viktig förutsättning för människors frihet. Den ska vara av hög kvalitet och finansieras gemensamt. Samma höga kvalitetskrav ska ställas på alla som är verksamma inom den offentligt finansierade välfärden. Vård, skola och omsorg är sociala rättigheter som ska fördelas efter behov och inte efter köpkraft eller marknadens principer. Alla ska ha rätt att välja, och medborgarnas inflytande och delaktighet i välfärden ska säkras. Skattemedel ska hanteras på ett effektivt sätt och lika regler kring öppenhet och insyn ska gälla i alla skattefinansierade verksamheter. Det krävs ett politiskt och gemensamt ansvar för kvaliteten i välfärden. Denna kvalitet kan inte lösas av marknaden eller vara en fråga bara för den enskilda individen.

Det senaste decenniet har svensk välfärd genomgått stora förändringar. Bland annat har andelen verksamheter inom välfärden som utförs av privata företag ökat kraftigt. Den mångfald detta har skapat har medfört mycket positivt. Både offentliga och privata utförare i olika former har mycket att tillföra välfärden. Men allt är inte bra. Idag finns exempel på att privata företag inom välfärden tummar på kvaliteten för att kunna göra stora vinster, till exempel genom en lägre personaltäthet i friskolor och på privata äldreboenden. Det är oacceptabelt. När vinsterna i välfärdsföretagen kan vara dubbelt så höga som i övriga näringslivet visar det att skattepengar inte används på bästa sätt. Privatiseringen får inte bli ett självändamål och vinstintresset får aldrig vara styrande över kvaliteten.

För Socialdemokraterna är kvaliteten i skolan, vården och omsorgen viktigast. Partistyrelsen vill se en vinstbegränsning, så att det inte längre går att göra stora vinster på bekostnad av kvaliteten. Denna vinstbegränsning sker genom ett antal olika regelskärpningar, som både syftar till att höja kvaliteten i välfärden, ser till att skattepengar används på bästa sätt, och att mångfald garanteras. Detta bör regleras på flera olika sätt; dels i lagstiftning, dels i villkor för tillståndsgivning samt i avtal och överenskommelser med utförarna.

Ingen vinst ska kunna tas ut på bekostnad av kvaliteten, utan kvaliteten ska vara hög och likvärdig i såväl privat som offentlig verksamhet. Idag uppkommer stora vinster genom att man genomgående har lägre personaltäthet i exempelvis friskolor och på privata äldreboenden. Mot bakgrund av detta menar partistyrelsen att personaltäthet, personalkostnader eller andra kvalitetsrelaterade kostnader ska regleras, så att de inte kan vara väsentligt lägre i privata verksamheter än i motsvarande kommunal eller landstingskommunal verksamhet. Syftet är att höja kvaliteten och garantera en effektivare användning av skattemedel. Krav på personalkostnader kan exempelvis handla om att säkerställa personalens utbildningsnivå.

För att förhindra att enskilda drabbas av plötsliga nedläggningar av välfärdsverksamheter, och för att motverka kortsiktiga vinster på bekostnad av kvaliteten, är det nödvändigt att ställa hårdare krav på vilka som får driva välfärdsverksamhet. Kompetens, seriositet och långsiktighet hos ägarna ska vara ett krav för att få tillstånd att starta nya välfärdsverksamheter. Riskkapitalbolag som agerar med kortsiktighet i ägandet kommer med kraven på långsiktighet inte att kvalificera sig till att äga välfärdsföretag. Vid varje ägarbyte ska tillståndet prövas på nytt. Varje utförare ska också tydligt redovisa information såväl om vem som är ägare som om eventuella ägarbyten, så att denna information finns lättillgänglig för medborgare och brukare. Vilken instans som ger tillstånd kan variera. Tillstånd som ges på felaktiga grunder ska återkallas. Fristående skolor som kraftigt förändrar antalet platser eller startar nya inriktningar ska ansöka om kompletterande tillstånd för detta.

För att ny välfärdsverksamhet ska kunna starta måste det finnas tillräckligt med underlag i form av exempelvis elever eller vårdtagare. På så sätt undviker man att resurser förbrukas i onödan. På skolans område ska det kommunala inflytandet över nyetableringar öka, genom att ett obligatoriskt samråd sker mellan kommunen och huvudmannen innan en fristående skola får tillstånd. Ett samarbetsavtal ska finnas innan skolan får starta. Av samrådet ska framgå vid vilken tidpunkt och var i kommunen en etablering är mest lämplig. Om någon part i undantagsfall behöver anmäla en avvikande uppfattning ska den nationella nivån träda in som oberoende tredje part. Under tiden ska etableringen skjutas upp.

Den kommun eller det landsting som vill ha fler aktörer inom vård- och omsorgsverksamhet kan använda sig av lagen om offentlig upphandling (LOU) alternativt lagen om valfrihetssystem (LOV). Båda modellerna har fördelar och nackdelar. LOU innebär en tidsbegränsad upphandling med en bestämd omfattning. Eftersom den är tidsbegränsad blir konsekvensen att en verksamhet kan utkonkurreras trots att kvaliteten och nöjdheten är stor. LOV innebär i sin tur att den aktör som vill etablera sig och som uppfyller de uppställda kraven tillåts göra det när som helst i obegränsad omfattning. Det finns alltså ingen tidsbegränsning för hur länge verksamheten får bedrivas, och kommunen eller landstinget kan inte heller påverka enskilda etableringar.

Partistyrelsen anser att det ska vara möjligt för kommuner och landsting att själva välja om de vill införa LOV eller inte. LOV ska alltså inte vara obligatorisk. Vidare bör LOV förändras, så att fri etablering för företagen inte längre är möjlig. Det är medborgarna som ska ha rätt att välja utförare, inte utförarna som ska få välja patienter eller omsorgstagare.

Ersättningssystemen inom välfärden ska ses över, så att de ersätter utförare för reella behov och de kostnader som finns. Skolpengen ska styras av elevernas behov, och ersättningen inom vården av vårdtyngd. Eftersom det är kommunerna som står med det yttersta ansvaret att erbjuda välfärd, om de privata alternativen på området skulle lägga ner, ska kommunerna också kompenseras för detta ansvar. De privata aktörernas ansvar för brukarnas fortsatta nyttjande av välfärden vid en eventuell nedläggning av privat verksamhet bör också ses över.

Ett grundläggande krav i skattelagstiftningen ska vara att företag inte tillåts att undandra vinster från beskattning till exempel genom att tillämpa orimligt höga räntesatser på interntlån mellan koncernbolag och dotterbolag. Det är orimligt att företag som finansieras av skattemedel inte betalar skatt i Sverige, utan i så kallade skatteparadis. Detta måste få ett slut. Samma skatteregler ska gälla för välfärdsföretagen som för övriga företag.

Det har förekommit upprörande exempel på hur offentliga verksamheter som byggts upp av skattemedel har sålts för mycket låga belopp. Det krävs grundliga överväganden innan välfärdsverksamheter kan privatiseras i form av att säljas ut – såld verksamhet är svår att köpa tillbaka om behov eller förhållanden förändras. Det är inte heller motiverat att personal kan överta offentlig egendom för att sedan med stor vinst sälja denna vidare till privata aktörer. Det leder vare sig till mångfald eller till sund konkurrens, och lagstiftning som förhindrar detta bör införas. En ny lag om investeringsskydd ska förhindra att skattefinansierad verksamhet inte kan säljas ut till privata ägare till underpris. Vidare är systemet med utmaningsrätt en dålig ordning, och partistyrelsen avvisar alla förslag om en obligatorisk utmaningsrätt.

För att garantera kvaliteten i välfärden krävs det en mer utbyggd tillsyn, med möjlighet till fler oannonserade inspektioner och med tydliga sanktioner vid brott mot reglerna. Inspektionsmyndigheterna ska ges utökade befogenheter att granska ekonomi och rätt att kräva tillbaka offentliga bidrag som används på felaktigt sätt. Enheter som inte följer gällande regelverk och har allvarliga kvalitetsbrister ska kunna återkrävas på offentliga medel, kunna tilldelas ekonomiska sanktioner och i sista hand kunna stängas. Den instans som ansvarar för tillståndsgivningen ska också vara ansvarig för uppföljning och inspektion av kvaliteten i verksamheten. I de fall där tillsynen sköts av den statliga nivån ska dock samverkan ske med kommuner och/eller landsting, och insyn ska råda i samtliga skattefinansierade välfärdsverksamheter.

Mångfalden inom välfärden är central och valfriheten ett viktigt värde. Den kommunala och landstingskommunala välfärden ska hålla hög kvalitet. För att garantera verklig mångfald ska non profit-alternativ uppmuntras och uppkomsten av privata monopol förhindras. I varje kommun ska det finnas offentliga alternativ inom välfärden. Det ska vara möjligt för kommuner att rikta upphandlingar och valfrihetssystem inom välfärden till enbart privata, kooperativa och ideella aktörer som inte drivs i vinstsyfte. LOU och LOV måste ses över för att göra detta möjligt. Bolagsformen aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (SVB) utgör en möjlighet för välfärdsföretag som vill bedriva sin verksamhet i non profit-form. Det civila samhällets aktörer kan spela en betydande roll i skolan, vården och omsorgen och till stor nytta för samhället. I nuläget tillvaratas inte denna potential fullt ut. Därför bör en nationell strategi för idéburen välfärd tas fram, i syfte att göra det möjligt för non profit-aktörer att växa och utvecklas. Det handlar inte minst om att säkerställa kapitalförsörjningen för ideella och kooperativa utförare, men även andra frågor kan vara aktuella, exempelvis former för samverkan med den offentligt utförda välfärden.

För att långsiktigt utveckla kvaliteten i välfärden menar partistyrelsen att finansärer, utförare och relevanta fackförbund tillsammans bör arbeta fram en etisk kod – ett socialt kontrakt – för all verksamhet inom

välfärden. Den etiska koden bör omfatta 1) Högre kvalitet i verksamheterna – utveckla mätmetoder, mått för kvalitet och verkningsfulla uppföljningssystem 2) Ansvarsfullt ägarskap – inklusive frågan om rimlig avkastning på kapital och återinvesteringar i verksamheten 3) Arbetsvillkor i välfärden. Den etiska koden ska innehålla krav på kollektivavtal för anställda i välfärdsverksamhet.

Tack vare den svenska offentlighetsprincipen har missförhållanden inom den offentliga välfärden upptäckts och debatterats. Partistyrelsen vill ställa motsvarande krav på de privata aktörer som verkar inom den skattefinansierade välfärden. Därtill ska varje enskild skola, vårdcentral och motsvarande tydligt redovisa sin ekonomi. Av redovisningen ska alla intäkter och utgifter kopplade till den enskilda enheten framgå, och därmed även vinsterna som uppstår. Det ska inte längre räcka att ekonomin redovisas på koncernnivå. Redovisningen ska ske enligt lagstiftning och god sed för svensk förvaltning. På så sätt ökar insynen både för medborgare och förtroendevalda. Det kommer att synas på vilket sätt företagen disponerar sina resurser och om de exempelvis flyttar medel mellan enheter i olika kommuner.

Reglerna ska vara desamma inom all välfärd, oavsett huvudman. Därför ska Sverige godkänna ILO:s konvention 94. Grundlagen ger meddelarfrihet åt alla. Efterforskningskyddet gäller dock bara i offentligt utförd verksamhet. Detta vill vi ändra på. Personal i offentligt finansierad privat välfärd ska också omfattas av meddelarskydd. Även Lex Sarah ska utvidgas så att missförhållanden hos privata utförare inom socialtjänstlagens och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrades område ska anmälas till oberoende instans.

Partistyrelsen vill tydliggöra gränsdragningen mot verksamhet som är uppenbart olämplig att bedriva i annat än i offentlig regi. Universitets- och akutsjukhusen har en central roll för att kunna ge högkvalitativ och jämlik vård över hela landet. Samverkan mellan specialistsjukvård, forskning och avancerad utbildning är vital för hela sjukvårdens infrastruktur. Att bryta ut och avhända sig ansvaret för sjukhusen riskerar att slå sönder vårdkedjor för patienten och försämra samverkan mellan olika delar av vården. Detta bör regleras i lag. Nästan alla svenska sjukhus som finansieras gemensamt drivs idag offentligt. Så ser det också ut i många jämförbara länder. Många av sjukhusen utgör komplexa och högt kvalificerade nav i sjukvårdens vårdkedjor och förändringar av dessa påverkar vården i många andra delar. Partistyrelsens uppfattning är att inte några sjukhus ska säljas, privatiseras eller styckas upp och omvandlas till vårdgallerior.

Att undersöka effekterna av avregleringar och privatiseringar är i första hand en forskningsfråga. Socialdemokraterna vill att regeringen ska utreda vilka effekter bland annat det fria skolvalet och etableringen av friskolor har haft på utbildning och undervisning.

För att garantera verklig valfrihet bör människors inflytande över innehållet i välfärdstjänsterna öka. I många sektorer, exempelvis äldreomsorgen, är det inte antalet utförare som är det primära för brukaren. Istället finns det starka önskemål om att individen i högre grad ska kunna påverka verksamhetens innehåll. Verklig valfrihet kräver mer än möjligheten att kunna välja utförare. Människor måste också kunna påverka när och hur de tjänster de tar del av levereras. Även de som arbetar i välfärden ska ha inflytande

och delaktighet i verksamheten. Medborgarnas behov ska styra välfärdens utformning. En förutsättning för detta är att ekonomin är i balans. Byggandet av ett hållbart välfärdssamhälle är en viktig uppgift för framtiden.

Att förbättra och utveckla välfärden är ett ständigt pågående arbete som behöver ske på många plan samtidigt. Partistyrelsen avser att arbeta vidare med den här frågan, men exakt i vilka former det arbetet kommer att utföras får avgöras längre fram.

Syftet med de samlade åtgärder som här läggs fram är att förbättra kvaliteten men också att avsevärt begränsa vinsterna, samtidigt som mångfald och valfrihet garanteras för medborgarna.

Om det skulle visa sig att vinstnivåerna trots de föreslagna åtgärderna fortsätter att vara höga eller att kvaliteten inte förbättras under den kommande mandatperioden, är partistyrelsen beredd till ytterligare regelskärpningar och ny lagstiftning i syfte att höja kvaliteten och begränsa vinstuttagen.

Partikongressen föreslås besluta:

att bifalla motionerna F29:9, F50:5, F82:4, H7:2, I5:5, I6:1, I10:2, I25:1, I25:2, I25:3, I30:3, I31:3, I33:1, I42:1, I59:1, I59:3, I67:1, I72:5, I76:3, I78:2, I88:1, I92:4, I93:2, I99:3, I100:3, I101:2, I105:2, I106:1, I107:1, I108:3, I116:2, I119:2, I119:3, I121:1, I123:3, I130:3, I130:4, I130:5, I130:6, I136:1, I136:2, I136:3, I138:4, I138:6, I141:3, I145:1, I146:4, I147:4, I149:2, I150:2, I157:5, I171:2

F29:9 (Kristianstads arbetarekommun) att ge kommunerna ett avgörande inflytande över friskoleetableringar

F50:5 (Örebro läns partidistrikt, Västmanlands partidistrikt, Uppsala läns partidistrikt, Södermanlands partidistrikt, Östergötlands partidistrikt, Stockholms läns partidistrikt) att införa likvärdiga regler för friskolor som för kommunala skolor såväl när det gäller skyldigheter och rättigheter, insyn och uppföljningar

F82:4 (Jönköpings arbetarekommun) att stärka det kommunala inflytandet gällande friskolor

H7:2 (Huddinge arbetarekommun - enskild) att avskaffa den fria etableringsrätten

I5:5 (Örebro arbetarekommun) att kommunerna i större utsträckning tillåts fördela resurser efter behov mellan olika skolor – fristående och kommunala

I6:1 (Lunds arbetarekommun) att verka för ett bättre skydd för det gemensamt ägda och söka finansiella former som underlättar för kommuner och andra samhällsorgan att skapa och skydda det vi äger tillsammans

I10:2 (Höganäs arbetarekommun) att via lagstiftning se över möjligheterna till ett bättre skydd för samhällsägda egendom

I25:1 (Linköpings arbetarekommun) att Socialdemokraterna arbetar för att begränsa möjligheterna för att ta ut vinst (eller utdelning) i friskolor

I25:2 (Linköpings arbetarekommun) att Socialdemokraterna tar fram förslag som uppmuntrar långsiktiga ägandeformer av friskolor

I25:3 (Linköpings arbetarekommun) att Socialdemokraterna tar fram förslag som försvårar kortsiktigt ägande (t.ex. riskkapitalbolag) av friskolor

I30:3 (Malmö arbetarekommun – enskild) att socialdemokratin bejakar rätten för ideella föreningar, stiftelser och kooperativ att bedriva välfärdstjänster

I31:3 (Hörs arbetarekommun – enskild) att socialdemokratin bejakar rätten för ideella föreningar, stiftelser och kooperativ att bedriva välfärdstjänster

I33:1 (Umeå arbetarekommun) att våra skattepengar skall användas till ökad kvalitet inom vård skola och omsorg

I42:1 (Härnösand arbetarekommun) att Socialdemokraterna ska verka för att förändra Lagen om valfrihetssystem (LOV) i primärvården på så sätt att regioner och landsting i framtiden ska kunna besluta om att enbart icke vinstdrivande organisationer, företag, stiftelser och personalkooperativ ska ges möjlighet att etablera vård/hälsocentraler

I59:1 (Nacka arbetarekommun) att det införs ett krav att offentligt finansierad verksamhet inom vård, skola och omsorg ska lämna ekonomisk redovisning per enhet

I59:3 (Nacka arbetarekommun) att kommuner ska vara beslutsmässigt delaktiga i tillståndsbedömningen vid öppnandet av nya friskolor inom den egna kommunen

I67:1 (Ystads arbetarekommun) att partiet skall verka för att anställda har meddelarskydd och kollektivavtal i skattefinansierad välfärd

I72:5 (Skånes partidistrikt) att kommuner ges avgörande inflytande över etablering av nya friskolor

I76:3 (Helsingborgs arbetarekommun) att det ska bli förbjudet för kommuner att sälja skolor till underpris

I78:2 (Askersunds arbetarekommun) att redovisning sker enligt svensk lagstiftning och enligt god sed för svensk förvaltning

I88:1 (Ängelholms arbetarekommun) att partikongressen beslutar att regelverket för friskolornas etablering i kommunerna ses över

I92:4 (Arboga arbetarekommun) att en översyn görs av de lagar som reglerar aktiebolag och andra företagsformer med syftet att stärka samhällets möjligheter till insyn och handlingsutrymme i pågående skattefinansierad verksamhet

I93:2 (Vaggeryds arbetarekommun) att sjukvård som bedrivs på entreprenad ska omfattas av samma regler och skyldigheter som den offentligt drivna sjukvården

I99:3 (Värnamo arbetarekommun) att samma insyn ska finnas i fristående privata skolor som i kommunala

I100:3 (Stockholms partidistrikt) att en ny stopplag rörande försäljning av sjukhus införs

I101:2 (Haninge arbetarekommun) att tillförsäkra upphandlaren insyn i upphandlad verksamhet på så sätt att kvaliteten för brukarna sätts i fokus

I105:2 (Härjedalens arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att förenkla för idéburna organisationer att driva delar av offentligt finansierad verksamhet t.ex. i form av icke vinstdrivna kooperativ. Dels genom att se över hindrande lagstiftning samt tydliggöra den sociala klausulen i lagen om offentlig upphandling

I106:1 (Stenungsunds arbetarekommun) att inför val av driftform för offentligt finansierad verksamhet ska huvudmännen – kommuner och landsting/regioner – fastställa tydliga kvalitetskrav för att komma ifråga för sådana uppdrag

I107:1 (Eskilstuna arbetarekommun) att partikongressen beslutar verka för att ge kommunerna ett avgörande inflytande vid etablering av fristående skolor

I108:3 (Värnamo arbetarekommun) att insyn ska ske i områden som betalas med skattemedel

I116:2 (Kristianstads arbetarekommun) att vi socialdemokrater arbetar för att återinföra den stopplag som förhindrar försäljningen av akutsjukvård och sjukhus

I119:2 (Jönköpings läns partidistrikt) att strama upp och utveckla lagstiftning och regler för att ge kommuner och landsting större inflytande över etableringar inom välfärdssektorn så att kommuner och landsting kan uppfylla sitt ansvar för att säkra jämlik och tillgänglig välfärd

I119:3 (Jönköpings läns partidistrikt) att utveckla och säkerställa regler och riktlinjer för att nå en välfärdsmodell som säkrar människors tillgång till tillgänglig och jämlik skola, vård och omsorg

I121:1 (Lunds arbetarekommun) att grunden för den socialdemokratiska politiken inom vård, skola och omsorg ska vara i linje med vad som anges i partiprogrammet om varje människas rätt till frihet, rätt till delaktighet och medbestämmande

I123:3 (Falun arbetarekommun) att Socialdemokraterna tar ställning för att non-profit företag etablerar sig inom välfärdssektorn för att tillgodose en valfrihet och etableringsrätt utan vinstintressen

I130:3 (Göteborgs partidistrikt) att den offentliga insynen i och meddelarskyddet för anställda hos externa utförare av skattefinansierade välfärdstjänster ska stärkas

I130:4 (Göteborgs partidistrikt) att kommuner ges möjlighet att begränsa förfrågningsunderlag vid upphandling av välfärdstjänster och tillträde till valfrihetssystem till non-profit organisationer

I130:5 (Göteborgs partidistrikt) att kommunernas yttrande inför etablering av friskolor ska tillmätas avgörande betydelse

I130:6 (Göteborgs partidistrikt) att kommuner, landsting och regioner ges ett avgörande inflytande inför extern etablering inom hälsovården och socialtjänsten

I136:1 (Västerbottens partidistrikt) att vinstuttag inom välfärdssektorn begränsas

I136:2 (Västerbottens partidistrikt) att fri etablering avskaffas inom vård och omsorgsområdet

I136:3 (Västerbottens partidistrikt) att arbeta för och uppmuntra etablering av intraprenader, sociala företag, ekonomiska föreningar och kooperativa lösningar

I138:4 (Örebro arbetarekommun – enskild) att kommuner och landsting ges möjlighet att överlåta driften för vissa delar av sina verksamhetsområden till enbart icke-vinstdrivande aktörer

I138:6 (Örebro arbetarekommun – enskild) att lagstiftningen för så kallad aggressiv skatteplanering skärps

I141:3 (Västerbottens partidistrikt) att kommunen skall kunna utföra utökad kontroll av skolor och att dessa klarar den av kommunen satta kvalitén

I145:1 (Gullspångs arbetarekommun) att företag som verkar med offentliga medel inte tillåts skatteplanera via s.k skatteparadis

I146:4 (Marks arbetarekommun) att kommuner ges avgörande inflytande över etablering av nya friskolor

I147:4 (Sölvesborgs arbetarekommun – enskild) att kommuner ges avgörande inflytande över etablering av nya friskolor

I149:2 (Skellefteå arbetarekommun – enskild) att alla samhällsmedborgare ska ha rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter

I150:2 (Ängelholms arbetarekommun) att skattelagstiftningen skärps för att hindra möjligheten att ta stora internlån med höga räntor som överförs till bolag inom koncernen, vilken har sitt huvudsäte i ett skatteparadis

I157:5 (Avesta arbetarekommun) att Socialdemokraterna prioriterar välfärdens framtid

I171:2 (Borås arbetarekommun) att vi skall värna allas pengar och hela tiden sträva efter att de används på ett värdesäkrande sätt

Partikongressen föreslås besluta:

att anse följande motioner besvarade med hänvisning till utlåtandet: A54:4, A108:1, A131:3, D134:3, F94:2, H2:3, I3:1, I5:3, I5:7, I10:1, I10:4, I11:3, I12:1, I13:5, I14:5, I15:5, I16:5, I17:5, I18:1, I19:1, I21:1, I21:2, I21:4, I21:5, I23:1, I26:3, I28:1, I28:2, I28:3, I29:1, I29:2, I35:4, I38:1, I39:1, I40:1, I43:1, I46:1, I48:2, I48:3, I48:4, I49:2, I49:3, I49:4, I50:2, I50:3, I50:4, I51:1, I53:1, I54:1, I54:2, I60:1, I60:2, I61:1, I62:2, I62:3, I65:1, I65:2, I70:1, I70:3, I70:4, I72:1, I72:2, I72:3, I72:6, I75:1, I76:2, I76:4, I76:6, I77:1, I77:2, I77:5, I79:1, I80:1, I81:1, I81:3, I83:1, I84:1, I84:2, I84:3, I85:1, I85:2, I87:1, I87:4, I88:2, I89:1, I91:1, I91:3, I94:1, I94:2, I98:1, I99:1, I100:4, I100:5, I100:6, I100:7, I100:8, I100:10, I101:1, I101:3, I101:5, I102:1, I104:1, I105:1, I105:3, I108:1, I110:1, I110:2, I111:1, I113:2, I114:2, I114:3, I116:1, I117:1, I119:1, I120:2, I120:3, I121:2, I121:3, I121:4, I121:5, I121:6, I123:1, I124:2, I125:1, I125:2, I128:1, I128:2, I129:1, I130:1, I130:2, I131:1, I134:1, I134:2, I136:4, I136:5, I138:7, I139:3, I145:2, I146:1, I146:2, I146:5, I147:1, I147:2, I147:5, I151:1, I151:2, I153:1, I153:3, I153:4, I153:5, I154:1, I155:3, I156:1, I156:2, I156:5, I157:1, I157:2, I158:1, I158:2, I158:5, I159:1, I159:2, I159:5, I160:1, I160:2, I160:5, I161:1, I162:1, I163:1, I164:1, I165:1, I166:1, I167:1, I168:1, I171:4, I174:1

A54:4 (Sollentuna arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att en granskning och utvärdering av de avsatta ekonomiska resurserna till barnomsorg, äldreomsorg, skola samt hälso- och sjukvård genomförs, så att mål och resultat kan utläsas. De avsatta ekonomiska resurserna ska inte tillåtas hamna i ett ”svart hål” i en administrationsavgrund, vilket lätt kan hända, även om avsikten är en helt annan från början

A108:1 (Bodens arbetarekommun) att skattefinansierad verksamhet också beskattas i Sverige

A131:3 (Norbergs arbetarekommun) att nya förslag om privatiseringar och utförsäljningar alltid först ska vägas mot tänkt nytta för alla berörda människor och alla landsändar

D134:3 (Kristianstads arbetarekommun) att samma kvalitetskrav som gäller offentligt drivna skolor ställs på friskolor vad gäller bibliotek, skolhälsovård, yrkesvägledning, lokaliteter, utbildade lärare, dokumentering, arkivering av dokument osv

F94:2 (Malmö arbetarekommun) att kommunerna som skolhuvudmän ges rätt att styra etableringen av nya skolor efter behov, på ett sådant sätt så att alla elevers rätt till god utbildning går före skolföretagares rätt till etablering

H2:3 (Borlänge arbetarekommun - enskild) att LOV (lagen om valfrihetssystem) ses över för att öka kommunernas och landstingens möjligheter att kontrollera och styra verksamheten efter rådande lokala förhållanden

- I3:1 (Tyresö arbetarekommun) att socialdemokratin utarbetar en strategi som utvecklar den offentliga välfärdssektorn, öppnar för mer av småskalig non-profit-alternativ, samt långsiktigt begränsar och pressar tillbaka det privata vinstintresset inom skattefinansierad välfärdssektor
- I5:3 (Örebro arbetarekommun) att den fria etableringsrätten upphävs men att redan gjorda etableringar behålls
- I5:7 (Örebro arbetarekommun) att kommunernas möjlighet till insyn och kontroll av kvalitet i fristående skolor förstärks
- I10:1 (Höganäs arbetarekommun) att avregleringar och privatiseringar inom offentligt finansierade verksamhetsområden som skolan, vård, omsorg och järnväg blir föremål för en genomgripande översyn och utvärdering
- I10:4 (Höganäs arbetarekommun) att det efter mönster från våra nordiska grannländer skapas möjligheter för s k non-profitföretag inom skattefinansierade verksamhetsområden som skola, vård och omsorg
- I11:3 (Sundsvalls arbetarekommun) att resursfördelningen till skolorna fördelas utifrån behov istället för antalet elever
- I12:1 (Umeå arbetarekommun) att SAP står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I13:5 (Södertälje arbetarekommun - enskild) att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna
- I14:5 (Sala arbetarekommun) att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna
- I15:5 (Falkenbergs arbetarekommun) att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna
- I16:5 (Eskilstuna arbetarekommun) att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna
- I17:5 (Lunds arbetarekommun) att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna
- I18:1 (Landskrona arbetarekommun) att den etableringsfrihet som i praktiken råder inom skolväsendet avskaffas

I19:1 (Helsingborgs arbetarekommun) att etableringsfrihet som idag i praktiken råder inom skolväsendet avskaffas

I21:1 (Jönköpings arbetarekommun) att utveckla en ny välfärdsmodell som säkerställer alla människors tillgång till en jämlik skola, vård och omsorg

I21:2 (Jönköpings arbetarekommun) att en valfrihetsmodell utarbetas för att möjliggöra för medborgare att påverka inriktning på skola och omsorg

I21:4 (Jönköpings arbetarekommun) att avveckla nuvarande system inom vård, skola och omsorg som primärt syftar till att ge privata bolag möjlighet att tjäna pengar på välfärdens resurser

I21:5 (Jönköpings arbetarekommun) att folkvalda i kommuner och landsting åter ges makt över etablering av icke-kommunala skolor och vårdinrättningar

I23:1 (Gävle arbetarekommun - enskild) att Socialdemokraterna utarbetar en modell enligt ovanstående

I26:3 (Lindesbergs arbetarekommun) att offentlighetsprincipen även ska gälla fristående skolor

I28:1 (Rättvik arbetarekommun) att lagar och regelverk ses över i syfte att skydda skattebetalarnas pengar som är avsedda för den gemensamma välfärden

I28:2 (Rättvik arbetarekommun) att kommuner och landsting ges rätten att göra begränsningar vid offentlig upphandling och har rätten att vid införande av olika valfrihetsmodeller teckna sådana avtal som garanterar att ev vinster går tillbaka till välfärden för att säkra en god kvalitet

I28:3 (Rättvik arbetarekommun) att meddelarskydd också ska gälla privata bolag som driver verksamheter på uppdrag av kommuner och landsting med skattefinansierade medel

I29:1 (Landskrona arbetarekommun) att vård, omsorg och skola ska ses som sociala rättigheter

I29:2 (Landskrona arbetarekommun) att sociala rättigheter inte är handelsvaror avsedda att utsättas på den fria marknaden

I35:4 (Hässleholms arbetarekommun) att kvalitetssäkra både offentlig och alternativ verksamhetsform

I38:1 (Valdemarsviks arbetarekommun) att ge partistyrelsen i uppdrag att utforma partiets politik på välfärdsområdet så att de i motionen angivna förutsättningarna uppfylls

I39:1 (Söderköpings arbetarekommun) att ge partistyrelsen i uppdrag att utforma partiets politik på välfärdsområdet så att de i motionen angivna förutsättningarna uppfylls

I40:1 (Uddevalla arbetarekommun) att Skolinspektion och kommunerna ges en förstärkt kvalitetsgranskning och tillsyn över friskolorna som även inkluderar ekonomisk insyn

I43:1 (Huddinge arbetarekommun – enskild) att frågan om hembud vid överlåtelse av offentlig verksamhet utreds

I46:1 (Göteborgs partidistrikt) att Socialdemokraterna verkar för att Offentlighetsprincipen och Meddelarskydd med tillhörande lagstiftning införs för alla skattefinansierade verksamheter som drivs av privata aktörer

I48:2 (Halmstads arbetarekommun) att Socialdemokraterna står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet

I48:3 (Halmstads arbetarekommun) att Socialdemokraterna får i uppdrag att i den offentliga debatten med kraft påtala medborgarnas behov av välfärdstjänster av hög kvalitet med allmän tillgänglighet. Socialdemokraterna ska också verka för ett skatteuttag som utgår från höga välfärdsambitioner, samt bidra

till ett offentligt samtal där större fokus läggs på vilka reformer man vill genomföra än vilka skattenivåer man förespråkar

I48:4 (Halmstads arbetarekommun) att Socialdemokraterna aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden

I49:2 (Uddevalla arbetarekommun) att Socialdemokraterna står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet

I49:3 (Uddevalla arbetarekommun) att Socialdemokraterna får i uppdrag att i den offentliga debatten med kraft påtala partiets medlemmars behov av välfärdstjänster av hög kvalitet med allmän tillgänglighet. Socialdemokraterna ska också verka för ett skatteuttag som utgår från höga välfärdsambitioner, samt bidra till ett offentligt samtal där större fokus läggs på vilka reformer man vill genomföra än vilka skattenivåer man förespråkar

I49:4 (Uddevalla arbetarekommun) att Socialdemokraterna aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden

I50:2 (Kungälv's arbetarekommun) att Socialdemokraterna står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet

I50:3 (Kungälv's arbetarekommun) att Socialdemokraterna får i uppdrag att i den offentliga debatten med kraft påtala partiets medlemmars behov av välfärdstjänster av hög kvalitet med allmän tillgänglighet. Socialdemokraterna ska också verka för ett skatteuttag som utgår från höga välfärdsambitioner, samt bidra till ett offentligt samtal där större fokus läggs på vilka reformer man vill genomföra än vilka skattenivåer man förespråkar

I50:4 (Kungälv's arbetarekommun) att Socialdemokraterna aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden

I51:1 (Lysekils arbetarekommun) att ett meddelar skydd i likhet med det som gäller för offentligt anställda införes för privatanställda inom verksamhet som finansieras med offentliga medel

I53:1 (Trollhättans arbetarekommun) att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

I54:1 (Höganäs arbetarekommun) att berörda kommunala förvaltningar får full insyn i friskolor, föräldra-, och personalkooperativ, LASS och LSS - kooperativ för personliga assistenter m.fl. liknande verksamheter samt privata och kooperativa institutioner för vård och omsorg av äldre

I54:2 (Höganäs arbetarekommun) att kommunernas revisorer har insyn i den verksamhet som inte drivs kommunalt

I60:1 (Ystads arbetarekommun) att socialdemokratiska partiet inför valet 2014 skall framlägga ett sammanhållet förslag till politik beträffande välfärdstjänster, deras organisering och finansiering, som utgår från grundtanken att av det allmänna avsatta medel för välfärdstjänster skall användas till verksamheten i fråga

I60:2 (Ystads arbetarekommun) att vi skall motsätta oss en obligatorisk utmaningsrätt och ge vallöfte att upphäva en sådan utmaningsrätt om den införs och upphäva den obligatoriska tillämpningen regionalt av LOV samt istället satsa på någon form av användarstyrd välfärd som exempelvis i den s.k.

Göteborgsmodellen

I61:1 (Härnösand arbetarekommun) att socialdemokratiska partikongressen tar ställning för landstings- och regionkommunal vetorätt vid etableringar av nya vård- och hälsocentraler

I62:2 (Örebro arbetarekommun – enskild) att LOV kompletteras med krav på utförarna att erbjuda goda arbetsförhållanden, insyn och medinflytande för de anställda

I62:3 (Örebro arbetarekommun – enskild) att LOV kompletteras med formuleringar som innebär att målgruppen för välfärdsinsatserna tillförsäkras insyn och inflytande över verksamheten

I65:1 (Sundsvalls arbetarekommun) att Socialdemokraterna, när vi återfått regeringsmakten 2014, avskaffar LOV i dess nuvarande form och istället inför ett system där patienternas vårdbehov som styr och inte företagens intressen

I65:2 (Sundsvalls arbetarekommun) att se till att det kommunala självstyret också i fortsättningen måste gälla, så att landsting/regioner kan styra resurser och lokalisering av vårdcentraler dit de behövs bäst

I70:1 (Upplands Väsby arbetarekommun) att Socialdemokraterna aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden

I70:3 (Upplands Väsby arbetarekommun) att Socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer, som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd, bör undandras marknadsekonomi och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta

I70:4 (Upplands Väsby arbetarekommun) att Socialdemokraterna står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverka den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster

I72:1 (Skånes partidistrikt) att den kommunalt drivna vården, skolan och omsorgen skall vara väl utbyggd i alla kommuner för att kunna tillmötesgå varje individs behov och önskemål

I72:2 (Skånes partidistrikt) att privat drift inom vård, skola och omsorg ses som komplement till offentlig drift

I72:3 (Skånes partidistrikt) att inte mer läggs ut på entreprenad i en kommun än som kan tas tillbaka i offentlig regi om kvaliteten skulle äventyras

I72:6 (Skånes partidistrikt) att meddelarfriheten gäller för personal inom privata välfärdsföretag på samma sätt som inom offentliga

I75:1 (Enköpings arbetarekommun) att offentlighetsprincipen ska gälla för all skattefinansierad verksamhet inom äldreomsorgen

I76:2 (Helsingborgs arbetarekommun) att en begränsning av uttag av vinst från företag som driver verksamheter med offentliga medel. Denna begränsning bör gälla såväl vid en eventuell årlig utdelning som vid försäljning av verksamheten

- I76:4 (Helsingborgs arbetarekommun) att tydliga kvalitetskrav utarbetas för att gälla för alla skolor
- I76:6 (Helsingborgs arbetarekommun) att offentlighetsprincipen och meddelarfrihet ska gälla på alla skolor
- I77:1 (Leksands arbetarekommun) att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor
- I77:2 (Leksands arbetarekommun) att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I77:5 (Leksands arbetarekommun) att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta
- I79:1 (Borlänge arbetarekommun) att vi på ålderns höst inte blir brickor i ett köp- och säljsystem
- I80:1 (Bjuvs arbetarekommun – enskild) att partiet gör en översyn för att stoppa privata aktörers övervinster inom den offentliga sektorn
- I81:1 (Borås arbetarekommun) att med prioritet och kraft verka för ett regelverk för icke vinstdrivande företag
- I81:3 (Borås arbetarekommun) att ett regelverk för "non profit företag" bör formuleras så att det också skulle fungera på personalkooperativ och brukarkooperativ
- I83:1 (Kalmar arbetarekommun – enskild) att Socialdemokraterna skriver ett välfärdsprogram där vi formulerar vilka vinster som är rimliga för privata aktörer att plocka ut ur verksamheter som är finansierade med skattemedel
- I84:1 (Ale arbetarekommun) att arbeta för att verksamhet som drivs med offentlig finansiering utsätts för demokratisk kontroll och att allt, utöver skäligen vinst, återinvesteras i kvalitetsförstärkningar i verksamheten
- I84:2 (Ale arbetarekommun) att meddelarskydd för de anställda gäller på alla arbetsplatser som är skattefinansierade
- I84:3 (Ale arbetarekommun) att all verksamhet som är skattefinansierad följer offentlighetsprincipen
- I85:1 (Karlskrona arbetarekommun) att verka för att skolor, vård och omsorg inte privatiseras med stora vinstintresse
- I85:2 (Karlskrona arbetarekommun) att partistyrelsen får i uppdrag att tillsätta en bred arbetsgrupp som utreder hur privata företag skall verka inom skola, vård och omsorg där skattepengarna stannar kvar i verksamheten, samt redovisa förslagen i god tid innan valet 2014
- I87:1 (Lunds arbetarekommun) att kommunerna får det avgörande inflytandet vad gäller tillstånd för etablering av fristående skolor och enskilda förskolor
- I87:4 (Lunds arbetarekommun) att fristående gymnasieskolor genom exempelvis ekonomiska garantier, säkrar rätten för alla elever att slutföra sin utbildning i det fall skolan eller utbildningen läggs ner
- I88:2 (Ängelholms arbetarekommun) att partikongressen beslutar att arbeta för att ta fram tydliga riktlinjer vid vinstuttagning för friskolorna

I89:1 (Falun arbetarekommun) att vid en utökning av utbildningsplatser hos en friskola skall det krävas en ny ansökan till skolverket med ett nytt utlåtande från kommunen för att säkerställa en god kvalitet på utbildning och ett brett utbud av program för eleverna

I91:1 (Luleå arbetarekommun) att Socialdemokraterna kritiskt utvärderar och hittar alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor

I91:3 (Luleå arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för en strategi i motionens anda och utarbetar konkreta politiska krav till valet 2014

I94:1 (Lunds arbetarekommun) att det införs ett förbud mot att på något sätt, till exempel via entreprenad, överföra drift av sjukhusvård till vinstdrivande aktörer

I94:2 (Lunds arbetarekommun) att det införs ett förbud mot att på något sätt överlämna delar av eller hela offentligfinansierade sjukhus till privata, vinstdrivande eller ej, aktörer

I98:1 (Falkenbergs arbetarekommun) att välfärdens pengar ska gå till verksamhet och inte till vinster för riskkapitalbolag

I99:1 (Värnamo arbetarekommun) att stoppa utförsäljning av skolor

I100:4 (Stockholms partidistrikt) att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller, exempelvis beställar-/utförarmodeller, i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet, inflytande och insyn för medarbetare, brukare och medborgare samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna

I100:5 (Stockholms partidistrikt) att LOU och LOV avskaffas eller skrivs om i syfte att stärka det lokala demokratiska självstyret

I100:6 (Stockholms partidistrikt) att meddelarskydd och meddelarfrihet införs för samtliga skattefinansierade verksamheter oavsett huvudman

I100:7 (Stockholms partidistrikt) att lagstiftningen utformas så att non profit verksamheter inom välfärdsektorn gynnas, inte missgynnas

I100:8 (Stockholms partidistrikt) att offentlighetsprincipen gäller all skattefinansierad verksamhet oavsett huvudman

I100:10 (Stockholms partidistrikt) att avskaffa pengsystemet. Ett nytt ersättningssystem utarbetas som i huvudsak utgår från de faktiska verksamhetskostnaderna, med ett övre tak

I101:1 (Haninge arbetarekommun) att säkerställa att LOU inte blir en återvändsgränd för kvaliteten i välfärden

I101:3 (Haninge arbetarekommun) att pröva möjligheterna att skapa en modell med kontrollerade etableringstillstånd för vård- och omsorgsverksamhet

I101:5 (Haninge arbetarekommun) att möjligheten att ta fram nationella kvalitetsmått undersöks

I102:1 (Lycksele arbetarekommun) att föreslå lagstiftning, regleringar eller åtgärder som starkt begränsar eller förhindrar att privata vinster genereras via skattefinansierad vård, skola eller omsorg bedriven i privat regi

I104:1 (Leksands arbetarekommun) att socialdemokraterna ska återta sin roll som sociala samhällsbyggare

I105:1 (Härjedalens arbetarekommun) att Socialdemokraterna utvecklar en politisk tydlig strategi för att stoppa dränering av de offentliga resurserna när vinstuttag används i skatteplanering och överförs till s.k. skattparadis

I105:3 (Härjedalens arbetarekommun) att Socialdemokraterna tydliggör den samhällsnytta som kan genereras i demokratiskt styrda företag genom att säkerställa mätmetoder som inte bara visar de samhällsekonomiska vinster som kan skapas i kooperativ och andra idéburna företag utan även mätmetoder att tydliggöra deltagarnas utveckling för ökade möjligheter till Socialt nätverk, hälsa, utbildning, bra bostad och arbete

I108:1 (Värnamo arbetarekommun) att stoppa privatiseringar inom vård och omsorg

I110:1 (Borås arbetarekommun – enskild) att öka kontroll och granskning av alla vårdhem

I110:2 (Borås arbetarekommun – enskild) att säkerställa att enbart kompetenta och utbildade personal anställs

I111:1 (Umeå arbetarekommun) att föreslå lagstiftning, regleringar eller åtgärder som starkt begränsar eller förhindrar att privata vinster genereras via skattefinansierad vård, skola eller omsorg bedriven i privat regi

I113:2 (Uppsala arbetarekommun) att uppdraga åt partistyrelsen att verka för att staten av kommunerna kräver och kontrollerar att resurserna till dess grundskolor fördelas efter behov, samtidigt som statliga resurser ställs till förfogande till de kommuner där sådan fördelning är särskilt svår att uppnå

I114:2 (Jönköpings arbetarekommun) att kommunerna ges bestämmanderätt över etablering och driftsval inom dessa verksamheter

I114:3 (Jönköpings arbetarekommun) att gemensamt finansierad verksamhet ska vara av sådan kvalitet och omfattning att egenfinansierade tillval ej ska behövas

I116:1 (Kristianstads arbetarekommun) att vi tydligt redovisar alla de merkostnader och kvalitetsförändringar som många upphandlingsexperiment orsakar medborgarna

I117:1 (Kristianstads arbetarekommun) att socialdemokratiska partiet arbetar för att utmaningsrätten tas bort

I119:1 (Jönköpings läns partidistrikt) att strama upp och utveckla lagstiftning och regler så att de skattemedel som är avsatta för välfärdsverksamheten kommer välfärdsverksamheten till del

I120:2 (Östersunds arbetarekommun) att en nationell modell för samverkan – partnerskap – mellan offentlig sektor och den sociala ekonomin, vid sidan om LOU, utvecklas som metod för att förverkliga beslutet vid partikongressen 2009 om alternativ till marknadsmässig upphandling i syfte att ge ideella, kooperativa och andra sammanslutningar utan vinstsyfte (social ekonomi) goda förutsättningar att medverka i välfärdens verksamheter utifrån sina unika förutsättningar

I120:3 (Östersunds arbetarekommun) att uttala stöd för den s.k. föreningsprincipen, samt att kommunerna, landstingen och staten bör främja människors organisering i självständiga former

I121:2 (Lunds arbetarekommun) att det, till skillnad från idag, ska finnas styrmedel för att samhällets resurser inom vård, skola och omsorg sätts in, rättvist och solidariskt, utifrån det behov som varje person har

I121:3 (Lunds arbetarekommun) att medborgarna garanteras verklig valfrihet när det gäller vilka insatser i form av stöd och vård som man anser sig behöva

I121:4 (Lunds arbetarekommun) att skattefinansierad verksamhet inom utbildning, vård, samt omsorg av äldre och personer med särskilda vårdbehov i form av fysiska och psykiska funktionshinder, endast får bedrivas i en form där det på förhand kan säkerställas att de av samhället insatta resurserna, kommer de vårdbehövande till del

- I121:5 (Lunds arbetarekommun) att lagstiftningen, till exempel rörande offentliga upphandlingar, anpassas till non-profitföretag och att denna företagsform utgör modellen för privat driven, men offentligt finansierad, verksamhet inom områdena vård, skola och omsorg
- I121:6 (Lunds arbetarekommun) att det utarbetas riktlinjer och program som tydliggör vad vi socialdemokrater menar med frihet och valfrihet, som kan användas av förtroendevalda och partimedlemmar i den politiska debatten
- I123:1 (Falun arbetarekommun) att Socialdemokraterna tydligt och genomgående tar ställning mot vinster inom välfärden
- I124:2 (Bodens arbetarekommun – enskild) att svenska skattesystemet ses över för att undvika skattefällor för, till att börja med, skattefinansierade verksamheter
- I125:1 (Skurups arbetarekommun) att de skattepengar som avsätts till vår offentliga vård, skola och omsorg ska gå till verksamheten
- I125:2 (Skurups arbetarekommun) att denna omställning sker med viss hänsyn till de aktörer som idag bedriver välfärdverksamhet i privat regi
- I128:1 (Malungs arbetarekommun) att S-kongressen beslutar om att socialdemokratin kraftigt begränsar vinstuttag i vård-omsorg-skola
- I128:2 (Malungs arbetarekommun) att S-kongressen beslutar om att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverka den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I129:1 (Norra Ölands arbetarekommun) att skattepengar endast får användas för avsett ändamål
- I130:1 (Göteborgs partidistrikt) att planera och förbereda ett Kvalitetslyft för offentliga välfärdstjänster, skola och kollektivtrafik som föreslås i denna motion, för implementering och genomförande efter en valseger år 2014
- I130:2 (Göteborgs partidistrikt) att med ledning av denna motion låta utreda och presentera förslag för att så långt det är möjligt förhindra vinstuttag eller andra uttag av överskott ur offentligt finansierade välfärdstjänster och skola
- I131:1 (Hässelholms arbetarekommun) att kongressen uppdrar åt partistyrelsen tillsätta en utredning som skall ta fram förslag till hur eventuella överskott inom vård och omsorg kan användas för att höja kvalitén för alla omsorgstagare
- I134:1 (Skellefteå arbetarekommun) att Socialdemokratiska arbetarepartiet klart och tydligt tar avstånd från oseriösa vinster och aktörer inom vård, skola och omsorg
- I134:2 (Skellefteå arbetarekommun) att Socialdemokratiska arbetarepartiet tar ansvar för att den svenska vården, skolan och omsorgen, så långt det är möjlig alltid, ger medborgarna mesta möjliga valuta för inbetalade skattekrönor
- I136:4 (Västerbottens partidistrikt) att kommuner och landsting ska själva besluta om hur vård och omsorg ska utföras
- I136:5 (Västerbottens partidistrikt) att stoppa utförsäljningen av gemensamma resurser och verksamheter som behövs för den gemensamma välfärden, har en samhällsnyttig funktion eller monopol
- I138:7 (Örebro arbetarekommun – enskild) att utförsäljningarna av offentlig egendom stoppas

- I139:3 (Kronobergs partidistrikt) att partikongressen i de politiska riktlinjerna ger en inriktning där orimliga vinstuttag ur vår gemensamma välfärd begränsas
- I145:2 (Gullspångs arbetarekommun) att arbeta för en minskning i den nu pågående ”outsourningen” inom den gemensamma välfärden
- I146:1 (Marks arbetarekommun) att den kommunalt drivna vården och omsorgen skall vara väl utbyggd i alla kommuner för att kunna tillmötesgå varje individs behov och önskemål
- I146:2 (Marks arbetarekommun) att privat drift inom vård, skola och omsorg ses som komplement till offentlig drift
- I146:5 (Marks arbetarekommun) att meddelarfriheten gäller för personal inom privata välfärdsföretag på samma sätt som inom offentliga
- I147:1 (Sölvesborgs arbetarekommun – enskild) att den kommunalt drivna vården och omsorgen skall vara väl utbyggd i alla kommuner för att kunna tillmötesgå varje individs behov och önskemål
- I147:2 (Sölvesborgs arbetarekommun – enskild) att privat drift inom vård, skola och omsorg ses som komplement till offentlig drift
- I147:5 (Sölvesborgs arbetarekommun – enskild) att meddelarfriheten gäller för personal inom privata välfärdsföretag på samma sätt som inom offentliga
- I151:1 (Ludvika arbetarekommun) att partikongressen ställer sig bakom följande välfärdspolitiska principer, för att komma till rätta med avarter och skadeverkningar av avregleringar inom välfärdsområdet:
- inget vinstuttag inom skattefinansierad verksamhet
 - en begränsad etableringsrätt
 - meddelarskydd och insyn även hos privata utförare
 - riktlinjer för hög kvalitet som personaltäthet, kompetensutveckling och en resursfördelning som ökar jämlikheten
- I151:2 (Ludvika arbetarekommun) att partikongressen ger partistyrelsen i uppdrag att utveckla välfärdspolitiska program enligt dessa principer
- I153:1 (Nacka arbetarekommun) att utreda och föreslå lagstiftning för att begränsa vinster inom välfärdssektorn
- I153:3 (Nacka arbetarekommun) att föreslå lagstiftning som helt stoppar möjligheten att föra ut vinster från välfärdssektorn ur landet för att undgå beskattning i Sverige
- I153:4 (Nacka arbetarekommun) att formulera hur och vilka kvalitetskrav på verksamheten som måste ställas och hur man gör det möjligt att se till kraven efterföljs
- I153:5 (Nacka arbetarekommun) att via lagstiftning införa offentlighetsprincipen i den privata välfärdssektorn
- I154:1 (Landskrona arbetarekommun) att socialdemokratien aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor
- I155:3 (Falköpings arbetarekommun) att en översyn och förändring av villkor för drift av verksamhet inom omsorg, utbildning och vård skall vara genomförd senast 2018
- I156:1 (Malmö arbetarekommun) att socialdemokratien aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor
- I156:2 (Malmö arbetarekommun) att socialdemokratien står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar

den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster

I156:5 (Malmö arbetarekommun) att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta

I157:1 (Avesta arbetarekommun) att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor

I157:2 (Avesta arbetarekommun) att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster

I158:1 (Helsingborgs arbetarekommun) att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden

I158:2 (Helsingborgs arbetarekommun) att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster

I158:5 (Helsingborgs arbetarekommun) att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta

I159:1 (Staffanstorps arbetarekommun) att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden

I159:2 (Staffanstorps arbetarekommun) att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster

I159:5 (Staffanstorps arbetarekommun) att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta

I160:1 (Kalix arbetarekommun) att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor

I160:2 (Kalix arbetarekommun) att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster

I160:5 (Kalix arbetarekommun) att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta

I161:1 (Avesta arbetarekommun) att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

I162:1 (Borlänge arbetarekommun) att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

I163:1 (Tomelilla arbetarekommun) att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

I164:1 (Hedemora arbetarekommun) att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

I165:1 (Södra Ölands arbetarekommun) att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

I166:1 (Vårgårda arbetarekommun) att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

I167:1 (Uppsala arbetarekommun) att lagstiftningen ändras för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer verksamheten och brukarna till godo

I168:1 (Knivsta arbetarekommun) att driva att lagstiftningen ändras så att alla offentliga medel som anslås till privat driven verksamhet kommer verksamheten och brukarna till godo

I171:4 (Borås arbetarekommun) att välfärd skall drivas i kommunal och statlig regi

I174:1 (Lilla Edets arbetarekommun – enskild) att en del av skolpengen riktas till den kommunala verksamheten för att gardera sig mot variationer i antal elever

Partikongressen föreslår besluta:

att avslå motionerna D134:4, F121:2, H2:1, H7:4, H57:1, I1:1, I1:2, I1:3, I2:1, I4:1, I5:4, I7:1, I7:2, I7:3, I8:1, I9:1, I10:3, I11:1, I12:2, I12:3, I13:3, I13:4, I14:3, I14:4, I14:6, I15:3, I15:4, I15:6, I16:3, I16:4, I17:3, I17:4, I17:6, I18:2, I19:2, I20:1, I21:3, I22:1, I23:2, I24:1, I26:1, I26:2, I27:1, I27:2, I30:1, I30:2, I31:1, I31:2, I31:4, I32:1, I34:1, I35:1, I35:2, I35:3, I36:1, I37:1, I41:1, I44:1, I44:2, I45:1, I45:2, I45:3, I47:1, I47:2, I47:3, I48:1, I49:1, I50:1, I52:1, I52:2, I52:3, I55:1, I56:1, I57:1, I58:1, I58:2, I59:2, I62:1, I63:1, I64:1, I64:2, I64:3, I66:1, I68:1, I68:2, I69:1, I69:2, I70:2, I71:1, I72:4, I73:1, I74:1, I76:1, I77:3, I77:4, I78:1, I79:2, I81:2, I81:4, I82:1, I86:1, I87:2, I90:1, I91:2, I92:2, I92:3, I93:1, I95:1, I95:2, I96:1, I96:2,

I97:1, I99:2, I100:1, I100:2, I100:9, I100:11, I101:4, I101:6, I103:1, I104:2, I108:2, I109:1, I111:2, I112:1, I113:1, I114:1, I115:1, I118:1, I122:1, I123:2, I123:4, I124:1, I126:1, I126:2, I127:1, I129:2, I129:3, I132:1, I132:2, I132:3, I133:1, I135:1, I135:2, I135:3, I137:1, I138:1, I138:2, I138:3, I138:5, I139:1, I139:2, I140:1, I140:2, I140:3, I141:1, I141:2, I142:1, I143:1, I144:1, I145:3, I146:3, I147:3, I148:1, I149:1, I149:3, I150:1, I152:1, I152:2, I153:2, I154:2, I154:3, I155:1, I155:2, I156:3, I156:4, I157:3, I157:4, I158:3, I158:4, I159:3, I159:4, I160:3, I160:4, I169:1, I170:1, I170:2, I170:3, I171:3, I172:1, I173:1, I175:1, K54:3

D134:4 (Kristianstads arbetarekommun) att det ska inte vara tillåtet att plocka ut vinst vid drift av friskolor
F121:2 (Lunds arbetarekommun) att i väntan på denna utredning och de förslag den kan komma med – kraftigt skärpa regelverket för att bromsa och om möjligt vända den utveckling som beskrivs i motionen. Det kan gälla krav på återinvestering av vinster över en viss nivå, att vinster stannar i Sverige och beskattas här, att öppna för insyn i affärsverksamheten, de anställdas lagliga rätt till meddelarfrihet, krav på att vissa funktioner, t.ex. bibliotek, måste finnas

H2:1 (Borlänge arbetarekommun - enskild) att kommuner och landsting aldrig får överlämna all verksamhet inom hälso-, sjukvård och äldreomsorg i privat regi

H7:4 (Huddinge arbetarekommun - enskild) att vinster begränsas till de som återinvesteras i verksamheten

H57:1 (Borås arbetarekommun) att omsorgen av äldre och funktionshindrade inte får bedrivas av vinstdrivande företag

I1:1 (Hörby arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att nyetablering av bolag inom vård, skola och omsorg endast få ske i bolagsform enligt 32 kap aktiebolagslagen

I1:2 (Hörby arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att utveckla ett praktikabelt sätt där existerande aktiebolag inom skola, vård och omsorg per lagstiftning omvandlas till aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning

I1:3 (Hörby arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att så kallade sociala företag endast få drivas i offentlig regi eller som aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning

I2:1 (Luleå arbetarekommun) att Skolinspektionen skall återkalla tillståndet för olagligt ”avknoppade” skolor

I4:1 (Lunds arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att genom lag förbjuda vinst inom vård- och omsorgssektorn

I5:4 (Örebro arbetarekommun) att kommunerna fortsättningsvis kan besluta om lokalisering av fristående skolor

I7:1 (Norbergs arbetarekommun) att partiet långsiktigt verkar för ett stopp för vinstuttag i all skolverksamhet

I7:2 (Norbergs arbetarekommun) att partiet långsiktigt verkar för ett stopp för vinstuttag i vården

I7:3 (Norbergs arbetarekommun) att partiet långsiktigt verkar för ett stopp för vinstuttag i omsorgen

I8:1 (Västerås arbetarekommun - enskild) att äldreomsorgen i enbart genomförs av icke vinstdrivande kooperativ, stiftelser och andra ideella föreningar eller aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

I9:1 (Karlskrona arbetarekommun - enskild) att verka för att skattefinansierad verksamhet som skola, vård och omsorg, inte ska privatiseras eller vara vinstdrivande och i övrigt verka för stor restriktivitet av privatiseringar inom den offentliga sektorn

- I10:3 (Höganäs arbetarekommun) att vinstmaximerande och riskkapitalägda företag inte tillåts inom skattefinansierade verksamhetsområden
- I11:1 (Sundsvalls arbetarekommun) att se över möjligheten att ge kommunerna vetorätt mot nya friskoleetableringar
- I12:2 (Umeå arbetarekommun) att SAP ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I12:3 (Umeå arbetarekommun) att SAP ska verka för att en non profit-princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I13:3 (Södertälje arbetarekommun - enskild) att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I13:4 (Södertälje arbetarekommun - enskild) att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I14:3 (Sala arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I14:4 (Sala arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I14:6 (Sala arbetarekommun) att Socialdemokraterna tar initiativ till att utveckla organisationsformer för offentligfinansierad verksamhet som garanterar att verksamhetens budget och kommunens/landstingets skatteuttag anpassas efter verksamhetens behov, istället för att budgeten anpassas till skatteuttaget och verksamheten utformas med hänsyn till på förhand given budget
- I15:3 (Falkenbergs arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I15:4 (Falkenbergs arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I15:6 (Falkenbergs arbetarekommun) att Socialdemokraterna tar initiativ till att utveckla organisationsformer för offentligfinansierad verksamhet som garanterar att verksamhetens budget och kommunens/landstingets skatteuttag anpassas efter verksamhetens behov, istället för att budgeten anpassas till skatteuttaget och verksamheten utformas med hänsyn till på förhand given budget
- I16:3 (Eskilstuna arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I16:4 (Eskilstuna arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I17:3 (Lunds arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I17:4 (Lunds arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I17:6 (Lunds arbetarekommun) att Socialdemokraterna tar initiativ till att utveckla organisationsformer för offentligfinansierad verksamhet som garanterar att verksamhetens budget och kommunens/landstingets

skatteuttag anpassas efter verksamhetens behov, istället för att budgeten anpassas till skatteuttaget och verksamheten utformas med hänsyn till på förhand given budget

I18:2 (Landskrona arbetarekommun) att kommunerna ska äga beslutet vid en nyetablering av friskolor

I19:2 (Helsingborgs arbetarekommun) att kommunerna ska äga beslutet vid en nyetablering av friskolor

I20:1 (Lunds arbetarekommun) att den obligatoriska skolan ska organiseras och drivas av en, genom allmänna val, styrd församling

I21:3 (Jönköpings arbetarekommun) att de av riksdagen fattade beslut/lagar om tvångsprivatiseringar av kommunal och landstingsverksamheter rivs upp

I22:1 (Sundsvalls arbetarekommun) att alla vinster som görs inom skolan och hälso- och sjukvården skall återinvesteras i verksamheten

I23:2 (Gävle arbetarekommun - enskild) att enbart non-profit företag ska anlitas inom välfärdsområdena skola, vård och omsorg

I24:1 (Ljusdals arbetarekommun) att vinster ur välfärdsföretag endast får tas ut till en summa som kan motsvara vad en bankplacering av satsade pengar skulle ha givit - resten skall återinvesteras i verksamheten

I26:1 (Lindesbergs arbetarekommun) att kommuner ges vetorätt när det gäller etableringar av fristående skolor. Kommunerna som är ansvariga för barn och ungdomars rätt till utbildning måste få avgöra vilka skolor som ska etableras i kommunen

I26:2 (Lindesbergs arbetarekommun) att fristående skolor förbjuds att ta ut vinster ur skolan. Allt överskott som görs ska återinvesteras i skolan. På så sätt garanterar vi att skattemedel används på ett korrekt sätt

I27:1 (Landskrona arbetarekommun) att verka för att förbjuda vinstutdelning till privata företag inom vård, skola och omsorg

I27:2 (Landskrona arbetarekommun) att ekonomiska överskott i företag som bedriver vård, skola och omsorg ska återinvesteras i verksamheten

I30:1 (Malmö arbetarekommun - enskild) att det inte ska vara möjligt att driva välfärdsverksamheter i bolagsformer, så som aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och enskilda firmor

I30:2 (Malmö arbetarekommun - enskild) att det inte ska vara möjligt för aktörer att bedriva välfärdsverksamheter med ekonomisk avkastning som medel eller mål

I31:1 (Hörs arbetarekommun – enskild) att det inte ska vara möjligt att driva välfärdsverksamheter i bolagsformer, så som aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och enskilda firmor

I31:2 (Hörs arbetarekommun – enskild) att det inte ska vara möjligt för aktörer att bedriva välfärdsverksamheter med ekonomisk avkastning som medel eller mål

I31:4 (Hörs arbetarekommun – enskild) att Socialdemokratiska Arbetarepartiets rikskongress 2013 antar motionen som sin egen

I32:1 (Kalmar läns partidistrikt) att möjligheten till att kunna plocka ut ekonomisk vinst ur friskolor skall förbjudas

I34:1 (Umeå arbetarekommun – enskild) att aktörer som ägs helt eller delvis av private equitybolag (riskkapitalbolag) skall förbjudas inom skola, vård och omsorg

I35:1 (Hässleholms arbetarekommun) att stoppa vinstuttaget från de företag som bedriver skattefinansierad skol-, vård- och omsorgsverksamhet i Sverige

- I35:2 (Hässleholms arbetarekommun) att skapa en ny bolagsform eller non profit-organisation för välfärdsföretagen efter svenska värden
- I35:3 (Hässleholms arbetarekommun) att kommuner och landsting har den yttersta rätten att besluta om nyetablering inom kommun eller region
- I36:1 (Växjö arbetarekommun) att det Socialdemokratiska Arbetarepartiets partikongress 2013 bifaller motionen och dess företrädare i riksdagen därmed verkar i dess syfte
- I37:1 (Eslövs arbetarekommun) att vi verkar för ett förbud av vinstuttag från fristående gymnasie- och grundskolor
- I41:1 (Söderhamns arbetarekommun) att kommunerna ges vetorätt över friskoleetableringar
- I44:1 (Uppsala arbetarekommun – enskild) att kongressen principiellt uttalar att de huvudsakliga producenterna inom de offentligt finansierade välfärdstjänsterna ska vara de demokratiska offentliga organisationerna kompletterat med icke-vinstsyftande privata aktörer, s.k. non-profit, och att vinstsyftande privata bolag i princip inte ska tillåtas inom produktionen av offentligt finansierade välfärdstjänster
- I44:2 (Uppsala arbetarekommun – enskild) att kongressen ger partistyrelsen i uppdrag att utreda hur en sådan förändring till ett mer demokratiskt, kvalitetsinriktat producerande av välfärdstjänsterna praktiskt kan genomföras utifrån dagens reellt existerande marknadssituation
- I45:1 (Kungsbacka arbetarekommun) att enbart landsting eller regioner tillåts vara huvudmän för vårdinrättningar
- I45:2 (Kungsbacka arbetarekommun) att enbart kommuner tillåts vara huvudmän för äldreboenden
- I45:3 (Kungsbacka arbetarekommun) att vinstuttag ej tillåts i sjukvården och äldreomsorgen
- I47:1 (Eskilstuna arbetarekommun – enskild) att Socialdemokraterna på kongressen 2013 uttalar en principförklaring om att det inte ska vara möjligt att ta ut vinst från välfärden. Överskott måste investeras i verksamheten
- I47:2 (Eskilstuna arbetarekommun – enskild) att en grupp tillsätts på kongressen 2013 som dels arbetar fram ett förslag om hur detta statliga eller kommunala återtagande ska gå till och dels hur valfriheten ska kunna utvecklas och stärkas inom den offentliga sektorn
- I47:3 (Eskilstuna arbetarekommun – enskild) att förslaget läggs fram i god före valet 2014
- I48:1 (Halmstads arbetarekommun) att Socialdemokraterna skall verka för att inga vinstuttag får göras inom skattefinansierad vård, skola och omsorg
- I49:1 (Uddevalla arbetarekommun) att Socialdemokraterna skall verka för att en non profit-princip skall vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I50:1 (Kungälvvs arbetarekommun) att Socialdemokraterna skall verka för att en non profit-princip skall vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I52:1 (Habo arbetarekommun) att offentligt finansierad välfärdsverksamhet inte ska kunna bedrivas i vinstsyfte inom vård, skola och omsorg
- I52:2 (Habo arbetarekommun) att i de fall offentligt finansierad välfärdsverksamhet inom vård, skola och omsorg inte drivs av kommuner, landsting eller stat enbart kan ske inom ramen för non-profit organisationer. Där andra nordiska länders modeller kan vara vägledande
- I52:3 (Habo arbetarekommun) att en socialdemokratiskt ledd regering arbetar för en förändring som möjliggör en successiv avveckling av nuvarande system med vinstdrivande bolag inom den skattefinansierade välfärdssektorn, vård, skola och omsorg

- I55:1 (Kronobergs partidistrikt) att Socialdemokraterna beslutar införa ett kommunalt veto vid friskoleetableringar
- I56:1 (Östra Göinge arbetarekommun) att ett kommunalt veto införs rörande friskoleetableringar
- I57:1 (Ystads arbetarekommun) att kommunerna ges vetorätt vid nyetablering av skolor i respektive kommun
- I58:1 (Stockholms partidistrikt) att tillsätta en arbetsgrupp som studerar och undersöker förutsättningarna för kooperativa alternativ inom den svenska välfärdssektorn. Internationella erfarenheter bör noga beaktas
- I58:2 (Stockholms partidistrikt) att i uppdraget också bör ingå att undersöka behovet av en specifik lagstiftning vid sidan av den befintliga för ekonomiska föreningar
- I59:2 (Nacka arbetarekommun) att kommuner, som bevisligen står för finansieringen av skolorna, också får möjlighet att bedriva kvalitetsinspektioner
- I62:1 (Örebro arbetarekommun – enskild) att LOV justeras så att den begränsar möjligheten för vinstdrivande aktörer att kunna bedriva välfärd med kommunal finansiering. Detta sker genom formuleringar om att uppdrag endast kan tilldelas icke-vinstdrivande aktörer
- I63:1 (Lilla Edets arbetarekommun) att denna lag bör rivas upp, den har ingenting med valfrihet för individen att göra
- I64:1 (Lunds arbetarekommun) att all verksamhet i välfärdssektorn som inte drivs i offentlig regi förutsätter tillstånd från, och avtal med, respektive offentlig finansiering
- I64:2 (Lunds arbetarekommun) att verksamhet inom välfärdssektorn, såsom skola, vård och omsorg, inte får drivas i vinstsyfte
- I64:3 (Lunds arbetarekommun) att aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (svb) ska vara den enda tillåtna bolagsform för företag inom välfärdssektorn, såsom vård, skola och omsorg
- I66:1 (Malmö arbetarekommun) att partikongressen antar motionen och inför den i partiprogrammet samt uppdrar åt riksdagsgruppen att verka för att dess intentioner uppfylls
- I68:1 (Svenljunga arbetarekommun) att non profitprincipen skall vara rådande inom vård och omsorg
- I68:2 (Svenljunga arbetarekommun) att verka för att lagen om valfrihet (LOV) skall rivas upp
- I69:1 (Skellefteå arbetarekommun – enskild) att vinster som görs i friskolor förbjuds för placeringar eller uttag
- I69:2 (Skellefteå arbetarekommun – enskild) att kommunerna får vetorätt, via lag, när det gäller etablering av friskolor
- I70:2 (Upplands Väsby arbetarekommun) att Socialdemokraterna ska verka för att en non-profit-princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I71:1 (Borås arbetarekommun) att verka för att icke vinst princip skall vara rådande inom skola, vård och omsorg
- I72:4 (Skånes partidistrikt) att utförare av offentligt utförd välfärd ska uppfylla kraven på non profit-företag
- I73:1 (Sundsvalls arbetarekommun) att verka för att en non profit-princip ska råda inom vård, skola och omsorg
- I74:1 (Jönköpings arbetarekommun) att verka för en non profit princip inom vård, skola och omsorg
- I76:1 (Helsingborgs arbetarekommun) att kommunerna får bestämma om, när och var skolor ska etableras

- I77:3 (Leksands arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård skola och omsorg. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster
- I77:4 (Leksands arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I78:1 (Askersunds arbetarekommun) att vinster i bolag som är verksamma inom vård, skola, omsorg och har sina inkomster från skattemedel ska vinsterna återföras till verksamheterna
- I79:2 (Borlänge arbetarekommun) att socialdemokratin avvisar privatisering och vinstmotiv i vård och omsorg
- I81:2 (Borås arbetarekommun) att kraven ska vara att ägarna inte har rätt att ta annan vinst än rimlig ränta på aktiekapitalet, övrigt överskott ska tvingas att bli använt inom företaget – för investeringar och andra förbättringar av den verksamhet företaget arbetar med
- I81:4 (Borås arbetarekommun) att med prioritet och kraft verka för att privata företag som bedriver verksamhet inom välfärd och skola endast bedrivs som ”non profit företag”
- I82:1 (Malmö arbetarekommun – enskild) att det socialdemokratiska arbetarepartiet skall verka för att i den verksamhet där bolag har det offentliga som huvudsaklig uppdragsgivare skall det offentliga själv stå för verksamheten
- I86:1 (Nynäshamns arbetarekommun) att partistyrelsen får i uppdrag att inleda en översyn av privatiseringens villkor där hänsyn tas till samhällets behov av insyn och kontroll
- I87:2 (Lunds arbetarekommun) att fristående skolor och enskilda förskolor inte får drivas i vinstsyfte
- I90:1 (Sundsvall arbetarekommun – enskild) att kongressen uppdrar åt partistyrelsen att ta fram och införa en modell där man reglerar vinstuttaget till en förutbestämd del/procentsats, resterande del av vinsten ska oavkortat gå tillbaka in i verksamheten där den används till gagn för elever och personal
- I91:2 (Luleå arbetarekommun) att Socialdemokraterna ska verka för att en non profit-princip ska vara normen inom vård, skola och omsorg
- I92:2 (Arboga arbetarekommun) att utreda om en särskild välfärdsskatt på företag som är verksamma inom den skattefinansierade välfärdssektorn är möjlig som komplement till bolagsskatten samt om detta inte är möjligt, skall det utredas om det går att överföra vinsten från verksamheter i vård skola och omsorg för återinvestering
- I92:3 (Arboga arbetarekommun) att dessa välfärdsskattemedel slussas tillbaka till välfärdssektorn för att stärka denna
- I93:1 (Vaggeryds arbetarekommun) att hälso- och sjukvård som finansieras gemensamt ska vara non profit-verksamhet
- I95:1 (Växjö arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att vår gemensamma välfärd inte ska drivas med privata vinstintressen
- I95:2 (Växjö arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att enbart aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning blir de enda företag som får verka inom välfärden
- I96:1 (Ljungby arbetarekommun) att Socialdemokraterna i Ljungby verkar för att vår gemensamma välfärd inte ska drivas med privata vinstintressen
- I96:2 (Ljungby arbetarekommun) att Socialdemokraterna i Ljungby verkar för att enbart aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning blir de enda företag som får verka inom välfärden

I97:1 (Järfälla arbetarekommun) att fri vinstutdelning inte kan tillåtas i skattefinansierade skolor

I99:2 (Värnamo arbetarekommun) att överskott i verksamheten inte får tas ut som vinst utan ska återinvesteras i verksamheten

I100:1 (Stockholms partidistrikt) att skolan och omsorgsverksamheter inte lämpar sig för vinstsyftande aktörer och att en icke vinst-princip därför ska vara rådande inom skolan och omsorgen. Pengar till skolan och omsorgen ska gå till skolan och omsorgen

I100:2 (Stockholms partidistrikt) att sjuk och hälsovård inte lämpar sig för vinstsyftande aktörer och att en icke vinst-princip därför ska vara rådande inom vården. Pengar till vården ska gå till vården

I100:9 (Stockholms partidistrikt) att privata huvudmän inom kommun/landstingskommunal verksamhet fullt ut ska omfattas av den kommunala revisionen, med rätt för kommunrevisorerna att löpande granska verksamhet och ekonomi

I100:11 (Stockholms partidistrikt) att införa begränsningsregler för hur stor andel av den samlade privata välfärdsmarknaden ett företag (inkl dotterföretag) får ha

I101:4 (Haninge arbetarekommun) att eventuella etableringstillstånd underställs socialstyrelsens kontroll

I101:6 (Haninge arbetarekommun) att normer för kvalitet bör utgå från exempelvis SKLs och demensförbundets utarbetade checklistor i avvaktan på att nationella kvalitetsmått eventuellt tagits fram

I103:1 (Trelleborg arbetarekommun) att vårt parti kraftfullt tar avstånd från vinster inom äldreomsorgen

I104:2 (Leksands arbetarekommun) att överskott i välfärdsföretagen alltid ska återinvesteras i verksamheten

I108:2 (Värnamo arbetarekommun) att överskott i verksamheten inte får tas ut som vinst utan ska återinvesteras i verksamheten

I109:1 (Haninge arbetarekommun – enskild) att partikongressen ger partistyrelsen och riksdagsgruppen uppdraget att få till stånd ett förbud mot uttag av vinst från skattefinansierad skolverksamhet

I111:2 (Umeå arbetarekommun) att bifalla motionen

I112:1 (Hofors arbetarekommun) att all vinst som görs inom vård, skola och omsorg skall återinvesteras i den skattefinansierade verksamheten

I113:1 (Uppsala arbetarekommun) att uppdra åt partistyrelsen att verka för att i den obligatoriska skolan, grundskolan, elevernas kunskaper, färdigheter och personliga utveckling i enlighet med skollag och läroplaner ska vara skolans allt annat övergripande mål och därmed verka för att vinst ej längre accepteras som det övergripande målet för verksamheten och således ej tillåta aktiebolag och andra bolagsformer som driftsform för fristående grundskolor samt

I114:1 (Jönköpings arbetarekommun) att eventuella överskott inom skola, vård och omsorg återinvesteras i verksamheten

I115:1 (Uppsala läns partidistrikt) att svenska skolor alltid ska bedrivas utan vinstintresse (non-profit)

I118:1 (Luleå arbetarekommun) att det tillsätts en utredning i fråga om icke vinstdrivande driftsformer vid drift av fristående skolor

I122:1 (Uppsala arbetarekommun – enskild) att all skattefinansierad vård och omsorg i kommuner och landsting utförs i egen eller non-profit regi och att vård och omsorg i privat vinstdrivande regi avvecklas

I123:2 (Falun arbetarekommun) att Socialdemokraterna tar ställning mot möjligheten att driva välfärdsverksamheter i bolagsform med ekonomisk vinst som drivkraft

I123:4 (Falun arbetarekommun) att Socialdemokraterna utreder och särskiljer på argument för möjligheten för enskilda enheter att inom verksamheten minska vissa utgifter för att använda det överskott som då produceras inom annan del i verksamheten, från argument om vinstdrivande verksamheter

I124:1 (Bodens arbetarekommun – enskild) att skattefinansierad verksamhet inte får utövas med vinstsyfte

I126:1 (Svalövs arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom skattefinansierade verksamheter. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster

I126:2 (Svalövs arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp i alla dess delar

I127:1 (Gävle arbetarekommun) att all vinst som görs inom den skattefinansierade verksamheten i vårdsektorn och omsorgen samt skolan skall återinvesteras i den skattefinansierade verksamheten

I129:2 (Norra Ölands arbetarekommun) att i första hand förbjuda vinstuttag i välfärden

I129:3 (Norra Ölands arbetarekommun) att om detta ej är möjligt införa sanktioner vid avvikelser från antagna mål

I132:1 (Höörs arbetarekommun) att ta ett tydligt nej till vinstutdelning inom vård, förskola, skola och omsorg genom att ansluta sig till LO:s beslut om en Non Profit Princip inom dessa områden

I132:2 (Höörs arbetarekommun) att tillsammans med LO och de andra centralorganisationerna för fackföreningarna utarbeta hur detta ska utformas

I132:3 (Höörs arbetarekommun) att partistyrelsen får i uppgift att med kraft driva detta beslut

I133:1 (Höganäs arbetarekommun) att det inte ska vara möjligt att driva välfärdsverksamhet i bolagsform med ekonomisk vinst som drivkraft

I135:1 (Karlsborgs arbetarekommun) att det inte ska vara möjligt att driva välfärdsverksamheter i bolagsform

I135:2 (Karlsborgs arbetarekommun) att det inte ska vara möjligt för aktörer att bedriva välfärdsverksamheter med ekonomisk avkastning som medel eller mål

I135:3 (Karlsborgs arbetarekommun) att kommunerna om de inte själva kan ta över driften, möjliggör för personalkooperativ eller ideella föreningar att ta över när riskkapitalbolagen inte längre kan fortsätta att ta ut vinst

I137:1 (Lunds arbetarekommun) att Socialdemokraterna arbetar för att införa ett vinstförbud inom den svenska skolan

I138:1 (Örebro arbetarekommun – enskild) att kongressen tar avstånd från vinstintressen i den skattefinansierade välfärden

I138:2 (Örebro arbetarekommun – enskild) att kongressen tar avstånd från ekonomiska incitament i den skattefinansierade välfärden

I138:3 (Örebro arbetarekommun – enskild) att kongressen tar avstånd från marknadsstyrning av den skattefinansierade välfärden

I138:5 (Örebro arbetarekommun – enskild) att utförares möjligheter att ta ut vinst ur skattefinansierad välfärd stoppas

I139:1 (Kronobergs partidistrikt) att verkar för att enbart aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning blir de enda företag som får verka inom välfärden

- I139:2 (Kronobergs partidistrikt) att leverantörer av välfärdstjänster inte ska ha ägarkopplingar till private equitybolag
- I140:1 (Sandvikens arbetarekommun) att offentlig finansierad vård ej skall få bedrivas i vinstsyfte
- I140:2 (Sandvikens arbetarekommun) att offentlig finansierad omsorg ej skall få bedrivas i vinstsyfte
- I140:3 (Sandvikens arbetarekommun) att offentlig finansierad skola ej skall få bedrivas i vinstsyfte
- I141:1 (Västerbottens partidistrikt) att kommersiella friskolor inte ska få dela ut sina vinster till ägarna så länge skolan inte uppfyller de statliga och av kommunen tillsatta kraven
- I141:2 (Västerbottens partidistrikt) att ett kommunalt veto införs i frågan om nyetablering av fristående skolor
- I142:1 (Kristianstads arbetarekommun) att vinstutdelningsbegränsning för företag som bedriver skattefinansierad sjuk- och tandvård, äldreomsorg eller fristående skolor införs i enlighet med de principer som framförs i motionen
- I143:1 (Östra Göinge arbetarekommun) att vinstutdelningsbegränsning för företag som bedriver skattefinansierad sjukvård, äldreomsorg eller fristående skolor införs i enlighet med de principer som framförs i motionen
- I144:1 (Simrishamns arbetarekommun) att vinstutdelningsbegränsning för företag som bedriver skattefinansierad sjukvård, äldreomsorg eller fristående skolor införs i enlighet med de principer som framförs i motionen
- I145:3 (Gullspångs arbetarekommun) att lagstifta mot privata vinstuttag eller vinstutdelning inom vår gemensamma välfärd
- I146:3 (Marks arbetarekommun) att konkurrenter till offentligt producerad välfärd ska uppfylla kraven på non profit-företag
- I147:3 (Sölvesborg arbetarekommun – enskild) att konkurrenter till offentligt producerad välfärd ska uppfylla kraven på non profit-företag
- I148:1 (Ronneby arbetarekommun) att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd stannar kvar i verksamheten och kommer brukarna till godo
- I149:1 (Skellefteå arbetarekommun – enskild) att lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I149:3 (Skellefteå arbetarekommun – enskild) att en non profit-princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I150:1 (Ängelholms arbetarekommun) att eventuell vinst i vårdbolagen återförs i deras verksamhet
- I152:1 (Tingsryds arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att vår gemensamma välfärd inte ska drivas med privata vinstintressen
- I152:2 (Tingsryds arbetarekommun) att Socialdemokraterna verkar för att enbart aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning blir de enda företag som får verka inom välfärden
- I153:2 (Nacka arbetarekommun) att utreda andra sätt att återföra hela eller delar av vinsten i verksamheten
- I154:2 (Landskrona arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I154:3 (Landskrona arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I155:1 (Falköpings arbetarekommun) att en non-profit princip ska gälla för drift av verksamhet i omsorg, utbildning och vård

I155:2 (Falköpings arbetarekommun) att lagen om valfrihet (LOV) skall rivas upp

I156:3 (Malmö arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster

I156:4 (Malmö arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp

I157:3 (Avesta arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård skola och omsorg. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster

I157:4 (Avesta arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp

I158:3 (Helsingborgs arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård skola och omsorg

I158:4 (Helsingborgs arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp

I159:3 (Staffanstorps arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård skola och omsorg

I159:4 (Staffanstorps arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp

I160:3 (Kalix arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård skola och omsorg. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster

I160:4 (Kalix arbetarekommun) att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp

I169:1 (Linköpings arbetarekommun – enskild) att partistyrelsen får i uppdrag att verka för en inriktning av välfärdspolitiken i enligheten med motionens innehåll

I170:1 (Sandvikens arbetarekommun – enskild) att vård skall finansieras och drivas offentligt

I170:2 (Sandvikens arbetarekommun – enskild) att skola skall finansieras och drivas offentligt

I170:3 (Sandvikens arbetarekommun – enskild) att omsorg skall finansieras och drivas offentligt

I171:3 (Borås arbetarekommun) att inga vinster får tas ut och fördelas till aktieägare, egna privatpersoners kassa, inom skola vård och omsorg. För det strider emot vår syn vad skattemedel skall användas till

I172:1 (Halmstads arbetarekommun) att den socialdemokratiska partikongressen uttalar sig för att vinster i gemensamt finansierade välfärdsverksamheter ska återinvesteras i välfärdssektorerna vård, skola och omsorg – de ska inte användas till vinstuttag

I173:1 (Kristianstads arbetarekommun) att via lagstiftning omöjliggöra vinstdrivande intressen i vård, skola och omsorg

I175:1 (Landskrona arbetarekommun) att ekonomiska överskott i företag som bedriver vård, skola och omsorg ska återinvesteras i verksamheten

K54:3 (Örebro arbetarekommun - enskild) att partikongressen ger partistyrelsen i uppdrag att utarbeta riktlinjer för avveckling av privatiseringarna av den offentliga sektorn

MOTION I1

HÖRBY ARBETAREKOMMUN

Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

Frågan om stora koncerners drift av skattefinansierad välfärd uppmärksammas gång på gång i massmedia. Inför valet 2014 kommer partiets ställningstagande att spela en stor roll för välfärdens framtid - liksom för vårt partis framtid. Frågan är inte ny för socialdemokratin. Redan år 2005 införde riksdagen, efter den socialdemokratiska regeringens förslag, ett nytt kapitel i aktiebolagslagen. Detta kapitel 32 införde en ny bolagsform kallad Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (svb) som främst är tänkt för bolag inom vård, skola och omsorg. Lagstiftaren ansåg att det bör vara möjligt för engagerade eldsjälur att genomföra sina idéer istället för att ha maximerad vinst som högsta mål.

Vinstutdelningen är enormt begränsad till citat 32kap, 5§ ”1. ett belopp motsvarande räntan - beräknad som den statslåneränta som gällde vid föregående räkenskapsårs utgång med ett tillägg om en procentenhet - på det kapital som aktieägare vid föregående räkenskapsårs utgång har tillskjutit till bolaget som betalning för aktier, och 2. ett belopp, motsvarande vad som enligt 1 har varit tillgängligt för värdeöverföring vid årsstämma under vart och ett av de föregående fem räkenskapsåren med avdrag för den värdeöverföring som har skett.”

Lagen tar också hänsyn till att dessa svb bolag – till skillnad från kooperativ och stiftelser! - inte kan säljas eller omvandlas till andra vinstdrivande bolagsformer. Och vid en eventuell likvidation av bolaget tillfaller dess tillgångar till arvsfonden om inte ett annat svb bolag har angetts.

Bolagsformen som infördes under Thomas Bodströms tid som justitieminister har ofta kritiserats av alliansens politiker och det har även försökts att genom en moderat riksdagsmotion hösten 2009 att avskaffa den. Vi borde tvärt emot kritiken utveckla idén och se den som en pragmatisk lösning för att på sikt återfå en vinstfri välfärd i Sverige, där allmännyttiga inrättningar drivs i offentlig regi. I denna punkt måste vi tydligt skilja oss från den nyliberala politiken som våra politiska motståndare driver utan hänsyn till allmänhetens väl eller vilja.

Partikongressen föreslår besluta:

- I1:1 att Socialdemokraterna verkar för att nyetablering av bolag inom vård, skola och omsorg endast få ske i bolagsform enligt 32 kap aktiebolagslagen
- I1:2 att Socialdemokraterna verkar för att utveckla ett praktikabelt sätt där existerande aktiebolag inom skola, vård och omsorg per lagstiftning omvandlas till aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning
- I1:3 att Socialdemokraterna verkar för att så kallade sociala företag endast få drivas i offentlig regi eller som aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning

Anita Ullmann Kradjian

Hörby arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I2

LULEÅ ARBETAREKOMMUN

Avknoppning av skolor

Den senaste utvecklingen är, att enskilda personer vill överta och privatisera verksamheten i kommunala skolor. Ofta är det anställda vid skolan som menar, att de inte kan utveckla verksamheten i önskad riktning, om skolan styrs av demokratiskt valda politiker. Detta brukar kallas ”avknoppning” men kan inte dölja det faktum, att det är fråga om utförsäljning av gemensamt styrda verksamheter och gemensam egendom. Konsekvenserna av denna utveckling är svåra att förutse. Man kan dock ana stora problem.

Ett problem som har uppmärksamats är, att det är möjligt att privatisera skolan även om en majoritet av elever och personal motsätter sig en privatisering. Men även om personal och elever ställer sig positiva till en privatisering, är det inte säkert att framtida elever och anställda är av samma åsikt. Ett särskilt problem uppstår, när tidigare offentlig verksamhet privatiseras. Den generella grundlagsfästa meddelarfriheten ersätts då med en långtgående tystnadsplikt. Detta innebär bl.a., att privat verksamhet får konkurrensfördelar på bekostnad av arbetstagarens möjlighet att meddela sig, när det gäller exempelvis missförhållanden på arbetsplatsen. Detta är särskilt allvarligt just på grund av att verksamheterna finansieras med skattemedel. Därtill handlar det om verksamheter, där elever och föräldrar måste kunna ställa höga krav på kvalitet, trygghet och säkerhet. Vad som försvårar förhållandena är att vissa områden helt kan komma att sakna kommunala skolor. Det väcker frågor om hur barns och ungdomars rätt att få utbildning inom det offentliga skolväsendet ska kunna tillvaratas och vilken rätt eleverna har att gå i en skola nära hemmet. Inte minst kan det komma att drabba elever med funktionsnedsättningar, som inte kan vara säkra på att en fristående skola vill ta emot dem utan att de måste gå i en kommunal skola.

Givetvis är det bara populära skolor med god ekonomi som är intressanta att köpa. De skolor som blir kvar i kommunal regi är skolor med större eller mindre problem, som kräver mer resurser. Med en krympande kommunal skolbudget blir det allt mindre pengar över till de elever, som har störst behov av stöd och hjälp, vilket ökar segregationen och de redan alltför stora klasskillnaderna i samhället. Skolinspektionen har redan konstaterat, att för att den ska bevilja en ”avknoppad” skola tillstånd så är en förutsättning, att överlåtelsen har skett enligt EG-rätten. Man måste kunna ställa kravet, att reglerna ska vara lika för alla. Skolinspektionen bör dra tillbaka redan beviljade tillstånd, om det konstateras, att gällande regler inte har följts vid försäljning av kommunala skolor till privata intressenter.

Partikongressen föreslår besluta:

I2:1 att Skolinspektionen skall återkalla tillståndet för olagligt ”avknoppade” skolor

CG Carlsson

Luleå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I3

TYRESÖ ARBETAREKOMMUN

Begränsa privata vinstintressen inom skattefinansierad välfärdssektor

Privata vinstintressen, framförallt i form av stora koncerner ägda av riskkapitalbolag, tar över allt mer av utbildning, sjukvård, läkemedelsförsäljning och äldreomsorg i vårt land. Serien av avslöjade skandaler om stora bolag som gravt vanvårdar människor i äldreomsorgen, samt plockar ut stora vinster ur skattefinansierad verksamhet och gömmer pengarna i skatteparadis utgör bara toppen av ett isberg.

Inom sjukvården har vårdvalen medfört överetablering inom områden med stor köpkraft och mindre sjukvårdsbehov och underetablering i områden med mindre köpkraft och större sjukvårdsbehov.

Inom utbildningen har privatiseringarna försämrat utbildningens kvalitet, samt skapat betygsinflation och allt större problem med planering för såväl elever och studenter som för samhället.

Privatiseringen av apoteken har ökat läkemedelspriserna och försämrat tillgängligheten för många livsviktiga mediciner.

Privatiseringarna av välfärdssektorn har skapat en konstgjord marknad, där den som satsar sitt kapital alltid är garanterad vinst tack vare skattefinansieringen, vilket professor Sverker Sörlin m fl belyst i en artikel i vår ideologiska tidskrift Tiden. Följden har blivit att stora vinstdrivna bolag lägger beslag på en allt större del av våra skattemedel, samtidigt som kostnaderna per insats ökar och välfärd och trygghet för landets medborgare urholkas med oförändrat skatteuttag.

Privata intressen, inte bara riskkapitalbolag, har alltid vinstmaximering som mål för sin verksamhet. Servicen till medborgarna kommer enbart i andra hand. Därför kommer privatiseringarna av offentlig välfärdssektor fortsatt att skapa växande orättvisor och ojämlikhet i vårt samhälle, helt i strid mot socialdemokratiens grundläggande ideologi och värderingar.

Det främsta motivet för privatiseringarna av den offentliga sektorn uppges vara att konkurrens förbättrar kvalitet och pressar kostnader. Men en ambitiös genomgång av tillgänglig forskning visar att det är en myt. Genomgången utfördes - observera! - av den borgerliga tankesmedjan Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, SNS. Den presenterades av forskningschefen Laura Hartman på DN Debatt den 7 september 2011. Efter en skarp attack från de samlade högerkrafterna inom näringsliv och politik tvingades Laura Hartman att lämna sin post som forskningschef för SNS. Flera andra renommerade forskare valde då att också lämna sina uppdrag för SNS.

En naiv förhoppning var att privatiseringarna framförallt skulle leda till att allt fler ideella vårdorganisationer, samt lokala vårdgivare, personal- och brukarkooperativ skulle etablera sig och bidra med förnyelse och utveckling av välfärdssektorn. Det har inte infriats. Det är de stora vårdbolagen som tagit över det mesta. På vissa håll förhindras t o m kommunen själv och brukarkollektiv från att delta i upphandling.

En annan lika naiv förhoppning är att effektiva metoder för upphandling av privata välfärdstjänster ska motverka privatiseringarnas negativa effekter. Ingenting talar för att det kommer att lyckas. Istället leder

det till att en dyrbar byråkrati skapas för att sköta dessa mycket komplicerade upphandlingar, vilket ytterligare ökar kostnaderna för skattebetalarna.

Men eftersom privatiseringarna nu fått en så stor omfattning är det inte möjligt att omedelbart eller på kort sikt avveckla de privata alternativen. Istället bör socialdemokratin utarbeta en långsiktig strategi som ökar valfriheten, samt utvecklar, förbättrar och effektiviserar den demokratiskt styrda offentliga välfärdssektorn i nära samverkan med brukarorganisationer och dem som arbetar inom sektorn. Det bör också skapas ett utrymme för småskalig så kallad non-profit-verksamhet i välfärdssektorn i linje med beslut vid 2012 års LO-kongress.

Partikongressen föreslås besluta:

I3:1 att socialdemokratin utarbetar en strategi som utvecklar den offentliga välfärdssektorn, öppnar för mer av småskalig non-profit-alternativ, samt långsiktigt begränsar och pressar tillbaka det privata vinstintresset inom skattefinansierad välfärdssektor

Bror Perjus, Lennart Jönsson, Jerry Svensson och Carl-Johan Karlsson
Tyresö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I4

LUNDS ARBETAREKOMMUN

Bolagsvinster skadar vård- och omsorgssektorn

När ett företag ska arbeta för att maximera sin ekonomiska vinst så kostar detta resurser och fokus som måste tas från andra delar av företaget. Resurser måste betalas till vinsten och innebär oundvikligen att andra delar av företaget måste klara sig med mindre pengar t.ex. personalen. Chefer som planerar verksamheten och de medarbetare som ska utföra verksamheten uppmanas att ha företagets vinst för ögonen när man utför sitt arbete. Detta fokus på vinst i det dagliga arbetet gör att andra områden får mindre uppmärksamhet t.ex. lagens krav eller verksamhetsförbättring som sträcker sig längre än lagens krav. Inom sjukvård och omsorg så får detta mycket motbjudande konsekvenser: Människor på äldreboenden förvägras utvistelse eftersom det finns för lite personal, läkare låter bli att göra hembesök och nöjer sig med konsultation över telefon. För att verksamheten ska kunna hålla samhällsmedborgaren i fokus när denne behöver vård eller omsorg så måste vinstförbudet bort från dessa sektorer.

Partikongressen föreslås besluta:

I4:1 att Socialdemokraterna verkar för att genom lag förbjuda vinst inom vård- och omsorgssektorn

Olof Nyman

Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I5

ÖREBRO ARBETAREKOMMUN

Bryt segregationen i skolan

Under de senaste tjugo åren har den svenska skolan klarat sitt uppdrag allt sämre. Det är stora grupper ungdomar som inte kan söka in på ett nationellt gymnasieprogram efter sin grundskola. Detta är naturligtvis mycket allvarligt.

Förklaringarna till den här utvecklingen är flera men en viktig faktor som lyfts fram allt oftare av forskningen på området är den tilltagande segregationen i skolan. Skälen till segregationen är naturligtvis faktorer som boendesegregation men numer i stor utsträckning valfriheten. Valfrihet inom skolan har stort och starkt stöd i befolkningen och det finns inget skäl att ta bort den möjligheten.

Däremot bör kommunerna ges utökade möjligheter till styrning av utbudet lokalt. Även om segregationen mellan skolorna är minst lika stora mellan olika kommunala skolor som mellan kommunala och fristående så spelar de fristående skolorna en nyckelroll. De tenderar att på olika sätt ”kortslua” den planering och styrning som kommunen kan och bör göra. Av det skälet behöver en rad regler ändras.

Partikongressen föreslås besluta:

- I5:1 att konfessionella skolor inte tillåts
- I5:2 att fristående skolor kan fungera som anvisningsskola
- I5:3 att den fria etableringsrätten upphävs men att redan gjorda etableringar behålls
- I5:4 att kommunerna fortsättningsvis kan besluta om lokalisering av fristående skolor
- I5:5 att kommunerna i större utsträckning tillåts fördela resurser efter behov mellan olika skolor – fristående och kommunala
- I5:6 att reglerna för lika villkor i resursfördelningen mellan kommunala och fristående skolor gäller över en treårsperiod istället för per kalenderår
- I5:7 att kommunernas möjlighet till insyn och kontroll av kvalitet i fristående skolor förstärks

Thomas Esbjörnsson

Örebro arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I6

LUNDS ARBETAREKOMMUN

Bättre skydd för det gemensamt ägda

Vi båda tidigare ordförande i Lunds arbetarekommun har sedan 1989 vid flera tillfällen sänt in motioner och förslag till partikongresser och till partiets programkommission. Vi har fått stöd från Lunds arbetarekommun och från Skånes Socialdemokratiska Partidistrikt men inte från partiet på central nivå.

Temat för våra förslag har varit att partiet skall verka för ett bättre skydd för det vi genom samhället äger tillsammans och söka finansiella former som underlättar för kommuner och andra samhällsorgan att skapa alternativ till privatägande.

Vi och andra motionärer med liknande förslag såg tidigt farorna i den process som vissa borgerliga partier och deras sympatisörer hade på sin dagordning. Vi argumenterade för vår sak.

Vi skriver nu 2012 och det behövs inte längre några argument. Verkligheten under Moderaternas ledning har både hunnit ikapp och förbi den oro vi kände. Men en del av tidigare texter vill vi upprepa för att visa åt vilket håll vi vill att vårt parti skall dra.

Denna motion till den socialdemokratiska partikongressen 2013 handlar om det vi äger tillsammans genom kommun, landsting, staten och andra former av samhällsägande.

Hur ska vi värna det som vi anser ska vara samhällsägt och under demokratisk kontroll?

Hur ska vi skapa resurser för att utveckla det gemensamma ägandet som alternativ eller komplement till det ägande som utgår från enskilda personers vinningslystnad och maktbegär?

För de flesta av oss utgörs huvuddelen av vårt ägande av det vi har byggt upp tillsammans genom samhället.

Utförsäljning av viktiga gemensamma ägodelar och verksamheter kan ske efterbeslut i politiskt valda församlingar utan möjlighet för oss som ägare att värna våra intressen. Att i kommande val ge uttryck för sitt missnöje återkallar inte beslutet.

Vi har under en lång tid haft en utveckling – särskilt i borgerligt styrda kommuner - där viktiga och framför allt lönsamma verksamheter förts över från att ha varit samhällsägda till ett ägande där det enskilda vinstintresset är den främsta drivkraften. I en del fall har överlåtelsen skett till för köparen mycket förmånliga villkor.

När verksamhet eller egendom på detta sätt privatiserats är det svårt för samhället att på nytt gå in som ägare – trots att det skulle vara motiverat sett till invånarnas bästa. Intäkterna av försäljningen har förbrukats och att skattefinansiera till exempel etablerandet av kommunägd kollektivtrafik eller andra angelägna samhällsfunktioner är svårt.

Vi anser att SAP ska undersöka möjligheterna att via lagstiftning stärka skyddet för det vi äger tillsammans genom samhället. Detta kan till exempel liksom det enskilda ägandet grundlagskyddas eller genom att införa någon form av kvalificerad majoritet innan det som är samhällsägt avyttras.

Partikongressen föreslås besluta:

I6:1 att verka för ett bättre skydd för det gemensamt ägda och söka finansiella former som underlättar för kommuner och andra samhällsorgan att skapa och skydda det vi äger tillsammans

Ove Persson och Gunnar Jönsson

Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I7

NORBERGS ARBETAREKOMMUN

Den gemensamma välfärden är ingen privatsak. Våra skatter måste förbli till folkets bästa, inte till privata vinster

Under våren 2012 visade en undersökning att två tredjedelar av alliansens väljare inte ville ha vinster i vård, skola och omsorg. Vid arbetarekommunen i Norberg gjordes reflektionen: Bland våra väljare är det minst nittiofem procent som är motståndare till privatiseringar och vinster i vård skola och omsorg.

Apotekens privatiseringar har minskat möjligheten till en bra service för sjuka, då medicin inte finns att hämta, apoteken som tidigare samarbetat är nu konkurrenter. Privatiseringarna har också inneburit att vi förlorat den demokratiska kontrollen över dessa verksamheter. Ändå har vårt parti varit med och infört privatiseringar, hur har vi hamnat så fel?

När våra skatter som nu, går till privata vinster, så underminerar vi inte bara välfärden utan också viljan att betala skatt. Här har våra motståndare fått in en trojansk häst i våra led. Nu måste det bli ett stopp och ett återerövrande av makten till folket.

Partikongressen föreslås besluta:

I7:1 att partiet långsiktigt verkar för ett stopp för vinstuttag i all skolverksamhet

I7:2 att partiet långsiktigt verkar för ett stopp för vinstuttag i vården

I7:3 att partiet långsiktigt verkar för ett stopp för vinstuttag i omsorgen

I7:4 att partiet långsiktigt verkar för ett förstatligande av apoteken

Norbergs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I8

VÄSTERÅS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Det spelar roll om vården är privat eller offentlig

Med en dåres envishet upprepas samma mantra varje gång en ny vårdskandal uppdagas – det har inte att göra med om vården är privat eller offentlig. Senaste rösten i den kören var Bengt-Åke Nilsson folkpartiledare i Västerås under fullmäktigedebatten den 10 november när den strategiska planen diskuterades. Där framförde den moderatledda Alliansen att andelen upphandlad verksamhet i konkurrens ska öka med priset som avgörande faktor.

I den senaste skandalen där inlåsta och bakbundna, ”patienter” inte får sina sår omlagda på 12 dagar, som tvingas bära flera blöjor samtidigt så att personalen inte ska tvingas byta så ofta, som får sova på madrass i månader på golvet, som dör med obehandlade liggsår; allt är enstaka, beklagliga olycksfall i arbetet.

Det handlar bara om kvalitet och tillsyn. Eller, som det står i vårt eget Socialdemokratiska hälso- och sjukvårdspolitiska program, antaget 2009: ”För oss är driftsformen inte ett självändamål. Det centrala är kvaliteten och att resurserna används efter behov”.

Det kan synas okontroversiellt att låta en verksamhet övergå från offentlig till privat utförare, men i själva verket handlar det om två fundamentalt olika former. När motivet för att bedriva verksamheten vänds från att styras efter behov till att styras för vinst påverkas allt: bemanning, belöningssystem, mentalitet, organisation, ledning, kontroll, uppföljning. Framför allt förändras synen på de äldre. I stället för att se de gamla som människor som ska respekteras och vårdas i solidaritet efter sina behov, förvandlas åldringarna till varor vilka som helst; något att tjäna pengar på. Det hjälper inte att personalen sliter och gör så gott de kan. Förutsättningarna maler obönhörligt ner alla humana ansträngningar till slut. Dessutom när personalen inom den privata verksamheten förvägras meddelarfrihet.

Skandalerna, i vilken form de än yttrar sig, är inbyggda i det system vi nu har sjösatt. Oavsett hur sofistikerade och allomfattande kontrollsystem vi än bygger upp, kommer de obönhörligen att återkomma.

Det här inser de flesta människor instinktivt: ”Vi vill inte ha riskkapitalister som går över vanvårdade lik”, som en anhängig uttryckte det i Aktuellt den 7/11. De ansvariga för denna rovdrift är alla klädsamt upprörda utan att lyfta ett finger. Som kommunalrådet Eva Lennström (M) i Järfälla formulerade det i ABC-nytt den 7/11: ”Så länge Carema lever upp till det avtal vi har med dom så kan inte jag ha synpunkter överhuvudtaget på sådana här saker”. I åtminstone Järfälla är alltså inte ens avtalen skrivna så att de förhindrar vanvård av gamla.

Är det så här vi ska ha det i framtidens Sverige? Hur är det möjligt att denna oerhörda misshandel av våra gamla bara kan fortgå? Är vi verkligen så flata att ingen vågar stå upp och ryta till: ”Vi kan inte ha det så här, nog är nog! Inte en enda vanvårdad åldring mer! Ut med alla riskkapitalister och Aktiebolag från vård och omsorg!”

Partikongressen föreslås besluta:

I8:1 att äldreomsorgen i enbart genomförs av icke vinstdrivande kooperativ, stiftelser och andra ideella föreningar eller aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

Per-Inge Ahlbäck

Västerås arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I9

KARLSKRONA ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Ej vinstdrivande verksamhet och privatisering av välfärden

Det har förts en het diskussion om privata företags agerande och dess vinster som har finansierats med skattemedel. Privat verksamhet går ut på att maximera vinsten och allt agerande i företagandet har detta som mål. Våra välfärdsbehov kan inte möta ett sådant intresse, det visar historien och analysen av det kapitalistiska samhället. Socialdemokratin har varit en motkraft till detta och arbetat för att skapa ett välfärdsamhälle nu som håller på att nedmonteras genom den privatisering av offentlig sektor som sker. Sjukvård, barn- och äldreomsorg, skola, bostäder, socialtjänst, apotek, kollektivtrafik, bilbesiktning mm- allt som går privatiseras idag. Samtidig sker en koncentrerings av ägande till allt större bolag.

Kravet på vinst leder till försämrade kollektivavtal, minskad personalstyrka och försämrade personalförmåner, utbildning mm. På alla möjliga sätt får inte bara de unga, gamla och sjuka men också personalen inom välfärden betala, allt för att maximera vinsten. Riskkapitalister är inga lämpliga ägare av exempelvis av sjukhus, skolor och äldreboenden. I offentlig verksamhet finns inga andra drivkrafter än att värna om medborgarna medan det i ett bolag ständigt är konflikter mellan ägarintressen (vinst) och driften av verksamheten.

Frågor om demokrati och insyn minskar i takt med att byråkratin växer när kommunal verksamhet ska konkurrensutsättas, med anbuds-förfarande, konsulter, uppföljning och kvalitetssäkring, indirekt sponsring och reklam. Nya avtal ska ständigt förhandlas och verksamheten splittras på olika utförare vilket gör planförutsättningarna besvärliga och försvårar möjligheterna till överblick.

Den energin, som lagts på upphandling och uppföljning av den privata verksamheten, skulle istället läggas på förbättringsåtgärder och fortbildning för de som arbetar inom den offentliga sektorn.

Privatiseringar har även lett till segregation då privata företag inte har eget intresse av att fördela resurser rättvist och solidariskt, utan resurserna har snedfördelats på ett sätt som förstärker klasskillnaderna i samhället.

En moderatkultur har växt fram, som präglar stora delar av statsapparaten med Tillväxtverket som lågvattenmärke, där högerkrafterna dominerar. Välfärdssamhället sätts på spel. En sund verksamhet måste ha medborgarnas bästa för ögonen och vara till gagn för deras grundläggande behov. Vi behöver en väl fungerande skola, vård och omsorg, kollektivtrafik osv. som är öppen för alla på lika villkor. Det har visats

att det senaste decenniets kraftiga privatiseringar inom välfärden (offentlig sektor) inte har lett till högre kvalitet och ökad effektivitet.

Partikongressen föreslår besluta:

I9:1 att verka för att skattefinansierad verksamhet som skola, vård och omsorg, inte ska privatiseras eller vara vinstdrivande och i övrigt verka för stor restriktivitet av privatiseringar inom den offentliga sektorn

Alf Öien

Karlskrona arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I10

HÖGANÄS ARBETAREKOMMUN

En behovs- och funktionsstyrd välfärdssektor och infrastruktur

I en motion till riksdagen 1984 skrev undertecknad och Lars-Erik Lövdén bl.a; "Konservativa och nyliberale grupper med anknytning till inflytelserika ekonomiska intressen har under lång tid hävdad att den gemensamma sektorn är för stor, otymplig, oekonomisk och ineffektiv och måste därför skäras ner. Efterhand har kritiken tagit sig delvis nya banor. Det börjar mer och mer handla om att näringslivet vill bryta sig in på en ny marknad när industrins andel av produktionen minskar alltmer, samtidigt som tjänstesektorn - inte minst inom vård- och omsorgsområdet - erbjuder nya expansionsmöjligheter. "

I motionen som den gången handlade om barnomsorgen föreslog vi att statsbidrag inte i någon form skulle utgå till privata daghem (numera förskolor) som bedrevs i rent vinstsyfte.

I de yttersta av dessa dagar kan vi klart konstatera att våra farhågor besannats. Det torde vara få om ens något annat land som har ett så koncentrerat ägande inom välfärdssektorn som Sverige. Två jättar, Carema och Attendo, kontrollerar mer än hälften av den privata marknaden. Carema, som 2005 köptes upp av ett brittiskt riskkapitalbolag för knappt 1,9 miljarder, såldes ifjol våras till ett annat riskkapitalbolag, Triton för 8,3 miljarder kronor. Carema har lyckats pressa upp sin avkastning på eget kapital till 33 procent på några år. Detta kan jämföras med den genomsnittliga siffran för hela näringslivet, vilken ligger på cirka 8 procent. Tendensen är likadan inom skolan. Under våren och sommaren 2011 krigade två stora riskkapitalbolag om den ledande friskolekoncernen Academia. Det blev till slut Wallenbergägda EQT som vann budgivningen. Förklaringen till intresset är att Academia växt så det knakat de senaste åren genom sammanslagningar och uppköp. Iol rullade 2 100 miljoner skattekröner in på kontot - vinsten fördubblades.

Nu kan vi se hur skattemedel blir till enorma vinster i de privata företag som driver skattefinansierad vård- och skolverksamhet. Ifjol kunde de 15 största räkna hem drygt två miljarder kronor, en vinstökning med nästan 30 procent jämfört med 2008. En rapport från Lärarnas Riksförbund beskriver hur sex friskolebolag fört ut över 1.25 miljoner i koncernbidrag. När ordf. i LR, Mette Fjelkner finner det

fullständigt oacceptabelt att skattemedel går rakt ner i ägarnas fickor och sedan vidare till skatteparadis i stället för att komma skolorna till del, så torde detta vara en uppfattning som delas av en klar majoritet av svenska folket. De skolfrihets- och privatiseringsreformerna har enligt samma lärarfack verksamt bidragit till en nedmontering av likvärdigheten, läraryrkets sjunkande status och fritt fall i kunskapsresultat.

Även på infrastrukturuområdet kan vi se hur spåren av målmedvetna avregleringar och privatiseringar lett till i vissa stycken rent kaotiska förhållanden. Sverige har idag Europas mest avreglerade järnväg. Vi har samtidigt det sämst underhållna järnvägsnätet av jämförbara länder. Det är den ena förklaringen är skiftet från allmännytta till marknadsstyrning. Målet är inte längre bruksvärden, eller den funktionella nyttan utan bytesvärdet, strävan efter högsta möjliga avkastning på investerat kapital. ”Inget land har genomfört en så total avreglering som Sverige, svensk järnvägstrafik har varit en lekstuga för okunniga politiker i 25 år”, sa Ulf Adelson (m), då han avpolletterades från posten som ordförande i SJ för något år sedan.

Det finns inga vetenskapliga belägg för att konkurrensutsättning leder till bättre välfärdstjänster eller medborgarnytta på järnvägsområdet, Marta Szbehely, professor i socialt arbete vid Stockholms universitet, lyfter fram studier från 2007 som visar att det var cirka tio procent lägre personaltäthet och fler timanställda i icke-kommunala boenden jämfört med kommunala. Slutsatsen är given: Ju mer personal, desto färre liggsår.

Sverige håller i stora stycken på att bli den pantsatta välfärdens land. Problemen kan inte lösas med lappande och lagande av ett i grunden feltänkt system, där inte bara äldre utan också sjuka i allmänhet och skolbarn ”utackorderas” till den som vill ha lägst ersättning för att möta deras behov. Och där den som insisterar på att få det bästa möjliga måste betala själv.

Vem som driver äldreboendet, skolan eller sjukhuset spelar enligt vissa betraktare ingen roll. Kvaliteten är det centrala. Men då bortser man från den vinstmaximeringsprincip efter vilken privata vård- och skolföretag i aktieföretagsform bedrivs. Eller som dåvarande VD:n för Kunskapsskolan Anders Hultin uttryckte saken: ”Det är med skolor som med flygbolag. Det gäller att fylla stolarna. Det är de två sista som ger vinsten”. Målet för de vinstmaximerande välfärdsföretagen är inte bruksvärden och funktionell nytta utan bytesvärdet, strävan efter högsta möjliga avkastning.

Det är mot den här bakgrunden nödvändigt att ta ett samlat grepp på hela frågan om den skattefinansierade samhällsnyttans och välfärdens organisering. Det räcker inte med att ändra regelverket och ge Skolinspektionen en mer aktiv roll när det gäller att stoppa kortsiktiga riskkapitalbolag från att äga skolor. Och det löser inte problemen inom vård och omsorgsområdet att enbart skärpa upphandlingsreglerna. Det behövs en genomgripande översyn och utvärdering av hela komplexet avregleringar och privatiseringar inom de områden där sådana satt tydliga och i flera fall påtagligt negativa spår. Det handlar om skola, vård och omsorg och om den svenska järnvägen. Inte minst ägarfrågan vad gäller gemensamt finansierad egendom måste bli föremål för en djupgående analys.

I våra nordiska grannländer Danmark, Finland och Norge finns åtminstone på undervisningsområdet lagreglerade tak för vinstuttag. Den typen av sk non-profitföretag, där öppenhet och demokratisk insyn liksom meddelarskydd är en förutsättning och där överskotten användes inom verksamheten för investeringar och andra förbättringar av den tjänst som företaget arbetar med, bör Folkörelsesverige, som det en gång fungerade, åter kunna ta en rättmätig plats i välfärdsbygget. Personal- och brukarkooperativ skulle få tydliga spelregler som ger dem möjligheter att fokusera på samma villkor som andra aktörer.

Partikongressen föreslår besluta:

- I10:1 att avregleringar och privatiseringar inom offentligt finansierade verksamhetsområden som skolan, vård, omsorg och järnväg blir föremål för en genomgripande översyn och utvärdering
- I10:2 att via lagstiftning se över möjligheterna till ett bättre skydd för samhällsägda egendom
- I10:3 att vinstmaximerande och riskkapitalägda företag inte tillåts inom skattefinansierade verksamhetsområden
- I10:4 att det efter mönster från våra nordiska grannländer skapas möjligheter för s k non-profitföretag inom skattefinansierade verksamhetsområden som skola, vård och omsorg

Bengt Silfverstrand

Höganäs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I11

SUNDSVALLS ARBETAREKOMMUN

En bättre (S)kolpolitik

Dagens skola reflekterar på flera sätt klassamhället. Forskning visar att social bakgrund är en viktig faktor som påverkar skolarbetet. Effekterna av friskolereformen 1992 – där skolorna tillmätts resurser per elev – har förstärkt skillnaderna ytterligare. Skolorna har börjat spelas ut mot varandra istället för att samarbeta. Ibland har det gått så långt att marknadsföringsbyråer anlitas för att locka till sig fler elever. Kostnaderna för denna marknadsföring hade man istället kunnat avsätta för undervisning.

På grund av friskolereformen har oseriösa aktörer börjat etablera sig på skolmarknaden. Eftersom det lönar sig att rekrytera ambitiösa elever säger det sig självt att friskolorna inte har något intresse av resurskrävande elever. Många friskolor använder sig även av rekryteringsprincipen ”först till kvarn”, vilket fått till följd att de endast varit öppna för elever vars föräldrar är engagerade.

Det råder ingen tvekan om att för många friskolor utarmar kommunala skolor. Ända sedan friskolereformen implementerades har Sverige dalat i PISA-rankingen samtidigt som Finland – där friskolorna inte alls har fått samma utbredning som Sverige – är i topp. Skolsystemets degenerering har också fått till följd att allt färre väljer att studera till lärare. I och med ökad population kommer det på sikt att krävas fler lärare, inte färre!

Enligt de flesta nationalekonomiska beräkningar ökar tillväxten om humankapitalet i landet är högt. På grund av den ansvarslösa skolpolitiken regeringen bedriver har Sverige ej optimala förutsättningar för att erhålla ett högt humankapital. Vi socialdemokrater har länge haft bilden av att vara ett kunskapsparti. Dock måste vi förstärka den bilden om vi ska bilda regering 2014. Att se över möjligheten att ge kommunerna vetorätt mot nya friskoleetableringar.

Partikongressen föreslås besluta:

- I11:1 att se över möjligheten att ge kommunerna vetorätt mot nya friskoleetableringar
- I11:2 att höja kvaliteten på lärarutbildningen
- I11:3 att resursfördelningen till skolorna fördelas utifrån behov istället för antalet elever

Jan Lahti, João Pinheiro och Carina Staf

Sundsvalls arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I12

UMEÅ ARBETAREKOMMUN

En god välfärd behövs

Både socialförsäkringarna och välfärdstjänsterna är en förutsättning för ett gott arbetsliv. Sedan 90-talskrisen har fokus förskjutits i välfärdspolitiken. Istället för att vara en zon fredad från marknaden, där demokratiska och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska, har marknadsmekanismer blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn. Kommuner och landsting har delats upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Medborgaren blir alltmer lik en kund när hon sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden vartän hon går. Utförarna konkurrerar om brukarna, vilket resulterar i allt från betygsinflation till överetablering av vårdcentraler i välmående områden med flykt från områden med stora sociala problem och höga ohälsotal.

Ytterligare ett steg på marknadsieringens väg är att man släpper in aktiebolag som inte drivs av demokratiska mål utan av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag täljer guld i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Ägarkoncentrationen är stor – inom till exempel äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna om att privatiseringarna skulle öppna upp för små idealistiska utförare med alternativa inriktningar kom på skam. Om det finns pengar att tjäna lockas de som är ute efter att just tjäna pengar – äldreomsorgsföretag med mer än tjugo anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Det sista steget på denna väg är att även finansieringen privatiseras. De företag som utför välfärdstjänster på uppdrag av kommuner och landsting säljer ofta också tilläggstjänster. Det ligger i deras intresse att basutbudet blir så litet som möjligt och att så många som möjligt ser sig nödgade att komplettera med privata lösningar. Så är de också aktiva i debatten om huruvida vi kommer ha råd att skattefinansiera välfärden i framtiden. En sådan utveckling ger många människor en allt ostadigare grund att stå på. Många av dem kommer inte att ha råd med de privata lösningar som krävs om man ska få mer än det absolut nödvändiga.

SAP måste därför verka för en demokratisk styrning av välfärdssektorn, så att människors behov sätts i centrum. SAP måste också kritiskt granska de bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett

av annan samhällsnyttig verksamhet som kommunikationer, energiförsörjning och apotek. För en vidgad och fördjupad demokrati krävs en sammanhållen strategi för hur dessa verksamheter ska organiseras.

Partikongressen föreslår besluta:

- I12:1 att SAP står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I12:2 att SAP ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I12:3 att SAP ska verka för att en non profit-princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg

Alejandro Caviedes

Umeå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I13

SÖDERTÄLJE ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

En god välfärd är en förutsättning för ett gott arbetsliv

De senaste decennierna har en allt djupare klyfta grävts mellan människor i Sverige. Reinfeldt-regeringen har avsiktligt påskyndat detta grävande. Fram växer ett samhälle där vissa lever i överflöd medan andra får kämpa för att få tillvaron att gå ihop. Stora grupper inom såväl arbetar- som tjänstemannakollektivet hänvisas till enformiga och slitsamma arbetsuppgifter under anställningsvillkor som dömer dem till ekonomisk osjälvständighet. Samtidigt har ansvaret för välfärden, både för inkomstskyddet och för välfärdstjänsterna, alltmer lagts på den enskilde. Den sammantagna effekten är att en stor grupp människor blivit alltmer utsatta för marknadskrafternas hårdhänta behandling och att vårt samhälle slits itu.

När samhället backar från sitt ansvar för välfärdstjänster som skola, vård och omsorg tvingas den enskilde att kompensera för det. Försäljningen av privata äldreomsorgstjänster har ökat. För dem med mindre ekonomiska resurser återstår att betala med sin tid. Professor Marta Szebehely har visat att 60 000 kvinnor och 20 000 män i Sverige har minskat sin arbetstid eller lämnat arbetet helt för att vårda en anhörig. Kommunals rapport ”Hänger din mammas trygghet på dig?” tydliggör hur detta hänger samman med att det blivit svårare att få hjälp av äldreomsorgen. Vi vet också att förskolans begränsade öppettider tvingar många att jobba deltid – även det något som främst drabbar kvinnor.

Allt fler hänvisas till att leva som obetalda vårdare/barnskötare/lärare i sina familjer. På jobbet kan man inte koncentrera sig på sitt arbete, då man oroas över föräldrarnas situation på äldreboendet eller barnens undervisning i skolan. Hemma kan man inte vara förälder åt sina barn eller barn till sina förälder, då man måste fylla de omvårdnadsbehov det offentliga lämnat otillfredsställda. Effekterna för den enskilde är

tydliga. För fackföreningar i kvinnodominerade branscher försvårar det möjligheten att stå upp för medlemmarnas intressen.

Privatiseringen av välfärdstjänsterna består av tre delar:

- Ökat privat ansvar för finansieringen
- Förekomsten av privata – ibland vinstdrivande – utförare
- Organiseringen av offentlig verksamhet utifrån marknadsmodeller, så kallad new public management

Att välfärden ska finansieras gemensamt är en självklar utgångspunkt för socialdemokratin.

Välfärdstjänsterna utför dock idag ofta av företag som inte bara arbetar på uppdrag av kommuner och landsting utan också säljer sina tjänster till privatpersoner. Ju fler behov som lämnas otillfredsställda efter att den offentligt finansierade tjänsten utförts, desto större chans har de att få sälja tilläggstjänster. Vinstdrivande utförare av offentligt finansierad välfärd riskerar därför att få oönskade effekter för finansieringen.

I välfärdssektorn är intäkterna till största del givna. Vinstmarginalen kan därför bara uppstå genom att man kappar kostnaderna. Den stora utgiftsposten är personalkostnaderna. Och det finns ett tydligt samband mellan bemanningen och kvaliteten på de tjänster man utför.

Långt innan några riskkapitalbolag fick ansvar för vår äldreomsorg började man dock organisera välfärdssektorn utifrån marknadsmodeller. Kommuner och landsting delades upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Den enskilde sätts att bland en uppsjö av utförare välja den som passar henne. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthelst hon går.

Detta sätt att organisera den offentliga verksamheten, som kallas new public management, är en förberedelse för att låta privata företag ta över. Varför stänga ute privata företag när de offentliga verksamheterna fungerar på samma sätt? De känsliga välfärdsverksamheterna organiserades utanför kapitalismen, men nu har marknadslogiken gjorts till ledstjärna även där. Istället för demokratiskt styrd samverkan med fokus på kvalitet har vi fått marknadsorienterad konkurrens med fokus på att hålla budget. Den enskilde har gått från att vara en del av ett samhällsbygge, något större än sig själv, till att bli en konsument som ängsligt försöker hitta den tjänst som tillgodoser hennes egna behov. ”Vi har bytt ut den engagerade demokratiska medborgarens svåra liv mot den bortskämda konsumentens bekväma liv” konstaterade den danske författaren Carsten Jensen vid ceremonin där han mottog Olof Palmepriset 2010.

Privatiseringarnas baksida börjar bli allt mer synlig. Vårdcentraler trängs i områden med litet vårdbehov men lyser med sin frånvaro i områden där behoven är större. Skolor marknadsför sig med glättig reklam och generös betygssättning blir en konkurrensfördel. Skattepengar försvinner med riskkapitalbolag till skatteparadis. Den enskilde uppmanas att byta utförare istället för att ställa rättmätiga krav. Välfärden blir en utgiftspost i en pressad budget istället för ett verktyg för att bygga jämlikhet och demokrati.

I hjärt kontrast mot den rådande utvecklingen står visionen om välfärdstjänsterna som en arena för att tillsammans bygga ett samhälle som främjar sociala, snarare än ekonomiska, värden. Det finns exempel där man genom ökat medarbetar- och brukarinflytande och ett förnyat politiskt engagemang försöker åtgärda den offentliga sektorns brister utan att för den skull börja härma det privata näringslivet. Så kan man vinna förbättringar ur såväl medarbetar- som medborgarperspektiv.

Partikongressen föreslås besluta:

- I13:1 att Socialdemokraterna verkar för att kommunerna åläggs att tillhandahålla barnomsorg på obekväm arbetstid där behov av sådan finns
- I13:2 att Socialdemokraterna med kraft motsätter sig en utveckling där människor hänvisas till tilläggstjänster utöver biståndsbedömd omsorg för att tillfredsställa legitima hjälpbehov och där det för vissa hjälpbehövande är ekonomiskt ofördelaktigt att anlita biståndsbedömd hemtjänst jämfört med att köpa hushållsnära tjänster
- I13:3 att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I13:4 att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I13:5 att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna

Alexander Lindholm för Fackliga utskottet i Södertälje

Södertälje arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I14

SALA ARBETAREKOMMUN

En god välfärd är en förutsättning för ett gott arbetsliv

De senaste decennierna har en allt djupare klyfta grävts mellan människor i Sverige. Reinfeldt-regeringen har avsiktligt påskyndat detta grävande. Fram växer ett samhälle där vissa lever i överflöd medan andra får kämpa för att få tillvaron att gå ihop. Stora grupper inom såväl arbetar- som tjänstemannakollektivet hänvisas till enformiga och slitsamma arbetsuppgifter under anställningsvillkor som dömer dem till ekonomisk osjälvständighet. Samtidigt har ansvaret för välfärden, både för inkomstskyddet och för välfärdstjänsterna, alltmer lagts på den enskilde. Den sammantagna effekten är att en stor grupp människor blivit alltmer utsatta för marknadskrafternas hårdhänta behandling och att vårt samhälle slits itu.

När samhället backar från sitt ansvar för välfärdstjänster som skola, vård och omsorg tvingas den enskilde att kompensera för det. Försäljningen av privata äldreomsorgstjänster har ökat. För dem med mindre ekonomiska resurser återstår att betala med sin tid. Professor Marta Szebehely har visat att 60 000 kvinnor och 20 000 män i Sverige har minskat sin arbetstid eller lämnat arbetet helt för att vårda en anhörig. Kommunals rapport ”Hänger din mammas trygghet på dig?” tydliggör hur detta hänger samman med att det blivit svårare att få hjälp av äldre-omsorgen. Vi vet också att förskolans begränsade öppettider tvingar många att jobba deltid – även det något som främst drabbar kvinnor.

Allt fler hänvisas till att leva som obetalda vårdare/barnskötare/lärare i sina familjer. På jobbet kan man inte koncentrera sig på sitt arbete, då man oroas över föräldrarnas situation på äldreboendet eller barnens undervisning i skolan. Hemma kan man inte vara förälder åt sina barn eller barn till sina förälder, då man måste fylla de omvårdnadsbehov det offentliga lämnat otillfredsställda. Effekterna för den enskilde är tydliga. För fackföreningar i kvinnodominerade branscher försvårar det möjligheten att stå upp för medlemmarnas intressen.

Privatiseringen av välfärdstjänsterna består av tre delar:

- Ökat privat ansvar för finansieringen
- Förekomsten av privata – ibland vinstdrivande – utförare
- Organiseringen av offentlig verksamhet utifrån marknadsmodeller, så kallad new public management

Att välfärden ska finansieras gemensamt är en självklar utgångspunkt för socialdemokratin.

Välfärdstjänsterna utför dock idag ofta av företag som inte bara arbetar på uppdrag av kommuner och landsting utan också säljer sina tjänster till privatpersoner. Ju fler behov som lämnas otillfredsställda efter att den offentligt finansierade tjänsten utförts, desto större chans har de att få sälja tilläggstjänster. Vinstdrivande utförare av offentligt finansierad välfärd riskerar därför att få oönskade effekter för finansieringen.

I välfärdssektorn är intäkterna till största del givna. Vinstmarginalen kan därför bara uppstå genom att man kapar kostnaderna. Den stora utgiftsposten är personalkostnaderna. Och det finns ett tydligt samband mellan bemanningen och kvaliteten på de tjänster man utför.

Långt innan några riskkapitalbolag fick ansvar för vår äldreomsorg började man dock organisera välfärdssektorn utifrån marknadsmodeller. Kommuner och landsting delades upp i en be-ställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Den enskilde sätts att bland en uppsjö av utförare välja den som passar henne. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthelst hon går.

Detta sätt att organisera den offentliga verksamheten, som kallas new public management, är en förberedelse för att låta privata företag ta över. Varför stänga ute privata företag när de offentliga verksamheterna fungerar på samma sätt? De känsliga välfärdsverksamheterna organiserades utanför kapitalismen, men nu har marknadslogiken gjorts till ledstjärna även där. Istället för demokratiskt styrd samverkan med fokus på kvalitet har vi fått marknadsorienterad konkurrens med fokus på att hålla budget. Den enskilde har gått från att vara en del av ett samhällsbygge, något större än sig själv, till att bli en konsument som ängsligt försöker hitta den tjänst som tillgodoser hennes egna behov. ”Vi har bytt ut den engagerade demokratiska medborgarens svåra liv mot den bortskämda konsumentens bekväma liv” konstaterade den danske författaren Carsten Jensen vid ceremonin där han mottog Olof Palmepriset 2010.

Privatiseringarnas baksida börjar bli allt mer synlig. Vårdcentraler trängs i områden med litet vårdbehov men lyser med sin frånvaro i områden där behoven är större. Skolor marknadsför sig med glättig reklam och generös betygssättning blir en konkurrensfördel. Skattepengar försvinner med riskkapitalbolag till skatteparadis. Den enskilde uppmanas att byta utförare istället för att ställa rättmätiga krav. Välfärden blir en utgiftspost i en pressad budget istället för ett verktyg för att bygga jämlikhet och demokrati.

I bjärt kontrast mot den rådande utvecklingen står visionen om välfärdstjänsterna som en arena för att tillsammans bygga ett samhälle som främjar sociala, snarare än ekonomiska, värden. Det finns exempel där

man genom ökat medarbetar- och brukarinflytande och ett förnyat politiskt engagemang försöker åtgärda den offentliga sektorns brister utan att för den skull börja härma det privata näringslivet. Så kan man vinna förbättringar ur såväl medarbetar- som medborgarperspektiv.

Partikongressen föreslås besluta:

- I14:1 att Socialdemokraterna verkar för att kommunerna åläggs att tillhandahålla barnomsorg på obekväm arbetstid där behov av sådan finns
- I14:2 att Socialdemokraterna med kraft motsätter sig en utveckling där människor hänvisas till tilläggstjänster utöver biståndsbedömd omsorg för att tillfredsställa legitima hjälpbehov och där det för vissa hjälpbehövande är ekonomiskt ofördelaktigt att anlita biståndsbedömd hemtjänst jämfört med att köpa hushållsnära tjänster
- I14:3 att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I14:4 att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I14:5 att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna
- I14:6 att Socialdemokraterna tar initiativ till att utveckla organisationsformer för offentligfinansierad verksamhet som garanterar att verksamhetens budget och kommunens/landstingets skatteuttag anpassas efter verksamhetens behov, istället för att budgeten anpassas till skatteuttaget och verksamheten utformas med hänsyn till på förhand given budget

Hyttans Soc.Dem.För. Sala

Sala arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I15

FALKENBERGS ARBETAREKOMMUN

En god välfärd är en förutsättning för ett gott arbetsliv

De senaste decennierna har en allt djupare klyfta grävts mellan människor i Sverige. Reinfeldt-regeringen har avsiktligt påskyndat detta grävande. Fram växer ett samhälle där vissa lever i överflöd medan andra får kämpa för att få tillvaron att gå ihop. Stora grupper inom såväl arbetar- som tjänstemannakollektivet hänvisas till enformiga och slitsamma arbetsuppgifter under anställningsvillkor som dömer dem till ekonomisk osjälvständighet. Samtidigt har ansvaret för välfärden, både för inkomstskyddet och för välfärdstjänsterna, alltmer lagts på den enskilde. Den sammantagna effekten är att en stor grupp

människor blivit alltmer utsatta för marknadskrafternas hårdhänta behandling och att vårt samhälle slits itu.

När samhället backar från sitt ansvar för välfärdstjänster som skola, vård och omsorg tvingas den enskilde att kompensera för det. Försäljningen av privata äldreomsorgstjänster har ökat. För dem med mindre ekonomiska resurser återstår att betala med sin tid. Professor Marta Szebehely har visat att 60 000 kvinnor och 20 000 män i Sverige har minskat sin arbetstid eller lämnat arbetet helt för att vårda en anhörig. Kommunals rapport ”Hänger din mammas trygghet på dig?” tydliggör hur detta hänger samman med att det blivit svårare att få hjälp av äldreomsorgen. Vi vet också att förskolans begränsade öppettider tvingar många att jobba deltid – även det något som främst drabbar kvinnor.

Alltfler hänvisas till att leva som obetalda vårdare/barnskötare/lärare i sina familjer. På jobbet kan man inte koncentrera sig på sitt arbete, då man oroas över föräldrarnas situation på äldreboendet eller barnens undervisning i skolan. Hemma kan man inte vara förälder åt sina barn eller barn till sina förälder, då man måste fylla de omvårdnadsbehov det offentliga lämnat otillfredsställda. Effekterna för den enskilde är tydliga. För fackföreningar i kvinnodominerade branscher försvårar det möjligheten att stå upp för medlemmarnas intressen.

Privatiseringen av välfärdstjänsterna består av tre delar:

- Ökat privat ansvar för finansieringen
- Förekomsten av privata – ibland vinstdrivande – utförare
- Organiseringen av offentlig verksamhet utifrån marknadsmodeller, så kallad new public management

Att välfärden ska finansieras gemensamt är en självklar utgångspunkt för socialdemokratin. Välfärdstjänsterna utför dock idag ofta av företag som inte bara arbetar på uppdrag av kommuner och landsting utan också säljer sina tjänster till privatpersoner. Ju fler behov som lämnas otillfredsställda efter att den offentligt finansierade tjänsten utförts, desto större chanc har de att få sälja tilläggstjänster. Vinstdrivande utförare av offentligt finansierad välfärd riskerar därför att få oönskade effekter för finansieringen.

I välfärdssektorn är intäkterna till största del givna. Vinstmarginalen kan därför bara uppstå genom att man kapar kostnaderna. Den stora utgiftsposten är personalkostnaderna. Och det finns ett tydligt samband mellan bemanningen och kvaliteten på de tjänster man utför.

Långt innan några riskkapitalbolag fick ansvar för vår äldreomsorg började man dock organisera välfärdssektorn utifrån marknadsmodeller. Kommuner och landsting delades upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Den enskilde sätts att bland en uppsjö av utförare välja den som passar henne. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthelst hon går.

Detta sätt att organisera den offentliga verksamheten, som kallas new public management, är en förberedelse för att låta privata företag ta över. Varför stänga ute privata företag när de offentliga verksamheterna fungerar på samma sätt? De känsliga välfärdsverksamheterna organiserades utanför kapitalismen, men nu har marknadslogiken gjorts till ledstjärna även där. Istället för demokratiskt styrd samverkan med fokus på kvalitet har vi fått marknadsorienterad konkurrens med fokus på att hålla budget. Den enskilde har gått från att vara en del av ett samhällsbygge, något större än sig själv, till att bli en konsument som ängsligt försöker hitta den tjänst som tillgodoser hennes egna behov. ”Vi har bytt ut

den engagerade demokratiska medborgarens svåra liv mot den bortskämda konsumentens bekväma liv” konstaterade den danske författaren Carsten Jensen vid ceremonin där han mottog Olof Palmepriset 2010.

Privatiseringarnas baksida börjar bli allt mer synlig. Vårdcentraler trängs i områden med litet vårdbehov men lyser med sin frånvaro i områden där behoven är större. Skolor marknadsför sig med glättig reklam och generös betygssättning blir en konkurrensfördel. Skattepengar försvinner med riskkapitalbolag till skatteparadis. Den enskilde uppmanas att byta utförare istället för att ställa rättmätiga krav. Välfärden blir en utgiftspost i en pressad budget istället för ett verktyg för att bygga jämlikhet och demokrati.

I bjärt kontrast mot den rådande utvecklingen står visionen om välfärdstjänsterna som en arena för att tillsammans bygga ett samhälle som främjar sociala, snarare än ekonomiska, värden. Det finns exempel där man genom ökat medarbetar- och brukarinflytande och ett förnyat politiskt engagemang försöker åtgärda den offentliga sektorns brister utan att för den skull börja härma det privata näringslivet. Så kan man vinna förbättringar ur såväl medarbetar- som medborgarperspektiv.

Partikongressen föreslår besluta:

- I15:1 att Socialdemokraterna verkar för att kommunerna åläggs att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid där behov av sådan finns
- I15:2 att Socialdemokraterna med kraft motsätter sig en utveckling där människor hänvisas till tilläggstjänster utöver biståndsbedömd omsorg för att tillfredsställa legitima hjälpbehov och där det för vissa hjälpbehövande är ekonomiskt ofördelaktigt att anlita biståndsbedömd hemtjänst jämfört med att köpa hushållsnära tjänster
- I15:3 att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I15:4 att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I15:5 att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna
- I15:6 att Socialdemokraterna tar initiativ till att utveckla organisationsformer för offentligfinansierad verksamhet som garanterar att verksamhetens budget och kommunens/landstingets skatteuttag anpassas efter verksamhetens behov, istället för att budgeten anpassas till skatteuttaget och verksamheten utformas med hänsyn till på förhand given budget

Kerstin Rosell

Falkenbergs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I16

ESKILSTUNA ARBETAREKOMMUN

En god välfärd är en förutsättning för ett gott arbetsliv

De senaste decennierna har en allt djupare klyfta grävts mellan människor i Sverige. Reinfeldt-regeringen har avsiktligt påskyndat detta grävande. Fram växer ett samhälle där vissa lever i överflöd medan andra får kämpa för att få tillvaron att gå ihop. Stora grupper inom såväl arbetar- som tjänstemannakollektivet hänvisas till enformiga och slitsamma arbetsuppgifter under anställningsvillkor som dömer dem till ekonomisk osjälvständighet. Samtidigt har ansvaret för välfärden, både för inkomstskyddet och för välfärdstjänsterna, alltmer lagts på den enskilde. Den sammantagna effekten är att en stor grupp människor blivit alltmer utsatta för marknadskrafternas hårdhanta behandling och att vårt samhälle slits itu.

När samhället backar från sitt ansvar för välfärdstjänster som skola, vård och omsorg tvingas den enskilde att kompensera för det. Försäljningen av privata äldreomsorgstjänster har ökat. För dem med mindre ekonomiska resurser återstår att betala med sin tid. Professor Marta Szebehely har visat att 60 000 kvinnor och 20 000 män i Sverige har minskat sin arbetstid eller lämnat arbetet helt för att vårda en anhörig. Kommunals rapport ”Hänger din mammas trygghet på dig?” tydliggör hur detta hänger samman med att det blivit svårare att få hjälp av äldreomsorgen. Vi vet också att förskolans begränsade öppettider tvingar många att jobba deltid – även det något som främst drabbar kvinnor.

Alltfler hänvisas till att leva som obetalda vårdare/barnskötare/lärare i sina familjer. På jobbet kan man inte koncentrera sig på sitt arbete, då man oroas över föräldrarnas situation på äldreboendet eller barnens undervisning i skolan. Hemma kan man inte vara förälder åt sina barn eller barn till sina förälder, då man måste fylla de omvårdnadsbehov det offentliga lämnat otillfredsställda. Effekterna för den enskilde är tydliga. För fackföreningar i kvinnodominerade branscher försvårar det möjligheten att stå upp för medlemmarnas intressen.

Privatiseringen av välfärdstjänsterna består av tre delar:

- Ökat privat ansvar för finansieringen
- Förekomsten av privata – ibland vinstdrivande – utförare
- Organiseringen av offentlig verksamhet utifrån marknadsmodeller, så kallad new public management

Att välfärden ska finansieras gemensamt är en självklar utgångspunkt för socialdemokratin. Välfärdstjänsterna utför dock idag ofta av företag som inte bara arbetar på uppdrag av kommuner och landsting utan också säljer sina tjänster till privatpersoner. Ju fler behov som lämnas otillfredsställda efter att den offentligt finansierade tjänsten utförts, desto större chanc har de att få sälja tilläggstjänster. Vinstdrivande utförare av offentligt finansierad välfärd riskerar därför att få oönskade effekter för finansieringen.

I välfärdssektorn är intäkterna till största del givna. Vinstmarginalen kan därför bara uppstå genom att man kapar kostnaderna. Den stora utgiftsposten är personalkostnaderna. Och det finns ett tydligt samband mellan bemanningen och kvaliteten på de tjänster man utför.

Långt innan några riskkapitalbolag fick ansvar för vår äldreomsorg började man dock organisera välfärdssektorn utifrån marknadsmodeller. Kommuner och landsting delades upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Den enskilde sätts att bland en uppsjö av utförare välja den som passar henne. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthelst hon går.

Detta sätt att organisera den offentliga verksamheten, som kallas new public management, är en förberedelse för att låta privata företag ta över. Varför stänga ute privata företag när de offentliga verksamheterna fungerar på samma sätt? De känsliga välfärdsverksamheterna organiserades utanför kapitalismen, men nu har marknadslogiken gjorts till ledstjärna även där. Istället för demokratiskt styrd samverkan med fokus på kvalitet har vi fått marknadsorienterad konkurrens med fokus på att hålla budget. Den enskilde har gått från att vara en del av ett samhällsbygge, något större än sig själv, till att bli en konsument som ängsligt försöker hitta den tjänst som tillgodoser hennes egna behov. ”Vi har bytt ut den engagerade demokratiska medborgarens svåra liv mot den bortskämda konsumentens bekväma liv” konstaterade den danske författaren Carsten Jensen vid ceremonin där han mottog Olof Palmepriset 2010.

Privatiseringarnas baksida börjar bli allt mer synlig. Vårdcentraler trängs i områden med litet vårdbehov men lyser med sin frånvaro i områden där behoven är större. Skolor marknadsför sig med glättig reklam och generös betygssättning blir en konkurrensfördel. Skattepengar försvinner med riskkapitalbolag till skatteparadis. Den enskilde uppmanas att byta utförare istället för att ställa rättmätiga krav. Välfärden blir en utgiftspost i en pressad budget istället för ett verktyg för att bygga jämlikhet och demokrati.

I hjärt kontrast mot den rådande utvecklingen står visionen om välfärdstjänsterna som en arena för att tillsammans bygga ett samhälle som främjar sociala, snarare än ekonomiska, värden. Det finns exempel där man genom ökat medarbetar- och brukarinflytande och ett förnyat politiskt engagemang försöker åtgärda den offentliga sektorns brister utan att för den skull börja härma det privata näringslivet. Så kan man vinna förbättringar ur såväl medarbetar- som medborgarperspektiv.

Partikongressen föreslår besluta:

- I16:1 att Socialdemokraterna verkar för att kommunerna åläggs att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid där behov av sådan finns
- I16:2 att Socialdemokraterna med kraft motsätter sig en utveckling där människor hänvisas till tilläggstjänster utöver biståndsbedömd omsorg för att tillfredsställa legitima hjälpbehov och där det för vissa hjälpbehövande är ekonomiskt ofördelaktigt att anlita biståndsbedömd hemtjänst jämfört med att köpa hushållsnära tjänster
- I16:3 att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I16:4 att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I16:5 att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet

och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna

Handels S-förening

Eskilstuna arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I17

LUNDS ARBETAREKOMMUN

En god välfärd är en förutsättning för ett gott arbetsliv

De senaste decennierna har en allt djupare klyfta grävts mellan människor i Sverige. Reinfeldt-regeringen har avsiktligt påskyndat detta grävande. Fram växer ett samhälle där vissa lever i överflöd medan andra får kämpa för att få tillvaron att gå ihop. Stora grupper inom såväl arbetar- som tjänstemannakollektivet hänvisas till enformiga och slitsamma arbetsuppgifter under anställningsvillkor som dömer dem till ekonomisk osjälvständighet. Samtidigt har ansvaret för välfärden, både för inkomstskyddet och för välfärdstjänsterna, alltmer lagts på den enskilde. Den sammantagna effekten är att en stor grupp människor blivit alltmer utsatta för marknadskrafternas hårdhanta behandling och att vårt samhälle slits itu.

När samhället backar från sitt ansvar för välfärdstjänster som skola, vård och omsorg tvingas den enskilde att kompensera för det. Försäljningen av privata äldreomsorgstjänster har ökat. För dem med mindre ekonomiska resurser återstår att betala med sin tid. Professor Marta Szebehely har visat att 60 000 kvinnor och 20 000 män i Sverige har minskat sin arbetstid eller lämnat arbetet helt för att vårda en anhörig. Kommunals rapport ”Hänger din mammas trygghet på dig?” tydliggör hur detta hänger samman med att det blivit svårare att få hjälp av äldreomsorgen. Vi vet också att förskolans begränsade öppettider tvingar många att jobba deltid – även det något som främst drabbar kvinnor.

Alltfler hänvisas till att leva som obetalda vårdare/barnskötare/lärare i sina familjer. På jobbet kan man inte koncentrera sig på sitt arbete, då man oroas över föräldrarnas situation på äldreboendet eller barnens undervisning i skolan. Hemma kan man inte vara förälder åt sina barn eller barn till sina förälder, då man måste fylla de omvårdnadsbehov det offentliga lämnat otillfredsställda. Effekterna för den enskilde är tydliga. För fackföreningar i kvinnodominerade branscher försvårar det möjligheten att stå upp för medlemmarnas intressen.

Privatiseringen av välfärdstjänsterna består av tre delar:

- Ökat privat ansvar för finansieringen
- Förekomsten av privata – ibland vinstdrivande – utförare
- Organiseringen av offentlig verksamhet utifrån marknadsmodeller, så kallad new public management

Att välfärden ska finansieras gemensamt är en självklar utgångspunkt för socialdemokratin.

Välfärdstjänsterna utför dock idag ofta av företag som inte bara arbetar på uppdrag av kommuner och

landsting utan också säljer sina tjänster till privatpersoner. Ju fler behov som lämnas otillfredsställda efter att den offentligt finansierade tjänsten utförts, desto större chans har de att få sälja tilläggstjänster. Vinstdrivande utförare av offentligt finansierad välfärd riskerar därför att få oönskade effekter för finansieringen.

I välfärdssektorn är intäkterna till största del givna. Vinstmarginalen kan därför bara uppstå genom att man kapar kostnaderna. Den stora utgiftsposten är personalkostnaderna. Och det finns ett tydligt samband mellan bemanningen och kvaliteten på de tjänster man utför.

Långt innan några riskkapitalbolag fick ansvar för vår äldreomsorg började man dock organisera välfärdssektorn utifrån marknadsmodeller. Kommuner och landsting delades upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Den enskilde sätts att bland en uppsjö av utförare välja den som passar henne. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthelst hon går.

Detta sätt att organisera den offentliga verksamheten, som kallas new public management, är en förberedelse för att låta privata företag ta över. Varför stänga ute privata företag när de offentliga verksamheterna fungerar på samma sätt? De känsliga välfärdsverksamheterna organiserades utanför kapitalismen, men nu har marknadslogiken gjorts till ledstjärna även där. Istället för demokratiskt styrd samverkan med fokus på kvalitet har vi fått marknadsorienterad konkurrens med fokus på att hålla budget. Den enskilde har gått från att vara en del av ett samhällsbygge, något större än sig själv, till att bli en konsument som ängsligt försöker hitta den tjänst som tillgodoser hennes egna behov. ”Vi har bytt ut den engagerade demokratiska medborgarens svåra liv mot den bortskämda konsumentens bekväma liv” konstaterade den danske författaren Carsten Jensen vid ceremonin där han mottog Olof Palmepriset 2010.

Privatiseringarnas baksida börjar bli allt mer synlig. Vårdcentraler trängs i områden med litet vårdbehov men lyser med sin frånvaro i områden där behoven är större. Skolor marknadsför sig med glättig reklam och generös betygssättning blir en konkurrensfördel. Skattepengar försvinner med riskkapitalbolag till skatteparadis. Den enskilde uppmanas att byta utförare istället för att ställa rättmätiga krav. Välfärden blir en utgiftspost i en pressad budget istället för ett verktyg för att bygga jämlikhet och demokrati.

I bjärt kontrast mot den rådande utvecklingen står visionen om välfärdstjänsterna som en arena för att tillsammans bygga ett samhälle som främjar sociala, snarare än ekonomiska, värden. Det finns exempel där man genom ökat medarbetar- och brukarinflytande och ett förnyat politiskt engagemang försöker åtgärda den offentliga sektorns brister utan att för den skull börja härma det privata näringslivet. Så kan man vinna förbättringar ur såväl medarbetar- som medborgarperspektiv.

Partikongressen föreslås besluta:

- I17:1 att Socialdemokraterna verkar för att kommunerna åläggs att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid där behov av sådan finns
- I17:2 att Socialdemokraterna med kraft motsätter sig en utveckling där människor hänvisas till tilläggstjänster utöver biståndsbedömd omsorg för att tillfredsställa legitima hjälpbehov och där det för vissa hjälpbehövande är ekonomiskt ofördelaktigt att anlita biståndsbedömd hemtjänst jämfört med att köpa hushållsnära tjänster

- I17:3 att Socialdemokraterna verkar för en nationell lagstiftning som slår fast att privata utförare av välfärdstjänster som vård, skola och omsorg endast får förekomma i de fall de har en associationsform som bygger på non profit-principer
- I17:4 att Socialdemokraterna verkar för att Lagen om valfrihet, LOV, rivs upp
- I17:5 att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet och inflytande för medarbetare och medborgare, samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna
- I17:6 att Socialdemokraterna tar initiativ till att utveckla organisationsformer för offentligfinansierad verksamhet som garanterar att verksamhetens budget och kommunens/landstingets skatteuttag anpassas efter verksamhetens behov, istället för att budgeten anpassas till skatteuttaget och verksamheten utformas med hänsyn till på förhand given budget

Anna Arvidsson, Anna-Lena Hogerud och Daniel Pettersson
Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I18

LANDSKRONA ARBETAREKOMMUN

En likvärdig skola för likvärdig utbildning

Idag råder i praktiken fri etableringsrätt inom skolväsendet. Vem som helst kan starta skolverksamhet. Inte minst i våra storstadsområden ser vi friskolor växa fram utan att kommunen som ansvarig för skolväsendet kan agera.

Många friskolors ändamål är inte alltid ädelt. Vinstintressen är alltför ofta styrande snarare än och på bekostnad av barn och ungdomars möjlighet att få en ordentlig utbildning. När så friskolan går i konkurs har den kommunala skolan ansvaret att ge de ungdomar som blivit strandsatta den utbildning de har rätt till.

Men marknadssystemet med fri etableringsrätt inom skolväsendet är ett feltänk från början. Barn är inga handelsvaror och skolan ingen marknad. Barn och ungdomars liv går inte i repris, därför har en politik som gör anspråk att utgå från att alla ska ges lika villkor i livet inte råd med att göra människor till handelsvaror eller välfärden till en marknad.

Eftersom det är kommunen som får betala skolpengen ska det också vara kommunen som ska avgöra om det finns ett långsiktigt underlag för ytterligare en friskola på orten och om den aktivt bidrar till att utveckla och förbättra villkoren för barn och unga i kommunen.

Partikongressen föreslår besluta:

- I18:1 att den etableringsfrihet som i praktiken råder inom skolväsendet avskaffas
- I18:2 att kommunerna ska äga beslutet vid en nyetablering av friskolor

Niklas Karlsson och Jörn Jönsson

Landskrona arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I19

HELSINGBORGS ARBETAREKOMMUN

En likvärdig skola för likvärdig utbildning

Idag rider fri etableringsrätt inom skolväsendet. Vem som helst kan i praktiken starta skolverksamhet. Inte minst i våra storstadsområden ser vi friskolor växa fram utan att kommunen som ansvarig för skolväsendet kan agera.

Många friskolors ändamål är inte alltid ädelt. Vinstintressen är alltför ofta styrande på bekostnad av bara och ungdomars möjlighet att få en ordentlig utbildning. När så friskolan går i konkurs, då har den kommunala skolan ansvaret att ge de ungdomar som blivit strandsatta den utbildning de har rätt till.

Men marknadssystemet med fri etableringsrätt inom skolväsendet är ett feltänk från början. Barn är inga handelsvaror och skolan ingen marknad. Barn och ungdomars liv går inte i repris, därför har en politik som gör anspråk att utgå från att alla ska ges lika villkor i livet inte råd med att göra människor till handelsvaror eller välfärden till en marknad.

Eftersom det är kommunen som får betala skolpengen ska det också vara kommunen som ska avgöra om det finns ett långsiktigt underlag för ytterligare en friskola på orten och om den aktivt bidrar till att utveckla och förbättra villkoren för barn och unga i kommunen. All form av privat drift inom välfärden måste ses som komplement till offentlig drift och att inte mer läggs ut på entreprenad i en kommun än som kan tas tillbaka i offentlig regi ena kvaliteten försämras.

Partikongressen föreslås besluta:

I19:1 att etableringsfrihet som idag i praktiken råder inom skolväsendet avskaffas

I19:2 att kommunerna ska äga beslutet vid en nyetablering av friskolor

Ola Möller och Mikael Skoog

Helsingborgs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I20

LUNDS ARBETAREKOMMUN

En skola organiserad av samhällets beslutsfattare för människans behov

När man går i grundskolan så lär man sig både kunskaper ämnade för arbetslivet och kunskaper ämnade för samhällslivet. Lära sig biologi för att bli läkare är ett exempel på det första, lära sig hur Sveriges demokrati växte fram är ett exempel på det andra. Bägge dessa typer av kunskaper är viktiga för att samhället ska kunna fungera och bägge kunskapsmålen uppnås effektivast genom att man kan använda sig av likvärdighet när man organiserar undervisningen. Eftersom det är alldeles för osäkert att gissa vilka personer som i framtiden kommer att vara intresserade av det ena ämnet eller det andra (inte ens på universitetet är det vanligt med en rak utbildningsväg från första till sista terminen) så skapas den största lusten för inläring genom en likvärdighet i utbildningen.

För att detta ska få effekt så bör det vara samma huvudman som organiserar skolan oberoende av var man bor i en kommun. Genom att organisera grundskolan i en kommun under en huvudman så kommer finansiering och organisation att ges en likvärdig utgångspunkt för rektorer och lärare när de planerar undervisningen för eleverna. Har man olika huvudmän så kommer man för eller senare att hamna i situationer där organisering och finansiering blir så olika för olika rektorer att det får effekt på undervisningsmöjligheterna för lärarna, inlärningsmöjligheterna för eleven och till slut för skolans samhällsansvar för medborgarna. Oavsett om det finns en eller flera huvudmän så kommer lärarna vara den som beslutar i klassrummet och rektorerna som beslutar på skolan men för att ge dessa yrkesgrupper bästa möjliga förutsättningar att ta sitt samhällsansvar så måste vi återföra huvudmannaskapet till en församling som ytterst styrs av medborgarna, kommun, landsting eller stat.

Partikongressen föreslår besluta:

I20:1 att den obligatoriska skolan ska organiseras och drivas av en, genom allmänna val, styrd församling

Olof Nyman

Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I21

JÖNKÖPINGS ARBETAREKOMMUN

En stark välfärd - alla människors frihet

Socialdemokratins mål är alla människors frihet. Även om alla människor föds lika tenderar livsvillkoren att bli ojämlika över tid. Möjligheten för individen att förverkliga sig själv och sina livsmål är därmed vårt

uppdrag. Det förutsätter ett samhälle som bygger på jämlikhetens principer. Påståendet att jämlika samhällen är mer hållbara och uppvisar betydligt bättre förmåga att åstadkomma tillväxt och sysselsättning kan inte längre betraktas som en politisk tes. Forskning visar nämligen att just dessa samhällen uppvisar betydligt större konkurrenskraft och social hållbarhet. Jämlikheten är därmed en garant för alla människors frihet, ekonomisk och social utveckling. Det är utifrån dessa perspektiv vi ska bygga framtidens välfärd.

Det kan rimligen inte vara principen om vinstuttag eller inte som är avgörande för den framtida socialdemokratiska välfärdsmodellen, utan vilka systemets konsekvenser är och hur de faller ut i relation till vår jämlikhetssträvan och i vad mån de privata aktörernas entré inneburit att välfärden utvecklats i önskad inriktning beträffande jämlikhet och frihet.

Den svenska välfärden har genomgått betydande förändringar sedan 90-talets början, beklagligtvis inte i positivt avseende. Det mest alarmerande är att välfärdens kompensatoriska roll avtagit betydligt under perioden. Detta har framför allt märkts inom skolan där segregationen är påtaglig och där barnens socioekonomiska förutsättningar får allt större betydelse för resultaten. Det är högst naivt att avgränsa detta till en fråga om pedagogik. Motsvarande utveckling kan noteras även inom vård – och omsorgssektorerna. Denna utveckling är på samma gång relaterad till de omfattande nyliberala reformerna som genomfört i svensk välfärdssektor. Det är konstaterat att Sverige hör till de länder i världen som gått längst i reformer som inneburit att man låtit driften av skattefinansierad välfärd övergå i privat regi.

Erfarenheterna är att det är vinstgenererande bolag med riskkapitalister som ägare som dominerar denna s.k. kvasimarknad, där resurserna utgörs av skattemedel och besluten är offentliga, men där vinsterna är privata! Detta samtidigt som sektorn i stort genomgår omfattande besparingar. Till detta kommer även att välfärdsinrättningar såsom skolor och vårdcentraler sålts ut till skampriser. Ytterligare en aspekt är att de förtroendevalda inte har adekvata verktyg för att påverka utveckling utan tvingas bli passiva åskådare. Forskning visar att den svenska friskolepolitiken varken bidragit till en mer kvalitativ skola eller mer rationell undervisning. Det befintliga systemet har i huvudsak lockat riskkapitalbolag till en verksamhet där det går att etablera sig utan några betydande risker för ägarna. Det kan rimligen inte vara socialdemokratiens primära uppdrag att tillse att det finns en marknad, utan att ha barnen/elevernas och de äldres intressen som utgångspunkt för välfärden. Rätten att kunna tjäna pengar på välfärden kan med andra ord inte stå över rätten att ha tillgång till en god skola, vård och omsorg.

De återkommande besparingarna och avslöjandena kring hutlösa vinstuttag inom välfärden riskerar att underminera tilltron till den solidariskt finansierade välfärden. När medborgarna inte längre känner att de gemensamma systemen förmår att leverera den kvalitet som förväntas inom skola, vård och omsorg kommer det på sikt också att få effekter på skattemoralen. Detsamma gäller beträffande socialförsäkringssystemen. Viljan och benägenheten att betala hänger samman med om välfärden lever upp till förväntade effekter och resultat. Dagens system har lett oss i en annan riktning.

Den framtida välfärden står således inför betydande utmaningar, både vad beträffar finansieringsvilja bland medborgarna men också i termer av kvalitet och betydelse för att öka jämlikheten i vårt samhälle. Svensk socialdemokrati har dessvärre inte fram till nu utvecklat en politik som möter dessa utmaningar.

Den marknadifiering som skett av svensk välfärd har bevisligen inte nått upp till målen om högre kvalitet och effektivare resursanvändning. Däremot råder inga tvivel om att friskolornas intåg medfört att kunskapsklyftorna mellan barn/unga/elever med goda socioekonomiska villkor och övriga ökat. En av välfärdens centrala uppgifter att kompensera och utjämna villkoren i livet motverkas på ett uppenbart sätt

i och med detta system. Dagens politik skärper klyftorna och det åligger därför en framtidsorienterad socialdemokrati att förhålla sig till de problem som dessa nyliberala välfärdsmodeller innebär för människor.

Valfriheten, människors möjlighet att påverka inriktning och utformning på välfärden inom skola, vård och omsorg är viktigt för den framtida politiken. En socialdemokratisk regering har som ett av sina primära uppdrag, att jämte en fungerande och effektiv jobbpolitik, tillse att välfärdens resurser, det vill säga medborgarnas skattemedel oavkortat går till välfärden. Det handlar ytterst om tilltro till vårt välfärdssamhälle. I takt med att allt människor inte längre upplever att dagens verksamheter inte håller måttet och med det söker finna egna privata lösningar avtar naturligtvis också viljan att solidariskt vara med och finansiera välfärd som kommer alla till del. Denna utveckling kommer tveklöst att accentuera om inte ett alternativt utvecklas av oss. Socialdemokratin behöver inte be om ursäkt för att vi tar medborgarnas farhågor om framtidens välfärd på största allvar, tvärtom! Förmågan om att skapa verksamheter med hög kvalitet och jämlikhetsskapande ökar människors förtroende.

Partikongressen föreslår besluta:

- I21:1 att utveckla en ny välfärdsmodell som säkerställer alla människors tillgång till en jämlik skola, vård och omsorg
- I21:2 att en valfrihetsmodell utarbetas för att möjliggöra för medborgare att påverka inriktning på skola och omsorg
- I21:3 att de av riksdagen fattade beslut/lagar om tvångsprivatiseringar av kommunal och landstingsverksamheter rivs upp
- I21:4 att avveckla nuvarande system inom vård, skola och omsorg som primärt syftar till att ge privata bolag möjlighet att tjäna pengar på välfärdens resurser
- I21:5 att folkvalda i kommuner och landsting åter ges makt över etablering av icke-kommunala skolor och vårdinrättningar

Styrelsen för Jönköpings arbetarekommun

Jönköpings arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I22

SUNDSVALLS ARBETAREKOMMUN

En välfärd utan vinstuttag

I det borgerliga Sverige är det okej att privata företag tar ut stora vinster på våra skattemedel. Skattemedel som kunde ha investerats tillbaka i verksamheten, i vården och omsorgen. Detta är en utveckling som får oss som socialdemokrater att rygga tillbaka. Vi ska ha skatter för att finansiera vår gemensamma välfärd, så som skolan, samt hälso- och sjukvården. Men då måste också våra skattemedel gå till den verksamheten.

I det borgerliga Sverige så har det också införts ett valfrihetssystem inom primärvården som ger vårdcentraler rätt att etablera sig vart som helst. Ett system som leder till fler vårdcentraler i centrala städerna vilket i längden riskerar tillgängligheten på landsbygden. Vinstintresset leder till etableringar i de mest tätbebyggda områdena, inte nödvändigtvis där behovet är störst.

När kvalitén sänks i syfte att skapa vinst så riskerar patienter och brukare att drabbas. Det är mycket möjligt att det finns exempel i Sverige där man lyckas kombinera en bra kvalitet med vinst, men vi vägrar tro att det inte går att göra ytterligare förbättringar i verksamheten. Förbättringar som varit möjliga om skattemedlen gått till välfärden och inte till privata fickor.

Detta ställningstagande handlar inte om motstånd mot valfrihet och det handlar inte om att man eller att välfärdsverksamhet inte ska kunna bedrivas effektivt så det uppstår en vinst. Men vad det handlar om är att våra skattemedel inte ska delas ut till privata fickor, utan ska återinvesteras i verksamheten.

Partikongressen föreslår besluta:

I22:1 att alla vinster som görs inom skolan och hälso- och sjukvården skall återinvesteras i verksamheten

Niklas Säwén, ordförande SSU Västernorrland, Sundsvall och Teresa Leifsdotter, vice ordförande SSU Västernorrland, Sollefteå

Sundsvalls arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I23

GÄVLE ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Enbart non-profit företag ska anlitas inom välfärdssektorn

Efter många år med övertro på att privata alternativ inom välfärdssektorn ska öka kvalitén och sänka kostnaderna visar det sig nu allt tydligare att detta inte blivit resultatet.

Istället för pedagogisk mångfald och förnyelse i friskolesystemet ser vi istället samma pedagogik utförd av stora utbildningskoncerner med vinst som enda drivkraft. Sverige har idag västvärldens med liberala och avreglerade skolsystemet där inga restriktioner finns mot att ta ut vinst ur företagen och detta måste förändras.

Fri etableringsrätt för hälsocentraler, möjlighet att sälja ut akutsjukhus, möjlighet för sjukhus att sälja vård utanför det skattefinansierade systemet, upphandlad äldreomsorg och införande av LOV inom hemtjänsten är exempel på skattefinansierade verksamheter som gett privata vinstintressen tillgång till en långsiktig, konjunkturoberoende och lönsam välfärdsmarknad.

Vår uppfattning är att det nu är dags att vi stramar upp och återreglerar dessa marknader!

Vi måste utforma en framtida modell som reglerar vilka utförare och finansieringsformer som ska tillåtas samt stärker det offentliga inflytande över vilka verksamheter och utförare som ska anlitas inom dessa välfärdssektorer.

Partikongressen föreslår besluta:

I23:1 att Socialdemokraterna utarbetar en modell enligt ovanstående

I23:2 att enbart non-profit företag ska anlitas inom välfärdsområdena skola, vård och omsorg

Håkan Alenius och Birgitta Öberg

Gävle arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I24

LJUSDALS ARBETAREKOMMUN

Endast återinvestering i välfärden - stopp för riskkapitalism inom välfärden

Genom att vinster tillåts inom den sociala välfärden har en mer eller mindre direkt länk skapats mellan skatteresurser och riskkapitalism. Detta befrämjar vare sig jämlikheten, rättvisan eller solidariteten i samhället - ej heller kvalitén på vård och omsorg. Istället blir detta offer på den s k valfrihetens altare d v s dessa värden offras för att nyliberalismen skall kunna driva hem sin filosofi om att en fri marknadsekonomi bäst svarar mot folkets behov. Vi menar å vår sida att marknadsekonomin måste styras och i det här fallet skall inte skattemedel kunna användas och ligga till grund för en direkt vinst för riskkapitalism.

Vi ser egentligen det hela i ett ännu vidare perspektiv- ur medborgarperspektivet. Detta innebär att skatteresurserna inte endast skall komma skattebetalarna till fullo till del utan alla medborgare. Vi menar- i likhet med en tidigare socialminister- att ”varje förslösad skattekrona är en stöld av folket”.

Vi menar vidare att den offentliga sektorn innehåller moment av demokrati, öppenhet och transparens som inte den privata sektorn automatiskt kännetecknas av. Även av dessa skäl anser vi att den offentliga sektorn bör förstärkas. Det yttersta målet må vara att skapa ett samhälle där vinster inom välfärden ö h t inte förekommer vilket innebär att s k välfärdsföretag inte förekommer längre. Skattepengar skall i detta perspektiv uteslutande användas till välfärdsbringande åtgärder och därmed faller frågan om vinster i välfärden. Innan vi kommer dit i samhällsbygget kan det vara klokt att tillämpa en sk övergångslösning – och det är vad vi föreslår i denna motion.

En sådan övergångslösning kan vara att företagen inom den s k välfärdssektorn endast får ta ut motsvarande summa ur företaget som regleras på annat sätt, exempelvis via bankräntan. Uttaget ur företagskulle då högst motsvara vad en generell bankränta under en viss tid skulle ha givit. Andra beräkningsgrunder kan också bli aktuella att närmare undersöka i syfte att nå en form där vinstuttaget för välfärdsföretag minimeras och istället används skattepengarna till återinvestering i verksamheten.

Partikongressen föreslår besluta:

I24:1 att vinster ur välfärdsföretag endast får tas ut till en summa som kan motsvara vad en bankplacering av satsade pengar skulle ha givit - resten skall återinvesteras i verksamheten

Örjan Fridner, Roland Bäckman, Emma Lindbert, Leif Persson, Bo Hedin och Markus Evensson
Ljusedals arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I25

LINKÖPINGS ARBETAREKOMMUN

Friskolor

Det är bra med olika alternativ inom skolans värld. Offentligt och privat kan jämföras med varandra och personalen har olika arbetsgivare att välja bland. Men den senaste tidens rubriker och inslag har visat på att riskkapitalföretag inte är några lämpliga ägare. Kännetecknet för den typen av företag är att det handlar om maximal vinst på så kort tid som möjligt. Till saken hör också att företagen inte är långsiktiga ägare, utan avsikten är alltid att i "rätt läge" sälja vidare för att sedan fortsätta med andra projekt.

När fristående skolor etablerades i början av 90-talet var det ingen som diskuterade möjligheterna att göra vinster på skolor. Istället handlade diskussionen om att kunna ge olika pedagogiska alternativ. Inte att skolor skulle bedrivas av aktiebolag eller att skolor kunde ta vinster. Det behöver utredas fram ett regelverk i syfte att sätta stopp för riskkapitalbolag inom skolans värld. Dessa bolag bör istället verka inom mer traditionella områden. Det skulle betyda en hel del för Sverige om investeringarna gjordes inom andra näringsgrenar som skapade jobb och tillväxt. Den offentliga verksamheten har redan en finansiering via skattsedeln. Då garanterar vi också att var och en bidrar efter förmåga, sedan är det behoven som avgör vilket stöd den enskilde får i olika livssituationer.

Vanliga privata företag inom skolan ska inte diskvalificeras. Jag är övertygad om att de har kommit för att stanna. Min poäng är att den typen av företag har mer intresse av verksamheten och det finns ett långsiktigt engagemang som inte äventyrar kvaliteten på samma vis. De ideburna skolorna vet också hur det slår mot trovärdigheten om det uppstår skandaler. Vinst ska inte vara huvudsyftet med att bedriva friskolor.

Partikongressen föreslår besluta:

- I25:1 att Socialdemokraterna arbetar för att begränsa möjligheterna för att ta ut vinst (eller utdelning) i friskolor
- I25:2 att Socialdemokraterna tar fram förslag som uppmuntrar långsiktiga ägandeformer av friskolor
- I25:3 att Socialdemokraterna tar fram förslag som försvårar kortsiktigt ägande (t.ex. riskkapitalbolag) av friskolor

Helena Balthammar och Lars "Laban" Bengtsson
Linköpings arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I26

LINDESBERGS ARBETAREKOMMUN

Fristående skolor

Socialdemokratins människosyn har sin grund i principen om alla människors lika värde. Sedan den dagen Socialdemokratien bildades har man arbetat för att alla barn ska ha rätt till utbildning. Oberoende vilka ens föräldrar är, familjens ekonomi och bakgrund ska alla barn få samma möjligheter till bra utbildning. Socialdemokratins vision är att alla människor ska kunna frigöra sig. Kunskap är en väg för att skapa förutsättningar för frigörelsen.

När fristående skolor tilläts att börja etablera sig var förhoppningen att skolor med annan pedagogik skulle etableras i kommuner. Dessa skolor skulle tillföra den kommunala skolan nya idéer, metoder och pedagogik. Många år senare ser vi att utvecklingen inte har blivit som man förutsåg. Vad vi ser idag är att majoriteten av de fristående skolorna ägs av tre koncerner. Det är företag som tilläts göra stora vinster på skolorna. Vinster som hamnar i ett fåtals fickor istället för att återinvesteras i skolorna. Det sker samtidigt som allt fler kommuner tvingas lägga ned kommunala skolor på grund av överetableringar av skolor. Det försvårar kommunernas ansvar för att garantera alla barns rätt att få gå i den kommunala skolan.

Trots att vi har lagar som förbjuder diskriminering av människor ser vi de fristående skolor sortera ut elever som de anser är kostsamma. Det är bland annat elever som har funktionshinder som utestängs. Det är inte värdigt ett samhälle som säger sig värna alla människors lika värde. Det är inte heller acceptabelt att samhället i ena stunden sätter upp visioner om integration och mångfald för att i nästa stund acceptera att våra gemensamma tillgångar går till fri-stående skolor som bidrar till segregation i staden.

Partikongressen föreslås besluta:

- I26:1 att kommuner ges vetorätt när det gäller etableringar av fristående skolor. Kommunerna som är ansvariga för barn och ungdomars rätt till utbildning måste få avgöra vilka skolor som ska etableras i kommunen
- I26:2 att fristående skolor förbjuds att ta ut vinster ur skolan. Allt överskott som görs ska återinvesteras i skolan. På så sätt garanterar vi att skattemedel används på ett korrekt sätt
- I26:3 att offentlighetsprincipen även ska gälla fristående skolor

Kristine Andersson, S-föreningen i Frövi

Lindesbergs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I27

LANDSKRONA ARBETAREKOMMUN

Från egen nytta till samhällsnytta

Får en socialdemokrat se ut hur som helst? var den retoriska frågan Sven-Göran Olhede formulerade i sin bok Socialismen och bofinken. Ja, en socialdemokrat kan naturligtvis se ut, i ordets bokstavliga betydelse, precis hur som helst. Men som socialdemokrat kan man inte se ut hur som helst. Och det var just det som var Olhedes poäng. Att vi som parti har en gemensam värdegrund, ideologi, som utgör plattform eller ramverk för den politik vi för stunden driver. Allt i akt och mening att driva samhällsutvecklingen i en viss riktning.

Under alltför många år har partiets ideologiska kompass varit diffus. Makten har kanske till och med i stunder blivit ändamålet.

Avregleringen av elmarknaden, pensionsöverenskommelsen, bolagiseringen av Posten och Televerket, konkurrensutsättningen av järnvägen och avvecklingen av apoteksmonopolet är några i raden av exempel där det finns anledning till reflektion och omprövning. Blev det rätt, blev det bra?

Sången till marknadens lov har trängt långt in i den radikala leden. Staten och kommuner har börjat leka kapitalister, delar av välfärden har gjorts till handelsvara. Men ska det vara så?

Det är dags för socialdemokratin att sätta ned foten. Att den praktiska politiken tar sin ansats ur vår gemensamma värdegrund och att därmed också tidigare beslut ställs inför politisk omprövning där samhällsnyttan alltid ställs framför snäva egenintressen. Det måste vara slut på lekstugan!

Partikongressen föreslås besluta:

- I27:1 att verka för att förbjuda vinstutdelning till privata företag inom vård, skola och omsorg
I27:2 att ekonomiska överskott i företag som bedriver vård, skola och omsorg ska återinvesteras i verksamheten

Jörn Jönsson, Niklas Karlsson och Aqba Ar-Rawi

Landskrona arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I28

RÄTTVIK ARBETAREKOMMUN

Full kontroll av verksamheter som finansieras av kommuner och landsting

Om kärnverksamheter som skola, vård och omsorg drivs av privata aktörer efter antingen en offentlig upphandling eller genom olika valfrihetsmodeller måste samhället ha full kontroll på hur vinsterna hos dessa aktörer används.

Detta gäller även utförsäljning av fasta gemensamma tillgångar som sjukhus, skolor och vårdinrättningar. Gemensamma resurser som är avsatta för välfärden ska också gå till välfärd och inte till privata vinstintressenter.

Partikongressen föreslås besluta:

- I28:1 att lagar och regelverk ses över i syfte att skydda skattebetalarnas pengar som är avsedda för den gemensamma välfärden
- I28:2 att kommuner och landsting ges rätten att göra begränsningar vid offentlig upphandling och har rätten att vid införande av olika valfrihetsmodeller teckna sådana avtal som garanterar att ev vinster går tillbaka till välfärden för att säkra en god kvalitet
- I28:3 att meddelarskydd också ska gälla privata bolag som driver verksamheter på uppdrag av kommuner och landsting med skattefinansierade medel

Olle Johansson

Rättvik arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I29

LANDSKRONA ARBETAREKOMMUN

För att välfärden är en social rättighet

”Det är skam, det är fläck på Sveriges banér, att medborgarrätt heter pengar”

Det måste vara slut med marknadens lekstuga i vår offentliga välfärd. Under alltför många år har vi, också Socialdemokratin ska sägas, tillåtit riskkapitalister och marknadskrämare ”skära remmar i vårt gemensamma läder”. Skattemedel har via privata skol- och vårdbolag placerats i skatteparadis istället för att användas till det som för oss tycks som det helt naturliga – barn- och ungdomars utbildning, vård och omsorg till sjuka och äldre.

Den så kallade Carema-skandalen har äntligen visat vad som tillåtits ske under alltför många år. Ibland också med politikernas goda minne. Även s-företrädare har och har haft framskjutna positioner i privata välfärdsbolag. Allt från informationschefer till frilansande konsulter.

Det är dags för socialdemokratin att leva upp till sina ideal. Det är på tiden att människor känner igen sitt parti.

Partikongressen föreslås besluta:

- I29:1 att vård, omsorg och skola ska ses som sociala rättigheter
- I29:2 att sociala rättigheter inte är handelsvaror avsedda att utsättas på den fria marknaden

Jörn Jönsson och Niklas Karlsson

Landskrona arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I30

MALMÖ ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

För välfärdens framtid

För socialdemokratien är välfärden av centralt värde och något vi utvecklat och förstärkt genom åtskilliga historiska politiska reformer. Vi byggde en välfärdssektor som byggde Sverige jämlikt och starkt och som också blivit internationellt hyllad. Idag ser vi dock hur välfärden i allt större skala bryts ner. Välfärden har idag blivit till en marknad där privata vinstintressen blivit styrande, där det varje år plockas ut över tre miljarder skatte kronor i vinst av privata vårdföretag i Sverige.

Kapitalismens maktposition har således flyttat långt in i barns skolor, mor- och farföräldrars vårdhem och på vårdcentraler. Kapitalets stärkta maktposition och tillika dess inneboende oförmåga att hushålla med resurser blir lika tydlig som dess förmåga att skapa djupa sociala och ekonomiska orättvisor. Detta ser vi tydligt när skandaler kring storfinansiella vårdkoncerner nu i media rullas upp i berättelser om vägda kissblöjor, blodförgiftningar, sängbrist, amputationer efter vanvård och rädda anställda som inget vågar säga.

En utgångspunkt i debatten om hur vi hanterar vinstdriften i välfärden har varit att vi skulle kunna införa en vinstbegränsning i välfärden, dvs att man som företag inte får plocka ut mer än exempelvis 4-5 procent per år. Detta är ett mycket svårt sätt att reglera på eftersom företagen kan planera och fuska bort vinsten i bokföringen. Riskkapitalbolag i välfärden deklarerar redan idag ingen eller väldigt lite vinst. Istället sköter de sina uppköp via stora banklån och lägger sedan över räntekostnaderna på vårdbolaget eller skolkoncernen. Dessutom utnyttjas också aktieägarlån där riskkapitalbolaget lånar ut kapital till sitt eget vårdföretag och tar ut en hög ränta som samtidigt blir avdragsgiltig i vårdföretagets deklaration, liksom det faktum att riskkapitalbolag utnyttjar skatteparadis för att gömma undan vinsterna. De erfarenheter som den norska modellen visar att koncerner kan starta företag som sedan hyr ut personal, lokaler och annat till överpriser till skolan/vårdhemmet eller vårdcentralen i samma koncern. På så vis går vinsten in i ett systerföretag och inte in i den avsedda välfärdsverksamheten.

Att som vi delvis har haft som beslut från rikskongressen 2009, dvs att allt överskott/vinst ska återinvesteras i verksamheten är också krångligt, särskilt om inte ”återinvestering” definieras (vilket det inte hittills gjort). Koncernerna och deras ägare inräknar exempelvis upphandlingar av andra skolor/vårdcentraler/vårdhem som investeringar, vilket det knappast är utifrån socialdemokratiskt synsätt (det blir bara ett ägarbyte). Riskkapitalbolagens ägare får inte heller en årlig utdelning utan de plockar istället ut vinsten i form av ränta, lagrar den som eget kapital eller använder den till uppköp. När vård- eller skolkoncernen sedan säljs vidare till ett annat riskkapitalbolag är det först då vinsten i huvudsak uppstår, i form av en mellanskillnad mellan inköpssumman och försäljningssumman. Den vinsten döljs och försvinner oftast genom skatteparadisens sekretess.

Som i den andra delen av vårt kongressbeslut från 2009, dvs att skärpa kvalitetskraven kan rent hypotetiskt leda till minskade problem om det handlar om specifika mål som exempelvis antalet vårdare per antalet patienter, tillgång till idrottshallar och kök, vårdhemsfaciliteter etc. Men att genomföra ett

kvalitetssäkringssystem som verkligen kan motverka vinstintressets effekter kan närmast ses som en utopi och dessutom vara mycket dyrt, inte minst för att det kräver enorma resurser att kontrollera att alla de välfärdsverksamheter i Sverige (offentlig som privat) följer de kvalitetskrav som satts. Det är dock inget dåligt i sig att stärka kvalitetskraven oavsett om verksamheten drivs offentligt eller av annan typ, men att det ska stå som en ensam lösning lär knappast ha några större effekter.

Om vi vill stoppa att vinstintresset i välfärden påverkar välfärden och dess brukare liksom personal negativt, då är det ur samhälls- och medborgarperspektivet den bästa åtgärden att göra ett rent förbud mot vinstdrift i sig, dvs mot de företagsformer som främst är tänkta att främja företagsägarnas ekonomiska vinstintressen. Det inbegriper aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och enskilda firmor.

Idag är det fullt möjligt att driva exempelvis skolor som ideell förening eller stiftelser, det görs redan. Men då fungerar det under principen att allt överskott går tillbaka till verksamheten. Expansion är då inte heller ett självändamål och spekulatören och uppköpen upphör. Man kan också tänka sig att skolor och vårdhem drivs i kooperativ form.

På 80-talet formulerade exempelvis socialdemokratin Lex Pysslingen som en respons på försök att starta vinstdrivna barnhem. Här preciserades det att statsbidrag inte fick gå till aktörer som agerade i vinstsyfte. Det är dags för socialdemokratin att skapa en starkare version av Lex Pysslingen. Varför inte en Lex Carema?

Partikongressen föreslår besluta:

- I30:1 att det inte ska vara möjligt att driva välfärdsverksamheter i bolagsformer, så som aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och enskilda firmor
- I30:2 att det inte ska vara möjligt för aktörer att bedriva välfärdsverksamheter med ekonomisk avkastning som medel eller mål
- I30:3 att socialdemokratin bejakar rätten för ideella föreningar, stiftelser och kooperativ att bedriva välfärdstjänster

Daniel Wolski

Malmö arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I31

HÖÖRS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

För välfärdens framtid

För socialdemokratin är välfärden av centralt värde och något vi utvecklat och förstärkt genom åtskilliga historiska politiska reformer. Vi byggde en välfärdssektor som byggde Sverige jämlikt och starkt och som också blivit internationellt hyllad. Idag ser vi dock hur välfärden i allt större skala bryts ner. Välfärden har idag blivit till en marknad där privata vinstintressen blivit styrande, där det varje år plockas ut över tre miljarder skatte kronor i vinst av privata vårdföretag i Sverige.

Kapitalismens maktposition har således flyttat långt in i barns skolor, mor- och farföräldrars vårdhem och på vårdcentraler. Kapitalets stärkta maktposition och tillika dess inneboende oförmåga att hushålla med resurser blir lika tydlig som dess förmåga att skapa djupa sociala och ekonomiska orättvisor. Detta ser vi tydligt när skandaler kring storfinansiella vårdkoncerner nu i media rullas upp i berättelser om vägda kissblöjor, blodförgiftningar, sängbrist, amputationer efter vanvård och rädda anställda som inget vågar säga.

En utgångspunkt i debatten om hur vi hanterar vinstdriften i välfärden har varit att vi skulle kunna införa en vinstbegränsning i välfärden, dvs att man som företag inte får plocka ut mer än exempelvis 4-5 procent per år. Detta är ett mycket svårt sätt att reglera på eftersom företagen kan planera och fuska bort vinsten i bokföringen. Riskkapitalbolag i välfärden deklarerar redan idag ingen eller väldigt lite vinst. Istället sköter de sina uppköp via stora banklån och lägger sedan över räntekostnaderna på vårdbolaget eller skolkoncernen. Dessutom utnyttjas också aktieägarlån där riskkapitalbolaget lånar ut kapital till sitt eget vårdföretag och tar ut en hög ränta som samtidigt blir avdragsgiltig i vårdföretagets deklaration, liksom det faktum att riskkapitalbolag utnyttjar skatteparadis för att gömma undan vinsterna. De erfarenheter som den norska modellen visar att koncerner kan starta företag som sedan hyr ut personal, lokaler och annat till överpriser till skolan/vårdhemmet eller vårdcentralen i samma koncern. På så vis går vinsten in i ett systerföretag och inte in i den avsedda välfärdsverksamheten.

Att som vi delvis har haft som beslut från rikskongressen 2009, dvs att allt överskott/vinst ska återinvesteras i verksamheten är också krångligt, särskilt om inte ”återinvestering” definieras (vilket det inte hittills gjort). Koncernerna och deras ägare inräknar exempelvis upphandlingar av andra skolor/vårdcentraler/vårdhem som investeringar, vilket det knappast är utifrån socialdemokratiskt synsätt (det blir bara ett ägarbyte). Riskkapitalbolagens ägare får inte heller en årlig utdelning utan de plockar istället ut vinsten i form av ränta, lagrar den som eget kapital eller använder den till uppköp. När vård- eller skolkoncernen sedan säljs vidare till ett annat riskkapitalbolag är det först då vinsten i huvudsak uppstår, i form av en mellanskillnad mellan inköpssumman och försäljningssumman. Den vinsten döljs och försvinner oftast genom skatteparadisens sekretess.

Som i den andra delen av vårt kongressbeslut från 2009, dvs att skärpa kvalitetskraven kan rent hypotetiskt leda till minskade problem om det handlar om specifika mål som exempelvis antalet vårdare per antalet patienter, tillgång till idrottshallar och kök, vårdhemsfaciliteter etc. Men att genomföra ett kvalitetssäkringssystem som verkligen kan motverka vinstintressets effekter kan närmast ses som en utopi och dessutom vara mycket dyrt, inte minst för att det kräver enorma resurser att kontrollera att alla de välfärdsverksamheter i Sverige (offentlig som privat) följer de kvalitetskrav som satts. Det är dock inget dåligt i sig att stärka kvalitetskraven oavsett om verksamheten drivs offentligt eller av annan typ, men att det ska stå som en ensam lösning lär knappast ha några större effekter.

Om vi vill stoppa att vinstintresset i välfärden påverkar välfärden och dess brukare liksom personal negativt, då är det ur samhälls- och medborgarperspektivet den bästa åtgärden att göra ett rent förbud mot vinstdrift i sig, dvs mot de företagsformer som främst är tänkta att främja företagsägarnas ekonomiska vinstintressen. Det inbegriper aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och enskilda firmor.

Idag är det fullt möjligt att driva exempelvis skolor som ideell förening eller stiftelser, det görs redan. Men då fungerar det under principen att allt överskott går tillbaka till verksamheten. Expansion är då inte

heller ett självändamål och spekulationen och uppköpen upphör. Man kan också tänka sig att skolor och vårdhem drivs i kooperativ form.

På 80-talet formulerade exempelvis socialdemokratin Lex Pysslingen som en respons på försök att starta vinstdrivna barnhem. Här preciserades det att statsbidrag inte fick gå till aktörer som agerade i vinstsyfte. Det är dags för socialdemokratin att skapa en starkare version av Lex Pysslingen. Varför inte en Lex Carema?

Partikongressen föreslår besluta:

- I31:1 att det inte ska vara möjligt att driva välfärdsverksamheter i bolagsformer, så som aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och enskilda firmor
- I31:2 att det inte ska vara möjligt för aktörer att bedriva välfärdsverksamheter med ekonomisk avkastning som medel eller mål
- I31:3 att socialdemokratin bejaktar rätten för ideella föreningar, stiftelser och kooperativ att bedriva välfärdstjänster
- I31:4 att Socialdemokratiska Arbetarepartiets rikskongress 2013 antar motionen som sin egen

Marcus Johansson

Höörs arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I32

KALMAR LÄNS PARTIDISTRIKT

Förbjud ekonomiska vinster i friskolor

Tycka vad man tycka vill om friskolor i allmänhet, de fyller idag en viktig funktion i utbildnings-Sverige. De kan erbjuda kurser i vissa städer/samhällen som de kommunala skolorna inte erbjuder och de kan även erbjuda alternativa sätt för utlärnning, på gott och ont.

Idag går det i princip inte att börja arbeta utan att ha läst på gymnasiet, knappt utan att ha läst på högskola/universitet. Det är statens ansvar att säkra en god utbildning för våra barn och ungdomar genom skollagen och de läroplaner som staten beslutar om.

Som kommunal skola får du idag inte plocka ut vinst, om nu skolan mot förmodan skulle lyckas göra vinst något år, utan dessa pengar måste användas inom skolans verksamhet så att slutresultatet blir +/- 0, kommunen får alltså inte ta denna vinst och använda till något annat område. Detta för att investera i den kommunala utbildningen och garantera en hög kvalitet.

De fristående skolorna har inte detta krav. De/den privata ägare/-n till skolan har full rätt att plocka ut så mycket pengar de vill ur sina "företag", skolorna. En skola är inget företag som ska gå med vinst. En skola är en samhällsinsats för att säkra våra barn och ungdomars framtidsmöjligheter. Då är det förkastligt att privata aktörer kan utnyttja detta ansvar för att själva göra en ekonomisk vinst.

Att det finns personer som anser sig ha en egen inlärningsmodell som de tror skulle gynna eleverna, eller vill kunna erbjuda elever andra utbildningsmöjligheter än de som kommunen erbjuder och som följer de ramar och regler som existerar berikar vårt samhälle. Som privat aktör så ska man vilja starta en skola för elevernas skull, för deras framtids skull. Inte för att kunna sitta och håva in pengar som i vilket företag som helst.

Partikongressen föreslås besluta:

I32:1 att möjligheten till att kunna plocka ut ekonomisk vinst ur friskolor skall förbjudas

Jimmy Block

Kalmar läns partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I33

UMEÅ ARBETAREKOMMUN

Förbjud vinstdrivande verksamhet i vård, skola och omsorg

Privatiseringen av den offentliga sektorn pågår i stor skala. ISS Care, Partena Care och Carema dominerar inom den privatiserade äldreomsorgen.

Privata investeringar kräver vinst i verksamheterna. Dessa krav på vinst måste komma någonstans ifrån och ofta blir det personalen som får komma emellan. Försämrade kollektivavtal, minskad personalstyrka och krav på ökad effektivitet. Skolorna sparar in pengar genom att ta bort gymnastik- och slöjdsalar. Skandalrubriker i tidningarna talar sitt eget språk.

Våra skattepengar går till vinster åt privata företag i stället för att återinvesteras i respektive verksamhet.

Partikongressen föreslås besluta:

I33:1 att våra skattepengar skall användas till ökad kvalitet inom vård skola och omsorg

Barbro Kjellberg

Umeå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I34

UMEÅ ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Förbjud vinstdrivande verksamhet i vård, skola och omsorg

Privatiseringen av den offentliga sektorn pågår i stor skala. ISS Care, Partena Care och Carema dominerar inom den privatiserade äldreomsorgen.

Privata investeringar kräver vinst i verksamheterna. Dessa krav på vinst måste komma någonstans ifrån och ofta blir det personalen som får komma emellan. Försämrade kollektivavtal, minskad personalstyrka och krav på ökad effektivitet. Skolorna sparar in pengar genom att ta bort gymnastik- och slöjdsalar. Skandalrubriker i tidningarna talar sitt eget språk.

Våra skattepengar går till vinster åt privata företag i stället för att återinvesteras i respektive verksamhet.

Partikongressen föreslår besluta:

I34:1 att aktörer som ägs helt eller delvis av private equitybolag (riskkapitalbolag) skall förbjudas inom skola, vård och omsorg

Barbro Kjellberg

Umeå arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I35

HÄSSLEHOLMS ARBETAREKOMMUN

Förbjud vinstuttag från skol-, vård- och omsorgsverksamhet

Bakgrund

Företag som idag driver välfärdsverksamhet inom skola, vård och omsorg får fritt plocka ut vinst som vilken annan näringsidkare som helst. Detta leder till att de skattemedel som skulle användas för att skapa en bra och trygg välfärdssektor istället försvinner iväg till kapitalister och inte allt för sällan till kapitalister i andra länder. Att hålla hela Sverige levande omöjliggörs av den fria etableringen, dvs planeringen av grundläggande samhälls- eller servicestrukturer i kommuner och regioner.

Motivering

Att tillåta uttag av vinst från företag som bedriver skattefinansierad skola, vård och omsorgsverksamhet urholkar den svenska välfärdsmodellen. Det undergräver medborgarnas positiva inställning till att betala skatt och till den solidariska fördelningsprincipen. Även en övervägande del av den borgerliga valmanskåren föredrar en skattefinansierad välfärdssektor.

Den primära moroten för att bedriva skola, vård och omsorg får inte vara att plocka ut vinst från företaget. Den primära moroten måste vara att producera så bra välfärdstjänster som möjligt för medborgarna. Att man vill bedriva en bra verksamhet som ger invånarna så hög kvalitativ och god verksamhet som möjligt, inte för att kostnadseffektivisera för att ge största möjliga vinst till företaget. Tilldelade medel ska skapa god kvalitativ verksamhet med motiverad, välutbildad och engagerad personal, både vad gäller verksamhetspersonal till ledning och administration.

Dessutom att det är kommunens eller landstingets ansvar att besluta om var (geografiskt) verksamhet ska bedrivas så att vi får en rättvis och solidarisk tillgänglighet för invånarna och inte efter där de mest lättförtjänta pengarna finns. Det handlar om människor, inte vinst.

Bedömning

Vi anser att partiet ska arbeta för ett förbud mot vinstuttag i skol-, vård- och omsorgsföretagen. Detta kan kanske inte genomföras över en natt, även vid en majoritetssituation. Men man bör arbeta fram en klar linje för hur detta ska genomföras. Kanske behövs det till och med en ny bolagsform för välfärdsföretagen som mer liknar en ideell förening eller non-profit företag.

Partikongressen föreslås besluta:

- I35:1 att stoppa vinstuttaget från de företag som bedriver skattefinansierad skol-, vård- och omsorgsverksamhet i Sverige
- I35:2 att skapa en ny bolagsform eller non profit-organisation för välfärdsföretagen efter svenska värden
- I35:3 att kommuner och landsting har den yttersta rätten att besluta om nyetablering inom kommun eller region
- I35:4 att kvalitetssäkra både offentlig och alternativ verksamhetsform

Ingrid Nyman och Anders Rongby

Hässelholms arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I36

VÄXJÖ ARBETAREKOMMUN

Förbjud vinstuttag i välfärden

Varje felanvänd skattekrone är en stöld från de fattiga. Möjligheten att ta ut vinster ur skattefinansierade verksamheter är ett hot mot vår gemensamma välfärd. Skola, vård och omsorg är den viktiga delen av den sociala demokratin. Att låta pengar ämnade för detta gå till vinst istället för verksamhet är för oss inte acceptabelt. Den offentliga sektorn ska användas i omfördelning från rik till fattig, inte tvärtom. Med anledning av detta måste all form av vinstuttag inom välfärden förbjudas.

Partikongressen föreslås besluta:

- I36:1 att det Socialdemokratiska Arbetarepartiets partikongress 2013 bifaller motionen och dess företrädare i riksdagen därmed verkar i dess syfte

Mikael Bruér och Ola Löfqvist

Växjö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I37

ESLÖVS ARBETAREKOMMUN

Förbud av vinstuttag i skolan

Grund- och gymnasieskolorna i Sverige kan delas upp i tre kategorier, de med kommunala huvudmän, de med icke-vinstdrivande huvudmän och de med vinstdrivande huvudmän. Av dessa sticker de vinstdrivande skolorna ut, genom att de ger högre betyg än vad som är motiverat utifrån elevernas kunskaper, och genom att de har lägre lärartäthet.

Vinstutdelningen ger de fristående skolorna incitament att locka studenter med höga betyg, samtidigt som det ger incitament att spara in på personal. Att undvika problemen genom omfattande reglering minskar de fristående skolornas möjligheter att vara alternativ till de kommunala. Det ökar också på byråkratin runt skolan ytterligare och kan ha negativa effekter på pedagogiken. Vi måste kunna lita på att de resurser som tilldelas skolan används till verksamheten.

Partikongressen föreslås besluta:

I37:1 att vi verkar för ett förbud av vinstuttag från fristående gymnasie- och grundskolor

David Westlund

Eslövs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I38

VALDEMARSVIKS ARBETAREKOMMUN

Fördelning av offentligt finansierad välfärd

Hur vill vi försäkra oss om att alla förskolor och skolor ger alla barn en bra start i livet? Hur ska vi förvissa oss om att alla äldre får vård och omsorg efter vars och ens behov? Hur ska vi garantera att alla får bästa tänkbara sjukvård? Hur ska vi säkra att samhällets insatser fördelas efter behov och inte på grundval av ekonomisk och social position?

Att konkurrens är effektivt håller de flesta med om. Vi konsumenter bestämmer exempelvis vilka varor som säljer bäst. I teorin har vi alla tillgång till all information och gör rationella val. I verkligheten har den som bor på rätt ställe, har bäst information och mest pengar bättre förutsättningar än andra att göra "rätt" val.

En grundläggande förutsättning för en marknad är dessutom att var och en prioriterar vad man vill köpa. Eftersom man betalar med egna pengar innebär valet att köpa en viss vara att man samtidigt väljer bort andra. Trots sina brister är marknaden den mest effektiva och rationella metoden för att fördela varor och tjänster.

Men en del tjänster är av en helt annan karaktär. Ett felaktigt val kan vara helt livsavgörande. Det gäller t.ex. val av förskola, skola, äldreomsorg och sjukvård. Är det exempelvis rimligt att säga till en ung människa som har fått en dålig utbildning: ”Dina föräldrar valde fel eller hade inte förmåga att välja överhuvudtaget. Det är inte vårt fel! Du får skylla dig själv!”

Borde inte samhället garantera att all välfärd som finansieras med skattepengar är av tillräckligt god kvalitet och fördelas efter behov oberoende av driftsform? Är det inte så att de insatser som är tillräckliga för vissa elever inte alls räcker för andra om de ska få samma chans i livet? Är inte skälet till att vi skattefinansierar vård, skola och omsorg att vi anser att alla människor oberoende av ekonomisk och social ställning har rätt till skattefinansierade välfärdstjänster efter behov och av god kvalitet? Här duger inte marknaden som fördelningsinstrument om vi vill motverka ett samhälle med ännu större klyftor, minskad social rörlighet och misshushållning med mänskliga resurser.

Är då valfrihet omöjlig i ett solidariskt samhälle?

Många människor vill ha ett personligt inflytande. Människor vill kunna påverka vilken läkare man ska ha eller vilken pedagogisk inriktning eller verksamhetsutformning som den förskola eller skola ska ha som barnen ska gå i. Man kanske vill välja en skola som särskilt uppmuntrar de intressen som just ens eget barn har. Det kan också vara så att man av något skäl blivit missnöjd med t.ex. sin vårdcentral eller skola och därför vill välja någon annan. Skälen till att man vill kunna välja kan vara flera och många av dem är helt legitima och måste kunna tillgodoses både inom samhällsdrivna verksamheter och verksamheter som drivs av andra producenter. Valfriheten kan mycket väl tillgodoses så länge vi kan garantera kvalitén i all verksamhet och – märk väl – så länge den enes valfrihet inte försämrar möjligheten för andra.

Vem har ansvaret för välfärdstjänsterna?

Vi har som skattebetalare anförtrott våra skattepengar till stat och kommun. Samhället har därigenom det fulla ansvaret för hur dessa används. Oavsett om samhället väljer att låta utföra välfärdstjänster i egen eller privat regi så har samhället ansvaret. Vi ska inte som medborgare vara tvungna att välja mellan olika anordnare för att se till att vi själva, våra barn eller övriga närstående får den samhällsservice vi har rätt till. Valfriheten måste utövas så att vi kan utkräva ansvar från våra politiker om välfärden inte uppfyller rimliga krav på kvalitet för alla medborgare. Men ska samhället kunna bära det ansvaret så måste vissa grundförutsättningar vara uppfyllda.

Landstingen/kommunerna måste

1. ha kontroll över välfärdsproduktionen och etablering av välfärdsföretag.

Den som har ansvaret måste kunna bestämma hur deras uppgift ska lösas. Att som i dag ge privata företag fri dragningsrätt på skattemedel är absurt. Om privata välfärdsaktörer går i konkurs eller upphör med sin verksamhet är det landstingen/kommunerna som har ansvaret för att medborgarna får en acceptabel välfärd i alla fall.

2. ha möjlighet att väga in även andra faktorer än pris och kvalitet.

Det måste vara möjligt att gynna olika former av kooperativ eller föreningsdrift eller verksamhetsinriktning i syfte att ge valfriheten för medborgarna ett reellt innehåll.

3. kunna se till att verksamheten bedrivs så att skattebetalarna får mesta möjliga välfärd för sina skattepengar.

Upphandlingar och reglerna för ersättning till privata aktörer måste vara utformade så att de inte leder till orimliga vinster eller till att skattepengar förs ut ur landet.

Staten måste se till att

4. skattefinansierad välfärdsverksamhet är genomskinlig och jämförbar oavsett vem som bedriver den. Därför måste samma regler om offentlighet, yttrandefrihet och meddelarfrihet gälla för all skattefinansierad välfärdsverksamhet oberoende av vem som bedriver den.

5. ersättningssystemen till olika välfärdproducenter är så utformade att det skapar lika förutsättningar. Förutsättningarna för att bedriva en välfärdsverksamhet skiljer sig dramatiskt åt beroende på brukarnas förutsättningar. Om en vårdcentral i huvudsak betjänar ganska friska patienter med god ekonomi och enklare sjukdomar så medför det dramatiskt lägre kostnader än på en vårdcentral där patienterna är ålderstigna, har språksvårigheter och/eller psykiska eller sociala problem. Detta måste tydligt återspegla sig i ersättningssystemen.

6. ersättningssystemen till olika välfärdsproducenter är så utformade att det garanterar tillräcklig kvalitet för alla medborgare efter vars och ens behov.

Människor är olika. Så är exempelvis förutsättningarna för olika barn helt olika när det gäller målet att lämna grundskolan med gymnasiebehörighet. Det kan bero på sociala faktorer för individen eller för den klass eller skola man går i. Det kan också bero på andra faktorer. Om vi menar allvar med att skolan ska ge alla barn en god start i livet så måste detta återspeglas i ersättningssystemen.

Partikongressen föreslår besluta:

I38:1 att ge partistyrelsen i uppdrag att utforma partiets politik på välfärdsområdet så att de i motionen angivna förutsättningar uppfylls

Erland Olauson

Valdemarsviks arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I39

SÖDERKÖPINGS ARBETAREKOMMUN

Fördelning av offentligt finansierad välfärd

Hur vill vi försäkra oss om att alla förskolor och skolor ger alla barn en bra start i livet? Hur ska vi förvissa oss om att alla äldre får vård och omsorg efter vars och ens behov? Hur ska vi garantera att alla får bästa tänkbara sjukvård? Hur ska vi säkra att samhällets insatser fördelas efter behov och inte på grundval av ekonomisk och social position?

Att konkurrens är effektivt håller de flesta med om. Vi konsumenter bestämmer exempelvis vilka varor som säljer bäst. I teorin har vi alla tillgång till all information och gör rationella val. I verkligheten har den som bor på rätt ställe, har bäst information och mest pengar bättre förutsättningar än andra att göra ”rätt” val.

En grundläggande förutsättning för en marknad är dessutom att var och en prioriterar vad man vill köpa. Eftersom man betalar med egna pengar innebär valet att köpa en viss vara att man samtidigt väljer bort andra. Trots sina brister är marknaden den mest effektiva och rationella metoden för att fördela varor och tjänster.

Men en del tjänster är av en helt annan karaktär. Ett felaktigt val kan vara helt livsavgörande. Det gäller t.ex. val av förskola, skola, äldreomsorg och sjukvård. Är det exempelvis rimligt att säga till en ung människa som har fått en dålig utbildning: ”Dina föräldrar valde fel eller hade inte förmåga att välja överhuvudtaget. Det är inte vårt fel! Du får skylla dig själv!”

Borde inte samhället garantera att all välfärd som finansieras med skattepengar är av tillräckligt god kvalitet och fördelas efter behov oberoende av driftsform? Är det inte så att de insatser som är tillräckliga för vissa elever inte alls räcker för andra om de ska få samma chans i livet? Är inte skälet till att vi skattefinansierar vård, skola och omsorg att vi anser att alla människor oberoende av ekonomisk och social ställning har rätt till skattefinansierade välfärdstjänster efter behov och av god kvalitet? Här duger inte marknaden som fördelningsinstrument om vi vill motverka ett samhälle med ännu större klyftor, minskad social rörlighet och misshushållning med mänskliga resurser.

Är då valfrihet omöjlig i ett solidariskt samhälle?

Många människor vill ha ett personligt inflytande. Människor vill kunna påverka vilken läkare man ska ha eller vilken pedagogisk inriktning eller verksamhetsutformning som den förskola eller skola ska ha som barnen ska gå i. Man kanske vill välja en skola som särskilt uppmuntrar de intressen som just ens eget barn har. Det kan också vara så att man av något skäl blivit missnöjd med t.ex. sin vårdcentral eller skola och därför vill välja någon annan. Skälen till att man vill kunna välja kan vara flera och många av dem är helt legitima och måste kunna tillgodoses både inom samhällsdrivna verksamheter och verksamheter som drivs av andra producenter. Valfriheten kan mycket väl tillgodoses så länge vi kan garantera kvalitén i all verksamhet och – märk väl – så länge den enes valfrihet inte försämrar möjligheten för andra.

Vem har ansvaret för välfärdstjänsterna?

Vi har som skattebetalare anförtrott våra skattepengar till stat och kommun. Samhället har därigenom det fulla ansvaret för hur dessa används. Oavsett om samhället väljer att låta utföra välfärdstjänster i egen eller privat regi så har samhället ansvaret. Vi ska inte som medborgare vara tvungna att välja mellan olika anordnare för att se till att vi själva, våra barn eller övriga närstående får den samhällsservice vi har rätt till. Valfriheten måste utövas så att vi kan utkräva ansvar från våra politiker om välfärden inte uppfyller rimliga krav på kvalitet för alla medborgare. Men ska samhället kunna bära det ansvaret så måste vissa grundförutsättningar vara uppfyllda.

Landstingen/kommunerna måste

1. ha kontroll över välfärdproduktionen och etablering av välfärdsföretag.

Den som har ansvaret måste kunna bestämma hur deras uppgift ska lösas . Att som i dag ge privata företag fri dragningsrätt på skattemedel är absurt. Om privata välfärdsaktörer går i konkurs eller upphör med sin verksamhet är det landstingen/kommunerna som har ansvaret för att medborgarna får en acceptabel välfärd i alla fall.

2. ha möjlighet att väga in även andra faktorer än pris och kvalité

Det måste vara möjligt att gynna olika former av kooperativ eller föreningsdrift eller verksamhetsinriktning i syfte att ge valfriheten för medborgarna ett reellt innehåll.

3. kunna se till att verksamheten bedrivs så att skattebetalarna får mesta möjliga välfärd för sina skattepengar

Upphandlingar och reglerna för ersättning till privata aktörer måste vara utformade så att de inte leder till orimliga vinster eller till att skattepengar förs ut ur landet.

Staten måste se till att

4. skattefinansierad välfärdsverksamhet är genomskinlig och jämförbar oavsett vem som bedriver den. Därför måste samma regler om offentlighet, yttrandefrihet och meddelarfrihet gälla för all skattefinansierad välfärdsverksamhet oberoende av vem som bedriver den.

5. ersättningssystemen till olika välfärdproducenter är så utformade att det skapar lika förutsättningar Förutsättningarna för att bedriva en välfärdsverksamhet skiljer sig dramatiskt åt beroende på brukarnas förutsättningar. Om en vårdcentral i huvudsak betjänar ganska friska patienter med god ekonomi och enklare sjukdomar så medför det dramatiskt lägre kostnader än på en vårdcentral där patienterna är äldre, har språksvårigheter och/eller psykiska eller sociala problem. Detta måste tydligt återspegla sig i ersättningssystemen.

6. ersättningssystemen till olika välfärdsproducenter är så utformade att det garanterar tillräcklig kvalité för alla medborgare efter vars och ens behov.

Människor är olika. Så är exempelvis förutsättningarna för olika barn helt olika när det gäller målet att lämna grundskolan med gymnasiebehörighet. Det kan bero på sociala faktorer för individen eller för den klass eller skola man går i. Det kan också bero på andra faktorer. Om vi menar allvar med att skolan ska ge alla barn en god start i livet så måste detta återspeglas i ersättningssystemen.

Partikongressen föreslås besluta:

I39:1 att ge partistyrelsen i uppdrag att utforma partiets politik på välfärdsområdet så att de i motionen angivna förutsättningarna uppfylls

Mattias Ravander

Söderköpings arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I40

UDDEVALLA ARBETAREKOMMUN

Förstärk kvalitetsgranskningen av skolorna

Med hjälp av kvalitetsgranskningarna studerar Skolinspektionen olika delar av skolornas arbete mer ingående. Granskningarna utgår från läroplanens mål och riktlinjer och inriktas mot olika kvalitetsaspekter. Det kan till exempel gälla undervisningens innehåll och form i ett skolämne som engelska, fysik eller matematik, arbetet med uppföljning och bedömning av elevernas kunskaper eller rektorernas roll som pedagogiska ledare.

Skolinspektionen bedömer verksamheten på några slumpvis utvalda skolor och visar på styrkor och svagheter. Målet är en bättre undervisning på de granskade skolorna, med fokus på elevernas kunskapsresultat. Det har skett en explosion av etableringar av friskolor och det kan vara upp till fem år mellan tillsynsbesöken från skolinspektionen, som då ofta enbart fokuserar på ett område och inte ser till helheten. Det är inte kommunerna som har tillsynen och ev. missförhållanden i en skola, och kommunerna ges liten möjlighet att se till att alla elever får lika skolvillkor.

Det läggs ett allt för stort ansvar på den enskilde eleven, föräldern, eller läraren att anmäla missförhållanden. Fokuset blir på individnivån, och det är svårt att upptäcka strukturella felaktigheter. Den möjlighet som finns för en elev som inte får rätt undervisning blir allt för ofta att välja bort skolor som inte fungerar. Tyvärr medför det stora konsekvenser för eleven som personal, då personal inte vågar påtala strukturella fel, orimliga vinstkrav eller brister, då offentlighetsprincipen inte gäller i fristående verksamhet.

Kommunerna har insynsmöjlighet, men den är allmänt hållen och att granska räkenskaper ingår inte i insynen. Idag är friskolorna en miljardverksamhet som är näst intill oreglerad, där vinstutagen inte alltid gagnar elevernas utbildning. Kommunerna måste tillsammans med skolverket finna former för en tydlig och förstärkt granskning och insyn i skolorna. Skolinspektionen behöver kommunalt stöd för att kunna arbeta med en tydligare och snabbare tillsyn av friskolorna.

Partikongressen föreslås besluta:

I40:1 att Skolinspektion och kommunerna ges en förstärkt kvalitetsgranskning och tillsyn över friskolorna som även inkluderar ekonomisk insyn

Cecilia Sandberg

Uddevalla arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I41

SÖDERHAMNS ARBETAREKOMMUN

Ge kommunerna veto över friskoleetableringar

Ett stort fokus har lagts på friskolornas vinstuttag. Naturligtvis är det ett problem att friskolekoncerner tar ut stora vinster och för över dem till skatteparadis, men vi får inte glömma problemen som kan uppstå i kommunerna vid en friskoleetablering.

Det borde vara de demokratiska övervägandena som avgör om utrymme finns för ytterligare en skola och var en skola ska vara placerad inte enskilda företags intressen.

Friskolornas etablering berör i högsta grad kommunerna, kommunerna måste hålla en beredskap ifall friskolan läggs ner. En etablering av friskola innebär att kostnaderna för skolorna måste fördelas på fler enheter vilket gör att antingen måste mer resurser tillföras eller en besparing göras. En friskoleetablering kan också innebära att kommunen måste lägga ner någon skola på grund av att elevunderlaget minskar eller av ekonomiska skäl som ur ett kommunperspektiv borde vara kvar.

Partikongressen föreslås besluta:

I41:1 att kommunerna ges vetorätt över friskoleetableringar

Bo Wikström och Xenia Hildén

Söderhamns arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I42

HÄRNÖSAND ARBETAREKOMMUN

Ge möjligheter för regioner och landsting att besluta om att enbart icke vinstdrivande organisationer, företag, stiftelser och personalkooperativ ska kunna etablera verksamhet enligt LOV i primärvården

Sedan 1 januari 2010 då det blev obligatoriskt för regioner och kommuner att införa ett valfrihetssystem i primärvården, har de få eller inga möjligheter att styra etableringar. En viktig grund för oss Socialdemokrater i vår syn på valfrihet har varit att möjliggöra för icke vinstdrivande organisationer, företag, stiftelser och personalkooperativ att kunna konkurrera om uppdragen. Vad vi kunnat se är att en försvinnande liten andel av de nyetablerade primärvårdsenheterna drivs ”non-profit”. Jag anser att regioner och landsting bör ha större möjlighet att styra över primärvårdsetableringar både vad gäller lokalisering men också vilka som driver dem.

Partikongressen föreslås besluta:

I42:1 att Socialdemokraterna ska verka för att förändra Lagen om valfrihetssystem (LOV) i primärvården på så sätt att regioner och landsting i framtiden ska kunna besluta om att enbart icke vinstdrivande organisationer, företag, stiftelser och personalkooperativ ska ges möjlighet att etablera vård/hälsocentraler

Andreas Sjölander

Härnösand arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I43

HUDDINGE ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Hembud vid överlåtelse av offentlig verksamhet

I samhällsdebatten diskuteras flitigt begreppet ”Vinster i välfärden”. Media påstår att de politiska partierna är oklara i sina uppfattningar medan partierna, på lite olika sätt, försöker förmedla att deras ståndpunkter är glasklara eller är föremål för en inre debatt. Ett klargörande ska komma i god tid innan valet.

Begreppet ”Vinster i välfärden” är ju ett vitt begrepp. Många kriterier måste benas upp och hitta egna lösningar. Jag vill att vi tittar på när överlåtelser av offentlig verksamhet sker till någon privat utförare. Det kan gälla en förskola som personalen får ta över eller en vårdcentral som säljs till ett mindre bolag. Ofta sker detta för att engagerade människor vill ta över och driva verksamheterna på sitt eget sätt och i allmänhet resulterar det i fortsatt gott utförande.

Dock, och som vi flera gånger läst om, så havererar ibland dess överlåtelser. Ofta handlar det då om att några, med ekonomiska incitament, får ta över en offentlig verksamhet och under en tid driver den enbart för att skapa bra ekonomi i företaget. En ekonomi som gör att det blir attraktivt för ett sk riskkapitalbolag att köpa verksamheten. När så blir fallet och ett riskbolag köper verksamheten har vi sett att det blir mycket stora vinster för de som först fick ta över. Under tiden har nedskärningar gjorts på personal och material för att skapa ett ekonomiskt attraktivt objekt. Vi minns bl.a. vägning av blöjor.

Jag anser att vi måste försöka stoppa dessa lycksökare. Att låta någon driva offentlig verksamhet, där människor kommer i kläm för att ägarna ska skapa ett bra försäljningsobjekt, är helt oacceptabelt. En idé till att begränsa dessa lycksökare skall kunna vara att man i redan i upphandlingen skriver in en paragraf om hembud. Att övertagaren av en offentlig verksamhet från början vet att om hon/han vill sälja sin verksamhet vidare, först måste kontakta och erbjuda återköp, skulle kunna vara hämmande för henne/honom. Huruvida något pris för återköp ska bestämmas i upphandlingen får utredningen ta ställning till.

Partikongressen föreslås besluta:

I43:1 att frågan om hembud vid överlåtelse av offentlig verksamhet utreds

Folke Tysk

Huddinge arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I44

UPPSALA ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Hur ska välfärden produceras? Spelar driftsformen roll?

Den välfärdsmodell som vi har skapat i vårt samhälle är till stor del ett resultat av vårt partis mödosamma och strävsamma politiska arbete. En modell som med rätta har väckt uppmärksamhet internationellt för de enastående resultat som uppnåtts, och de möjligheter den har skapat för att möjliggöra människors livsdrömmar.

Hittills har det rått ganska stor politisk enighet om att vår välfärd ska vara gemensamt solidariskt finansierad. Förutom rent ideologiska värderingsgrunder för detta såsom alla människors lika värde, solidaritet, jämlikhet och rättvisa - finns det även rationella argument för detta genom att stora gemensamma välfärdssystem är effektivare och bättre för alla med bland annat en optimal riskspridning för samhället och dynamik för utveckling och tillväxt.

Den enighet som funnits kring att modellen ska vara gemensamt, solidariskt finansierad genom skatt efter bärkraft har varit starkt kopplat till att modellen varit generell och haft en hög kvalitet.

Under de senaste årtiondena har modellen utsatts för kraftiga förändringar genom ett ökat inslag av privata utförare av välfärdstjänster. Detta har lett till försämringar på flera områden med en sämre kvalitet (t ex drastiskt sjunkande resultat i PISA-mätningar), och en rad i media uppmärksammade vårdskandaler. Detta riskerar att urholka förtroendet för vår välfärdsmodell, och kan på sikt leda till att även den gemensamma grunden för solidarisk finansiering ifrågasätts. Risken är att privata försäkringslösningar fortsätter att vinna framsteg och underminera vårt solidariska jämlika samhälle.

En starkt bidragande orsak till detta är den framväxt av en marknad för välfärdstjänsterna som skapats, där flera nya aktörer inom välfärdsproduktionen har getts tillträde. Aktörer som har andra yttersta drivkrafter än att bara skapa en bra verksamhet. Aktörer som även har ägares intressen att tillgodose med en avkastning och utdelning på insatt kapital.

Här har även vårt parti varit bidragande genom den syn som på många håll har varit starkt förhärskande under det ständigt upprepade mantrat: ”driftformen spelar ingen roll – det är kvaliteten som är avgörande.”

Konkurrensens konsekvenser – vad händer med svensk välfärd?

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, SNS, har i den uppmärksammade forskningsantologin 2011 Konkurrensens konsekvenser – vad händer med svensk välfärd? studerat vad de kallar det genomgripande systemskifte som produktionen av välfärdstjänster i Sverige har genomgått de senaste 20 åren. Från att ha varit ett land med omfattande offentliga välfärdsmonopol har Sverige gått långt i att tillåta privata vinstdrivande aktörer inom de offentligt finansierade välfärdstjänsterna.

Den viktigaste slutsatsen av studien är att det råder en anmärkningsvärd brist på kunskap om effekterna av konkurrensen i den svenska välfärdssektorn. Och att det utifrån befintlig forskning inte går att hitta belägg för att den förändring som gjorts av den offentliga sektorn skulle ha medfört de stora kvalitets- och effektivitetsvinster som man hoppades på. Det har helt enkelt varit mera tro än vetande som varit styrande.

Flera intressanta fakta och analyser finns i studien, som vi som reformistiskt parti bör ta till oss för att kritiskt granska och utveckla vår politik för hur välfärden ska produceras på ett långsiktigt hållbart sätt: socialt, miljömässigt och ekonomiskt.

Kraftig ökning av vinstsyftande företag

Den dramatiska förändring som skett är den kraftiga ökningen av vinstsyftande aktörer inom välfärdstjänsterna. Detta kan visas med en tabell hämtad från SNS Konkurrensens konsekvenser, där det framgår att antalet anställda inom vinstsyftande privata företag inom välfärdstjänstesektorn har mer än fördubblats de senaste åren.

Tabell: Antal anställda inom välfärdstjänstesektorn

	2002	2003	2010
Icke vinstsyftande	24 434	26 035	33 510
Vinstsyftande	38 467	44 500	94 364
Offentlig organisation	505 777	604 689	614 450
Offentligt ägda aktieföretag	267	553	2 537
Totalt	568 945	675 777	744 861
Andel privatanställda	11,1 %	10,4 %	17,2 %

Anmärkning: I tabellen ingår tjänsterna äldreomsorg, handikappomsorg, individ- och familjeomsorg, förskola och skola.

Källa: SCB, Företagsregistret.

Från Konkurrensens konsekvenser: sid 23.

Stora regionala olikheter – storstadsproblem?

Denna utveckling förekommer dock inte i hela landet. Den är framför allt koncentrerad till det som i SKL:s klassificering av kommuntyper kallas storstäder (3 st), förortskommuner (38 st) samt de större städerna (27 st) av de 290 kommunerna.

Detta blir särskilt tydligt om man tittar på äldreomsorgen, som kommunerna själva kan påverka genom att välja att konkurransutsätta och entreprenadupphandla eller ej. Där är det den politiska viljeinriktningen som styr. Detta till skillnad från friskoleetableringar som staten avgör och kommunerna endast får yttra sig över. Friskoleetableringar kommer därför att mera styras av de privata aktörernas intressen än det faktiska behovet av skolor.

Vad gäller äldreomsorgen framgår det av SNS Konkurrensens konsekvenser att enligt Socialstyrelsens brukarstatistik var år 2010 äldreomsorg i privat regi betydligt vanligare i Stockholmsområdet och i Skåne än på västkusten, i Småland och i Norrland. I 65 % av landets kommuner var hela hemtjänsten i kommunal regi, medan mer än hälften av hemtjänsten utfördes av privata utförare i åtta

Stockholmskommuner samt i Linköping, Vellinge och Laholm. Rikets två största städer har valt helt olika lösningar: 60 % av hemtjänsten i Stockholm var i privat regi medan hela Göteborgs hemtjänst drevs i kommunal regi.

Det är sju kommuner som inte har någon privat aktör inom något av områdena skola, förskola, äldre- och handikappomsorg eller individ- och familjeomsorgstjänster.

Privata förskolor finns i flest kommuner, men det är fortfarande 56 kommuner där det ej förekommer.

Utvecklingen har varit snabbast inom skolan, där andelen kommuner utan friskolor har minskat från 144 till 90 mellan 2002 och 2010.

Vilka är aktörerna?

Ökningen av privata aktörer under 2000-talet har skett genom tillkomsten av fler och större vinstsyftande aktörer. Under 1990-talet var det ofta icke-vinstsyftande aktörer som stod för den inledande expansionen. Dessa tidiga aktörer skiljde sig dessutom mer från de offentliga genom sin inriktning. Till exempel skolor med speciell pedagogisk inriktning.

Idag är det däremot stora bolag som också har stora marknadsandelar. Tydligast är denna koncentration inom äldreomsorgen. Marknaden domineras av två stora företag, ägda av riskkapitalbolag: Attendo Care och Carema Care. Tillsammans står de för ungefär halva den privata marknaden. Även inom förskolan är bolagsdrivna förskolor den form som har vuxit mest. Det finns tre riktigt stora aktörer. Den största är Pysslingen som förutom förskolor även driver skolor.

Inom skolan är i dagsläget både vinstdrivande och icke vinstdrivande friskolor med en mängd olika inriktningar verksamma på den svenska marknaden. Det vanligaste är dock att skolorna drivs av privata aktiebolag; 64 % av friskolorna är organiserade som aktiebolag medan ideella föreningar och stiftelser svarar för 33 %. Tio stora koncerner står bakom 30 % av samtliga fristående grundskolor.

Koncentrationen är högre bland de fristående gymnasieskolorna och som störst i tätorterna. Den största privata aktören inom gymnasieskoleområdet är Academedia, medan Kunskapsskolan är störst inom grundskoleområdet.

Är Sverige normalt – eller är vi avvikande?

Det svenska skolpengssystemet är avvikande i världen vad gäller de valmöjligheter som ges till enskilda elever och föräldrar. Trots detta så bedrivs i en internationell jämförelse fortfarande en stor del av undervisningen i Sverige i offentlig regi.

Den avgörande skillnaden mellan Sverige och omvärlden är att regleringen kring vilka som får driva fristående skolor är betydligt hårdare i andra länder. Inte minst förefaller Sverige vara ensamt om att tillåta att skolor drivs som aktiebolag vilka utan särskilda inskränkningar kan dela ut överskott till ägarna. Det är således vår nuvarande modell med skolpeng som är avvikande, extrem och unik i världen.

Vad karaktäriserar de vinstsyftande aktörerna?

De fristående skolorna har en lägre lärartäthet än de kommunala. Intressant är även att personaltätheten skiljer sig mellan fristående skolor med olika driftsformer. Lärartätheten är lägst i friskolor som drivs som aktiebolag medan den bland stiftelser och ideella föreningar är högre än bland kommunala skolor.

Utvecklingen mot en relativt sett lägre lärartäthet i de fristående skolorna beror alltså på det allt högre inslaget av vinstdrivande skolor.

Kostnader per elev är lägre i fristående än i kommunala skolor, och friskolorna verkar prioritera annorlunda än de kommunala. Framför allt på gymnasienivå lägger de fristående mindre resurser på undervisningen, vilket också avspeglar sig i en lägre lärartäthet. Kostnaderna för elevvård är också lägre bland friskolorna medan de lägger mer resurser på skolmat, läromedel och annan kringutrustning. Dessa skillnader gäller för alla friskolor och finns inte uppdelat hur det skiljer sig åt mellan vinstdrivande och icke vinstdrivande friskolor.

Även för äldreomsorgen gäller ett liknande mönster. En nyligen publicerad studie baserad på Socialstyrelsens uppgifter i Äldreguiden där tolv olika kvalitetsindikatorer redovisas för så gott som samtliga äldreboenden i Sverige. Analysen gäller år 2007 då uppgifter för 253 privata och 2 376 kommunalt drivna äldreboenden (99 % av samtliga svenska äldreboenden) redovisades. Personaltätheten var 10 % högre i kommunala än i privata äldreboenden. Det var fler heltidsanställningar och färre timanställningar i den kommunala vården. Det innebär att den offentligt drivna vården hade högre kvalitet när det gäller de viktiga kvalitetsindikatorerna tid och kontinuitet. Samtidigt visar analysen att kvaliteten var högre i privata äldreboenden när det gäller tre andra kvalitetsmått: fler äldre hade möjlighet att välja mellan två rätter till middag, fler hade en rimligt lång nattfasta (högst 11 timmar) och fler var delaktiga i utformandet av en individuell plan för sin vård.

Socialstyrelsen har jämfört kostnadsutvecklingen mellan åren 1998 och 2003 i kommuner som lagt ut en stor del av sin äldreomsorgsverksamhet på entreprenad med kommuner som hade kvar hela eller så gott som hela äldreomsorgen i egen regi. Analysen visade att kostnaderna hade ökat mer för kommuner med högre andel i privat regi än för övriga kommuner och att skillnaden kvarstod även när man kontrollerade för strukturella skillnader mellan kommunerna.

Vinstsyftande aktörers affärslogik

Med den utformning av ersättningssystemen som gäller både vad avser elevpengen i kundvals-systemet i skolan, och ersättningen för platser eller timmar inom äldreomsorgen, så finns det mycket begränsade möjligheter för vinstsyftande aktörer att öka sina intäkter för att skapa vinst. Det kan marginellt ökas genom överintag/överbeläggning i skolan eller äldreboendet. Möjligheten till expansion genom ökad volym är begränsad. Nivån på ersättningen är given, och inga möjligheter finns för de vinstsyftande aktörerna att höja priset för att skapa utrymme för vinst. Därmed återstår att hålla nere och skära på kostnaderna. Och den ojämförligt största kostnaden i välfärdstjänster är personalkostnaderna.

Då de fristående skolorna inte får ta ut elevavgifter ovanpå skolpengen innebär denna utformning att friskolorna inte kan öka vinsten på annat sätt än genom att hålla nere kostnaden per elev, alternativt genom att på olika sätt inrikta sin verksamhet på särskilt lönsamma elevgrupper. Till skillnad från en traditionell marknad finns det alltså ingen möjlighet att öka vinsten genom att erbjuda en högkvalitativ tjänst till ett högt pris. En annan aspekt av skolpengens utformning är att eventuella kostnadsbesparingar inte tillfaller finansären; friskolor som lyckas hålla nere kostnaderna får behålla överskottet själva men det ger inget överskott till kommunen.

Lönsamheten i friskolesektorn förefaller vara god. Trots den snabba expansion som ägt rum de senaste åren var avkastningen på eget kapital bland de privatägda skolorna nära 14 % under 2008 jämfört med 9 % för näringslivet i stort. Även om det finns vissa svårigheter att jämföra avkastningen på eget kapital mellan

olika branscher så tyder det stora intresset från privata investerare på att man bedömer vinstutsikterna i skolbranschen som goda.

Lärartätheten bland de vinstdrivande friskolorna är relativt låg, samtidigt som elever från vinstdrivande grundskolor tenderar att prestera något sämre på gymnasiet än elever med motsvarande betyg från kommunala grundskolor.

Den offentligt finansierade äldreomsorgen har blivit en attraktiv marknad för internationella investerare. Internationella riskkapitalbolag har sedan 2005 i stor skala har trätt in på området. Vinstmarginalerna är goda, generellt sett högre än inom andra svenska företag. Ur investerarnas perspektiv betraktas den svenska omsorgssektorn som en stabil och välfinansierad marknad med stor tillväxtpotential, en marknad som ter sig särskilt attraktiv i svåra ekonomiska tider – omsorgstjänster behövs alltid, oavsett ekonomins hälsotillstånd.

Vinst eller ej?

Vinst eller ekonomiskt överskott kan skapas eller uppstå i de flesta typer av organisationer. Vinst eller ekonomiskt överskott går inte att förbjuda eller att lagstifta bort. För detta är den kreativa bokföringen alltför uppfinningsrik.

Den intressanta frågan är om det är vinsten som ska vara drivkraften för aktören, eller om det är en bra verksamhet som är drivkraften. Är ekonomin ett medel för att uppnå ett annat mål, eller är det ekonomiska resultatet målet i sig? Här skiljer sig olika driftsformer åt. Och den relevanta frågan blir då: Vilken typ av aktörer/driftsformer vill vi tillåta i vår gemensamt finansierade välfärdsproduktion?

I SNS Konkurrensens konsekvenser skiljer författarna tydligt på vinstsyftande och icke-vinstsyftande aktörer. Med vinstsyftande avses: aktiebolag, handelsbolag/kommanditbolag, enskild firma, och med icke-vinstsyftande: ideella föreningar, ekonomiska föreningar, stiftelser.

Det går inte att förbjuda vinst. Felet är att låta vinsten vara drivkraften vid välfärdsproduktion. Därmed blir det uppenbart att driftsformen spelar roll. Om det är vinstsyftande (aktiebolag, handelsbolag/kommanditbolag, enskild firma) eller icke-vinstsyftande (ideella föreningar, ekonomiska föreningar, stiftelser) aktörer som bedriver verksamheten.

Vår politik har alltför länge präglats av mantrat att ”driftsformen har ingen betydelse”. Allting ska bli bra bara det finns bra kvalitetskrav. Uppenbarligen visar flera av den senaste tidens skandaler inom upphandlad verksamhet, att tjugo år av konkurrensutsättning inte kunnat skapa det regelverk som kan ställa tillräckligt hårda kvalitetskrav för att ett företag med vinst som främsta drivkraft ska kunna styras till att leverera bra välfärdstjänster.

Non-profit - strategi för framtiden?

Den marknadsiering som konkurrensutsättningen av välfärdssektorn inneburit, har medfört att marknadsens avarter har gjort intrång bland välfärdstjänsterna. Det har tydligt framträtt med de vårdskandaler som blivit kända när vinstdrivande företag jagar marginaler genom att dra ner på personalkostnaderna. Samtidigt har det etablerats en oligopolmarknad både inom den upphandlade äldreomsorgen, och inom den icke-upphandlade friskolesektorn som mer liknar ett system med fri dragningsrätt av skattemedel.

Samtidigt måste vi med kraft fördöma de exempel på dåligt fungerande kommunala verksamheter. Dessa kan inte bygga på sunda demokratiskt väl fungerande processer, där t ex personalen direkt eller via sina fackliga organisationer getts möjlighet att påverka sitt dagliga arbete. Eller så är de exempel på icke-fungerande ledarskap.

Vi menar att vi måste ta till oss den kunskap som forskningen ger, t ex i SNS antologi Konkurrensen konsekvenser. Där framkommer t ex inom skolans område att det finns klara skillnader mellan vinstsyftande och icke-vinstsyftande friskolor. Vi menar därför att Sverige i likhet med flera av våra nordiska grannar ska införa ett skolsystem som bygger på att det endast får vara non-profit aktörer som bedriver skola. Helt enkelt därför att det visar sig att driftsformen spelar roll för hur verksamheten bedrivs. De vinstdrivande friskolorna driver fram en betygsinflation som drabbar eleverna när de byter skolform från grundskolan till gymnasieskolan.

Vi måste som parti komma från den förenklade syn som vi har haft allt sedan 1990-talskrisen, där vi enbart ser en uppdelning mellan offentligt eller privat. Vi bör lyfta fram den tredje sektorn. Den ideella, civila, folkrörelsesektorn som inte drivs av vinstintresse utan av medlemsnytta. Detta kan utgöra en politik för en tredje ståndpunkt där vi lyfter fram det allmännyttiga intresset istället för vinstintresset. En sådan utveckling kan inte ske enbart på marknadens villkor. På samma sätt som vi alltid som politiskt parti har gått in och korrigerat marknadens funktionssätt, måste vi även på detta sätt föra en politik för att skapa ett system där den ideella tredje sektorn ges möjlighet att växa och utvecklas. På så sätt kan vi skapa en verklig mångfald och valfrihet. Istället för dagens oligopol under riskkapitalbolagens vinstintressen.

Partikongressen föreslås besluta:

- I44:1 att kongressen principiellt uttalar att de huvudsakliga producenterna inom de offentligt finansierade välfärdstjänsterna ska vara de demokratiska offentliga organisationerna kompletterat med icke-vinstsyftande privata aktörer, s.k. non-profit, och att vinstsyftande privata bolag i princip inte ska tillåtas inom produktionen av offentligt finansierade välfärdstjänster
- I44:2 att kongressen ger partistyrelsen i uppdrag att utreda hur en sådan förändring till ett mer demokratiskt, kvalitetsinriktat producerande av välfärdstjänsterna praktiskt kan genomföras utifrån dagens reellt existerande marknadssituation

Ulrik Wärensberg

Uppsala arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I45

KUNGSBACKA ARBETAREKOMMUN

I den allmänna välfärden finns det ingen plats för vinstintresse

Den allmänna välfärden bygger på förtroende de medel som tas in via skattsedeln ska gå till verksamhet som gagnar skattebetalarna. Det får inte råda tvivel om att skattepengar går till finansiera vår gemensamma välfärd och att vi får maximal valuta för pengarna. Om detta inte längre uppfylls så får vi svårt att skapa trovärdighet för den allmänna välfärden eftersom kapitalstarka grupper kan komma att börja leta efter alternativ till den allmänna välfärden. Detta kommer succesivt urholka standarden och alla som behöver få vård på sjukhus eller äldreboenden kommer att få betala priset.

Därför måste vi ställa oss frågan – är det rimligt att vi skapar låtsasmarknader inom sjukvården och äldreomsorgen. Skapa en marknad där företaget enbart kan reglera kostnadssidan av kalkylen vilket leder till minskad personaltäthet och larm om vanvård av äldre. En marknad där det skapas incitament att göra vinst i verksamhet som bör som ha som högsta och enda incitament att med alla medel skapa en så bra sjukvård och äldreomsorg som möjligt.

Vi som Socialdemokrater vill inte skapa en marknad som livnär sig på gamla och sjuka. Vi kan inte acceptera att vinstintresset får leta sig in på våra sjukhus och äldreboenden.

Partikongressen föreslås besluta:

- I45:1 att enbart landsting eller regioner tillåts vara huvudmän för vårdinrättningar
- I45:2 att enbart kommuner tillåts vara huvudmän för äldreboenden
- I45:3 att vinstuttag ej tillåts i sjukvården och äldreomsorgen

Alexander Fornell

Kungsbacka arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I46

GÖTEBORGS PARTIDISTRIKT

Införande av offentlighetsprincipen

Man kan skriva, tycka och tänka mycket om för och nackdelar med att ha privata vinstdrivande skattfinansierade verksamheter. Men om vi nu har det så bör samma lagstiftning gälla för alla aktörer inom området. Dessutom är följande förändringar en viktig del i ett demokratiskt samhälle där stora delar av vård, skola och omsorg betalas med skattemedel men där vi i de som drivs av privata aktörer har väldigt liten insyn. Om vi infört konkurrens från privata aktörer inom skattfinansierade verksamheter bör också

den lagstiftning gälla som gäller för de offentliga verksamheterna, nämligen Offentlighetsprincipen och Meddelarskydd.

Offentlighetsprincipen bör införas för att ytterligare syna och ge transparens åt verksamheter vi är med och betalar. Dessutom ska Meddelarskydd införas för de anställda. Detta för att öka tryggheten hos de anställda men även för att underlätta granskandet av sådana verksamheter. I förlängningen kommer detta kommer öka kvaliteten på både den privata som den offentliga sidan inom skattefinansierade verksamheter då man kan lära av varandras misstag och ta del av varandras framsteg.

Därför bör Socialdemokraterna arbeta för att införa Offentlighetsprincipen och Meddelarskydd i lagstiftningen och därmed få ett gemensamt regelverk för offentliga verksamheter och för privatägda skattefinansierade verksamheter.

Partikongressen föreslås besluta:

I46:1 att Socialdemokraterna verkar för att Offentlighetsprincipen och Meddelarskydd med tillhörande lagstiftning införs för alla skattefinansierade verksamheter som drivs av privata aktörer

Björn Sandström

Göteborgs partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I47

ESKILSTUNA ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Inga vinster i välfärden

Sverige har ömsat skinn. De senast 20 åren har inneburit att ett radikalt annat samhälle vuxit fram. I rasande takt har stora delar av skolan, vården, järnvägen och apoteken privatiseras. Särskilt inom välfärdsområdet är utvecklingen unik i världen. Skattepengar göder det privata kapitalet. Pengar flyter ut ur landet och inom den privata vården blir monopoliseringstendenserna allt starkare. Denna snabba samhällsförändring har målmedvetet iscensatts av den borgliga alliansen i trygg förvisning om att det som en gång övergått till privat ägo inte kommer att möta något större motstånd från en socialdemokrati som under lång tid i praktisk handling visat att den inte är motståndare till privatiseringen av välfärdssektorn annat än i perifera detaljer. Den kompromiss mellan statligt och privat ägande som varit den stora diskussionsfrågan under hela socialdemokratins existens hade som utgångspunkt att välfärdssektorn inte kunde jämföras med produktionen av varor. Inte heller tycks debatten om att göra den offentliga sektorn till en demokratisk spjutspets som skulle vara en motvikt till det kapitalistiska produktions sättet längre vara levande. Under den senaste 20-årsperioden har den socialdemokratiska praktiken förskjutits mot ett allt större accepterande av privatiseringen av välfärdssektorn. Det viktiga är inte ägandeformerna utan vad som levereras är det argument som används för att visa att det inte spelar någon roll om ägandet är samhälleligt eller privat.

Att åter låta driften av skolor och vården bli en samhällelig uppgift går inte att genomföra brukar det heta. Jag menar att det är dags att bryta mot denna defaitism. Istället för att hela tiden peka på svårigheterna ”att inte tillåta vinst är omöjligt” måste socialdemokraterna gå till offensiv och som utgångspunkt utgå från att ett återtagande är möjligt och arbeta fram en plan på hur detta ske med hänsynstagande till juridiska och andra aspekter.

Partikongressen föreslås besluta:

- I47:1 att Socialdemokraterna på kongressen 2013 uttalar en principförklaring om att det inte ska vara möjligt att ta ut vinst från välfärden. Överskott måste investeras i verksamheten
- I47:2 att en grupp tillsätts på kongressen 2013 som dels arbetar fram ett förslag om hur detta statliga eller kommunala återtagande ska gå till och dels hur valfriheten ska kunna utvecklas och stärkas inom den offentliga sektorn
- I47:3 att förslaget läggs fram i god före valet 2014

Hans Östensson

Eskilstuna arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I48

HALMSTADS ARBETAREKOMMUN

Ingen profit i välfärden

Motsättningen mellan välfärdsvinster och välfärdsförhållanden är en politisk motsättning. När vinstmarginalerna flyttas fram trängs kvaliteten tillbaka. Ett aktiebolag står under marknadens lag och detta problem finns därför inbyggt i själva den logik som ligger bakom aktiebolagets konstruktion, att man måste vinstmaximera för aktiebolagets aktieägare. Det innebär att dess konstruktion medger sämre kvalitet, om en hög kvalitet skulle komma att stå mot aktieägarnas intresse av maximal vinst. I praktiken sker detta ofta på såväl brukares som anställdas bekostnad. För att tillvarata dessas intressen, istället för endast ägarnas, krävs politiska beslut.

Kvalitetsmål är inte tillräckligt eftersom detta endast tjänar till att skapa en konflikt mellan dessa och de ständigt närvarande vinstmålen. Denna problematik kan endast undkommas genom att vi kompletterar kvalitetsmålen med ett förbud mot vinstutdelning. På så sätt formar vi en välfärdssektor där mångfalden säkras genom ideella och kooperativa ägandeformer men där huvuddelen likväl drivs offentligt och demokratiskt med starkt fokus på val av innehåll snarare än utförare. De skattepengar, menade att gå till våra barn och gamla, som nu hamnar i skatteparadis skulle exempelvis räcka till att anställa cirka 20 000 fler i välfärden. Det är lika många nyanställningar som enligt Arbetsförmedlingens prognos skapas totalt i Sverige i år och nästa år sammantaget. Allt det positiva som skulle kunna komma av dessa kvinnors och mäns arbete, men som nu går förlorat måste läggas till allt vad vi vet om vanvård och skandaler likt Carema AB när riskkapitalets insats för svensk välfärd skall utvärderas. Lägg därtill att vinstintresset visat

sin triumf över välfärdsintresset långt fler gånger än så i form av brist i personaltäthet och utbildningsnivå. Till exempel har kommunala äldreboenden mer än 10 procent fler anställda per äldre jämfört med privata och lärartätheten är 20 procent högre i kommunala gymnasieskolor än i de fristående. När det gäller förskolan pekar statistiken på att de privata väljer en annan metod – de anställer personal utan utbildning i mer än dubbelt så hög grad som de kommunala.

Ett argument som härvid ofta dyker upp i debatten är att företagens privata ägare besitter nog med kreativitet för att kringgå ett vinstförbud och fortsätta plocka ut vinster ändå. Ett argument av sådant slag kan närmast liknas vid att, i diskussioner om skattepolitik anföra risken för smitning som skäl till att slopa all beskattning. Det ter sig helt självklart att kryphål aldrig kan vara ett argument mot reglering.

Folkviljan i Sverige idag, om man med detta menar 80% av folket i helhet och 63% av den borgerliga väljarkåren, vänder sig tydligt emot alla former av vinstdrivande välfärdsverksamhet, eller menar i vart fall att vinsten skall återinvesteras i verksamheten. Nästan en tredjedel vill dessutom förbjuda privata aktörer överhuvudtaget. Men det är rimligt att Socialdemokratin och LO såsom arbetarrörelsens två ben går i takt med varandra och tycker likadant. När LO på sin senaste kongress röstade för ett förbud mot endast vinstutdelning var det en klar majoritet som stödde förslaget.

“Men detta är inte i första hand en teknisk fråga om kommunala upphandlingar eller listor på kvalitet och tillsynsmyndigheter. Det är en djupt ideologisk fråga som handlar om samhälls- och människosyn.” - Karl- Petter Thorwaldsson LO-ordförande.

Låt oss en gång för alla slå fast att Socialdemokraternas ideologi, liksom vår samhällssyn och människosyn i grunden är desamma som LOs. Denna ideologi sätter medborgarvärdet främst, i motsats till kundtänkandets liberalism. Det är en ideologi som tillåter oss att som unga och som gamla vara medborgare i ett folkhem och inte kunder på en marknad.

Partikongressen föreslås besluta:

- I48:1 att Socialdemokraterna skall verka för att inga vinstuttag får göras inom skattefinansierad vård, skola och omsorg
- I48:2 att Socialdemokraterna står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet
- I48:3 att Socialdemokraterna får i uppdrag att i den offentliga debatten med kraft påtala medborgarnas behov av välfärdstjänster av hög kvalitet med allmän tillgänglighet. Socialdemokraterna ska också verka för ett skatteuttag som utgår från höga välfärdsambitioner, samt bidra till ett offentligt samtal där större fokus läggs på vilka reformer man vill genomföra än vilka skattenivåer man förespråkar
- I48:4 att Socialdemokraterna aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden

SSU Halmstad

Halmstads arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I49

UDDEVALLA ARBETAREKOMMUN

Ingen profit i välfärden

Motsättningen mellan välfärdsvinster och välfärdsförhållanden är en politisk motsättning. När vinstmarginalerna flyttas fram trängs kvaliteten tillbaka. Ett aktiebolag står under marknadens lag och detta problem finns därför inbyggt i själva den logik som ligger bakom aktiebolagets konstruktion, att man måste vinstmaximera för aktiebolagets aktieägare. Det innebär att dess konstruktion medger sämre kvalitet, om en hög kvalitet skulle komma att stå mot aktieägarnas intresse av maximal vinst. I praktiken sker detta ofta på såväl brukares som anställdas bekostnad. För att tillvarata dessas intressen, istället för endast ägarnas, krävs politiska beslut.

Kvalitetsmål är inte tillräckligt eftersom detta endast tjänar till att skapa en konflikt mellan dessa och de ständigt närvarande vinstmålen. Denna problematik kan endast undkommas genom att vi kompletterat kvalitetsmålen med ett förbud mot vinstutdelning. På så sätt formar vi en välfärdssektor där mångfalden säkras genom ideella och kooperativa ägandeformer men där huvuddelen likväl drivs offentligt och demokratiskt med starkt fokus på val av innehåll snarare än utförare. De skattepengar, menade att gå till våra barn och gamla, som nu hamnar i skatteparadis skulle exempelvis räcka till att anställa cirka 20 000 fler i välfärden. Det är lika många nyanställningar som enligt Arbetsförmedlingens prognos skapas totalt i Sverige i år och nästa år sammantaget. Allt det positiva som skulle kunna komma av dessa kvinnors och mäns arbete, men som nu går förlorat måste läggas till allt vad vi vet om vanvård och skandaler likt Carema AB när riskkapitalets insats för svensk välfärd skall utvärderas. Lägg därtill att vinstintresset visat sin triumf över välfärdsintresset långt fler gånger än så i form av brist i personaltäthet och utbildningsnivå. Till exempel har kommunala äldreboenden mer än 10 procent fler anställda per äldre jämfört med privata och lärartätheten är 20 procent högre i kommunala gymnasieskolor än i de fristående. När det gäller förskolan pekar statistiken på att de privata väljer en annan metod – de anställer personal utan utbildning i mer än dubbelt så hög grad som de kommunala.

Ett argument som härvid ofta dyker upp i debatten är att företagens privata ägare besitter nog med kreativitet för att kringgå ett vinstförbud och fortsätta plocka ut vinster ändå. Ett argument av sådant slag kan närmast liknas vid att, i diskussioner om skattepolitik anföra risken för smitning som skäl till att slopa all beskattning. Det ter sig helt självklart att kryphål aldrig kan vara ett argument mot reglering.

Folkviljan i Sverige idag, om man med detta menar 80% av folket i helhet och 63% av den borgerliga väljarkåren, vänder sig tydligt emot alla former av vinstdrivande välfärdsverksamhet, eller menar i vart fall att vinsten skall återinvesteras i verksamheten. Nästan en tredjedel vill dessutom förbjuda privata aktörer överhuvudtaget. Men det är rimligt att Socialdemokratin och LO såsom arbetarrörelsens två ben går i takt med varandra och tycker likadant. När LO på sin senaste kongress röstade för ett förbud mot endast vinstutdelning var det en klar majoritet som stödde förslaget.

“Men detta är inte i första hand en teknisk fråga om kommunala upphandlingar eller listor på kvalitet och tillsynsmyndigheter. Det är en djupt ideologisk fråga som handlar om samhälls- och människosyn.” - Karl- Petter Thorwaldsson LO-ordförande.

Låt oss en gång för alla slå fast att Socialdemokraternas ideologi, liksom vår samhällssyn och människosyn i grunden är desamma som LOs. Denna ideologi sätter medborgarvärdet främst, i motsats till kundtänkandets liberalism. Det är en ideologi som tillåter oss att som unga och som gamla vara medborgare i ett folkhem och inte kunder på en marknad.

Partikongressen föreslås besluta:

- I49:1 att Socialdemokraterna skall verka för att en non profit-princip skall vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I49:2 att Socialdemokraterna står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet
- I49:3 att Socialdemokraterna får i uppdrag att i den offentliga debatten med kraft påtala partiets medlemmars behov av välfärdstjänster av hög kvalitet med allmän tillgänglighet. Socialdemokraterna ska också verka för ett skatteuttag som utgår från höga välfärdsambitioner, samt bidra till ett offentligt samtal där större fokus läggs på vilka reformer man vill genomföra än vilka skattenivåer man förespråkar
- I49:4 att Socialdemokraterna aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden

SSU Uddevalla/ Emma Osbakk Malmström

Uddevalla arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I50

KUNGÄLVS ARBETAREKOMMUN

Ingen profit i välfärden

Motsättningen mellan välfärdsvinster och välfärdsförhållanden är en politisk motsättning. När vinstmarginalerna flyttas fram trängs kvaliteten tillbaka. Ett aktiebolag står under marknadens lag och detta problem finns därför inbyggt i själva den logik som ligger bakom aktiebolagets konstruktion, att man måste vinstmaximera för aktiebolagets aktieägare. Det innebär att dess konstruktion medger sämre kvalitet, om en hög kvalitet skulle komma att stå mot aktieägarnas intresse av maximal vinst. I praktiken sker detta ofta på såväl brukares som anställdas bekostnad. För att tillvarata dessas intressen, istället för endast ägarnas, krävs politiska beslut.

Kvalitetsmål är inte tillräckligt eftersom detta endast tjänar till att skapa en konflikt mellan dessa och de ständigt närvarande vinstmålen. Denna problematik kan endast undkommas genom att vi kompletterar

kvalitetsmålen med ett förbud mot vinstutdelning. På så sätt formar vi en välfärdssektor där mångfalden säkras genom ideella och kooperativa ägandeformer men där huvuddelen likväl drivs offentligt och demokratiskt med starkt fokus på val av innehåll snarare än utförare. De skattepengar, menade att gå till våra barn och gamla, som nu hamnar i skatteparadis skulle exempelvis räcka till att anställa cirka 20 000 fler i välfärden. Det är lika många nyanställningar som enligt Arbetsförmedlingens prognos skapas totalt i Sverige i år och nästa år sammantaget. Allt det positiva som skulle kunna komma av dessa kvinnors och mäns arbete, men som nu går förlorat måste läggas till allt vad vi vet om vanvård och skandaler likt Carema AB när riskkapitalets insats för svensk välfärd skall utvärderas. Lägg därtill att vinstintresset visat sin triumf över välfärdsintresset långt fler gånger än så i form av brist i personaltäthet och utbildningsnivå. Till exempel har kommunala äldreboenden mer än 10 procent fler anställda per äldre jämfört med privata och lärartätheten är 20 procent högre i kommunala gymnasieskolor än i de fristående. När det gäller förskolan pekar statistiken på att de privata väljer en annan metod – de anställer personal utan utbildning i mer än dubbelt så hög grad som de kommunala.

Ett argument som härvid ofta dyker upp i debatten är att företagens privata ägare besitter nog med kreativitet för att kringgå ett vinstförbud och fortsätta plocka ut vinster ändå. Ett argument av sådant slag kan närmast liknas vid att, i diskussioner om skattepolitik anföra risken för smitning som skäl till att slopa all beskattning. Det ter sig helt självklart att kryphål aldrig kan vara ett argument mot reglering.

Folkviljan i Sverige idag, om man med detta menar 80% av folket i helhet och 63% av den borgerliga väljarkåren, vänder sig tydligt emot alla former av vinstdrivande välfärdsverksamhet, eller menar i vart fall att vinsten skall återinvesteras i verksamheten. Nästan en tredjedel vill dessutom förbjuda privata aktörer överhuvudtaget. Men det är rimligt att Socialdemokratin och LO såsom arbetarrörelsens två ben går i takt med varandra och tycker likadant. När LO på sin senaste kongress röstade för ett förbud mot endast vinstutdelning var det en klar majoritet som stödde förslaget.

“Men detta är inte i första hand en teknisk fråga om kommunala upphandlingar eller listor på kvalitet och tillsynsmyndigheter. Det är en djupt ideologisk fråga som handlar om samhälls- och människosyn.” - Karl- Petter Thorwaldsson LO-ordförande.

Låt oss en gång för alla slå fast att Socialdemokraternas ideologi, liksom vår samhällssyn och människosyn i grunden är desamma som LOs. Denna ideologi sätter medborgarvärdet främst, i motsats till kundtänkandets liberalism. Det är en ideologi som tillåter oss att som unga och som gamla vara medborgare i ett folkhem och inte kunder på en marknad.

Partikongressen föreslås besluta:

- I50:1 att Socialdemokraterna skall verka för att en non profit-princip skall vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I50:2 att Socialdemokraterna står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet
- I50:3 att Socialdemokraterna får i uppdrag att i den offentliga debatten med kraft påtala partiets medlemmars behov av välfärdstjänster av hög kvalitet med allmän tillgänglighet. Socialdemokraterna ska också verka för ett skatteuttag som utgår från höga

välfärdsambitioner, samt bidra till ett offentligt samtal där större fokus läggs på vilka reformer man vill genomföra än vilka skattenivåer man förespråkar

I50:4 att Socialdemokraterna aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden

SSU Bohuslän

Kungälv's arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I51

LYSEKILS ARBETAREKOMMUN

Insyn och öppenhet

Meddelarfriheten är en grundläggande princip för svensk yttrande- och tryckfrihet. Att fritt i media kunna kritisera missförhållanden eller hävda en motsatt uppfattning främjar utveckling och är ett effektivt motmedel mot missförhållanden och korruption. Men framför allt skapar meddelarfriheten trygghet. Tryggheten i att vara säker på att de som exempelvis vårdar ens anhörig utan risk kan vända sig till media om det är något som inte fungerar.

Meddelarskydd finns idag för offentliganställda. Meddelarskyddet för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet bör därför vara detsamma som för offentligt anställda, särskild vikt bör läggas vid sådan skattefinansierad verksamhet som avser vård, skola och omsorg.

En förutsättning för att en människa ska våga hävda sin meddelarfrihet är att hon skyddas av lagen. Meddelarfriheten är inte mycket värd utan ett starkt meddelarskydd.

Partikongressen föreslår besluta:

I51:1 att ett meddelarskydd i likhet med det som gäller för offentligt anställda införes för privatanställda inom verksamhet som finansieras med offentliga medel

Siw Linnér och Klas Mellgren

Lysekils arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I52

HABO ARBETAREKOMMUN

Ja till kvalitet och nej till vinster i välfärden

För allt fler blir det uppenbart att experimentet med vinstdrivande aktiebolag inom välfärdssektorn är förknippat med ett högt pris. De helt utan vetenskaplig grund påstådda effekterna på kvalitetsutveckling,

karriärmöjligheter för personalen och nya innovationer i pedagogik eller vård- och omsorgsarbete har visat sig utebli. Det vi ser är riskkapitalbolag som fixar och trixar med medborgarnas skattepengar och flyttar dessa till utvalda skatteparadis.

Även i vår kommun, Habo, har den privatdrivna äldreomsorgen kantats av tveksamheter kring kvalitet och omsorgsnivåer. Förklaringen till att den Caremadrivna omsorgen uppvisat flertaliga brister är bl.a. den betydligt lägre personalbemanningen jämfört med den kommunalt drivna äldreomsorgen.

Det råder ingen tvekan om att den nuvarande äldreomsorgen i Habo kommun inte är likvärdig för våra äldre. Detta är tyvärr fallet i kommun efter kommun i vårt land. Den vinstdrivna äldreomsorgen vars mål är att maximera rörelseresultat och dessutom föra ut vinsterna till skatteparadis erbjuder inte våra äldre högsta möjliga kvalitet med avsatta skattemedel. Det är alldeles uppenbart att riskkapitalbolagens intressen går före de äldres välfärd. Ordet välfärd ska tydas att färdas väl och våra äldre är värda att få färdas väl genom sin ålderdom.

Det är brist på respekt för våra äldre att inte garantera dessa en likvärdig äldreomsorg. Det är brist på respekt att tvinga dem att acceptera en äldreomsorg där entreprenörens väl sätts före deras behov av omsorg. Nu har t.o.m. den borgerliga majoriteten i Habo fått kalla fötter och äldreomsorgen ska återgå i kommunal regi 2013.

Samma tendenser finns inom skolans område och dessutom medverkar det fria skolvalet till att öka segregationen och därmed blir skolresultaten faktiskt generellt sämre. Det senare har bl.a. visats i en rapport från Skolverket.

Vi socialdemokrater i Habo anser att skattemedel som avsätts till välfärdssektorn, vård, skola och omsorg, ska komma barnen, eleverna, de äldre och medborgarna till del. Resurser ska inte kunna föras vidare till privata vinster och skatteparadis.

Partikongressen föreslås besluta:

- I52:1 att offentligt finansierad välfärdsverksamhet inte ska kunna bedrivas i vinstsyfte inom vård, skola och omsorg
- I52:2 att i de fall offentligt finansierad välfärdsverksamhet inom vård, skola och omsorg inte drivs av kommuner, landsting eller stat enbart kan ske inom ramen för non-profit organisationer. Där andra nordiska länders modeller kan vara vägledande
- I52:3 att en socialdemokratiskt ledd regering arbetar för en förändring som möjliggör en successiv avveckling av nuvarande system med vinstdrivande bolag inom den skattefinansierade välfärdssektorn, vård, skola och omsorg

Habo arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I53

TROLLHÄTTANS ARBETAREKOMMUN

Ja till välfärd utan vinst

Idag bedrivs majoriteten av Sveriges friskolor som aktiebolag, och de allra flesta går med vinst. År 2006 tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning om ägandeformer för friskolor. Syftet var att undersöka möjligheten att begränsa vinstutdelning, samt huruvida skolor som drivs i vinstintresse skulle vara berättigade till offentliga bidrag. Den borgerliga regeringen stoppade utredningen innan den blev klar.

Det svenska systemet, som möjliggör att privata välfärdsföretag kan göra vinst på rena skattepengar, är relativt unikt internationellt sett. I Norge gäller som krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska komma eleverna till godo. Aktieutdelning på vinst är inte tillåten, överskott ska tillbaka till utbildningsverksamheten. I Finland drivs skolorna av allmännyttiga samfund som inte får drivas för ekonomisk vinning. I Danmark får bara icke-vinstdrivande stiftelser vara huvudmän, inte aktiebolag, och en enskild huvudman får inte driva fler än en skola. Våra nordiska grannländer har alltså system för att garantera att skattepengarna stannar kvar i välfärden. Detta innebär dock inte att dessa länder saknar valfrihet eller privata inslag i välfärden – tvärtom. Det är fullt möjligt att kombinera valfrihet med ett värnande av skattebetalarnas pengar.

Ett vanligt argument för privata inslag i välfärden är att det ska förbättra kostnadshanteringen: genom ökad effektivitet ska konkurrensen spara in pengar åt skattebetalarna. Men om detta är syftet är det helt uppenbart att dagens friskolesystem är felaktigt utformat. Skolpengen är en fast summa och i princip lika för alla. Det spelar ingen roll hur effektiv en enskild friskola än är – de pengar som sparas går inte tillbaka till skattebetalarna. I bästa fall återinvesteras de i verksamheten så att eleverna får del av dem, men betydligt vanligare är att de blir till vinst som på olika sätt delas ut till ägarna, eller används för att expandera verksamheten utomlands. När kommunala skolor gör överskott går däremot resurserna undantagslöst tillbaka till kommunen. För skattebetalaren/brukaren är det alltså dyrare med friskolor än med kommunala skolor. När ersättningen är lika för alla ligger den primära möjligheten att göra vinst i att spara in på kostnaderna. Den stora kostnadsposten i all välfärdsverksamhet är personalen. Därför är det inte förvånande att fristående skolor har både en lägre personaltäthet och en lägre andel pedagogiskt utbildade bland sina anställda än kommunala skolor. På samma sätt ser det ut inom den privata hemtjänsten. Vinsterna som uppstår beror alltså på besparingar på personalen. De incitament som skapas av dagens ersättningssystem kan i högsta grad ifrågasättas. De är inte utformade för att uppmuntra hög kvalitet.

Riskkapitalbolagens intresse för den svenska välfärden är stort. Skälet till detta är bland annat att branschen inte är konjunkturkänslig, samtidigt som många verksamheter har långa kontrakt. Därutöver är lönsamheten mycket hög; statistik från SCB visar att lönsamheten i välfärdsföretag är avsevärt högre än andra företag. En investering i ett välfärdsföretag innebär alltså god avkastning och låg risk. En genomgång som DN gjorde 2009 visade att enbart de fem största vårdbolagen (varav fyra ägs av riskkapitalbolag) gjorde vinster på sammanlagt tre miljarder kronor år 2008.

Ett vanligt argument mot en begränsning av vinstutdelning inom den privat drivna välfärden är att det skulle vara praktiskt ogenomförbart. Våra nordiska grannländer visar att detta påstående är felaktigt. Ett exempel på hur lagstiftningen kan utformas är den norska privatskolelagen, som innehåller en formulering om att alla offentliga medel ska komma eleverna till del. Om någon anmäler en skola för att använda pengar till annat får Utdanningsdirektoratets tillsynsavdelning granska räkenskaperna. Man gör också kontroller på eget initiativ. För ett par år sedan blev friskolekoncernen John Bauer ålagd att betala tillbaka 2,9 miljoner norska kronor till staten. Skälet var att två skolor använt offentliga medel till att köpa orimligt dyra tjänster från bolag som skolcheferna kontrollerade. Den norska lagen är alltså utformad för att förhindra att skattepengar lämnar verksamheten, oavsett på vilket sätt det sker.

Det finns mycket kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Vi vet att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg, att äldre upplever att de inte får tillräckligt med stöd av hemtjänsten, att maten kunde vara bättre på äldreboenden, att det finns köer i sjukvården – exemplen är oändliga. Att i en sådan situation acceptera att skattepengar läcker ur välfärden, istället för att användas till att förbättra verksamheten, är fel.

Partikongressen föreslås besluta:

I53:1 att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

Maud Bengtsson

Trollhättans arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I54

HÖGANÄS ARBETAREKOMMUN

Kommunal insyn

De kommunala politiska nämnderna och styrelserna överlämnar idag allt större delar av den kommunala förvaltningen och ansvaret till privata eller kooperativa intressen. Detta kan innebära att den kommunala förvaltningen även tappar möjligheten till insyn i dessa verksamheter. Ur samhällets synpunkt och med hänsyn till medborgarnas intressen att de de betalar sin skatt i såväl kvantitet som kvalitet bör detta åtgärdas.

Partikongressen föreslås besluta:

I54:1 att berörda kommunala förvaltningar får full insyn i friskolor, föräldra-, och personalkooperativ, LASS och LSS - kooperativ för personliga assistenter m.fl. liknande verksamheter samt privata och kooperativa institutioner för vård och omsorg av äldre

I54:2 att kommunernas revisorer har insyn i den verksamhet som inte drivs kommunalt

Arne Lundh

Höganäs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I55

KRONOBERGS PARTIDISTRIKT

Kommunalt veto vid friskoleetablering

”Skolan måste stå i centrum för den socialdemokratiska politiken. Alla barn ska ha chansen till en lika bra start i livet. Om inte skolan klarar av att åstadkomma detta kan inte den orättvisa ojämlikheten i samhället brytas. Skolan är därför central när det gäller att bekämpa klassklyftor, men också central när det gäller Sveriges framtida konkurrenskraft. På så sätt är skolan grunden i en modern jämlikhets- och tillväxtpolitik. Skolpolitiken ska utvecklas utifrån den forskning som finns om vad som främjar kunskapsinhämtning och goda lärandemiljöer” (sidan 15 i Kriskommissionens rapport).

Så skriver Kriskommissionen under rubriken en skola för lika möjligheter. Forskning visar tydligt att det fria skolvalet har inneburit att skolan istället för att minska ojämlikheten mellan barn snarare har bidragit till att förstärka och upprätthålla densamma.

Idag tvingas kommunerna vara passiva åskådare när friskolor etablerar sig. Yttranden till skolmyndigheterna får sällan något gehör och istället för att planera en skola av god kvalitet, tvingas kommunen att springa på snabba bollar då förutsättningarna för den kommunala skolverksamheten ändrar sig en dag från en annan.

För att kommunerna ska ges möjlighet att svara upp mot det ansvar som det innebär att vara huvudman för skolan, krävs att kommunerna får möjlighet till veto vid skoletableringar.

Partikongressen föreslår besluta:

I55:1 att Socialdemokraterna beslutar införa ett kommunalt veto vid friskoleetableringar

Kronobergs partidistrikt

MOTION I56

ÖSTRA GÖINGE ARBETAREKOMMUN

Kommunalt veto vid friskoleetableringar

Att dagens system för etableringar av fria skolor innebär ekonomiska och organisatoriska bekymmer för många kommuner är välkänt. Tillståndsgivningen och rätten till bidrag ligger på den nationella nivån medan finansieringen ligger på den kommunala nivån. Enbart detta dubbelkommando vittnar om ett

ofärdigt system. Att ha ett kostnadsdrivande och kvalitetsförsämrade system i ett läge där all kraft borde läggas på att höja kvaliteten i den svenska skolan är förödande.

Partikongressen föreslår besluta:

I56:1 att ett kommunalt veto införs rörande friskoleetableringar

I56:2 att en blocköverskridande uppgörelse om det svenska skolsystemet kommer till stånd

Karl-Erik Innala

Östra Göinge arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I57

YSTADS ARBETAREKOMMUN

Kommuners rätt till vetorätt vid nyetablering av skolor

I takt med att skolan i Sverige har förändrats så har valfriheten och nyetableringen av skolor ökat. Såväl frihet som valfrihet är i grunden något bra för både skola och dess användare, alltså eleven. Det ger skolan, läraren och eleven möjlighet till en pedagogisk kreativitet som ökar motivationen och mångfalden. För att värna om friheten, alltså möjligheten till social rörlighet så måste utbudet av skolor och innehållet i skolan kvalitetssäkras. Nyetableringens frihet har skapat en i många fall på sikt ohållbar utveckling med ökade kostnader och en överetablering vad det gäller antalet utbildningsplatser. Valfriheten har medverkat till att kvalitet och utveckling hämmats genom att olika resurser inte använts på bästa tänkbara sätt.

I Dagens Nyheters debattartikel, Sten Svensson, skoldebattör, den 7 augusti 2012 kan man läsa om att överetableringen leder till att fria skolenheter inte får balans i ekonomin med minskat elev underlag. Detta påverkar elevens skolgång negativt och kan leda till eleven inte få den undervisningstid som den ska ha.

För att reglera etableringen av skolor i respektive kommun så föreslår vi att kommunerna skall få vetorätt vid nyetablering av skolor. Det skulle ge kommunen möjlighet att använda de tillgängliga skattemedlen på ett ansvarsfullt och effektivt sätt och samtidigt få förutsättningar att kunna garantera att kommunens skolor håller den kvalitet som krävs och en önskvärd mångfald. Kommunens pedagogiska planering samt ekonomiska planering för skolan kommer att främjas och förbättras och en överetablering av skolenheter förhindras.

Partikongressen föreslår besluta:

I57:1 att kommunerna ges vetorätt vid nyetablering av skolor i respektive kommun

Karl Pettersson och Cecilia Magnusson-Svärd

Ystads arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I58

STOCKHOLMS PARTIDISTRIKT

Kooperativ har en roll i välfärdssektorn

Vid sidan av offentligt driven verksamhet inom välfärdssektorn har vinstmaximerande bolag nu fått en betydande roll. Det kan dock ifrågasättas om företag där målsättningen är att maximera sin egen nytta är lämpliga leverantörer av omsorg och vård av enskilda personer. Synen på välfärdssektorn som en marknad är feltänkt. ”Det är lätt att låta ett privat företag bygga ett vårdhem men svårare att låta ett vinstdrivet företag bedriva vården” (Bo Rothstein). Om man lämnar över så svårdefinierade uppgifter som vård och omsorg så öppnas många möjligheter att göra oetiska besparingar.

Argument som framförts till gagn för privata alternativ är ökad produktivitet och professionalism. Ett antal konkreta problem har nu framkommit främst beroende på neddragningar av kvaliteten. Förespråkarna för privata företag inom välfärden hävdar dock att med tydligare krav i upphandlingskontrakt och effektivare kontroll av dess efterföljd finns det hopp om att valfrihet också är lika med trygghet. För de flesta produkter gäller att man i förväg kan beskriva vad man vill ha och beräkna vad det får kosta och om det blir fel så går det att rätta till. Omsorg och vård berör tusentals individer som var för sig borde ses som enskilda projekt och ett sådant uppdrag går naturligtvis inte att beskriva i ett upphandlingskontrakt.

Slutsatsen måste bli att vinstkravet är svårt att förena med den känsliga uppgiften att ta hand om och vårda enskilda personer. De anställda ska inte i varje ögonblick jagas av ett lönsamhetskrav.

Om samhället trots allt bestämmer sig för att lämna ifrån sig en del av driftsansvaret så bör man allvarligt överväga att göra det till rörelser vars målsättning inte är vinstmaximering. Det finns faktiskt väl prövade alternativ som t.ex. kooperativ och stiftelser. I andra länder är hälsokooperativ en stor succé.

I Japan finns 115 hälsokooperativ som driver 78 sjukhus och fler än 900 vårdcentraler och även äldreboenden. Ett samarbete har ingåtts med japanska regeringen om rehabilitering och förebyggande sjukvård.

Sex utav 10 fransmän omfattas av sjukvård organiserad på ömsesidig basis. 600 icke vinstdrivande föreningar står för omvittnat förstklassig sjukvård.

För 17:e året i följd har hälsokooperationen UNIMED i Brasilien behållit sitt starka varumärke. 1967 startade några läkare i hamnstaden Santos ett hälsokooperativ. Idag ingår över 100 tusen läkare i 372 medicinska kooperativ som driver över 3000 ackrediterade sjukhus, laboratorier och räddningstjänster. För att balansera läkardominansen har UNIMED initierat patientkooperativ.

I Spanien har flera hälsokooperativ fått ta över ansvaret av driften av offentlig sjukvård. Ett väsentligt skäl för framgången och tillväxten av dessa idéburna organisationer är den grundläggande principen att den genererade vinsten betraktas som överskott att användas för att förmera kvalitét och värdet av den sjukvård och omsorg som bedrivs.

I sin syn på välfärdspolitik finns den kooperativa modellen med i SAP:s partiprogram från 2001:

Mångfald och variation i utformningen är viktig ur såväl jämlikhets- som valfrihetssynpunkt. Det är en av den offentliga sektorns självklara huvuduppgifter att inom ramen för den egna verksamheten utveckla alternativ för att möta medborgarnas skilda behov och önskemål. Men kooperativa, ideella och enskilda alternativ kan också spela en roll. De ska därför ha möjlighet till offentlig finansiering om de följer samma regler som de offentliga verksamheterna.

Partikongressen föreslås besluta:

- I58:1 att tillsätta en arbetsgrupp som studerar och undersöker förutsättningarna för kooperativa alternativ inom den svenska välfärdssektorn. Internationella erfarenheter bör noga beaktas
- I58:2 att i uppdraget också bör ingå att undersöka behovet av en specifik lagstiftning vid sidan av den befintliga för ekonomiska föreningar

Hans Dahlberg

Stockholms partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I59

NACKA ARBETAREKOMMUN

Krav att offentligt finansierad verksamhet inom vård, skola och omsorg ska lämna ekonomisk redovisning per enhet

Vid val av barnomsorg och skola för sitt barn eller omsorg för sina anhöriga är det viktigt att kunna ta reda på hårda fakta. Centralt är då att veta vad de skattemedel och avgifter som verksamheten får används till.

För kommunal och statligt driven verksamhet gäller offentlighetsprincipen, vilket gör att sådan information går att få fram. Större krav kan dock ställas på att sådan information blir lättillgänglig.

När det gäller verksamhet som drivs av andra huvudmän gäller inte offentlighetsprincipen.

Bedrivs bolaget exempelvis i aktiebolagsform gäller alltså för ekonomisk redovisning endast de regler om t.ex. årsredovisning som gäller för vilket aktiebolag som helst. Några av de största friskolekoncernerna – såsom AcadeMedia, John Bauer och Kunskapskolan – bedriver i princip hela sin verksamhet genom ett fåtal aktiebolag. Det innebär i praktiken att alla kommuner där de bedriver verksamhet betalar in skolpengen för förskola, grundskola och gymnasieskola till ett och samma bolag. Hur det bolaget sedan väljer att fördela pengarna är omöjligt att kontrollera. Nacka är en otroligt friskoletät kommun och effekterna blir extra tydliga i kommuner som Nacka. Om till exempel Nacka upptäcker brister i grundskolan och vill skjuta till mer pengar, kan den skolpengen lika gärna användas till en gymnasieskola i innerstan. Skattepengar som satsas på att höja kvalitén på förskolan i Botkyrka kan användas till att köpa ytterligare en skola i Täby. Med ett sådant system är risken överhängande att pengarna flyttas dit föräldrarna kräver mest, men är beredda att betala minst skatt. Samma principer gäller även för vård och omsorg.

Friheten för medborgarna att välja för makten närmare medborgarna och det kräver en möjlighet för huvudmännen att göra en rimlig vinst. Men det är medborgarna som ska välja och som står för notan. Och det är lokalpolitikerna som fattar beslut om satsningar. Det kräver tillgång till ett korrekt underlag.

Partikongressen föreslås besluta:

- I59:1 att det införs ett krav att offentligt finansierad verksamhet inom vård, skola och omsorg ska lämna ekonomisk redovisning per enhet
- I59:2 att kommuner, som bevisligen står för finansieringen av skolorna, också får möjlighet att bedriva kvalitetsinspektioner
- I59:3 att kommuner ska vara beslutsfälliga i tillståndsbedömningen vid öppnandet av nya friskolor inom den egna kommunen

Kashayar Farmanbar

Nacka arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I60

YSTADS ARBETAREKOMMUN

Krav på att allmänna avsatta medel för välfärdstjänster skall användas till verksamheten i fråga mm

Bakgrund

Bakgrunden till denna motion är dels reportage i media om otillbörliga vinster i bl.a. friskolor och, samtidigt, generellt dåliga kunskapsresultat bland svenska elever i internationella undersökningar, dels rapporter om vanvård på huvudsakligen av företag/bolag bedrivna äldreboenden med stora vinstuttag, dels också oroande nyhetsrapporter om att privatiseringen av dessa välfärdstjänster, särskilt när det gäller skolan, lett till en ökad segregering i svenska samhället. Grundläggande är också att forskning ger vid handen privatisering och konkurrens i välfärden inte ökat effektiviteten. Vidare är en majoritet av svenska folket enligt opinionsundersökningar emot att vinster utbetalas till ägarna och inte återinvesteras i välfärdsverksamheten.

Socialdemokrati

I partiprogrammet har vi skrivit in: Skola, vård och omsorg ska finansieras solidariskt över skatten. De politiskt förtroendevalda ska ha ansvaret för fördelningen mellan olika ändamål, för att säkerställa att skattepengarna används så att kraven på lika tillgänglighet och lika god kvalitet för alla uppfylls. Samhällelig kapacitet att erbjuda skola, vård och omsorg är en förutsättning för att de grundläggande principerna om kvalitet och fördelning efter behov ska upprätthållas [...] Det är en av den offentliga sektorns självklara huvuduppgifter att inom ramen för den egna verksamheten utveckla alternativ för att möta medborgarnas skilda behov och önskemål. Men kooperativa, ideella och enskilda alternativ kan

också spela en roll. De ska därför ha möjlighet till offentlig finansiering om de följer samma regler som de offentliga verksamheterna.

”Valfrihet” är nu att välja mellan Attendo och Carema bör vara att välja innehållet. Valfrihet är naturligtvis ett egenvärde. Men frihet att välja mellan Attendo och Carema ger ingen reell frihet för brukaren. Först när man får välja olika tyngdpunkt på insatsen blir friheten reell, exempelvis genom ökat självbestämmande enligt de idéer som tagit form i den s.k. Göteborgsmodellen.

Förra partikongressens kompromiss blev ett slag i luften

Vid förra partikongressen diskuterades frågan om vinstuttagningsförbud. Beslutet blev en kompromiss att inte införa något förbud, utan istället satsa på kvalitetsupphandling. De ställda kvalitetskraven skulle vara så höga att övervinster inte kunde uppstå. Detta har visat sig vara ett slag i luften därför att kvalitetskrav är både svåra att formulera och kontrollera. Vidare är det svårt att påtala brister i verksamheten, då relationen grundar sig på ingångna avtal. På samma sätt har i debatten talats om lagbestämmelser om insyn i bokföring och offentlighetsprincip. Är det vi läser om tidningar en bekräftelse på sådana lösningar inte fungerar? Har allmänhetens insyn genom media ändrat något? Jo, man kanske slutat väga kissblöjor. Kanske åstadkommit bättre rutiner mot liggsår. Men hur många riskkapitalbolag har upphört med att ta ut jättevinsten ur vårdföretag och skolor därför att tidningar skrivit om detta? Och på vilket sätt har personaltäteten ökat i omsorg och skolor därför de lägre personalsiffrorna påtalats i media?

Välfärdsmonopol har blivit riskkapitalistiska vinstmaskiner

Ett genomgripande systemskifte har genomförts då det offentliga välfärdsmonopolet avreglerats och man gått långt i att tillåta privata vinstdrivande aktörer. De grundläggande besluten har fattats av borgerliga regeringar, men vi Socialdemokrater har i regeringsställning i allt väsentligt låtit de gjorda privatiseringarna ligga fast och t.o.m. uttryckligen i vissa beslut godtagit den. Man trodde att byråkratin skulle minska och effektiviteten öka samtidigt som man skulle uppnå en större valfrihet för individerna. I vart fall inom Socialdemokraterna var tanken att man ville släppa in småföretagare med ideella syften att pröva olika innovativa idéer om en alternativ pedagogik eller vård. Utvecklingen har gått mot att storkapitalistiska bolag köpt upp dessa mindre verksamheter och att stordrift utvecklats. Sedan år 2009 finns lagen om valfrihet (LOV) och Alliansregeringen har utlovat en obligatorisk utmaningsrätt i vad avser all i offentlig regi driven verksamhet.

Partiet saknar f.n. en genomtänkt politik

Partiet saknar för närvarande en genomtänkt politik att möta det nya läget på ett av de viktigaste fälten vi har, att för medborgarnas räkning se till att välfärden inte utarmas. Det förefaller som om skillnaden mellan storstad och land när det gäller grundfrågan om omsorg och välfärd i privat eller offentlig regi är det som förordat partiet i denna fråga. Frågan skulle emellertid kunna förenklas om man utgår från att formulera grundläggande mål och kvalitetskrav för de gemensamt finansierade välfärdstjänsterna. I detta ingår också att ta ställning till, i vilken utsträckning vinstuttag ur skattefinansierad välfärd skall tillåtas.

Högerregeringens förslag att lagstifta om att vinster skall beskattas i Sverige är inte tillräckligt. Den onda cirkeln har sin orsak i en brist på insikt i det som Henrik Berggren så väl beskrivit (DN 2012-06-20), nämligen att "utbildning och vård inte kan drivas efter samma principer som Volvo. Det finns inget beslut

i Sveriges riksdag på att vi måste ha bilar i samhället. Det gör det däremot när det gäller utbildning, vård och omsorg... Marknaden är bra på många sätt, men den bygger på en endimensionell bild av människan. Därför måste det finnas sektorer som styrs av andra drivkrafter, till exempel professionellt ansvar och medmänsklighet."

Partikongressen föreslår besluta:

- I60:1 att socialdemokratiska partiet inför valet 2014 skall framlägga ett sammanhållet förslag till politik beträffande välfärdstjänster, deras organisering och finansiering, som utgår från grundtanken att av det allmänna avsatta medel för välfärdstjänster skall användas till verksamheten i fråga
- I60:2 att vi skall motsätta oss en obligatorisk utmaningsrätt och ge vallöfte att upphäva en sådan utmaningsrätt om den införs och upphäva den obligatoriska tillämpningen regionalt av LOV samt istället satsa på någon form av användarstyrd välfärd som exempelvis i den s.k. Göteborgsmodellen

Bo Widegren och Cecilia Magnusson-Svärd

Ystads arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I61

HÄRNÖSAND ARBETAREKOMMUN

Landstings- och regionkommunal vetorätt vid etableringar av privata vårdcentraler enligt LOV

Den 1 januari 2010 blev det obligatoriskt för alla landsting att införa valfrihetssystem för primärvården enligt lagen om valfrihetssystem (LOV).

Lagen innebär att alla företagare som uppfyller kraven och kan leva upp till den regelbok som antagits av landstings- och regionfullmäktige har rätt att starta upp en verksamhet. Det finns därmed inga möjligheter för landstingen och regionerna att styra över etableringar. Tendensen i vårt län har varit tydlig, ett antal nya vårdcentraler har etablerats i städerna vid kusten, med relativt stor befolkningsunderlag medan landstingsdrivna vårdcentraler i glesbygden förlorat patienter och därmed inkomster.

Utformningen av LOV är problematisk på flera sätt. Först och främst har en stor inskränkning av det kommunala självstyret skett. Det inte av konkurrensskäl tillåtet att styra medel från vårdcentraler i städerna till de mindre vårdcentralerna i glesbygden. Det riskerar innebära en stor utarmning av möjligheten till vård i glesbygden. Det politiska ansvaret för att leva upp till Hälso- och sjukvårdslagen krockar här med såväl konkurrenslagstiftning som aktiebolagslagen. Vad är egentligen valfriheten värd för de medborgare som riskerar förlora sin vårdcentral?

Partikongressen föreslås besluta:

I61:1 att socialdemokratiska partikongressen tar ställning för landstings- och regionkommunal vetorätt vid etableringar av nya vård- och hälsocentraler

Andreas Sjölander och Elisabet Strömqvist

Härnösand arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I62

ÖREBRO ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

LOV

Sverige är inne i en radikal omvälvningsperiod just nu. Den gemensamma välfärden håller på att omstöpas. En femtedel av alla som jobbar i välfärdssektorn arbetar idag i privat regi. Inom handikappomsorg och missbruksvård är det närmare hälften. På denna välfärdsmarknad finns det ett fåtal dominerande aktörer som drivs med vinstintresse och som inte sällan är knutna till så kallade riskkapitalbolag.

Dessa verksamheter finansieras med skattemedel. Det är alltså kommuner och landsting som sätter upp villkoren för de privata aktörerna och som betalar dem för deras tjänster.

Vilka välfärdsområden som ska privatiseras och vilka möjligheter finansierarna har att ställa krav på utförarna regleras via lagstiftning. Idag är lagstiftningen utformad på ett sätt som maximerar möjligheterna för vinstdrivande aktörer att slå sig in på välfärdsmarknaden och att tjäna så mycket pengar som möjligt. I själva verket är den svenska privatiseringsmodellen den mest gynnsamma i världen när det gäller att öppna upp för sådana möjligheter.

Lagen om valfrihet (LOV) har utformats med uppenbart fokus på att göra det enklare för vinstdrivande bolag att etablera sig inom välfärden. Det framgår tydligt hur lagen är skriven med företagets intressen som utgångspunkt. Lagen ger utförarna långtgående möjligheter att överklaga finansierarnas beslut, samt att kunna söka skadestånd. Men den medger inga möjligheter för finansierarna att ta till rättsliga åtgärder mot utförare som missköter sig. Finansierarna är alltså skattebetalarna.

I lagen finns det också tydliga begränsningar i finansierarnas möjligheter att ställa krav på utförarna. I 5 kap 1§ står det att ”Den upphandlande myndigheten får inte ställa upp villkor om att en grupp ska ha en bestämd juridisk form för att få lämna en ansökan”. Den kommun eller det landsting som enbart vill ha icke-vinstdrivande aktörer har alltså inga möjligheter att göra sådana begränsningar bland utförarna.

Med några mindre förändringar i lagtexten kan LOV utformas för att begränsa vinstdrivande företags möjligheter att dränera välfärden på resurser och samtidigt värna valfriheten och mångfalden i välfärdssektorn. Genom att ta bort ”inte” i den citerade meningen ovan skapas möjligheter för kommuner och landsting att begränsa vinstintresset i välfärden. Om man dessutom lägger till villkor om att eventuella överskott skall behållas i eller återinvesteras i verksamheten kan det fungera som ytterligare ett kvalitetsincitament.

Det finns många goda argument för att införa sådana villkor. Ett av de främsta argumenten har aktualiserats av Carema, som visat att kvalitet och vinstintressen inte alltid går hand i hand. Snarare talar erfarenheten för att förhållandet är det motsatta. Vinstintressen leder till lägre kvalitet och mindre resurser till verksamheterna. Det finns flera exempel på jämförande studier som bekräftar detta förhållande.

Ett annat argument för att reglera tilldelningspraxis är mångfald. Om syftet är att vi ska ha fler utförare av välfärdstjänster blir LOV ett trubbigt verktyg för att nå det målet. Lämnad till sig själv leder utvecklingen inte med automatik till en mångfald av små aktörer, utan snarare till en situation där ett fåtal stora aktörer dominerar hela marknaden. För att vidmakthålla mångfalden kan tilldelningen av välfärdsuppdrag regleras så att den gynnar mindre aktörer.

Ett tredje argument handlar om bredd. Många aktörer leder inte per automatik till många olika typer av alternativ. Snarare visar erfarenheten på en utveckling mot likriktning. För att främja utvecklingen av olikartade alternativ behöver tillämpningen av LOV regleras även när det gäller typen av verksamhet och karaktären på själva tjänsten.

Ett fjärde argument för en mer proaktiv politisk tillämpning av LOV handlar om vilken typ av mekanismer som ska råda på området. Om aktörerna är vinstdrivande blir kundvalsmekanismen en viktig styrprincip. Systemet tenderar i så fall att följa marknadsliknande principer. Brukarna blir till kunder och tjänsterna fördelas i enlighet med efterfrågan, snarare än i enlighet med behov. Aktörernas drivkraft blir strävan efter vinst, inte intresset att utföra en tjänst av hög kvalitet. Verksamheten blir till ett medel för målet att ge avkastning. Den principen är kvalitativt annorlunda jämfört med icke- vinstdrivande aktörer vilka istället ser resurserna som medlet för att kunna utföra en verksamhet av hög kvalitet. Det är viktigt att tilldelningen av uppdrag inte sker utifrån lägstapris-principen, utan att det är kvalitén i verksamheten som avgör vem som kan bli aktuell som skattefinansierad utförare.

Ett femte argument handlar om demokrati. Som köpare av en tjänst kan kommunen eller landstinget ställa krav inte bara på själva tjänsten utan också på de arbetsförhållanden som de som utför tjänsten lyder under. Genom att sätta upp villkor om goda anställningsförhållanden, anställdas möjlighet till medbestämmande och brukarinflytande kan kommunen påverka inte bara utbudet, bredden och kvalitén på välfärdstjänsterna som erbjuds, utan också under vilka förhållanden dessa tjänster ska erbjudas. Det kan ses som bidrag till demokratiseringen av arbetslivet.

Med förändringar av det här slaget förändras villkoren för de så kallade välfärdsföretagen. Det kommer inte att föra med sig någon konfiskering av privata tillgångar. Det kommer inte innebära att kommunen godtyckligt fråntar ägarna deras egendom. Utförarna finns kvar, men om de fortsätter att vara vinstdrivande och odemokratiska så upphör den offentliga finansieringen från kommunens sida. Vad ägarna då gör med sina verksamheter är helt upp till dem. Det bästa är förstås om de ombildar sig, men de kan också byta bransch eller lägga ner. En rimlig gissning är att många väljer att ombilda sig.

I partiprogrammet står det att ”socialdemokratien vill låta demokratins ideal präglade hela samhället och människors inbördes förhållande”. Vi strävar efter en ekonomisk ordning där varje människa kan ”påverka produktionens inriktning och fördelning, arbetslivets organisation och arbetslivets villkor”. Vi håller också fast att ekonomiska intressen aldrig har rätt att sätta gränser för demokratin, men att demokratin alltid har ”rätten att ange villkoren för ekonomin och sätta gränserna för marknaden”.

Den här typen av förändringar ligger tryggt förankrade i socialdemokratins ideologiska mittfåra. De är också strategiska och utformade utifrån den verklighet som råder just nu. Genom att hålla fast möjligheten

för olika aktörer att utföra välfärdstjänster och samtidigt göra bort vinstintresset från välfärden upprätthålls den valfrihet som har vunnit mark, samtidigt som kapitalets avarter frantas sina möjligheter att exploatera skola, vård och omsorg för att bygga privata förmögenheter. Det mer ansvarsfulla förhållningssättet bidrar till att välfärdens aktörer blir icke- vinstdrivande och demokratiska istället för vinstdrivande och odemokratiska. Drivkraften i dessa verksamheter kommer att inriktas mot samhällsnytta istället för egennyttan. Och med tanke på att den borgerliga regeringen har ökat mängden välfärdsföretag blir en demokratisering av dessa också en demokratisering av en stor och växande samhällssektor.

Partikongressen föreslår besluta:

- I62:1 att LOV justeras så att den begränsar möjligheten för vinstdrivande aktörer att kunna bedriva välfärd med kommunal finansiering. Detta sker genom formuleringar om att uppdrag endast kan tilldelas icke-vinstdrivande aktörer
- I62:2 att LOV kompletteras med krav på utförarna att erbjuda goda arbetsförhållanden, insyn och medinflytande för de anställda
- I62:3 att LOV kompletteras med formuleringar som innebär att målgruppen för välfärdsinsatserna tillförsäkras insyn och inflytande över verksamheten

Martin Lind

Örebro arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I63

LILLA EDETS ARBETAREKOMMUN

LOV lagen bör rättas så att man tydligt ser vad det blev. Nu tror man att det blev det som efterfrågades i utredningen

I utredningsuppdraget sas att bakgrunden till LOV var att man ville ge äldre och funktionshindrade ökad möjlighet att välja handikapp- och äldreomsorg samt hälso- och sjukvårdstjänster.

Mening 1 i direktivet: Utredarens uppdrag är, enligt direktiven (dir. 2007:38), att undersöka förutsättningarna för att ge äldre och personer med funktionsnedsättning en utökad möjlighet att välja utförare av social-tjänstinsatser.

Så här blev det: LOV - lag om valfrihetssystem - öppnar nya affärsmöjligheter för dig som driver eller som planerar att starta en verksamhet inom service, vård eller omsorg. Det lagen klarade av var att ge kommunerna, inte de äldre eller personer med funktionsnedsättning möjlighet att välja!

Samt avsätta 300 miljoner SEK för att underlätta. I de fall där man inte sköter detta i egen regi, upphandlas enligt LOU, och lägsta pris antas. I viss mån kan man säga att lagen fungerar för hemtjänstverksamhet, men att subventionera detta med 300 miljoner SEK verkar fel. För annan institutionell omsorg har brukaren inte heller efter lagen mycket att välja på: finns plats på boende A så får man ta det annars vara utan!

Partikongressen föreslår besluta:

I63:1 att denna lag bör rivas upp, den har ingenting med valfrihet för individen att göra

Uno Ekberg

Lilla Edets arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I64

LUNDS ARBETAREKOMMUN

Låt inte vinstintresset styra välfärden

Den socialdemokratiska partikongressen fastställde i de politiska riktlinjerna 2009 att ”Gemensamma resurser för välfärd ska gå till välfärd – inte till vinstuttag”. Däremot lyckades inte kongressen fullt ut finna formerna för hur detta skulle uppfyllas eller omsättas i praktisk handling.

Välfärden omfattar den offentliga service där stöd och hjälp ska ges efter behov, inte efter ekonomiska resurser eller privata kontakter. Det är en av få delar i samhället som inte utformats utifrån marknadens principer, utan istället från ideal som jämlikhet, likvärdighet och solidaritet. Inom många andra samhällssektorer kan marknadsmekanismerna, rätt tyglade, utgöra en grund för effektiv allokering av resurser och behov. Men vad gäller att fördela insatser inom skola, vård och omsorg efter faktiskt behov, passar dessa principer sig sällsynt illa. Det var därför dessa områden under välfärdsstatens framväxt fredades från marknadens vinstintresse. Något som fullt ut är lika motiverat än idag.

Vinstintresse riskerar att styra insatserna mot det mest ekonomiskt lönsamma, istället för där det behövs som mest. Det riskerar att dränera verksamheten på resurser, istället för att utveckla kvalitet och service. Vinstkrav passar rimligtvis också särdeles illa på den del av samhället som de senaste trettio åren redan genomgått de mest omfattande rationaliseringarna - nämligen välfärdssektorn. Med de ytterst begränsade marginaler som återstår inom många verksamheter, riskerar varje åtgärd för ökad ekonomisk avkastning vara förödande.

Det har sedan kongressbeslutet nu gått ett antal år och allt fler kan nu se konsekvenserna av när ägarnas vinstkrav blir överordnat verksamhetens kvalitet och omfattning. Sedan kongressen 2009 har privata välfärdsföretag i högre utsträckning granskats av media. Allmänhetens kunskapsläge om vinster i välfärden och dess konsekvenser är högre än någonsin tidigare. Det har också inneburit att det folkliga stödet för vinstuttag till ägarna i dessa företag är mycket, mycket lågt. Det är därför hög tid för socialdemokratin att visa på lösningar på det problem som en klar majoritet av befolkningen också upplever.

2006 kompletterades Aktiebolagslagen, efter en proposition av den socialdemokratiska regeringen, med ett nytt kapitel om ”Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning”. Syftet var uttalat att hitta en lämplig associationsform för företag som agerar i den offentliga välfärdssektorn. Just skola, vård och omsorg nämns särskilt i lagstiftningen som de huvudsakliga syftena med denna nya företagsform. I korthet

innebär denna bolagsform att vinstutdelning begränsas till en procent utöver statslåneräntan på insatt aktiekapital. Tillgångar och överskott skyddas även vid likvidation genom att det i bolagsordningen anges vilket annat företag med samma bolagsform som resurserna ska överföras till, alternativt Allmänna arvsfonden.

I och med lagstiftningen om Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning så skapade landets senaste socialdemokratiska regering ett bra verktyg för att lösa upp frågan om vinster i välfärden. Problemet är dessvärre att i stort sett inga företag i välfärdssektorn hittills drivs i den företagsformen. Istället är det aktiebolag med mycket långtgående vinstkrav som ofta dominerar, särskilt inom omsorgen. Resultatet av det vet vi alla allt för väl.

Partikongressen föreslår besluta:

- I64:1 att all verksamhet i välfärdssektorn som inte drivs i offentlig regi förutsätter tillstånd från, och avtal med, respektive offentlig finansär
- I64:2 att verksamhet inom välfärdssektorn, såsom skola, vård och omsorg, inte får drivas i vinstsyfte
- I64:3 att aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (svb) ska vara den enda tillåtna bolagsform för företag inom välfärdssektorn, såsom vård, skola och omsorg

Anders Almgren

Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I65

SUNDSVALLS ARBETAREKOMMUN

Låt vårdbehovet styra – inte företagens intressen

Den borgerliga regeringens beslut att införa Lagen Om Valfrihetssystem (LOV) har inneburit att vi har fått fri etableringsrätt av vårdföretag i Sverige. LOV har medfört att privata vårdcentraler, finansierade med offentliga medel, kan etablera sig där de finner det mest lönsamt och inte där behoven är som störst.

Vi vill värna det kommunala självstyret och anser att det också i fortsättningen måste vara möjligt för landsting/regioner att styra resurser och lokalisering dit de behövs bäst. Det är medborgarna som ska ha valfrihet, inte företagen.

LOV har i vårt län medfört flera nya etableringar av privatdrivna vårdcentraler i länets tre kuststäder: Sundsvall, Härnösand och Örnsköldsvik. Någon nyetablering i inlandsdelarna av länet har inte skett. I Sundsvall har de hittills tre nyetablerade privatdrivna vårdcentralerna medfört att de landstingsdrivna vårdcentralerna fått stora bekymmer med både sin ekonomi och sin läkarförsörjning. Ersättningen från landstinget för listade patienter har minskat snabbt, medan kostnaderna för personal och lokaler finns kvar en längre tid. LOV-systemet innebär ett slöseri med skattebetalarnas pengar.

Vi socialdemokrater från Sundsvall och förtroendevalda i Västernorrlands läns landsting anser att LOV inte tar hänsyn till hur den generella välfärden skall utformas. Detta ojämlika system måste därför snarast

omarbetas så att det är människornas vårdbehov och välfärd som kommer i första rummet - inte företagens egenintressen.

Partikongressen föreslår besluta:

- I65:1 att Socialdemokraterna, när vi återfått regeringsmakten 2014, avskaffar LOV i dess nuvarande form och istället inför ett system där patienternas vårdbehov som styr och inte företagets intressen
- I65:2 att se till att det kommunala självstyret också i fortsättningen måste gälla, så att landsting/regioner kan styra resurser och lokalisering av vårdcentraler dit de behövs bäst

Socialdemokratiska landstingsledamöter från Sundsvall, Ewa Back, gruppledare
Sundsvalls arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I66

MALMÖ ARBETAREKOMMUN

Meddelarfrihet och meddelarskydd ska införas för alla arbetstagare hos utförare av offentligt finansierad verksamhet

Idag undantas stora grupper av arbetstagare inom vård, skola och omsorg från den grundlagsskyddade meddelarfriheten och meddelarskyddet. Systemet omfattar nämligen inte människor som är anställda av privata, men offentligt finansierade, välfärdsföretag. Konsekvensen är att det blir svårare att upptäcka missförhållanden och öppnar för att privata arbetsgivare kan sparka eller straffa anställda som kontakter journalister för att berätta om exempelvis vanvård. För oss socialdemokrater är denna ordning oacceptabel.

Meddelarfriheten innebär att offentligt anställda har en generell möjlighet att göra undantag från tystnadsplikten och lämna uppgifter till journalister, detta är exempelvis ett ovärderligt verktyg för att uppdaga allvarliga missförhållanden inom välfärden. Som ett komplement till detta finns också ett meddelarskydd som innebär att myndigheter eller andra allmänna organ inte får efterforska vem som har lämnat ett meddelande med stöd av meddelarfriheten. Om det ändå skulle uppdagas vem som slagit larm så får en offentlig arbetsgivare inte på något sätt straffa denne medarbetare.

Förhållandet för anställda i privata företag står i bjärt kontrast mot detta. För privat anställda gäller istället en långtgående tystnads- och lojalitetsplikt gentemot arbetsgivaren. Bristande lojalitet kan utgöra saklig grund för uppsägning. Ur de anställdas synvinkel är det ett stort och växande problem. För skattebetalarna blir konsekvensen att det är svårare att granska hur skattepengar används. För de som brukar välfärdsföretagen kan bristen på granskning bli förödande. Det blir också ett demokratiskt problem om man inte öppet kan diskutera olika välfärdsalternativ.

För att få perspektiv kan nämnas att mer än en fjärdedel av Kommunals medlemmar privatanställda. Trots att de har samma arbetsuppgifter och trots att verksamheten är helt finansierad av skattemedel saknar de de grundlagsskyddade rättigheter som deras offentliganställdas kollegor har.

För att skydda såväl arbetstagare som brukare och skattemedel samt värna viktiga demokratiska principer menar Socialdemokraterna att samma grundlagsskydd måste gälla för alla som är anställda inom offentligt finansierad verksamhet oavsett om denna drivs i offentlig eller privat regi.

Partikongressen föreslås besluta:

I66:1 att partikongressen antar motionen och inför den i partiprogrammet samt uppdrar åt riksdagsgruppen att verka för att dess intentioner uppfylls

S-kvinnoklubben Avantgarde

Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I67

YSTADS ARBETAREKOMMUN

Meddelarskydd och kollektivavtal i privat välfärdsverksamhet

I all offentligt driven välfärd är det självklart att anställda har meddelarskydd och skyldighet att anmäla brister i verksamheten. En verksamhet som toppstyrs för att exempelvis uppnå högre vinst blir en sluten enhet inom vilken huvudändamålet med god omsorg eller bra undervisning sätts åt sidan. Den bästa garantin mot sådant missbruk i syfte att få god vård, omsorg och skola är just att de vårdanställda har rapporteringsskyldighet och mot denna svarande skydd mot repressalier från arbetsgivaren.

De privata aktörer i välfärdsektorn, som använder sig av personal med lägre betalning eller andra sämre arbetsvillkor, skaffar sig en otillbörlig konkurrensfördel gentemot de aktörer som tillämpar anständiga i kollektivavtal framförhandlade villkor. Denna otillbörliga konkurrensfördel bör snarast omöjliggöras.

Meddelarskyddet för lämpligen införs genom lagstiftning men provisoriskt bör socialdemokrater regionalt och lokalt se till att detta blir obligatorisk i upphandlingsavtal. Även frågan om kollektivavtal bör regleras i upphandlingsavtal.

Partikongressen föreslås besluta:

I67:1 att partiet skall verka för att anställda har meddelarskydd och kollektivavtal i skattefinansierad välfärd

Bo Widegren

Ystads arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I68

SVENLJUNGA ARBETAREKOMMUN

Nej till privata vinstintressen inom vård och omsorg

För cirka 10 år sedan fick Attendo Care lämna äldreomsorgen i Svenljunga. Bakgrunden var att man hade lagt ett för lågt anbud vilket medförde drastiska personalnedskärningar och kvalitetsförsämringar. Till och med den borgerliga majoriteten ansåg att man måste ta tillbaka verksamheten till kommunal regi.

Orsaken var naturligtvis att Attendo Care skulle skapa vinst till sina ägare. Omsorgen om de äldre och personalen fick komma i andra hand. Trots detta varnande exempel som var för cirka 10 år sedan kan vi se att den privata omsorgsmarknaden ökar i omfattning.

Skattepengar skall användas till omsorg och inte till vinstuttag. Eventuella vinster skall återinvesteras i verksamheten.

Partikongressen föreslås besluta:

I68:1 att non profitprincipen skall vara rådande inom vård och omsorg

I68:2 att verka för att lagen om valfrihet (LOV) skall rivas upp

Stefan Carlsson och Torsten Lindh

Svenljunga arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I69

SKELLEFTEÅ ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Nej till vinster i skolan

Sedan reformen om friskolor kom till har vi sett många avarter. Flera friskolor försöker locka elever med gratis datorer, resor mm.

Samtidigt urholkas kommunernas ekonomi till den kommunala skolan eftersom kommunerna måste vara med och finansiera friskolorna utan att ha blivit tillfrågade.

Det värsta är ändå att det i slutändan är barnen som får betala för det p.g.a för få behöriga lärare och till och med lärarlösa lektioner. Det finns naturligtvis undantag från detta. Men allt detta lockande med fria datorer mm samt färre lärare beror först och främst på att ägarna till skolorna, ofta riskkapitalbolag eller privatpersoner, vill ha så stor vinst som möjligt av skolan för egen del. Vinster som det har visat sig i många fall placeras i sk ”skatteparadis”. Få vinster eller en bråkdel av dem återinvesteras i skolan. Det enda det hela går ut på är att ägarna ska bli ännu rikare än de redan är på bekostnad av barnen och kommunerna, dvs skattebetalarna.

Allas våra barn är viktigare än att de används i riskkapitalens spekulationer. Barnen behöver en tryggad utbildning, en friskola kan lägga ner när som helst och försvinna och då är det kommunerna som måste bära ansvaret med ökade kostnader som följd.

Partikongressen föreslås besluta:

I69:1 att vinster som görs i friskolor förbjuds för placeringar eller uttag

I69:2 att kommunerna får vetorätt, via lag, när det gäller etablering av friskolor

Martin Hedkvist och Britta Rådström

Skellefteå arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I70

UPPLANDS VÄSBY ARBETAREKOMMUN

Nej till vinstintressen i skola, vård och omsorg

Socialdemokraterna ska, enligt ändamålsstadgarna, verka för att forma ett samhälle grundat på demokratins ideal – utan ett gott arbetsliv får vi aldrig en fungerande demokrati, men vi får heller aldrig ett gott arbetsliv utan en utvecklad välfärdsolitik som ser till allas behov utanför arbetslivet. Nu ser vi en oroväckande trend som går åt det andra hållet. I rapporten ”Hänger din mammas trygghet på dig?” visar Kommunal att ”uppskattningsvis 100 000 personer anger vård av anhörig som främsta skäl till att de gått ned i arbetstid eller helt slutat arbeta”. Bland dem som är 75 år eller äldre, bor hemma och behöver hjälp får två tredjedelar hjälp av en anhörig eller vän utanför hushållet. I slutet av 1980-talet var motsvarande siffra 40 procent. Att det huvudsakligen är döttrar som hjälper sina föräldrar torde inte förvåna någon.

Sedan 90-talskrisen har fokus förskjutits i välfärdsolitiken. Istället för att vara en zon fredad från marknaden, där demokratiska och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska, har marknadsmekanismer blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn. Kommuner och landsting har delats upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Medborgaren blir alltmer lik en kund när hon sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthän hon går. Utförarna konkurrerar om brukarna, vilket resulterar i allt från betygsinflation till överetablering av vårdcentraler i välmående områden med flykt från områden med stora sociala problem och höga ohälsotal. Ytterligare ett steg på marknadiseringens väg är att man släpper in aktiebolag som inte drivs av demokratiska mål utan av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag täljer guld i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Socialdemokraterna måste därför verka för en demokratisk styrning av välfärdssektorn, så att människors behov istället sätts i centrum.

Partikongressen föreslås besluta:

- I70:1 att Socialdemokraterna aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden
- I70:2 att Socialdemokraterna ska verka för att en nonprofit-princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I70:3 att Socialdemokratien tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer, som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd, bör undandras marknadsekonomi och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta
- I70:4 att Socialdemokraterna står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverka den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster

Thomas Klemetsson och Jessica Klemetsson

Upplands Väsby arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I71

BORÅS ARBETAREKOMMUN

Nej till vinstintressen skola, vård och omsorg

Socialdemokraterna bör ha en riktning för skattebetalarnas bästa. Se till att skattepengarna som är till för skola, vård samt omsorg inte tillåts hamna i riskkapitalisternas vinsthungriga fickor. Tillåt endast en begränsad åter till verksamheten vinst för utveckling av hårda o mjuka delar som fodras. Låt pengarna gå till det de är ämnade för.

Partikongressen föreslås besluta:

- I71:1 att verka för att icke vinst princip skall vara rådande inom skola, vård och omsorg

Micael Emilsson, Marie Sjöhem, Ronny Karlsson och Gunilla Leijbertz

Borås arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I72

SKÅNES PARTIDISTRIKT

Non-profitprincip i välfärden

I frågan om vinstuttag ur välfärdsföretag beslutade partikongressen 2009:

”Gemensamma resurser för välfärd ska gå till välfärd – inte till vinstuttag. För att genomföra detta krävs en ny reglering som syftar till att uppnå högre kvalitet i välfärden och skärpta etableringskrav.”

”När resurser vi gemensamt avsatt för skolan istället används för stora vinstuttag till aktieägare visar det att regelverket inte fungerar. Vår principiella uppfattning är att skattemedel avsedda för skolan också ska gå till skolan. Vinster ska inte kunna tas ut genom att ge avkall på kvaliteten i skolan eller genom att välja bort elever med störst behov. Förstärkta kvalitetskrav och skärpta etableringsvillkor ska säkerställa att de gemensamma resurserna verkligen används för att ge alla barn en bra skola. Dessa principer ska även gälla för förskolan.” (Ur de politiska riktlinjerna 2009).

Denna principiella uppfattning kompletterades på kongressen och senare med bl a följande socialdemokratiska ståndpunkter:

- Gör det möjligt för kommuner att säga nej till vinstsyftande aktörer vid upphandling av välfärd.
- Se till att en offentlighetsprincip gäller i all skattefinansierad verksamhet, även för privata utförare.
- Ge anställda i skattefinansierad verksamhet rätt till meddelarfrihet.
- Öka inflytandet för kommunerna vid etablering av privat välfärdsverksamhet.
- Se över om tillstånd att bedriva skolverksamhet kan kopplas till långsiktighet hos ägaren.
- Se till att tillstånd att bedriva fristående skola ska sökas på nytt vid ägarbyte.

Sedan kongressen 2009 har diskussionen om privata inslag i välfärden och speciellt de vinstmaximerande företagens roll intensifierats ytterligare. Med vårdskandalerna i Carema, men också i andra bolag, så har det blivit tydligt att man inte kan lita på att vinstmaximerande aktörer i vården i längden klarar av att upprätthålla kvaliteten i verksamheten. Det kommer också allt fler belägg för att privata skolor för att locka elever tenderar att dela ut högre betyg än vad som är motiverat, s k betygsinflation. Därmed påverkas förtroendet för hela skolsystemet.

Vi menar att det är nödvändigt för vårt parti att utveckla våra ståndpunkter ytterligare och tydliggöra vår position. Det finns en djup oro i befolkningen för hur kvaliteten i välfärdstjänsterna kommer att utvecklas om inte denna sektor regleras på ett mer effektivt sätt. Det finns också en stark kritik mot hur vinstdrivande aktörer kan föra ut stora summor av skattebetalarnas pengar till skatteparadis utomlands.

Socialdemokratins utgångspunkt är att vi står för allmän välfärd och en rättvis fördelningspolitik. Vi har ett ansvar för att se till att skattepengar används så att kraven på lika tillgänglighet och lika god kvalitet för alla uppfylls. Samhällelig kapacitet att erbjuda vård, skola och omsorg är en förutsättning för att grundläggande principer om kvalitet och fördelning efter behov ska tillgodoses.

Vinstintresse ska inte vara vägledande inom dessa viktiga områden. Privata alternativ inom välfärdssektorn kan vara värdefulla komplement till den gemensamma sektorn, men de får inte dominera.

Det behöver inte vara så krångligt att genomföra. Hinder finns förvisso men är till för att övervinnas. Låt oss använda oss av formuleringar direkt ut vårt partiprogram. Där framgår bland annat följande:

”Skola, vård och omsorg ska finansieras solidariskt över skatten...”

”Det är en av den offentliga sektorns självklara huvuduppgifter att inom ramen för den egna verksamheten utveckla alternativ för att möta medborgarnas skilda behov och önskemål. Men kooperativa, ideella och enskilda alternativ kan också spela en roll. De ska därför ha möjlighet till offentlig finansiering om de följer samma regler som de offentliga verksamheterna”.

Vi menar att det är i högsta grad oklart om vinstdrivande aktörer klarar av att i längden leva upp till de regler om likvärdighet och högsta kvalitet som ska utmärka den offentliga välfärden. Riskerna för att dessa t ex kommer att sträva efter att sortera ut patienter och elever som man inte kan tjäna pengar på är uppenbar. En träffande formulering hämtar vi från författaren Göran Rosenberg som skrivit:” När producenterna börjar värderas efter sin förmåga att generera vinst, är det bara en tidsfråga innan ’konsumenterna’ börjar värderas efter samma mått”.

Vi är inte ute efter att minska valfriheten. Men vi menar att de alternativ inom t ex skola och vård som det ska finnas att välja mellan måste hålla högsta kvalitet. Oavsett vilket äldreboende du väljer så ska du vara säker på att du garanteras bästa möjliga omsorg. Problemet är att de aktörer som maximerar vinst istället för kvalitet kommer förr eller senare att göra avkall på kvaliteten.

Privata aktörer har förvisso alltid funnits inom vård och omsorg och socialtjänsten och gjort viktiga insatser; det kan handla om privata vårdhem, privatpraktiserande läkare mm, som arbetar på orter eller i områden som komplement till den offentliga verksamheten, ofta också i nära samklang och dialog med densamma. Det är viktigt att denna mångfald finns och bevaras. Men det finns ingen anledning att skydda de oseriösa aktörer som sätter kommersiella intressen före kvalitet.

Det är vinstintresset i sig som gör att de vinstdrivande producenterna kan tumma på kvaliteten i till exempel äldreomsorgen, som vi sett skräckfyllda exempel på. Den som är äldre och vårdbehövande är inte någon ”stark konsument” som bara kan flytta om kvaliteten blir oacceptabel.

Demokratin får inte gå förlorad. Politiken behöver återta förlorad mark. När marknaden inte visar sig leva upp till förväntningarna vänder sig medborgarna till sina folkvalda.

Det finns ett stort värde i att centrala verksamheter, som kan betraktas som sociala rättigheter, styrs genom demokratiska former där var och en kan ha insyn och genom politiska beslut kunna vara med och påverka. Det handlar om demokrati och inflytande men också om att därigenom skapa en handfast kvalitetssäkring.

Ibland försvaras missförhållanden inom den privat drivna äldreomsorgen och skolan med att det även förekommer sådant inom den kommunala sfären. Självklart kan sådant förekomma. Kommunerna lever inte alltid upp till sina egna mål. Det kan bero på olika orsaker, bland annat att för lite resurser avsatts till verksamheter som vård, skola, omsorg, att personal kanske inte alltid har rätt utbildning eller att ledarskapet inte fungerar på ett eller annat sätt.

Skillnaden gentemot de privata aktörerna är att medborgare direkt kan utkräva ansvar av kommunens företrädare och beslut kan också snabbt genomföras som kan förändra situationen. Detta eftersom det är en verksamhet som det offentliga har total kontroll över.

Med privata aktörer kan ofta avtal, upphandlingar mm göra att man bundit upp sig för utförare för ett antal år framöver, något som kan göra det betydligt svårare att komma tillrätta med problem som uppstått.

Meddelarfriheten är heller inte tydlig för dem som arbetar i privata företag på samma sätt som inom offentliga förvaltningar.

I många borgerligt styrda kommuner har man drivit privatiseringen mycket långt, t ex gjort sig av med alla kommunala äldreboenden. Det visar att de borgerliga inte menar allvar med sitt tal om valfrihet: om de vore för valfrihet, varför gör de då så att medborgarna bara har privata alternativ att välja på? Om en kommun avvecklar all egen verksamhet så innebär det att man tappar den kompetens som man behöver för att t ex vara en bra beställare, men också att det blir svårare att ta tillbaka verksamheten i egen regi om de privata utförarna inte skulle hålla måttet – vilket ju inträffar ganska ofta.

Ett av skälen till att Sverige drabbats så pass hårt av privatiseringens effekter är att det inte funnits någon tradition av folkrörelser, personalkooperativ eller brukarkooperativ inom välfärdens områden. Det utrymme som skapats när offentliga verksamheter lagts ut på entreprenad har därför inte sällan fyllts av kommersiella vinstmaximerande storkoncerner.

Om man ska komma till rätta med de kvalitetsproblem som detta fört med sig, så måste man reglera bort vinstintresset. Det kan man åstadkomma genom att ålägga dessa företag att verka enligt en non-profit-princip. Det innebär att ägarna inte kan ta ut annan vinst än rimlig ränta på aktiekapitalet. Övrigt överskott ska användas inom företaget för nödvändiga investeringar och andra förbättringar av den tjänst man arbetar med. På så sätt skulle folkrörelse-Sverige, så som det en gång var tänkt att fungera, åter kunna ta en rättmätig plats i välfärdssamhället. Med non-profitprincip så skulle företag, personalkooperativ och brukarkooperativ få tydliga spelregler. Självklart så bör också alla aktörer vara öppna för demokratisk insyn via offentlighetsprincipen och tillämpa meddelarfrihet.

Ett annat problem är friskolornas fria etableringsrätt. Den har gjort så att kommunerna har en nästan omöjlig uppgift att planera verksamheten. De har fråntagits möjligheterna att kunna planera utbyggnad och förändringar av skolornas verksamhet. Nya skoletableringar får inte sällan betalas av eleverna i de kommunala skolorna. För att kommunerna ska kunna tillgodose en kvalitativt bra utbildning för alla elever krävs att kommunerna, enligt ansvars- och finansieringsprincipen, får ett avgörande inflytande över friskolornas etableringar. Om en kommun säger nej till ytterligare en skoletablering i kommunen, så ska det gälla. Så är inte fallet idag.

Partikongressen föreslås besluta:

- I72:1 att den kommunalt drivna vården, skolan och omsorgen skall vara väl utbyggd i alla kommuner för att kunna tillmötesgå varje individs behov och önskemål
- I72:2 att privat drift inom vård, skola och omsorg ses som komplement till offentlig drift
- I72:3 att inte mer läggs ut på entreprenad i en kommun än som kan tas tillbaka i offentlig regi om kvaliteten skulle äventyras
- I72:4 att utförare av offentligt utförd välfärd ska uppfylla kraven på non profit-företag
- I72:5 att kommuner ges avgörande inflytande över etablering av nya friskolor
- I72:6 att meddelarfriheten gäller för personal inom privata välfärdsföretag på samma sätt som inom offentliga

Skånes partidistrikt

MOTION I73

SUNDSVALLS ARBETAREKOMMUN

Non profit-princip ska råda inom välfärden

Vi ser dagligen exempel på hur den privatiseringsvåg som väller över landet skapar bekymmer. Dagstidningarnas uppslag har varit och är många om missförhållanden inom privat vård, skola och omsorg. Riskkapitalbolagen som står som ägare till den av skattemedel finansierade verksamheten har bara ett mål: mer avkastning. Det innebär oftast att undervisning blir lidande eftersom inte tillräckliga resurser sätts in till eleverna. Äldre får ligga med obytta blöjor och multisjuka inte får tillträde till privata vårdcentraler. Listan över exempel kan göras lång.

Roten till det onda är vinstmaximeringen som styr bolagens affärsidé, inte t.ex. omvårdnaden om de äldre. Den skattefinansierade välfärdens eventuella vinster måste användas åter i verksamheten. Endast då kan vi få en välfärd värd namnet.

Partikongressen föreslås besluta:

I73:1 att verka för att en non profit-princip ska råda inom vård, skola och omsorg

Annika Kallin

Sundsvalls arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I74

JÖNKÖPINGS ARBETAREKOMMUN

Non profit i välfärden

I Socialdemokraternas Sverige har länge den generella välfärden varit den grund vårt samhälle så tryggt och stabilt har vilat emot. Den välfärd som så väl tjänar våra syften om den samhällsmodell vi vill se. Ett samhälle där människors lika värde är mer än ett retoriskt begrepp. Ett system där riskfördelning sker över hela befolkningen istället för att individen ensam ska bära risken. Finansieringen sker efter bärkraft och nyttjandet av välfärden efter behov.

Välfärden har utvecklats till att allt mer till att bli ett grundskydd, där företag allt mer tar över och erbjuder kompletterande försäkringslösningar för den som är finansiellt stark och är anses vara värd risken att försäkra. Utvecklingen är inte förvånande men desto mer oroande då ojämlikheten ökar.

Med vinstintresse i välfärden kommer avvecklingen av den generella välfärden fortsätta. Vi anser att de pengar vi investerar i vår välfärd ska stanna där. Det är samtidigt vårt ansvar att se till att välfärden utvecklas och på ett tillfredställande sätt svarar upp på de krav som medborgare ställer. Det är viktigt att

välfärden är under demokratisk kontroll, så att människors behov är det som präglar verksamheten istället för krav på avkastning.

Partikongressen föreslås besluta:

I74:1 att verka för en non profit princip inom vård, skola och omsorg

Dan Mattsson

Jönköpings arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I75

ENKÖPINGS ARBETAREKOMMUN

Offentlighetsprincipen bör gälla inom skattefinansierad äldreomsorg

Vid en konferens för några år sedan redogjorde en vd för ett stort privat vårdföretag om tänkbara och önskvärda scenarion inom svensk äldreomsorg. Han menade att allt fler enheter inom kommunal äldreomsorg kommer att upphandlas och därmed ökar andelen privat drift i kommunal verksamhet. Av den anledningen menade han att insynskraven vid upphandlingar borde minska för att inte röja affärshemligheter. Liknande synpunkter har framförts av förespråkare för LOV (Lagen om valfrihet).

Vi anser att detta skulle vara en orimlig utveckling eftersom uppföljning av kvalitetskrav vid upphandlingar skulle försvåras. Istället bör man utvidga möjligheterna till insyn så att samma regler gäller för all skattefinansierad äldreomsorg.

En majoritet av Sveriges befolkning ställer sig bakom en generell skattefinansierad välfärd. En modell vi Socialdemokrater med stolthet byggt och utvecklat under många decennier. ”Lika tillgång till välfärd på lika villkor för alla medborgare”.

I spåren av vårens vårdskandaler, de orimligt höga vinstuttagen och vårdföretagens ägarförhållanden bör vi Socialdemokrater nu besluta hur vi ska arbeta vidare för att inte offentlig verksamhet ska missgynnas och på sikt urholkas. En utveckling som skulle kunna äventyra hela den svenska välfärdsmodellen. Ett första steg kan vara att låta offentlighetsprincipen även gälla för de företag som bedriver äldreomsorg med skattefinansierade medel. Rimligen bör samma lagstiftning gälla som för kommuner. Full insyn ska garantera att skattemedlen används till vad de är avsedda för, nämligen att ge våra äldre en god och värdig äldreomsorg.

Partikongressen föreslås besluta:

I75:1 att offentlighetsprincipen ska gälla för all skattefinansierad verksamhet inom äldreomsorgen

Anneli Djurklou, S-föreningen (S)enioren

Enköpings arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I76

HELSINGBORGS ARBETAREKOMMUN

Om skolan i Sverige

Sverige låg ända fram till 1990-talet bra till bland länderna i världen när det gäller resultaten i skolan. Sedan dess har resultaten i naturvetenskapliga ämnen, matematik och läsförståelse försämrats i den meningen att många andra länder når bättre resultat än vårt land. Dessutom har skillnaden mellan olika elever ökat i vårt land. Föräldrarnas utbildningsbakgrund har allt större betydelse för elevernas resultat i skolan.

Denna utveckling är olycklig. Tidigare kompenserade den svenska skolan för föräldrarnas utbildningsbakgrund vilket gjorde att barn från olika miljöer fick mer jämlika villkor. Att Sverige tappar i jämförelse med andra länder får betydelse för Sveriges möjligheter att konkurrera med andra länder.

Orsakerna till den negativa utvecklingen är flera. Det fria skolval som i grunden är positivt har inneburit att barn och ungdomar med lika bakgrund söker sig till varandra. Skolans kompensatoriska betydelse har minskat och segregeringen har ökat.

Det fria skolvalet och möjligheten att välja också fristående skolor hade till syfte att öka valfriheten samtidigt som den pedagogiska mångfalden och kreativiteten skulle öka. Förvisso har valfriheten ökat men den pedagogiska mångfalden har inte ökat. I stället stora utbildningskoncerner som domineras av riskkapital tagit allt större del av det som blivit en marknadsplats för skolor. En del av dessa bolag beskattar inte sina vinster i Sverige utan i s.k. skatteparadis. Vissa av bolagen byter ägare och stora vinster görs ibland vid dess ägarbyte. Skolan har alltmer blivit en marknad för stora riskkapitalbolag.

Skolan lämpar sig dåligt som en marknadsplats. Skolan kräver intresse och engagemang för att utveckla undervisningen. Skolan behöver långsiktighet. Samtidigt är det viktigt att föräldrar och ungdomar får ett inflytande och möjligheter att välja mellan olika alternativ.

Att Skolinspektionen beslutar om, när och var en enskild skola ska etableras trots att det inte är Skolinspektionen har ansvaret för finansieringen av skolan är olyckligt. Ansvars- och finansieringsprincipen bör gälla skolan på samma sätt som den gäller för flesta andra verksamheter. De som finansierar verksamheten, d.v.s. kommunerna ska också besluta över om, när och var en ny skola ska etableras.

Att elever och föräldrar kan välja skola är i grunden bra. Att skolor går med överskott eller med vinst är inte heller något negativt. Men om en stor del av vinsten går till aktieägarna och därtill också beskattas i s.k. skatteparadis är det fullständigt oacceptabelt. Större delen av eventuella överskott måste återinvesteras i verksamheten eftersom överskottet till största del har sin grund i att verksamheten finansieras med kommunala skattepengar. Möjligheten till uttag av vinst måste därför begränsas. Många privata företag delar i dag inte ut vinster till sina aktieägare. I stället fördelas vinsten vid en försäljning av verksamheten. Också denna möjlighet att dela ut vinster bör begränsas med samma motiv, att skattebetalarna finansierat verksamheten. Det ska heller inte bli möjligt för kommuner att sälja skolor till underpris. I de fall sådana försäljningar skett har kommunala skattebetalare indirekt fått bidra till att enskilda individer kunnat skaffa sig en förmögenhet.

Det räcker emellertid inte att begränsa möjligheterna till vinstuttag. Det viktigaste är att kvaliteten är hög i alla skolor. Viktigt är att det finns tillräckligt med utbildade lärare på våra skolor. Lärarna bör få tillräckligt med tid för att undervisa och förbereda undervisningen. Rektorerne måste få utrymme för att bedriva pedagogiskt ledarskap. Resurserna måste vara tillräckliga och fördelas så att alla elever har möjlighet att uppnå sina mål.

Vi politiker har ansvar för att alla skolor fungerar bra. Ett alldeles speciellt ansvar har vi kommunpolitiker för den kommunalt drivna skolan. Målet måste vara att föräldrar och elever väljer den kommunala skolan för att den håller högsta möjliga kvalitet inte för att det inte finns några andra alternativ. Det ställer krav på att vi kommunpolitiker tar ansvaret för att öka kvaliteten i skolan med målsättningen att de kommunala skolorna ska hålla högsta möjliga kvalitet.

Alla skolor oavsett huvudman finansieras med offentliga medel. Hur dessa medel används och förvaltas ska vara offentligt. Så är det när det gäller skolor drivna av kommunerna. Så bör det också vara när det gäller privata skolor. Dessutom måste meddelarfrihet gälla för att personal inom skolan oavsett huvudman.

Partikongressen föreslår besluta:

- I76:1 att kommunerna får bestämma om, när och var skolor ska etableras
- I76:2 att en begränsning av uttag av vinst från företag som driver verksamheter med offentliga medel. Denna begränsning bör gälla såväl vid en eventuell årlig utdelning som vid försäljning av verksamheten
- I76:3 att det ska bli förbjudet för kommuner att sälja skolor till underpris
- I76:4 att tydliga kvalitetskrav utarbetas för att gälla för alla skolor
- I76:5 att staten och kommunerna vid fördelning av resurser till skolan i kommunerna fördelar resurserna efter behov
- I76:6 att offentlighetsprincipen och meddelarfrihet ska gälla på alla skolor

Jan Andersson

Helsingborgs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I77

LEKSANDS ARBETAREKOMMUN

Om välfärdens framtid

Den största utmaningen för socialdemokratin är att återupprätta medborgares tro och respekt för politiken. Utvecklingen de senaste decennierna har varit den motsatta, politiken har tappat kraft då det politiska hantverket till viss del abdikerat från ansvar. Politiken har i denna process lämnat över ett allt större ansvar till marknader att lösa samhällsproblem, så också inom välfärdspolitik. Istället för att

vara en fredad zon från marknadsmekanismer, där demokratiska, jämlika och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska, har marknadsprinciper blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn.

Medborgaren har blivit alltmer lik en kund när den sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Har du oturen att välja fel skola eller vårdcentral, eller har föräldrar eller släktingar som inte klarar av att välja eller inte ens bryr sig, då faller otursloten på dig själv. Valfriheten har på så vis privatiserat och minskat friheten; jag väljer för mig, du för dig och om du väljer fel är det din ensak. Men skola, vård och omsorg skiljer sig från andra dagligvaror och produkter i och med att de inte är marknadsprodukter utan medborgerliga rättigheter och fundamentala samhällsnyttor som varken samhället eller individen har råd att spela roulette om.

Ett ytterligare steg på vägen mot en marknadsbaserad välfärd är att man släpper in aktiebolag som drivs av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag tjänar idag stora pengar i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Inget land i Europa kan egentligen jämföras med det system som på senare år byggts upp i Sverige där upphandlare av välfärdsverksamheter efter en upphandling ges en bestämd summa pengar för att genomföra verksamheten. Riskkapitalbolagen kan i detta system inte öka sin vinst genom att expandera (som företag i regel gör på andra marknader) eller att kräva mer pengar från kommunerna eller landstingen, de kan bara öka sin vinst genom tryck inåt, dvs kvalitetssänkningar.

Koncentrationen av ägandet inom välfärdsverksamheterna är också mycket stor – inom exempelvis äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna som fanns om att privatiseringarna och avregleringarna skulle öppna upp för små föräldrakooperativ och dylikt realiserades aldrig. Välfärden har istället blivit en mycket lukrativ marknad för företag - riskkapitalbolag i äldreomsorgen med mer än 20 anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Slutliga steget på vägen mot en marknadsbaserad välfärd är att också finansieringen privatiseras. De företag som utför välfärdstjänster på uppdrag av kommuner och landsting säljer ofta också tilläggstjänster. Det ligger därför i deras egenintresse att basutbudet blir så litet som möjligt och att så många som möjligt ser sig nödgade att komplettera med privata lösningar. En sådan utveckling ger medborgarna en allt mer ostadig grund att stå på. Syftet är tydligt, man vill göra den offentliga välfärden så dålig att alla andra alternativ ter sig bättre. Många av dem kommer inte att ha råd med de privata lösningar som krävs om man ska få mer än det absolut nödvändiga.

Socialdemokratin måste därför verka och värna för en demokratiskt styrd välfärdssektor där människors behov står i centrum. Socialdemokratin måste också kritiskt granska de avregleringar, bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett av annan samhällsnyttig verksamhet som kommunikationer, energiförsörjning och apotek. För en vidgad och fördjupad demokrati krävs en sammanhållen strategi för hur dessa verksamheter ska organiseras framöver.

Partikongressen föreslås besluta:

- I77:1 att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor
- I77:2 att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet

- än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I77:3 att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård skola och omsorg. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster
- I77:4 att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I77:5 att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta

Maria Bodin och Stefan Viknersson

Leksands arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I78

ASKERSUNDS ARBETAREKOMMUN

Omsorg i privat regi

Jag vill att eventuella vinster i företag som arbetar med vård och omsorg regleras, så att de går tillbaka till verksamheten. Vidare vill jag att man ser över skattereglerna, så man inte kan föra ut vinsterna ur landet, utan att varje verksamhet skall ha sin bas i Sverige, betala skatt och redovisa i enlighet med justerad svensk lagstiftning.

Partikongressen föreslår besluta:

- I78:1 att vinster i bolag som är verksamma inom vård, skola, omsorg och har sina inkomster från skattemedel ska vinsterna återföras till verksamheterna
- I78:2 att redovisning sker enligt svensk lagstiftning och enligt god sed för svensk förvaltning

Rolf Karlsson

Askersunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I79

BORLÄNGE ARBETAREKOMMUN

Omsorgsfrågor

Allt fler blir ”äldre” och levnadsåldern stiger. I takt med detta följer krav på en utökning av äldreomsorgen i form av anpassade boenden och en utbyggd omsorg. Samhället måste anpassas till alla som genom ålder och sjukdom drabbas av funktionshinder. Vägen från ”fattighuset” har varit lång och törnbeströdd. Socialdemokraterna har alltid varit föregående i byggnaden av det trygga samhället! Men –är vägen lika rak idag?

Det sista decenniet har en märkbar trend kommit i dagen. Olika riskkapitalbolag, både nationella och internationella kastar sina lystna blickar på bl.a. omsorgens område. Vinster på detta skattefinansierade område har visat sig vara ”riskfria” och garantera goda vinster på insatta kapital! Dessutom är s.k. räntesnurror användbara för att underhålla beskattning och har vinster från vår skattefinansierade omsorg beskattats i s.k. ”skatteparadis”.

Genom olika undersökningar vill de påskina den privata vårdens överlägsenhet. Alla som gjort opinions och sociala undersökningar vet att svaren ofta formas av frågorna och till vilka de ställs! Granskningen av Carema Care och bl.a. vårdinrättningarna Trollängen och Koppargården har visat på vad man kan kalla skandalartade förhållanden. Vårdföretaget Attendos ägarbyten har gett privata oskäligen försäljningsvinster.

Det är främmande för mig när företag kliver in i välfärdssektorn med dolda motiv och dolda böcker, de omfattas inte av vare sig meddelarskydd eller offentlighetsprincipen utan verkar i en sektor utan insyn av andra!

Vår skyldighet är att sätta människan i centrum och aldrig förtrötts i detta arbete. Äldre och funktionshindrade är en betydande del av samhället!

Partikongressen föreslår besluta:

- I79:1 att vi på ålderns höst inte blir bricker i ett köp- och säljsystem
- I79:2 att socialdemokratin avvisar privatisering och vinstmotiv i vård och omsorg
- I79:3 att servicehustaken som utvecklats av socialdemokratin görs tillgänglig för fler äldre. Att ändra namn på vårdformer för att kunna frångå en värdig och trygg omsorg avvisar jag. Solidaritetstanken får inte begravas i olika ordridåer

Göte Johansson

Borlänge arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I80

BJUVS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Privata aktörers övervinster inom offentlig sektor

Vi ser idag hur riskkapitalföretag med flera andra privata aktörer gör stora övervinster på skattefinansierad vård och omsorg. Dessa överskott kommer inte de äldre, som en gång byggde upp våra sociala trygghetssystem, tillgodo i form av bättre omvårdnad.

Dessa skattefinansierade övervinster har istället berikat vårdföretagens ägare genom att placeras utanför Sveriges gränser där pengarna inte användas till sitt ursprungssyfte, d.v.s. vård & omsorg.

För oss som Socialdemokrater är detta oetiskt och moraliskt oförsvarbart. Privata aktörer har idag fritt fram att göra grova övervinster på vanvård av de äldsta och sjukaste i vårt samhälle.

Partikongressen föreslås besluta:

I80:1 att partiet gör en översyn för att stoppa privata aktörers övervinster inom den offentliga sektorn

Walter Steffert

Bjuvs arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I81

BORÅS ARBETAREKOMMUN

Privata företag som bedriver verksamhet inom välfärd och skola ska endast bedrivas som "non profit företag"

Sedan 90-talets början har vi i Sverige upplevt en explosion inom valfrihetsområdet. Nuförtiden har vi exempelvis friskolor, privatdrivna förskolor, äldreboenden, gruppboenden, hemtjänst och vårdcentraler som drivs av privata intressen. Det finns till och med hela sjukhus som drivs som en Volvofabrik. Jag var inte för den utvecklingen men ser inte att det går att vrida klockan tillbaka. Utvecklingen startade egentligen redan i början av 80-talet även då under en borgerlig regering.

I dag ser vi en utveckling där vårdgivare, (endast för att maximera vinsten, (säger upp personal, drar in material, och försummar sjuka och äldre. Vi läser om undernäring, onödiga amputationer, vanskötta sår och äldre som får sova på smutsiga golv. Så kan vi inte ha det.

Avslöjanden inom äldreomsorgen kräver omfattande utvärdering och omprövning av hur samhället styr äldreomsorgen. Det är allvarligt när kommunen inte i tillräcklig omfattning kontrollerar verksamheterna och när kravspecifikationerna är så allmänt hållna att det nästan inte går att underkänna någon verksamhet trots stora brister. För att stävja utvecklingen måste samhället bli mycket bättre på att kvalitetssäkra

välfärden, insynen i de privat drivna verksamheterna måste bli transparent och ev. överskott ska tillbaka till välfärden.

Möjligheten att göra stora vinster i offentligt finansierad verksamhet, det vill säga att göra privata vinster på andras skattepengar är, om inte unik för Sverige, åtminstone något mycket ovanligt. De summor som aktieägarna tar ut i vinst innebär en överföring av medel från välfärden till privata kapitalister. Vi menar att detta är oacceptabelt och upprörande.

Gustav Möller, socialdemokratisk socialministern, sa en gång att varje skattekrona som inte används effektivt är som att stjäla från de fattiga. Det stämmer i allra högsta grad när det kommer till välfärden. Det har aldrig varit meningen att skattekrona skulle skickas till skatteparadis. De pengar vi betalar i skatt måste användas på absolut effektivaste sätt. Därför inser jag att vi ska titta på system som förhindrar vinst i välfärden. Men hur hindra det och hur skulle en lagstiftning se ut? Vi kan alltid ta lärdom av våra Nordiska grannländer.

I Norge gäller som krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska komma eleverna till godo. Aktieutdelning på vinst är inte tillåten, överskott ska tillbaks till utbildningsverksamheten. Inte heller i Finland eller Danmark får privatskolor drivas i syfte att uppnå ekonomisk vinst. Sverige, där välfärden finansieras helt med skattepengar, är alltså ensamt bland sina närmaste nordiska grannar om att sakna vinstbegränsningar. Det finns också andra modeller som tillämpas i andra delar av världen.

Vi tycker att Sverige, som de flesta andra länder, utformar ett regelverk för icke vinstdrivande företag. Vanligen brukar sådana företag kallas ”non profit” eller ”not for profit”. Kraven ska vara att ägarna inte har rätt att ta annan vinst än rimlig ränta på aktiekapitalet, övrigt överskott ska tvingas att bli använt inom företaget – för investeringar och andra förbättringar av den välfärd företaget arbetar med. Ett regelverk för "non profit" borde formuleras så att det också skulle fungera på personalkooperativ och brukarkooperativ.

Riskkapital behövs, men inte inom välfärdssektorn, utan för att utveckla nya branscher och nya produkter. Utgångspunkten är att äldreomsorgen, skolan eller sjukvården inte är till för att privata intressen ska tjäna pengar, utan för att vi den dag vi behöver välfärden, ska få den allra bästa äldreomsorgen, skolan eller sjukvården som går att få. Alla ska kunna färdas väl genom livet.

Partikongressen föreslår besluta:

- I81:1 att med prioritet och kraft verka för ett regelverk för icke vinstdrivande företag
- I81:2 att kraven ska vara att ägarna inte har rätt att ta annan vinst än rimlig ränta på aktiekapitalet, övrigt överskott ska tvingas att bli använt inom företaget – för investeringar och andra förbättringar av den verksamhet företaget arbetar med
- I81:3 att ett regelverk för "non profit företag" bör formuleras så att det också skulle fungera på personalkooperativ och brukarkooperativ
- I81:4 att med prioritet och kraft verka för att privata företag som bedriver verksamhet inom välfärd och skola endast bedrivs som ”non profit företag”

Hulta – Trandareds S-förening

Borås arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I82

MALMÖ ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Privata intressen i välfärden

Under hösten 2011 har misärförhållanden på vårdjätten Caremas äldreboenden skakat många av oss. Men frågan är hur oväntad skandalen egentligen är. Kärnan i kritiken mot vinster i välfärden blir tydlig: för att göra profit på en skattefinansierad verksamhet där egenavgiften är begränsad eller ingen alls måste man antingen pressa de anställda med sämre arbetsvillkor och lägre löner eller försämra kvalitén på tjänsten. Ofta gör man bägge delar. Detta helt enligt kapitalismens egen logik.

I debatten hävdar man ofta att det inte finns någon svensk forskning som visar att riskkapitalägda företag skulle vara sämre vårdgivare än den offentliga sektorn. Det svensk forskning däremot visar är att personaltätheten i privata äldreboenden i Sverige är 10 % lägre än i de kommunala. Forskningen visar också att privata vårdgivare i Sverige har färre heltidstjänster och fler timanställda. Det är omöjligt att hävda att detta inte skulle påverka kvalitén.

Vi menar att den kortsiktiga målsättningen att gå med så mycket vinst som möjligt står i direkt konflikt med den offentliga sektorns långsiktiga målsättning att omfördela resurser, erbjuda alla medborgare likvärdiga tjänster oavsett bakgrund och att skapa ett mer jämlikt samhälle. I kapitalismen måste ett privatägt företag sätta vinstmålet högst, annars kommer det inte överleva. Alla andra åtaganden kommer alltid att komma i andra hand.

Det är precis det vi ser på Caremas äldreboenden. Anställda vittnar om sparkrav som gjort att oavsett om det är blöjor och toalettpapper som är slut så får personalen inte köpa nytt. På ett boende fanns det inte tillräckligt med sängar vilket resulterade i att en patient fick sova på golvet i flera månader. Listan på de förfärliga förhållanden som drabbat både patienter och personal kan göras lång. Hur lång ska vi tillåta den bli? Och vem ska ställas till svars? Det privatägda aktiebolaget har inget ansvar gentemot folket utan gentemot sina aktieägare. Inget demokratiskt ansvar kan utkrävas trots att det är vi som gemensamt finansierar verksamheten (och vinsterna). För företagen är det naturligtvis en strålande affärsidé – en generös tilldelning av skattemedel och därtill väldigt lite kontroll och reglering. Det här måste få ett slut. Den verksamhet vi betalar för ska vi också ha makten över.

Välfärdens tjänster ska bedrivas med medborgarnas bästa som högst uppsatt mål. Om så inte sker ska de ansvariga kunna ställas till svars av medborgarna. Det är så en demokrati bör fungera.

Partikongressen föreslås besluta:

I82:1 att det socialdemokratiska arbetarepartiet skall verka för att i den verksamhet där bolag har det offentliga som huvudsaklig uppdragsgivare skall det offentliga själv stå för verksamheten

Sorgenfri s-förening

Malmö arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I83

KALMAR ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Privatiserad välfärd

Det är viktigt att kunna styra över sin egen situation och göra de val som känns bäst. Det inflytandet kräver ofta en god ekonomi. Vi behöver skapa förutsättningar för alla att kunna göra förnuftiga val. Där det inte handlar om att köpa sig inflytande eller val som passar. Privatiseringar kan vara bra men de kan också begränsa för många. Politiken tappar makt på bekostnad av marknaden. Vi behöver ha en stabil politisk kontroll över hur våra gemensamma pengar används. Politiken behöver ta mer hänsyn till de enskilda människorna även de med begränsade resurser, de med låg pension, de som är sjuka, ensamstående eller arbetslösa.

Vi behöver en välfärd som omfattar alla och som präglas av solidaritet och trygghet.

Partikongressen föreslås besluta:

I83:1 att Socialdemokraterna skriver ett välfärdsprogram där vi formulerar vilka vinster som är rimliga för privata aktörer att plocka ut ur verksamheter som är finansierade med skattemedel

Jussi Gröhn

Kalmar arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I84

ALE ARBETAREKOMMUN

Privatisering av offentlig egendom

Under hela sin verksamhetstid har SAP varit ett folkrörelseparti där idéarbetet har varit att jämna ut samt avskaffa klassklyftorna i samhället, och på detta via få ett homogent och för medborgarna möjlighet till ett människovärdigt liv där alla är lika mycket värda.

Detta byggde på en fördelningspolitik och allas möjlighet till utbildning, vård och omsorg, en grundbult i partiets partiprogram.

Högeralliansens politik utgår från att föra ut all välfärd på den privata marknaden. Alliansens partibidrag från marknadens högerkrafter har sitt pris och det är att vår gemensamma egendom privatiseras och välfärden hamnar utanför demokratisk kontroll.

Demokrati ska inte kunna gå att köpa sig. Medborgarrätten ska alltid gå före kundintressen.

Partikongressen föreslås besluta:

- I84:1 att arbeta för att verksamhet som drivs med offentlig finansiering utsätts för demokratisk kontroll och att allt, utöver skälig vinst, återinvesteras i kvalitetsförstärkningar i verksamheten
- I84:2 att meddelarskydd för de anställda gäller på alla arbetsplatser som är skattefinansierade
- I84:3 att all verksamhet som är skattefinansierad följer offentlighetsprincipen

Kent Enlund

Ale arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I85

KARLSKRONA ARBETAREKOMMUN

Privatiseringar

Socialdemokraterna måste ta en klarare ställning mot den obalans som skett när det gäller marknaden och medierna. Marknaden har tagit över och politiken tappar makt. Man måste ha en valfrihet så inte samhällets resurser flyter bort åt olika håll, det vill säga politisk kontroll över hur pengarna används.

Man konkurrensätter allt på bekostnad av vård och omsorg. Man privatiserar allmännyttan, säljer ut sjukhusen och öppnar friskolor.

Vi Socialdemokrater måste ta mer hänsyn till de enskilda människorna, alla ensamstående mammor och pappor, de lågavlönade barnfamiljerna, pensionärerna med låg pension, arbetslösa, sjuka och handikappade. Listan kan göras lång. Vi skall sträva efter jämlikhet, trygghet och gemenskap. Vi skall värna om vår välfärd.

Vi skall solidariskt finansiera tjänster som skola, vård och omsorg och ta upp kampen mot privatiseringsivern.

Partikongressen föreslås besluta:

- I85:1 att verka för att skolor, vård och omsorg inte privatiseras med stora vinstintresse
- I85:2 att partistyrelsen får i uppdrag att tillsäta en bred arbetsgrupp som utreder hur privata företag skall verka inom skola, vård och omsorg där skattepengarna stannar kvar i verksamheten, samt redovisa förslagen i god tid innan valet 2014

Rödeby S-förening, Varvets S-förening, S- Kvinnor i Karlskrona, IF Metalls S-förening, Kommunals S-förening och Handels S-förening

Karlskrona arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I86

NYNÄSHAMNS ARBETAREKOMMUN

Privatiseringar och vinstintressen

Under alliansens tid vid regeringen har privatiseringar och försäljningar av offentliga verksamheter och företag varit ett ideologiskt mantra. Den större valfriheten skulle automatiskt leda till lägre kostnader, högre effektivitet och bättre kvalitet.

Verkligheten visar helt andra resultat. T.ex. ökar skolkostnaderna för kommuner med många elever i friskolor. Kostnaderna inom vårdvalet har stigit, mest för Stockholms landsting med 270 miljoner kronor. Privatiseringen av apoteken har lett till högre kostnaderna och sämre service. För att inte tala om avregleringen av elmarknaden.

För skolans del kan man bara konstatera att resultaten har försämrats parallellt att friskolorna har blivit fler. Skolverket och många andra menar att den ökande segregationen bidrar till denna negativa utveckling.

Förhoppningen om många små företag och personalkooperativ med lokal anknytning har heller inte infriats. Istället ser vi en ökande koncentration till några storföretag med oklara ägarförhållanden och riskkapitalanknytning, där vinstintresset är den drivande kraften.

Samhällets demokratiska inflytande över dessa skattefinansierade bolag är i det närmaste obefintlig. Genom olika tvivelaktiga transaktioner undviker man att betala skatt till statskassan.

Självklart finns det många privata verksamheter inom den skattefinansierade välfärdssektorn som fungerar väl och visst har nya goda idéer tillförts sektorn som har lett till positiva förändringar inom de offentligt drivna enheterna. Förmodligen är det praktiskt omöjligt att införa ett vinstförbud däremot kan man överväga möjligheten att införa spärrar för hur mycket som får utdelas som vinst. Det måste anses rimligt att sätta upp kvalitetskrav, kräva insyn och införa löpande kontroller inklusive bättre skattekontroll.

Partikongressen föreslås besluta:

I86:1 att partistyrelsen får i uppdrag att inleda en översyn av privatiseringens villkor där hänsyn tas till samhällets behov av insyn och kontroll

Stephanie Listerdal

Nynäshamns arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I87

LUNDS ARBETAREKOMMUN

Reformera friskolesystemet

Systemet med friskolor har medfört en minskad insyn och påverkan av skolans utveckling, till förmån för friare och mer markandsinriktad utveckling. Men med stor frihet medföljer ofta ett stort ansvar. Dessvärre har varken friskolorna eller någon riksdagsmajoritet sedan reformens införande visat sig vara beredd att ansvara för de konsekvenser som uppstått. Det är uppenbart att dagens lagstiftning och regler inte har förutsättningar att leda till rimliga förutsättningar inom skolområdet. Därför måste friskolesystemet reformeras.

Världens mest avreglerade skolsystem

Friskolesystemet innebär att Sverige har det mest avreglerade skolsystemet i världen. Ingen annanstans har privata skolföretag fri etableringsrätt, fri dragningsrätt på full offentlig finansiering, fri möjlighet till obegränsade vinstuttag, samt total avsaknad av ansvar för att elever får fullfölja sin utbildning. Friskolor med verksamheter i flera kommuner har dessutom rätt att flytta de ekonomiska resurserna fritt mellan sina verksamheter, så att medborgarnas finansiella insatser från en kommun direkt subventionerar skolor i andra delar av landet. Man inser med lätthet att vi har ett helt unikt skolsystem, men långt ifrån unikt goda skolresultat.

Ett hot mot en skola för alla

Dagens system med friskolor och enskilda förskolor innebär i avgörande delar ett direkt ifrågasättande av idén om en sammanhållen och gemensam skola och förskola. Skolan och förskolan ska spela rollen som ett sammanhållande kitt i samhället där barn med olika bakgrund möts. Fungerar inte detta är risken stor för tilltagande segregation. Därför behövs det en förändring av friskolesystemet, inte minst utifrån ett jämlikhetsperspektiv.

För att garantera god kvalitet med möjlighet till utveckling för alla, samt att de gemensamma resurserna fördelas efter behov, anser vi att skolan skall drivas i kommunal regi och därmed vara i medborgarnas händer. Det är vilseledande att hävda att det är möjligt att ge alla människor utbildning efter behov samtidigt som verksamheten inom detta område utsätts för konkurrens.

Valet av skola eller utbildning kan varken för individen eller samhället reduceras till att jämföras med valet av tandkrämssort eller elleverantör. Skolan är inget område som lämpar sig för en marknad. De fall då skolor som har sämre kvalitet, misslyckas och slås ut innebär också att barn och ungdomar drabbas hårt. Man kan ju rimligtvis inte begära att det enskilda barnet får skylla sig själv för valet av dålig skola. Skolan måste istället vara öppen för insyn, medverkan och inflytande från, föräldrar, elever och anställda och medborgare. På så sätt kan hög kvalitet och delaktighet uppnås vilket främjar att alla skolor utvecklas. Ingen ska behöva gå i en dålig skola.

Skolans och förskolans uppdrag

Viljan att se alternativa pedagogiska metoder i skolan är inget skäl för en ohämmad framväxt av friskolor. Alla lärare borde istället rustas med breda pedagogiska kunskaper oavsett i vilken skola de kommer att vara verksamma. Genom att behärska flera pedagogiska tillvägagångssätt kan undervisningen i högre utsträckning situationsanpassas utifrån elevens individuella förutsättningar, och inte begränsas av en lärares pedagogiska ”repertoar”. Därför bör i stället flera alternativa pedagogiker kunna behärskas av lärarna inom inte minst den kommunala skolan. Att ensidigt slå fast att på en viss skola så tillämpas endast vissa pedagogiska principer och metoder är inte pedagogisk mångfald i en riktigt positiv bemärkelse där elevens individuella behov sätts i centrum.

Skolan har en central roll som kunskapsförmedlare men också ett särskilt uppdrag att fostra barn och ungdomar till demokratiska och aktiva samhällsmedborgare. Tillsammans med att lära ut kunskaper och färdigheter är skapandet av förståelse och respekt för andra människor och deras uppfattningar skolans huvuduppgifter i ett demokratiskt samhälle. För detta krävs att barn och ungdomar med olika bakgrund, oavsett samhällsklass, religion, etniskt ursprung dagligen möts och utvecklas individuellt och tillsammans. Detta möte är grundläggande för en demokratisk fostran.

Kommunernas förutsättningar måste förändras

I skolan måste eleven ha möjligheten att pröva sina idéer mot andras och få chansen att se saker och ting på ett nytt sätt. Alla skolor skall drivas så att barnens rätt att själv bilda sig en uppfattning vad gäller t.ex. religiös åskådning och politisk ideologi respekteras. Det måste stå individen fritt att efter eget val känna sig fram till sin egen tro, vilket förutsätter undervisning och insyn i flertalet religioner och att ingen åskådning på förhand definieras av lärarna som den enda rätta. Detta innebär att fristående skolor som bedrivs utifrån religiösa, etniska eller politiska värderingar inte kan accepteras. De innebär per definition att segregationen i samhället förstärks och försvårar individens frihet och utveckling.

Skolor ska inte drivas i vinstsyfte. När vinstkrav blir en huvudsaklig drivkraft inom verksamheten finns en uppenbar risk för att elever behandlas olika och att kvaliteten försämras. I en skola med vinstkrav är det en risk för att man strävar efter att välja de elever man kan tjäna mest pengar på. Det kan leda till att skolan undviker elever med särskilda behov, vilket även det leder till segregering. Därför kan inte heller skolor som drivs i vinstsyfte accepteras.

I dag ställs inga krav på friskolor om garantier för att ge samtliga elever som påbörjat en utbildning rätt till att slutföra den i det fall skolan läggs ner. Störst är detta problemet inom gymnasieskolan. Resultatet är i dag allt för ofta att elever på friskolor som läggs ner tvingas börja om på nytt i en annan skola, utan att få tillgodoräkna sig tid och kurser från den nedlagda friskolan. För att ge alla elever rimliga förutsättningar att slutföra sin utbildning är det därför rimligt att fristående gymnasieskolor, genom exempelvis ekonomiska garantier, säkrar rätten för alla att slutföra sin utbildning i det fall skolan eller utbildningen läggs ner.

Landets kommuner har i praktiken inget inflytande över friskolors etablering. Detta avviker från vad som gäller för all annan kommunal verksamhet. För icke-kommunala driftsformer inom lokalvård, parkskötsel, äldreomsorg, kollektivtrafik etc. gäller helt andra regler. Det vanliga är då en avtalsrelation reglerad av lagen om offentlig upphandling (LOU), men på skolans område gäller fri etableringsrätt förenad med fri dragningsrätt från kommunernas kassakistor. Det skulle framstå som närmast absurt att tillämpa samma fria etableringsrätt på övriga kommunala ansvarsområden. Detta säger mer om

friskolesystemets säregna utformning än om skolans behov av särbehandling när det gäller driftsformer. Dagens ordning med helt fristående huvudmannaskap måste upphöra och rimligtvis ersättas med ett avtalsförhållande med kontrakt, avtalstider mm.

Det är kommunerna som har det övergripande ansvaret för barn och ungdomars utbildning. I enlighet med demokratiska principer måste medborgarna ha inflytande över verksamhetens utveckling och garanteras att verksamheten håller hög kvalitet. Det är också på den lokala nivån man kan planera och organisera den samlade skolverksamheten bäst. Skola och förskola står i dag för hälften av de kommunala utgifterna. Att dessa verksamheters utveckling, prioritering och framtid i allt större utsträckning helt står utanför medborgarnas, tillika finansiärernas, kontroll är inte rimligt. Därför måste det lokala demokratiska inflytandet stärkas så att kommunerna får det avgörande inflytandet vad gäller fristående skolors etablering. Skolverkets uppgift bör förändras från tillståndsgivning till att avgöra vilka eventuella privatägda skolor som lägeskommunen har rätt att ge tillstånd och finansiering.

Partikongressen föreslås besluta:

- I87:1 att kommunerna får det avgörande inflytandet vad gäller tillstånd för etablering av fristående skolor och enskilda förskolor
- I87:2 att fristående skolor och enskilda förskolor inte får drivas i vinstsyfte
- I87:3 att fristående skolor som drivs utifrån religiösa, etniska eller politiska värderingar inte ska ha rätt till offentlig finansiering
- I87:4 att fristående gymnasieskolor genom exempelvis ekonomiska garantier, säkrar rätten för alla elever att slutföra sin utbildning i det fall skolan eller utbildningen läggs ner

Anders Almgren och Anna-Lena Hogerud

Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I88

ÄNGELHOLMS ARBETAREKOMMUN

Regelverket för etablering av friskolor

I Sverige kan idag vem som helst ansöka om att etablera en friskola. Förutsättningarna är minst sagt generösa för entreprenörer.

Men på vilket sätt kan en överetablering av friskolor gagna våra barn och ungdomar i kommunerna - det gör det inte. Alternativa pedagogiker som inte redan fanns att erbjuda i kommunal regi var ursprungstanken med de alternativa, enskilda skolorna. Ett komplement inte mer.

Utvecklingen har blivit en helt annan. Idag växer stora koncerner fram på bekostnad av skattebetalarna. Det har konstaterats att en stor del av friskolorna och dess ägare plockar stora vinster utan att återinvestera i verksamheterna. Lärare, lokaler eller extra satsningar blir ofta eftersatta eller i värsta fall

helt uteblivna. Samtidigt som dessa vinster plockas ut står de kommunala verksamheterna med det yttersta ansvaret för eleverna, är detta rimligt?

Partikongressen föreslår besluta:

- I88:1 att partikongressen beslutar att regelverket för friskolornas etablering i kommunerna ses över
I88:2 att partikongressen beslutar att arbeta för att ta fram tydliga riktlinjer vid vinstuttagning för friskolorna

Munka Ljungby och Lars Nyander

Ängelholms arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I89

FALU ARBETAREKOMMUN

Reglera de gymnasiala friskolornas utökningsmöjligheter för att säkerställa en god kvalitet och ett brett utbildningsutbud för eleverna

En privat aktör som önskar starta en friskola alternativt utöka en befintlig friskola med ett nytt gymnasieprogram skall idag ansöka om detta hos skolverket. Det krävs dock ingen ytterligare ansökan från den privata aktören om denne önskar utöka sin verksamhet i form av ett större elevintag än vad som angetts till skolverket tidigare.

Vid en inkommen ansökan sänder skolverket en förfrågan till den kommun som ansökan kommer att beröra för att ge kommunen en möjlighet att yttra sig innan de tar ett slutgiltigt beslut. Kommunens yttrande är enbart vägledande för ett kommande beslut. Detta är dock den möjlighet som kommunen har att se över situationen i sin organisation och kan härmed ge sitt samtycke till en nyetablering då den eventuellt kompletterar kommunens programutbud. Eller ge sitt nekande då kommunen ser en överetablering av skolor och program. Befintligt och framtida elevantal är också viktigt för kommunen att framhålla. Detta ger skolverket en bild av konkurrensunderlaget i kommunen och kan med hänsyn till det ta ett beslut.

Problem uppstår då en friskola väljer att utöka sitt program med fler utbildningsplatser än vad skolverkets beslut och kommunens utlåtande tog hänsyn till i den ursprungliga ansökan då det gäller konkurrens och utbildningsutbud för eleven. Risken är stor att varken friskolan eller den kommunala skolan kan fylla sina program med elever så att de kan starta utbildningen. Alla program, oavsett om de bedrivs i den kommunala skolan eller i en friskola behöver ha ett minimum av sökanden för att ge ekonomisk bärighet och för att upprätthålla en god kvalitet på utbildningen. En icke kontrollerad utökning kan därför ge en motsatt effekt än vad som möjligen var tanken med friskolan. Valmöjligheten och det breda utbudet för eleverna krymper då spridda ansökningar mellan skolorna gör att det inte går att starta utbildningen med en bibehållen god kvalitet. Kommunen har det yttersta ansvaret för eleverna oavsett om de går i en

kommunal skola eller i en friskola och därför behöver det finnas ytterligare möjlighet för kommunen att kunna påverka antalet utbildningsplatser för att kunna säkerställa ett brett och kvalitativt utbildningsutbud.

Därför borde det krävas ett nytt beslut från skolverket och ett nytt utlåtande från den berörda kommunen då en friskola önskar utöka elevantalet på befintliga program så att hänsyn tas för en god kvalité och ett brett utbildningsutbud för eleverna.

Partikongressen föreslås besluta:

I89:1 att vid en utökning av utbildningsplatser hos en friskola skall det krävas en ny ansökan till skolverket med ett nytt utlåtande från kommunen för att säkerställa en god kvalité på utbildning och ett brett utbud av program för eleverna

Monica Enarsson

Falu arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I90

SUNDSVALLS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Reglera vinstuttagen i svenska friskolor. Få bort intresset från riskkapitalbolagen att driva skola

I Sverige har vi inom S en stolt historia att se tillbaka på när det gäller de skolsystem vi i vårt parti byggt upp i Sverige. Vi insåg tidigt vinsten av att fattig och rik, arbetarebarn och direktörsbarn gick i samma skola. Vi insåg tidigt att när man vill hålla ihop ett samhälle så börjar det redan i skolan. Vinsten av att svaga och starka elever går i samma skola i samma klass kan inte nog poängteras.

Allt sedan friskolereformen infördes 1992 har nya friskolor vuxit upp som svampar ur marken och riskkapitalbolag har insett möjligheten att göra stor avkastning. Vad vi nu kan se 20 år senare är att det enda försvarbara är valfriheten att välja. Många starka elever lämnar de kommunala skolorna, och samlas tillsammans i friskolor. Övervägande svaga elever blir kvar i de kommunala skolorna, och dessa skolor är allt som oftast nedslitna och får stämpel på sig som dåliga.

Reformen i sig har inte lett till något positivt gällande kunskapsförbättringar. Alla elever har tyvärr förlorat på modellen. Vi ser kommunala skolor som läggs ned eller flyttas samman, allt för att kostnaderna för tomma lokaler skjuter i höjden. I allt för många kommuner finns långt fler skolplatser än vad det finns elevunderlag. Dessutom har många elever fått betydligt längre resväg till skolan.

Det finns naturligtvis många faktorer som driver någon att starta upp en ny friskola. När drivkraften för att starta och driva skola är i huvudsak vinstintresse så anser vi att Svensk skola är på fel väg. Vi kan inte och har inte råd att tillåta enorma vinstuttag av våra gemensamma skatteintäkter. Skatteunderlaget är vikande i många kommuner, och varje skattekrona behövs till välfärdens alla områden.

Att helt förbjuda vinstuttag ur friskolor kan möjligen vara ett framtida beslut. Men vi anser att på väg dit så måste vi ta flera steg. Det vi tänker på är en modell där man reglerar vinstuttaget till att börja med. Och på så vis sällar bort oönskade etableringar.

Vi måste reglera vinstuttagen ur Svenska friskolor, så att lycksökare och riskkapitalbolag inte attraheras av att driva skola. De som verkligen brinner för att driva skola på grund av goda idéer eller alternativa inlärningsmodeller ska fortfarande vara intresserade av att starta skola. Vi önskar få till en modell där huvuddelen av eventuell vinst ska satsas tillbaka in i verksamheten, och en mindre del ska kunna tas ut som eventuell vinst. På så vis stannar huvuddelen av en eventuell vinst kvar inom kommunen, att användas till elever och personal. Och på så vis får vi ännu bättre skolor.

Det är nytänkande och lustfyllt lärande som ska ligga till grund för nya skoletableringar i Sveriges kommuner, inte särintressen som ser sin chans till att tjäna storkovan på att driva skola.

Partikongressen föreslås besluta:

I90:1 att kongressen uppdrar åt partistyrelsen att ta fram och införa en modell där man reglerar vinstuttaget till en förutbestämd del/procentsats, resterande del av vinsten ska oavkortat gå tillbaka in i verksamheten där den används till gagn för elever och personal

Peter Wiklund och João Pinheiro

Sundsvalls arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I91

LULEÅ ARBETAREKOMMUN

Riskkapitalbolag i välfärden

Idag kan vi tydligt se effekterna av införandet av vinstdrivande företag i välfärdssektorn och en ökad privat finansiering av välfärdstjänsterna. Det som från början verkade öppna upp för små idealistiska företag med olika alternativa inriktningar, har visat sig bli precis tvärt om. Idag är ägarkoncentrationen stor, inom äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden, och vinsterna i ett sådant företag med mer än tjugo anställda är i genomsnitt 21 procent avkastning på eget kapital jämfört med övriga näringslivet där den siffran ligger runt 8 procent.

Marknadens mekanismer har blivit ett allt större inslag i offentlig verksamhet, i och med LOV så har inte kommunerna längre själva inflytande över hur stor del av kommunens verksamheter som ska utföras i privat regi. LOV omöjliggör också till mycket stor utsträckning politisk insyn och kontroll över verksamheterna. Personalen som arbetar vid dessa företag har mycket sällan meddelarfrihet, vilket leder till att om de vill påtala brister så riskerar de sin anställning. Dessa bolag drivs inte heller av demokratiska mål utan av kravet på goda vinster till sina ägare. Vinstuttaget i våra gemensamt skattefinansierade kärnverksamheter; vård, skola och omsorg måste begränsas. Det måste finnas tydliga kvalitetskrav och riktlinjer för upphandling, samt tillsyn och utvärdering innan, under och efter närvaro av privata aktörer.

Konkurrensen ska inte ske på bekostnad av löner och anställningsvillkor varpå krav om kollektivavtal bör skrivas in i upphandlingsprocessen.

Vi måste få en demokratisk styrning av vård, skola och omsorg, där människors behov och inte pengar i första hand styr. Det krävs en sammanhållen strategi för hur dessa verksamheter ska organiseras i framtiden.

Partikongressen föreslås besluta:

- I91:1 att Socialdemokraterna kritiskt utvärderar och hittar alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor
- I91:2 att Socialdemokraterna ska verka för att en non profit-princip ska vara normen inom vård, skola och omsorg
- I91:3 att Socialdemokraterna verkar för en strategi i motionens anda och utarbetar konkreta politiska krav till valet 2014

Kommunals S-fackklubb Luleå

Luleå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I92

ARBOGA ARBETAREKOMMUN

Rättvis välfärdsskatt på riskfri investering

Föregående ordinarie partikongress öppnade för privatdriven välfärd under mottot ”Kvalité före utförare”. Det ledde till en försiktig ökning av icke offentligt bedriven verksamhet i välfärdssektorn huvudsakligen genom personalkooperativ, föräldrakooperativ, ideella organisationer/föreningar och enstaka mindre privata företag.

Under slutet av förra och i innevarande mandatperiod har privatiseringen av offentlig verksamhet ökat. Skolor, äldreomsorg, sjukvård, omsorg, kommunikationer, kultur- och fritid och mycket, mycket mer har sålts ut till enskilda företag/personer eller lagts ut på entreprenader.

Intresset för att gå in i denna nya, riskfria och lönsamma nisch har varit och är mycket stort hos det riskvilliga kapitalet. Att satsa kapital i nya företag, finansiera utveckling av varor, tjänster och tillverkningsprocesser, att söka nya marknader och nischer inom de traditionella verksamhetsområdena har varit och är mer riskfyllda investeringar.

Det är framför allt verksamheter inom kommuner och landsting det gäller. Friskolor har vuxit upp som svampar ur jorden i av kommunen sålda skolor eller i andra lokaler. Det samma gäller barnomsorgen/förskolan och skolbarnsomsorg, vårdcentraler, specialistmottagningar och sjukhus. Nu privatiseras i rask takt institutioner och verksamhet för vård och omsorg om våra svagaste grupper: funktionshindrade, både fysiskt och psykiskt drabbade och våra äldsta.

Kan man tänka sig en bättre investering än en som finansieras och garanteras av samhället? Sköter man sin verksamhet med någorlunda gott omdöme och kompetens så har man en säker avkastning. Detta system och dessa möjligheter till riskfria investeringar och stora vinster är oemotståndligt för s.k. riskkapitalister som oftast opererar med korta tidsperspektiv. Deras ursprungliga affärsidé, att satsa kapital i nya företag för att dels tjäna pengar men också stimulera näringslivet, övergavs snabbt inför utsikten att utan risker tjäna ”storkovan”. Samhällets möjligheter till insyn i verksamheter som lagts ut på entreprenad eller sålts begränsas effektivt av aktiebolagslagen!

Förutom att vårt samhälle går miste om den redan mycket låga skatten på företagsvinster så finns det flera förbisedda nackdelar med dagens situation på området.

Det finns en mycket negativ aspekt, som inte uppmärksammats i någon nämnvärd utsträckning, flödet av riskvilligt kapital till den skattefinansierade välfärdssektorn, dit det lockas av ”stora vinster och minimal risk” s.k. lågriskföretag.

När företag och riskkapitalister satsar på den riskfria välfärdssektorn sker en motsvarande minskning av riskvilligt kapital till det traditionella näringslivets företagande inom produktion av varor och tjänster! Detta är ett allvarligt hot mot vår framtida utveckling.

Vi hade aldrig erhållit den fina utveckling och den standarden som vi har om inte det har funnits tillräckligt med kapital för investeringar inom det gängse näringslivet. Ett varierat och expansivt näringsliv är grunden för tillgången på arbete. En stabil arbetsmarknad och full sysselsättning är grundförutsättningarna för att säkerställa demokrati och välfärd.

Dessa föreslagna åtgärder kommer att bidra till en mer balanserad fördelning av riskvilligt kapital, vilket torde gynna det traditionella näringslivet.

Partikongressen föreslås besluta:

- I92:1 att utreda hur vi vidtager åtgärder för att säkra tillgången på riskvilligt kapital till näringslivet för att klara framtiden med hänsyn till bl.a. den globala utvecklingen
- I92:2 att utreda om en särskild välfärdsskatt på företag som är verksamma inom den skattefinansierade välfärdssektorn är möjlig som komplement till bolagsskatten samt om detta inte är möjligt, skall det utredas om det går att överföra vinsten från verksamheter i vård skola och omsorg för återinvestering
- I92:3 att dessa välfärdsskattemedel slussas tillbaka till välfärdssektorn för att stärka denna
- I92:4 att en översyn görs av de lagar som reglerar aktiebolag och andra företagsformer med syftet att stärka samhällets möjligheter till insyn och handlingsutrymme i pågående skattefinansierad verksamhet

Sven Larsson, Eva Nielsen och Jan-Erik Isaksson
Arboga arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I93

VAGGERYDS ARBETAREKOMMUN

Satsa på hälso- och sjukvården

Under Sveriges moderna historia har vi gemensamt gjort enorma ekonomiska investeringar i en sjukvård som till stora delar är unik i världen. En demokratiskt styrd hälso- och sjukvård som fördelas efter behov och kommer alla till del, till relativt låga kostnader.

Den svenska sjukvårdsmodellen har sin grund i vår syn på människan och samhället i stort; Det vi alla behöver i form av vård, omsorg och skola ska vi också gemensamt finansiera och styra demokratiskt. Det skapar större möjligheter och trygghet för individen och är också en styrka för samhället i stort. Men det är också viktigt att se att den gemensamt finansierade och demokratiskt styrda välfärdsverksamheten har ytterligare mervärden; den är en arena för gemenskap och som genom sin organisation främjar och bygger solidaritet, demokrati och sociala värden.

Men trots att vi har en hälso- och sjukvård i världsklass kan vi se att det finns brister och behov som vi behöver ta oss an.

Sjukvården är fortfarande ofta ojämnt fördelad. Människors hälsa och ohälsa avgörs i alltför stor utsträckning av ekonomiska och sociala samhällsvillkor. Mer resurser behövs till sjukvården, men resurserna behöver också styras tydligare; för att utveckla och förbättra verksamhetens innehåll samt för att möta ökade och förändrade behov. Medicinsk-teknisk utveckling och bättre läkemedel ger sjukvården möjlighet att göra allt mer för allt fler och ofta allt äldre.

Kompetensutveckling och fortbildning för hälso- och sjukvårdens medarbetare samt förutsättningarna att kunna möta krav på bättre lönevillkor är andra viktiga delar för att säkra långsiktig rekrytering och säkerställa nödvändig kompetens.

Sammanfattningsvis finns det stora utmaningar för att säkerställa en framtida bra hälso- och sjukvård, men det är inte en omöjlig uppgift.

Under de senaste åren har vi kunnat se att sjukvården utsatts för dramatiska marknadsexperiment. Utvecklingen leder bort från målet om en god hälso- och sjukvård på lika villkor för hela befolkningen. Patienter reduceras till kunder på en marknad och de som behöver vården allra mest blir inte alltid de mest prioriterade.

I takt med att sjukvården blir allt mer marknadsanpassad blir politiken och demokratin marginaliserad och möjligheterna att styra verksamheten för ökad rättvisa, jämlikhet och solidaritet minskar.

Primärvårdens kostnader har under åren 2007-2011 ökat med nästan tjugo procent. Det är en väsentlig kostnadsökning som inte inneburit någon dramatisk förbättring av vare sig kvalitet eller tillgänglighet som kommit patienterna till del. Orsaken handlar istället om införandet av vårdvalet som inneburit att privata vårdföretag fått möjlighet till fri etableringsrätt och fri dragningsrätt av skattemedel.

Precis som inom skolans område leder en ökad fragmentisering av vården till både kostnadsökning och resursläckage.

De stora skattesänkningar som genomförts under senare år har dramatiskt ökat ojämlikheten mellan låg- och höginkomsttagare men också inneburit mindre resurser till välfärden. En sjukvård och välfärd för alla och av hög kvalitet är möjlig även i framtiden men då måste välfärden prioriteras före stora skattesänkningar.

Ska vi klara framtidens sjukvård behöver den mer resurser inte mindre, men vi behöver också säkerställa att de gemensamma resurser vi avsätter också kommer verksamheten till del och inte blir till vinst för privata vårdföretagare. Därför behöver vi tydligt slå fast att privata vinstuttag ur den gemensamma välfärden inte är förenligt med en solidarisk välfärdsmodell. Att säkerställa detta är inte ett mål i sig utan ett nödvändigt medel för att även i framtiden nå målet om en hälso- och sjukvård i världsklass.

Partikongressen föreslår besluta:

I93:1 att hälso- och sjukvård som finansieras gemensamt ska vara non profit-verksamhet

I93:2 att sjukvård som bedrivs på entreprenad ska omfattas av samma regler och skyldigheter som den offentligt drivna sjukvården

Carina Ödebrink

Vaggeryds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I94

LUNDS ARBETAREKOMMUN

Sjukhus och sjukhusvård ska ägas och drivas i gemensam regi

Egentligen borde argumenten om demokrati, om det felaktiga i att sälja ut folkets egendomar och att skattepengar ska betala privata aktörers vinst vara tillräckliga för att socialdemokratin ska ställa sig mycket kritisk till privat vinstdrivande vård. Men ofta i debatten om driftsformer och ägande av vård förekommer påståenden som att det inte spelar någon roll vem som äger eller driver vården så länge finansieringen är gemensam.

Kanadensiska forskare har sammanställt en mängd olika studier (totalt innefattande 38 miljoner patienter på 26 000 sjukhus) och funnit att risken att dö är något större (2 %) på vinstdrivna än icke vinstdrivna sjukhus [1]. Samma forskare har i en annan sammanställning (som innefattade 350 000 patienter) visat att vinstdriven vård i genomsnitt var 19 % dyrare än icke vinstdriven vård [2]. Ytterligare tre amerikanska studier har visat högre kostnader för vinstdriven vård [3,4,5]. Visserligen jämför ovan nämnda studier huvudsakligen olika slag av privat ägande, men inget tyder på att resonemanget inte kan omfatta privata vinstdrivande aktörer i Sverige. Gästprofessorn vid Liverpools universitet och före detta folkhälsorådet Göran Dahlgrens skrift Offentlig eller privat sjukvård är en ambitiös genomgång av ämnet och innehåller såväl svenska (bland andra St Görans sjukhus i Stockholm) som utländska exempel, och den visar tydligt att det saknas stöd för nyttan med privat vård [6].

Det svenska sjukvårdssystemet uppvisar toppklass vad gäller medicinska resultat: tre oberoende studier placerar oss som etta eller två av OECD-länderna och vi har högst canceröverlevnad i Europa [7,8]. Troligen hör det samman med att vården är väl sammanhållen vad gäller driftsformer [9]. Det är en styrka [10] att inte kunskaps- och forskningscentra har styckats sönder i ”vårdgallerior” och små privata enheter. Men detta förhållande är hotat så länge förslag eller tankegångar, oavsett avsikten, om det önskvärda med fler ”entreprenörer” i vården tillåts härja fritt. Ingen har ju kunnat precisera vilka konkreta fördelar entreprenörerna skulle föra med sig – i stället hänvisar man till något slags egenvärde med en driftsmångfald (vad nu det skulle bestå i). Det är ett oakademiskt synsätt som bara öppnar upp för mer privat vinstdriven, och alltså troligen dyrare, vård.

Alltför ofta tenderar diskussionen om framtidens sjukvård att fastna i ramar där vård i privat regi ses som ett mer eller mindre självklart ”komplement” den offentligt ägda och drivna sjukvården. Istället för att gå till botten med problemet har diskussionerna, under paroller med slagord om valfrihet, fastnat i att det viktiga är att kvaliteten i vården kan garanteras – oavsett driftsform. Den typen av åsikter är svåra att bemöta eftersom de utgår från föresatsen att det i sig är ineffektivt att driva verksamhet i offentlig regi – liksom att brukarens valmöjligheter endast kan garanteras genom ett utbud av både offentliga och privata verksamheter. Men det finns ingenting som styrker att kvaliteten i verksamheten per automatik skulle bli bättre på grund av att vinstdrivande entreprenörer får större utrymme. Inget tyder nämligen på att entreprenadiseringar och privatiseringar medför vare sig bättre eller billigare vård – förhållandet när närmast det omvända. Snarare kan kvaliteten för brukaren på ett bättre sätt kan upprätthållas och vidareutvecklas i en offentligt driven verksamhet. Så kan dessutom insyn och påverkansmöjligheter garanteras på ett bättre sätt än när tjänsterna är utlagda på en mängd leverantörer.

Det är också en fråga om ansvaret för verksamheten och för dem som behöver sjukvård. Att inte behöva hamna i ett läge där behövlig vård inte kan ges på grund av ett dåligt formulerat avtal eller att en entreprenör har gått i konkurs. Vi måste kunna garantera våra medborgare att de kan få den vård de är i behov av. Det gör vi bäst genom att själva se till att möta behoven i vår egen verksamhet. Ovan redovisade argument torde medföra åtminstone tre viktiga politiska konsekvenser för socialdemokratin. Den första är ett återinförande och en förstärkning av stopplagen som infördes under förrförra mandatperioden så att alla sjukhus, inte bara akut- eller universitetssjukhus, behålls i offentlig regi. Den andra är en omprövning av antagandet att driftsformen mycket sällan spelar roll, och den tredje är en offensiv för att söka svaren på och genomdriva förslagen om hur offentlig sjukvård i stället kan göras ännu bättre, mer tillgänglig och hur personalen i densamma ska få ett ökat inflytande. Så kan diskussionen äntligen, men nu av sakliga skäl, flyttas från att handla om ägande till att just handla om kvalitet.

Referenser

- 1 Devereaux PJ, Choi P TL, Lacchetti C, Weaver B, Schünemann H J, et al. A systematic review and meta-analysis of studies comparing mortality rates of private for-profit and private not-for-profit hospitals. *Can. Med. Assoc. J.*, May 2002; 166: 1399-1406
- 2 Devereaux PJ, Heels-Ansdell D, Lacchetti C, Haines T, Burns K EA, et al. Payments for care at private for-profit hospitals and private not-for-profit hospitals: a systematic review and meta-analysis. *Payments*

for care at private for-profit and private not-for-profit hospitals: a systematic review and meta-analysis. Can. Med. Assoc. J., Jun 2004; 170: 1817-24.

3 Silverman EM, Skinner JS, Fisher ES. The association between for-profit hospital ownership and increased Medicare spending. N Engl J Med. 1999;341:420-6.

4 Woolhandler S, Himmelstein DU. Costs of care and administration at for-profit and other hospitals in the United States. N Engl J Med. 1997; 336:769-74.

5 Sloan FA, Picone GA, Taylor DH, Chou SY. Hospital ownership and cost and quality of care: is there a dime's worth of difference? J Health Econ. 2001;20:1-21.

6 Dahlgren G, Sundvall M, Järhult B. Offentlig eller privat sjukvård? November 2007. Nätverket för gemensam välfärd. (Skriften kan hittas på www.gemensamvalfard.se)

7 Järhult B. Marknadslösningar favoriserar efterfrågan och inte behoven. Läkartidningen 2007;104:2532-3.

8 Svensk canceröverlevnad i Eurotopp. Svenska Dagbladet (online), 21 augusti 2007. [Verifierad 12 april 2009 och då hämtad från URL: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_7562.svd]

9 Ringborg U, Lewensohn R. Privatisera inte cancervården. Svenska Dagbladet (online), 23 februari 2008. [Verifierad 12 april 2009 och då hämtad från URL:

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/artikel_904411.svd]

10 Ohlin E. Klinisk forskning bör inte privatiseras. Läkartidningen 2007;104:3756-7.

Partikongressen föreslår besluta:

I94:1 att det införs ett förbud mot att på något sätt, till exempel via entreprenad, överföra drift av sjukhusvård till vinstdrivande aktörer

I94:2 att det införs ett förbud mot att på något sätt överlämna delar av eller hela offentligfinansierade sjukhus till privata, vinstdrivande eller ej, aktörer

Daniel Johansson och Anna-Lena Hogerud

Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I95

VÄXJÖ ARBETAREKOMMUN

Skapa en välfärd fri från vinstintressen

Att en fungerande välfärd är en förutsättning för en långsiktigt hållbar ekonomi och tillväxt, liksom för ökad frihet och jämlikhet, är en självklarhet för oss socialdemokrater. Vi vet att det är ökad trygghet, bättre utbildning och förbättrad hälsa som har gjort Sverige till det framgångsrika land det är, och att vi aldrig kommer att kunna upprätthålla det här utan fortsatta investeringar våra medmänniskor.

Men sedan 90-talskrisen har fokus förskjutits i välfärdspolitiken. Istället för att vara en zon fredad från marknaden, där demokratiska och humanistiska värden skulle värnas samtidigt som grunden för en god ekonomi lades genom investeringar i humankapitalet, har marknadsmekanismer blivit alltmer

dominerande i välfärdssektorn. Kommuner och landsting har delats upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Medborgaren blir alltmer lik en kund när hon sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthän hon går. Utförarna konkurrerar om brukarna, vilket resulterar i allt från betygsinflation till överetablering av vårdcentraler i välmående områden med flykt från områden med stora sociala problem och höga ohälsotal.

Ytterligare ett steg på marknadseringens väg är att man släpper in aktiebolag som inte drivs av demokratiska mål utan av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag täljer guld i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter, samtidigt som behoven är skriande stora. Ägarkoncentrationen är stor – inom till exempel äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna om att privatiseringarna skulle öppna upp för små idealistiska utförare med alternativa inriktningar kom på skam. Om det finns pengar att tjäna lockas de som är ute efter att just tjäna pengar – äldreomsorgsföretag med mer än tjugo anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Att en sektor som är så ovärderlig för vårt samhällsliga välstånd som välfärdssektorn tillåts dräneras på resurser i en tid när behoven av välfärdstjänsterna ökar är oförståeligt, oavsett om man ser det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv eller ur ett humanistiskt perspektiv. Det är dags att vi sätter stopp för åderlåtningen och ser till att resurserna som är avsatta för välfärd faktiskt också går till precis just det.

Partikongressen föreslås besluta:

- I95:1 att Socialdemokraterna verkar för att vår gemensamma välfärd inte ska drivas med privata vinstintressen
- I95:2 att Socialdemokraterna verkar för att enbart aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning blir de enda företag som får verka inom välfärden

Ola Palmgren

Växjö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I96

LJUNGBY ARBETAREKOMMUN

Skapa en välfärd fri från vinstintressen

Att en fungerande välfärd är en förutsättning för en långsiktigt hållbar ekonomi och tillväxt, liksom för ökad frihet och jämlikhet, är en självklarhet för oss socialdemokrater. Vi vet att det är ökad trygghet, bättre utbildning och förbättrad hälsa som har gjort Sverige till det framgångsrika land det är, och att vi aldrig kommer att kunna upprätthålla det här utan fortsatta investeringar våra medmänniskor.

Men sedan 90-talskrisen har fokus förskjutits i välfärdspolitiken. Istället för att vara en zon fredad från marknaden, där demokratiska och humanistiska värden skulle värnas samtidigt som grunden för en god

ekonomi lades genom investeringar i humankapitalet, har marknadsmekanismer blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn. Kommuner och landsting har delats upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Medborgaren blir alltmer lik en kund när hon sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthän hon går. Utförarna konkurrerar om brukarna, vilket resulterar i allt från betygsinflation till överetablering av vårdcentraler i välmående områden med flykt från områden med stora sociala problem och höga ohälsotal.

Ytterligare ett steg på marknadsieringens väg är att man släpper in aktiebolag som inte drivs av demokratiska mål utan av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag täljer guld i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter, samtidigt som behoven är skriande stora. Ägarkoncentrationen är stor – inom till exempel äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna om att privatiseringarna skulle öppna upp för små idealistiska utförare med alternativa inriktningar kom på skam. Om det finns pengar att tjäna lockas de som är ute efter att just tjäna pengar – äldreomsorgsföretag med mer än tjugo anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Att en sektor som är så ovärderlig för vårt samhälleliga välstånd som välfärdssektorn tillåts dräneras på resurser i en tid när behoven av välfärdstjänsterna ökar är oförståeligt, oavsett om man ser det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv eller ur ett humanistiskt perspektiv. Det är dags att vi sätter stopp för åderlåtningen och ser till att resurserna som är avsatta för välfärd faktiskt också går till precis just det.

Partikongressen föreslås besluta:

- I96:1 att Socialdemokraterna i Ljungby verkar för att vår gemensamma välfärd inte ska drivas med privata vinstintressen
- I96:2 att Socialdemokraterna i Ljungby verkar för att enbart aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning blir de enda företag som får verka inom välfärden

Arber Gashi, Emma Johansson och Niklas Gustafson

Ljungby arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I97

JÄRFÄLLA ARBETAREKOMMUN

Skattefinansiering och resurser till skolan

En hörnpelare i den socialdemokratiska skolpolitiken är att vi ska ha en sammanhängande skola som ger alla barn en likvärdig utbildning med hög kvalitet, oberoende av var man bor eller vilka föräldrar man har. Dessvärre motverkas detta av beslutet (1992) om den så kallade ”friskolereformen” under Bildtregeringen.

I ett obligatoriskt skolsystem ska alla barn, oavsett bakgrund och bostadsort, ha samma rätt till en hög kvalitet i utbildningen. Detta är inte möjligt i dagens system där ett allt större antal fristående skolor ingår (vi anser att socialdemokrater inte bör använda begreppet ”friskola”, eftersom det är ett försåtligt propagandauttryck som missbrukar frihetsbegreppet!).

En jämförelse kan göras med utvecklingen i Finland. Grundskolan infördes där på 70-talet. De fristående skolorna är dock inte särskilt omfattande i antal och de tillåts inte att ha vinstsyfte. Mångfalden ligger i stället i betonandet av den roll som skolledare, lärare och lärarutbildare har och den variation av pedagogiska experiment som finns. Det är inte konkurrens och marknadsmentalitet som betonas, utan i stället lärarnas professionalism och läraryrkets status. Att det går tio sökande på varje plats på lärarutbildningen i Finland är ett tydligt uttryck för yrkets status.

I Sverige har lärarutbildningarna svårt att få tillräckligt antal sökande. Om detta fortsätter riskerar Sverige enligt SCB:s beräkningar att 2020 ha en brist på 43 000 lärare. Det motsvarar 15 procent av det totala behovet av lärare! En konsekvens av detta kan alltså bli att färre antal lärare kommer att få hand om allt större klasser, när det redan i nuläget finns behov av fler lärare och mindre klasser! Det är även nödvändigt att höja såväl läraryrkets status som lärarlönerna för att kunna rekrytera fler lärarstuderande.

Det är omvittnat att allt större del av lärarnas arbetstid upptas av administrativa uppgifter och sammanträden. Detta är idag oundvikligt eftersom det ”fria skolvalet”, det ökande antalet fristående skolor och marknadskrafternas intåg kräver ökade kontrollfunktioner (var det någon som sa att det skulle bli ”effektivare” och ”billigare”?). Det viktigaste är att lärarna i första hand kan ägna sig åt undervisningen och tiden på lektionerna och att alla administrativa uppgifter och antalet möten minimeras. Även skolledningarnas uppgifter är i första hand pedagogiska, att skapa en gemensam syn på den pedagogik som bedrivs på respektive skola, att skapa ett förtroende och engagemang bland lärarna, etc.

Antalet fristående skolor har ökat år efter år. Enligt Skolverket utgjorde dessa läsåret 2011/12 16,5 procent av det totala antalet grundskolor och hela 49,7 procent av gymnasierna. (Antalet ger dock inte en rättvisande bild, eftersom i fråga om elever 12 procent av grundskoleeleverna och 24 procent av gymnasieeleverna går i de fristående skolorna). Siffror för 2010 visar att kommunerna (via skolpengen) köpte 10,9 procent av skolverksamheten från ”privata utförare”. Cirka 900 av dessa utgörs av aktiebolag, vilket motsvarar ca två tredjedelar av antalet fristående skolor. Men det är de stora privata utbildningskoncernerna som kapar åt sig allt större andelar.

Aktiebolag har en lagstadgad skyldighet att skapa vinst och för att ge utdelning till aktieägarna. Skolan har blivit ett av de områden där det privata kapitalet mjölkar den offentliga sektorn, d.v.s. oss skattebetalare, på pengar. Och riskfritt dessutom, eftersom skolpengen garanterar intäkterna. Men vinstintresset kräver också att man pressar kostnaderna, d.v.s. i detta fall främst personalkostnaderna och verksamheten, bland annat skolbibliotek, skolsköterska och kurator. Till detta kommer ”konkurrensen” om eleverna, vilket kräver reklamkostnader och ”information” om den egna förträffligheten (och motsvarande ”hemlighetsstämpel” om eventuella problem). Det är genant att behöva konstatera att Sverige är nästan det enda landet i världen som tillåter fri vinstutdelning i skattefinansierade skolor!

Detta handlar inte om att verksamheten inte ska ge ett överskott, eftersom detta behövs för att återinvestera i bättre verksamhet, högre kvalitet, etc. Det handlar i stället om att privata aktörer inte ska utnyttja våra skattepengar för att ge aktieutdelning, eller för att senare kunna sälja verksamheten till en högre vinst. Det senare är inget ovanligt i dagsläget. Det handlar heller inte om att varje kommun själv

måste driva verksamheten. Det ska vara möjligt med andra driftformer än egenregi, att t.ex. ha kooperativa eller personalägda driftformer, som även kan öppna upp för alternativa pedagogiker.

Det finns en konflikt mellan affärsintresset och det allmänna intresset av en sammanhållen, likvärdig skola. T.ex. att vinstdrivna skolor ska sätta betyg på våra barn, samtidigt som höga betyg i en skola är ett bra reklamargument. Det finns redan exempel på att skolor har satt för höga betyg för att kunna dra till sig fler elever.

Det ”fria skolvalet” och tillgången till skolpengen öppnar även upp för allehanda lycksökare och obskyra organisationer att starta fristående skolor. Ett exempel är skolor som drivs av olika religiösa samfund. Allt fler exempel har kommit in som visar att religiösa sekter eller extremister har utnyttjat denna möjlighet för egna syften. Det bör inte finnas möjlighet att skattefinansiera religiöst inriktade skolor.

Partikongressen föreslår besluta:

- I97:1 att fri vinstutdelning inte kan tillåtas i skattefinansierade skolor
- I97:2 att religiöst inriktade skolor inte skattefinansieras
- I97:3 att mer resurser satsas på skolan för mindre klasser och fler lärare
- I97:4 att höja lärarnas löner för att rekrytera fler lärarstuderande

Stig Blomqvist, Ruth Dahlgren, Jan-Olof Dahl, Catharina Ellström, Anders Hjelm, Tore Jansson, Christer Nilsson och Sonja Ärfström

Järfälla arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I98

FALKENBERGS ARBETAREKOMMUN

Skattepengarna ska gå till den verksamhet de är ämnade för

Vår välfärd i Sverige håller på att monteras ned i väldigt rask takt och vårdskandalerna avlöser varandra. Antalet anställda inom skola, förskola, fritids, vård och omsorg minskar stadigt. Vi anser att det har ett samband med den kvalitet man får ut i slutändan.

Att då låta riskkapitalbolagen föra ut stora vinster från Sverige för att slippa betala skatt är oansvarigt för vårt lands ekonomi och för ovan nämnda verksamheters möjlighet att utföra ett bra kvalitetsarbete. Vinstpengarna behöver i stället gå tillbaka till verksamheterna för att till exempel kunna öka investeringarna för kost och material. Det måste också finnas tillräckligt många anställda för att de ska kunna utföra sina arbetsuppgifter med en god kvalitet och dessutom ha entusiasm och ork att utföra ett arbete som de själva är nöjda med.

Barnen är vår framtid och satsar vi inte på dem så hotas vår framtida välfärd. De äldre har varit med att bygga upp vår välfärd och vi är skyldiga dem att få ett värdigt omhändertagande på ålderns höst.

Partikongressen föreslås besluta:

I98:1 att välfärdens pengar ska gå till verksamhet och inte till vinster för riskkapitalbolag

Ulla Lindén

Falkenbergs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I99

VÄRNAMO ARBETAREKOMMUN

Skola för alla barn på lika villkor

Privatiseringen av våra skolor måste stoppas. Ingen ska kunna tjäna pengar på våra barn och framför allt ska alla barn ges samma möjlig/rättighet. Vi har sett hur privata skolor med kort varsel läggs ned när det inte blir tillräckligt lönsamt och kommunerna får ta över. Det är allvarligt när man hör ungdomar som söker till privata skolor bara ” för där får man högre betyg”. Skolan måste vara samhällets ansvar och utförsäljning av skolor måste stoppas. Stoppas även möjligheten till vinstuttag, då försvinner intresset ganska snart. Politik är att vilja och vill vi så kan vi.

Partikongressen föreslås besluta:

I99:1 att stoppa utförsäljning av skolor

I99:2 att överskott i verksamheten inte får tas ut som vinst utan ska återinvesteras i verksamheten

I99:3 att samma insyn ska finnas i fristående privata skolor som i kommunala

Vivianne Roos

Värnamo arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I100

STOCKHOLMS PARTIDISTRIKT

Skola, vård och omsorg är till för att göra Sverige socialt anständigt inte för att ge hög avkastning till aktieägare

Välfärdssektorn har genomgått ett systemskifte

De senaste åren har en markant förändring skett av ägandeförhållandena i den offentliga sektorn. Stora delar av den välfärdsproduktion som tidigare skedde gemensamt har nu övergått till privata aktörer.

Mätt i andelen anställda i välfärdsektorn så har andelen privatanställda ökat explosionsartat mellan 1995 till 2009.

Primärvård från 18 % till 34 %

Äldreomsorgsboenden från 5 % till 15 %

Hemtjänst från 5 % till 27 %

Inom skolområdet har det också skett en kraftig ökning av privata aktörer inte genom upphandling utan genom pengsystem och etableringsfrihet. idag arbetar 9 % av grundskolepersonalen i privata företag. 17 % av gymnasieskolornas personal är idag privatanställda.

Ovanstående siffror är nationell statistik. I Stockholm har utvecklingen gått ännu längre. 60 % av alla vårdcentraler i Stockholms län drivs idag av privata aktörer. På Södermalm med 115 000 invånare finns idag ingen landstingsdriven primärvård.

I Stockholm går nu majoriteten av alla gymnasieelever i aktiebolagsskolor. 67 av 96 gymnasieskolor drivs som friskola.

Bakgrunden till den enorma privatiseringsvåg som skett i välfärdsektorn de senaste decennierna är komplex, men bidragande orsaker är bland annat de återkommande ekonomiska bekymmer som välfärdssektorn hamnat i sen början av åttiotalet. Ett av de främsta argumenten som använts för att driva fram de kraftiga förändringarna är att konkurrens och privatisering skulle sänka kommuners och landstings kostnader.

En annan starkt bidragande faktor är den allmänna liberaliserings och privatiseringsvåg som drivits av starka borgerliga intressen, men som också påverkat socialdemokratisk praktisk politik.

Man bör inte heller underskatta den ofta berättigade kritik som medborgare riktat mot stelbenta offentliga system, där individuella önskemål och krav på brukarmedverkan inte har kunnat tillgodoses.

Den kraftiga expansionen av friskolor kan inte förstås om man inte tar hänsyn till att många var djupt missnöjda med det tidigare systemet som innebar svårigheter för den som önskade mer pedagogisk mångfald och variation.

Innan friskolereformen och innan vårdvalsreformerna sattes i sjön talades det vitt och brett om att ökad etableringsfrihet skulle leda till ökad mångfald inom skolan område. Ideell non-profit organisationer skulle växa fram såväl inom som skolan som inom andra välfärdsområden.

Blev det billigare och bättre?

Famna som organiserar non-profit företag inom välfärdsektorn visar i sin rapport "Tjäna eller Tjäna-om vård eller vinst" att nästan all privat expansion inom såväl vård som skola skett genom etablering av stora vinstdrivande koncerner, ofta riskkapitalbolag.

Non-profitföretag har idag svårt att hävda sig i konkurrensen mot de stora välfärdskoncerner som utvecklats de senaste åren. De köps upp eller slås ut i de stora allt mer komplicerade upphandlingar som sker inom vårdområdet.

Vi fick således inte mer mångfald och variation. istället gick vi ifrån ett offentligt demokratiskt styrt monopol till riskkapitalägda storkoncerner, med begränsad insyn och offentlighet.

Inom skolområdet skår allt fler larm om att utvecklingen är på väg åt fel håll. Svenska skolresultat sjunker jämfört med andra länder

En av orsakerna till detta står att finna i att friskole-explosionen skett på bekostnad av antalet lärare per elev.

Lärartäthet

Kommunala skolor 7,9 lärare per 100 elever

Aktiebolagsskolor 6,8 lärare per 100 elever

Skolkoncernerna Vittra och Kunskapsskolan har färre än 6 lärare per 100 elever.

Svenskt kvalitetsindex (SKI) gjorde en stor kvalitetsgranskning av äldreomsorgen 2010. Rubriken de valde säger en hel del..."Privat äldreomsorg får allt sämre betyg". SKI:s granskningar visar att kommunalt drivna äldreboenden de senaste åren fått ett högre betyg samtidigt som betygen för den privata äldreomsorgen successivt sänkts.

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle gjorde hösten 2011 en studie om huruvida privatiseringarna lett till billigare och bättre verksamhet. De tvingades konstatera att det finns ingen vetenskapligt hållbar forskning som kan påvisa några effekter i den ena eller den andra riktningen.

Vi konstaterar dock att brukarna, de som använder välfärdens tjänster; svenska folket är allt mer bekymrade över kvalitén i de privatdrivna verksamheterna.

Kairos Future presenterade en stor undersökning i Dagens samhälle (15/5 2012) där man konstaterar att folkets förtroende för privata aktörer i välfärdsektorn sjunker kraftigt. Idag tror bara 18 % av folket att verksamheterna blir bäst om de drivs i privat regi. (2010 var siffran 24 %). 61 % av medborgarna tror att verksamhet i egen regi håller högst kvalité.

Kairos Future konstaterar också att höginkomsttagarna är de som är mest kritiska mot de privata aktörerna inom välfärdsektorn.

Famna som har gjort motsvarande studier visar i princip samma sak. Även om deras undersökning visar att non-profit företag har ett betydligt större anseende än de vinstmaximerande skol- och vårdkoncernerna.

Famnas undersökningar visar också att det finns ett mycket starkt missnöje hos det svenska folket över att man tillåter vinstuttag från välfärdsektorn. Andelen som tycker att överskott ska återinvesteras i välfärden och inte delas ut till aktieägare har stigit från 67 % (2010) till 78 % (2012).

Vår uppfattning är att Socialdemokraterna behöver en tydligare linje om vinster i välfärden.

Vid den förra ordinarie partikongressen 2009 tog kongressen å ena sidan ställning mot vinstutdelning, och menade att vinster ska återinvesteras i verksamheten. Kongressen slog fast att "gemensamma resurser för välfärd ska gå till välfärd - inte till vinstuttag" och "vår principiella uppfattning är att skattemedel avsedda för skolan också ska gå till skolan".

Å andra sidan gick kongressen emot krav på formella begränsningar av vinst eller förbud mot vinstuttag. Det finns flera resonemang om vinst och kvalitet och kongressen uttalade att "när resurser vi gemensamt avsatt [...] för skolan istället används för stora vinstuttag till aktieägare visar det att regelverket inte fungerar". Med uttrycket regelverk avsågs dock i första hand formuleringen av kvalitetskriterier, och en bristande uppföljning av kvaliteten.

Det är viktigt att socialdemokratin nu tar nya steg och konkretiserar hur vi vill säkerställa att pengarna stannar i verksamheten och kommer medborgarna/brukarna till del.

Det är viktigt att socialdemokratin analyserar hur vinstuttag i välfärden sammantaget påverkar kvalitén i skolan, vården och omsorgen: leder det sammantaget till bättre eller sämre kvalitet och hur påverkas människors tillgång till välfärd utifrån behov?

Vår uppfattning är att det finns stora problem med att bara sätta sin tillit till skärpta kvalitetskrav, eftersom dessa dels är mycket svåra att definiera och dels leder till att det offentliga måste bygga upp allt större kontrollapparater.

I den här motionen argumenterar vi för att partikongressen ska ställa sig bakom uppfattningen att den formella möjligheten att ta ut vinst i välfärden ska begränsas eller avskaffas.

Den stora majoriteten av medborgarna vill ha en mångfald bland utövare inom välfärden och socialdemokraterna ska självfallet stödja detta. Inte minst vid friskolornas/privatskolornas framväxt fanns en stark tro och förhoppning, även inom socialdemokratien, om att friskolor/privatskolor skulle leda till en större pedagogisk och organisatorisk mångfald, vilket i sig skulle leda till en uppåtgående spiral av positiv konkurrens och lärande mellan skolor. Att dagens regelverk, som i en internationell jämförelse är exceptionellt tillåtande till vinstuttag, skulle stärka mångfalden kan dock närmast nog avskrivas. En mycket stor del av välfärdsverksamheterna, inte minst inom skolan och omsorgen, drivs idag av några få koncerner. Detta har med all förmodan underblåsts, om det inte varit direkt drivande av, att det inte finns några vinstbegränsningar.

Lukrativa marknader med trygg avkastning och frånvaro av regleringar leder gärna till företagskoncentration. Till skillnad från de privata och ideella verksamheter som funnits redan innan avregleringarna på 1990-talet har dessa dominerande aktörer sällan någon särskild pedagogisk eller kvalitetsmässig idé att konkurrera med de kommunala skolorna med. Verksamheterna drivs i flera fall annorlunda än de kommunala och ideellt drivna verksamheterna, till exempel genom att överlåta en större del av ansvaret på elever och anhöriga, men dessa upplägg är mer drivna av ambitionen att skära i kostnader. Vi kan inte heller se att de anställda har bättre löne- eller arbetsvillkor, på aggregerad nivå gäller snarare det motsatta.

Ska vi stärka mångfalden bland utförare och olika sätt att uppnå kvalitet utifrån hur brukare och anhöriga definierar det, ter sig dagens frånvaro av vinstbegränsningar som ett hot snarare än som en tillgång. Formella begränsningar av vinstuttag i välfärden kan givetvis få till följd att några av de aktörer som i första hand är ute efter att göra vinster kommer att lämna marknaderna. Samtidigt ger det större utrymme för andra, stora som små aktörer som snarare har en ambition att utgöra ett alternativ till de kommunalt drivna verksamheterna.

Det viktigaste för ett ställningstagande om regelverket ska medge vinstuttag i välfärden eller inte är givetvis hur det påverkar kvaliteten. Skrivningarna i riktlinjerna från 2009 om vinstuttag och kvalitet var både fördomsfullt negativa och naivt positiva på samma gång. Skrivningarna utgår från att stora vinster generellt uppkommer genom oseriösa entreprenörer som snabbt startar en verksamhet, kvitterar ut stora offentliga anslag och sedan driver verksamheten underbemannat och undermåligt. Sådant förekommer naturligtvis, vi kan läsa om det i media, och det måste givetvis stoppas. Samtidigt är det inte heller hela sanningen. Det finns friskolor/privatskolor även med vinstuttag som drivs ambitiöst och som håller mycket hög kvalitet.

Kvalitetsproblemen finns trots alla enskilda exempel inte i första hand på de berörda verksamheterna, utan genom det sätt som vinsterna skapas och hur det påverkar hela skolan, vården och omsorgen.

Segregation och olika förväntningar på elever försämrar starkt kvaliteten i ett skolsystem, vilket är väl belagt. På vårdområdet sker den genom att kostsamma och krävande vårdtagare i det längsta undviks och att allt mer av de gemensamma resurserna avsätts för grupper med en trygg social bakgrund.

Det finns ytterligare anledningar till att välja vinstbegränsningar före skärpta kvalitetskrav. För det första är skärpningar som är verkningfulla, har starkt forskningsstöd för att vara avgörande för utfallet, och samtidigt inte kväva olika typer av lokala initiativ, svåra att formulera. Att ange det optimala

lärarantalet på ett äldreboende är svårt och beror på många olika faktorer. Att kräva att en friskola har ett eget kök istället för att handla in skolmat eller kräva att skolgården har ett visst mått är enkelt att göra men har liten inverkan på kvaliteten. Och det finns inget positivt i att kväva initiativ för organisatorisk, lokalmässig eller administrativ effektivisering – vilket skulle kunna bli den enda konsekvensen av att försöka motverka vinster genom mer exakt formulerade kvalitetskriterier. Slutligen kräver en sådan inställning en allt större och allt mer kostsam kontrollapparat.

Vi skulle tjäna på ökat klarspråk. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärden inte till aktieutdelningar!

Att politiska ställningstaganden är strategiska bör innebära att de på kort eller lång sikt ökar förståelsen för socialdemokratins idéer och/eller ökar partiets praktiska handlingsutrymme. Att helt bortse från att det spelar roll vem som driver välfärden, om inslaget av privat vinstdrivande verksamhet utgör 90 procent eller 20 procent på ett område, är politiskt naivt.

Oron för att vi med en vinstuttagsreglering skulle återgå till offentliga monopol inom vård, skola och omsorg är helt orealistisk. Människors vilja att ha valfrihet, det civila samhällets blygsamma men dock tillväxt inom välfärdsområdet, och att flera privata aktörer som inte i första hand är i branschen för avkastningens skull med lätthet skulle kunna anpassa sig till nya regler – allt detta talar för att det kommer att finnas mångfald även utan dagens groteska vinstutdelningar. Däremot är den motsatta oron befogad; vi har redan nu hela kommuner och stora stadsdelar i våra storstäder där det saknas kommunala alternativ. På skolområdet skulle vi lätt kunna se en framtid framför oss där bara runt en tredjedel av barnen/eleverna går i kommunalt drivna verksamheter.

Att behålla en viss andel av välfärdsverksamheten i offentlig regi skulle förstås i första hand kunna regleras genom att kommuner och landsting fick makt över etableringen. Det skulle förstås bli ryckigt efter varje val, och genom att olika kommuner väljer annorlunda. Men oavsett etableringsfriheten kommer den starka drivkraften för de vinstdrivna koncernerna att finnas kvar och växa på de mindre, ideellt drivna och de offentligt drivna verksamheterna så länge det saknas vinstbegränsningar.

Vinstbegränsning eller vinstförbud bör utformas utifrån vilken välfärdsverksamhet det är frågan om. Verksamheter som skolor och äldreomsorg där vinsterna i regel genereras genom att man spar på personalkostnader eller på skolbibliotek alternativt blöjor lämpar sig inte överhuvudtaget för vinstsyftande aktörer.

Andra aktörer inom hälso- sjukvårdsområdet behöver antagligen helt andra regelverk. Det är inget stort problem för jämlik sjukvård om en privat sjukgymnast gör vinst.

Vår slutsats är således att vinstförbud eller vinstreglering inkomsten skattefinansierade välfärdssektorn behövs. Dessa bör dock utformas utifrån respektive verksamhets förutsättningar.

Vi konstaterar samtidigt att en kraftig majoritet av den svenska väljarkåren är mot vinstuttag i välfärden. De är för valfrihet, men mot vinstutdelningar. Förutom den längre strategiska avvägningen är det ett valtaktiskt misstag att inte säga nej till vinstuttag i välfärden.

Vad bör göras?

Vi menar att en socialdemokratisk motoffensiv gentemot den extrema liberaliserings och privatiseringssvåg som tyvärr dominerat svensk politisk debatt de senaste decennierna, måste bygga på det som är unikt i den svenska välfärdsmodellen- det lokala självstyret.

Det är inte en slump att den borgerliga regeringen i tät samverkan med vårdbolags- och skolkoncernerna drivit på för en mer statligt dirigerad privatiseringspolitik. Trots att vi har en stark tradition av lokalt självstyre, så har regeringar drivit igenom tvångsprivatiseringar av välfärden. Genom lagar om fri rätt att etablera privata friskolor och genom införande av obligatoriska tvingande vårdval inom primärvård och äldreomsorg.

I vårt land har vi valt att organisera välfärdstjänsterna lokalt. HUR vården, skolan eller omsorgen ska organiseras har man överlåtit åt kommuner och landsting att besluta. Det synsättet har stora fördelar i ett land med så skiftande levnadsvillkor som i Sverige. Förutsättningarna för hur man organiserar välfärden skiljer sig dramatiskt åt mellan Södermalm och Västerbottens inland. Den nationella politiken inom välfärdssektorn har traditionellt sett handlat om att säkerställa kvalitet och mål. Verksamheter som inte levt upp till de kvalitetskrav som socialstyrelsen eller skolinspektionen ställt har inte fått fortsätta verksamheten. Statliga myndigheter har utformat läroplaner och inspekterat skolor (om än i för liten omfattning) för att se till att de lever upp till kvalitetskraven. Hur vården eller skolan ska organiseras har man däremot överlåtit till lokalt folkvalda politiska organ.

Socialdemokratin bör slå fast att vi värnar det lokala självstyret och den lokala demokratin. Valen till den primär och sekundärkommunala nivån ska respekteras. Medborgarnas vilja till att bestämma HUR välfärden ska organiseras måste tas tillvara genom de val som faktiskt handlar om de organ som har huvudansvaret för vård, skola och omsorgsverksamheterna. Staten har en mycket viktig uppgift att säkerställa att alla verksamheter oavsett huvudman har att leva upp till de statliga kvalitetsmålen. Huruvida vårdcentralen eller skolan bedrivs i egen regi eller privat, har staten inte med att göra, så länge som de nationella kvalitetsmålen uppnås. Därför måste de tvångsprivatiseringslagar som satts i sjön de senaste decennierna upphävas.

Därför är såväl LOU (Lagen om offentlig upphandling) som LOV (Lagen om valfrihetssystem) främmande fåglar i den svenska välfärdsmodellen. LOU tar idag ingen hänsyn till begrepp som vårdkontinuitet eller lokalt förtroende för enskilda vårdgivare. Istället läggs fokus på att säkerställa vårdföretagens rättigheter.

LOU innebär dessutom att ideella, non-profit verksamheter alltmer trängs ut från verksamheterna. Upphandlingarna leder till att koncerner gynnas på personal-kooperativ och andra non-profitverksamheters bekostnad. Den potentiella mångfalden som skulle kunna innebära förstärkt valfrihet ersätts av likartade koncernverksamheter.

Till saken hör också att LOU inom vården inte är ett EU direktiv. Sverige är unikt som tillåter att vård- och omsorgsverksamheter handlas upp enligt samma regelverk som gatustädning eller snöröjning. Det är mot den bakgrunden glädjande att den förra ordinarie partikongressen beslutade att LOU ska bort från vård och omsorgsområdet.

LOV är inget annat än den borgerliga regeringens nationellt framtvingade tvångsprivatiseringsinstrument. Med hjälp av LOV så sätter den borgerliga regeringen företagens rätt att bedriva verksamhet inom vård och omsorg före medborgarnas lokala demokratiska självstyre. Detta sagt så konstaterar vi att LOV i sig kan användas för att förenkla kommuners och landstings samverkan med andra utförare. Det förutsätter ju dock att LOV systemet har en lokal förankring i den lokala välfärdsmodell som medborgarna vill utveckla i enlighet med det kommunala självstyret.

För oss är det en orimligt att insyn i skattefinansierade verksamheter skiljer sig åt beroende på vilken det är som är huvudman. Vi är övertygade om att en hel del av de som idag bedriver undermålig verksamhet inom välfärdssektorn skulle försvinna ifall samma insynsregler gällde för all verksamhet som betalas gemensamt.

Det är dessutom orimligt att medborgarnas rätt att få veta hur deras skattepengar används begränsas genom lagstiftning som ska skydda företagshemligheter. Huruvida man har utbildade lärare på en skola, eller hur många läkare som arbetar på vårdcentralen är något som man alltför ofta undanhåller uppdragsgivarna - medborgarna.

En fungerande välfärd förutsätter ett relativt högt skatteuttag. För att det ska vara möjligt så måste medborgarna vara säkra på att deras skattepengar används till det de är avsedda för. Därför är kravet på insyn i skattefinansierade välfärdsverksamheter centralt.

Socialdemokratin bör stödja framväxten av alternativa utförare som inte har vinst som främsta drivkraft. Föräldrars vilja att ta ansvar för sin lokala barnstuga eller för barnens skola måste understödjas. Det kan ske genom aktivt arbete för att stödja brukarmedverkan inom den egna regionen. Men likväl genom framväxten av olika non-profit verksamheter. I dag missgynnas non-profit alternativen av LOU men också genom att de inte chans att hävda sig långsiktigt i konkurrensen från bolagskoncernerna. I sammanhanget kan man argumentera att de som hävdar att vinstuttagen ska kontrolleras genom ökad kvalitetskontroll bör vara medvetna om att de ideellt drivna verksamheterna redan idag har svårt att hantera den framväxande kvalitetsuppföljningsbyråkratin.

Partikongressen föreslås besluta:

- I100:1 att skolan och omsorgsverksamheter inte lämpar sig för vinstsyftande aktörer och att en icke vinst-princip därför ska vara rådande inom skolan och omsorgen. Pengar till skolan och omsorgen ska gå till skolan och omsorgen
- I100:2 att sjuk och hälsovård inte lämpar sig för vinstsyftande aktörer och att en icke vinst-princip därför ska vara rådande inom vården. Pengar till vården ska gå till vården
- I100:3 att en ny stopplag rörande försäljning av sjukhus införs
- I100:4 att Socialdemokraterna initierar ett arbete för att ersätta marknadsorienterade styrmekanismer och organisationsmodeller, exempelvis beställar-/utförarmodeller, i offentlig verksamhet med alternativ som främjar delaktighet, inflytande och insyn för medarbetare, brukare och medborgare samt ett fördjupat politiskt engagemang för verksamheterna
- I100:5 att LOU och LOV avskaffas eller skrivs om i syfte att stärka det lokala demokratiska självstyret
- I100:6 att meddelarskydd och meddelarfrihet införs för samtliga skattefinansierade verksamheter oavsett huvudman
- I100:7 att lagstiftningen utformas så att non profit verksamheter inom välfärdsektorn gynnas, inte missgynnas
- I100:8 att offentlighetsprincipen gäller all skattefinansierad verksamhet oavsett huvudman
- I100:9 att privata huvudmän inom kommun/landstingskommunal verksamhet fullt ut ska omfattas av den kommunala revisionen, med rätt för kommunrevisorerna att löpande granska verksamhet och ekonomi

- I100:10 att avskaffa pengsystemet. Ett nytt ersättningssystem utarbetas som i huvudsak utgår från de faktiska verksamhetskostnaderna, med ett övre tak
- I100:11 att införa begränsningsregler för hur stor andel av den samlade privata välfärdsmarknaden ett företag (inkl dotterföretag) får ha

Stockholms partidistrikt

MOTION I101

HANINGE ARBETAREKOMMUN

Skärpta regler vid upphandling av välfärdstjänster

Socialdemokraternas mål är att våra välfärdstjänster skall hålla högsta möjliga kvalitet. Det innebär att medborgarna måste garanteras en service inom sjuk- och äldreomsorg som utmärks av bland annat av bra bemötande, humanitet och god tillgänglighet. Därför välkomnar vi socialdemokrater alla initiativ, offentliga såväl som enskilda, som förbättrar och utvecklar kvaliteten inom välfärdssektorn. Det innebär att vi ger den primär- och sekundärkommunala driftsformen alla resurser att uppnå god kvalitet inom sin verksamhet. Men bejakar även andra aktörer inom välfärdens områden. Här kan man peka på det ökade medborgarengagemanget, som finns inom den sociala ekonomin, där företag och föreningar arbetar för verksamhetens bästa.

Under senare år har kommunerna och landstingen som leverantörer av välfärdstjänster fått konkurrens av flera hundra enskilda större och mindre aktörer och därmed olika driftsformer. Denna konkurrens är bra, men räcker inte för att säkerställa kvaliteten i den service som krävs. Genom de missförhållanden inom bland annat äldreomsorgen, som framhållits i debatten, ser vi glappet mellan brukarna av välfärden och välfärdens organisation och system. Därför är inte lösningen ett vinstförbud, inte heller ett stopp för fortsatt privat eller kooperativ konkurrens utan andra verktyg måste sökas. Här kan i stället en upphandlingsprocess med höga och tydliga kvalitetskrav och stärkt uppföljning vara ett verksam medel för optimal välfärdsservice och även ett hinder för oskäliga vinster. Det skulle också behöva tas fram nationella kvalitetsmått, för att göra det lättare att jämföra.

Idag är offentliga upphandlingar av vård- och omsorgstjänster enligt LOU rent hämmande för nya vägar till kvalitetsförbättringar, då i många fall tjänsterna upphandlas på begränsad tid och till lägsta pris.

Följden blir att utövarens enda chans är att jaga kostnader, vilket riskerar att drabba brukarna genom sämre kvalitet i utförd service. Hur skall man då uppnå förbättringar vad gäller kvalitetskraven vid upphandlingar av välfärdstjänster? Trots att exempelvis SKL och demensförbundet har tagit fram checklistor vad gäller kvalitet, vilket bland annat handlar om bemanning, är detta svårt. Här kan upphandling inom vårdsektorn enligt LOU ersättas av ett öppet system där olika aktörer ges ett etableringstillstånd, som regelbundet kontrolleras av staten. Håller man inte ställda kvalitetskrav dras tillståndet in. Vi kan härigenom få ett nytt upphandlingssystem där vårdresultat och kvalitetsutfall belönas

i stället för låga kostnader. Vi skulle därmed kunna skapa bättre förutsättningar för att den skattefinansierade välfärden ger den service med god kvalitet som vi kräver. Dessutom till rätt pris.

Partikongressen föreslår besluta:

- I101:1 att säkerställa att LOU inte blir en återvändsgränd för kvaliteten i välfärden
- I101:2 att tillförsäkra upphandlaren insyn i upphandlad verksamhet på så sätt att kvaliteten för brukarna sätts i fokus
- I101:3 att pröva möjligheterna att skapa en modell med kontrollerade etableringstillstånd för vård- och omsorgsverksamhet
- I101:4 att eventuella etableringstillstånd underställs socialstyrelsens kontroll
- I101:5 att möjligheten att ta fram nationella kvalitetsmått undersöks
- I101:6 att normer för kvalitet bör utgå från exempelvis SKLs och demensförbundets utarbetade checklistor i avvaktan på att nationella kvalitetsmått eventuellt tagits fram

Per Ryhd

Haninge arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I102

LYCKSELE ARBETAREKOMMUN

Sköra människor

Sköra människor utlämnas till vinstdrivande företag.

Caremaskandalen har satt fokus på orimligheten inom vården av våra äldre. Dagens Samhälle har redovisat de olika riskkapitalbolag som i dag upphandlar mycket av dagens äldrevård men även andra skattefinansierade verksamheter i kommunerna. Tyvärr är det ovanlig tyst inom den socialdemokratiska ledning i denna viktiga fråga. Aftonbladet skrev redan den 13 januari 2012 ”svensk välfärd har blivit big business för internationella företag”

Detta måste socialdemokraterna starkt ifrågasätta och motarbeta. Däremot borde socialdemokraterna bli aktiva i kommuner och landsting arbeta och uppmuntra för att få igång intraprenader och kooperativa lösningar.

Partikongressen föreslår besluta:

- I102:1 att föreslå lagstiftning, regleringar eller åtgärder som starkt begränsar eller förhindrar att privata vinster genereras via skattefinansierad vård, skola eller omsorg bedriven i privat regi

Bert-Ove Bäckman och Marika Lindgren

Lycksele arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I103

TRELLEBORG ARBETAREKOMMUN

Slopande av privata vinstuttag inom äldreården

Äldrevården i Sverige är idag i kris! Krisen orsakas av de stora samhällsförändringarna som har genomdrivits av högerkrafter.

Stora multinationella riskkapitalbolag, med vinstintresset istället för vårdkvaliteten som sin primära drivkraft, har tagit över en mycket stor andel av denna mångfunktionella verksamhet.

Alla har vi gång på gång tvingats åse hur högerkrafterna har sålt ut vår välfärd!

Äldreboende läggs ut på entreprenad, privata aktörer driver verksamhet i kommunernas lokaler! Vinsterna i de här verksamheterna hamnar många gånger i skatteparadis utanför Sveriges gränser!

Denna kapitalförstörning och denna överföring av vinstmedel till privata ägarintressen har pågått alldeles för länge!

Partikongressen föreslås besluta:

I103:1 att vårt parti kraftfullt tar avstånd från vinster inom äldreomsorgen

I103:2 att det i partiprogrammet inför nästa valperiod skrivs in att det vid ett makttillträde omedelbart beslutas om att eventuella överskott ska tillbaka till verksamheterna

Första s-föreningen Seniorerna i Trelleborg

Trelleborg arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I104

LEKSANDS ARBETAREKOMMUN

Socialdemokrat trots allt

Under rubriken ”SOCIALDEMOKRAT TROTS ALLT” skrev någon ”Det har varit en dyster tid för socialdemokratiska socialdemokrater”. Så känner många idag men detta skrevs 1973 men känns idag bara ännu mer träffande.

Inte får partiet fler röster för att vi beter oss som kameleonter och skiftar färg så fort borgerligheten förefaller ha röstmässig framgång med någon förändring.

För socialdemokrater har alltid arbete, att hederligt göra rätt för sig utifrån sin förmåga, varit en självklarhet. Arbetsfria inkomster har däremot tilltalat borgerligheten. När allianspartierna nu med förenade krafter urholkat välfärden måste vi tala klarspråk och slå tillbaka mot alla beskyllningar om att socialdemokrater skulle vilja ha ett ”bidragssamhälle”.

Ingenting kan vara mer främmande för socialdemokratin. Gemensamt uppbyggda välfärdssystem måste däremot återställas. Motsatsen till social är asocial, destruktiv. Demokrati måste ständigt byggas och

värnas och det asociala synsätt som präglar dagens konkurrenskultur måste stävjas. ”Valfrihet” uttalas som ett heligt mantra av privatiseringsivrare när det i praktiken ofta innebär försämrade möjligheter att bygga gemensamma nyttigheter. Med närmast religiös trosvisshet ivrar man för ”privata” alternativ i välfärden. Varför frågar man sig inte vad det verkliga skälet till all denna ”entreprenörsanda” egentligen är. Känns ordet ”profit” igen? Finns det andra och ädlare drivkrafter? Och ”privat” måste väl i så fall innebära att man investerar, upprättar hållbara kalkyler. I stället går det att bygga upp ”privata” verksamheter med skattemedel, som sedan kan arbeta upp vinster för den enskilde. Fel använda skatte kronor är och förblir ”en stöld från det arbetande folket” Det goda samhället bygger vi gemensamt till gagn för alla – inte bara några. Det är demokratisk socialism.

Partikongressen föreslås besluta:

I104:1 att socialdemokraterna ska återta sin roll som sociala samhällsbyggare

I104:2 att överskott i välfärdsföretagen alltid ska återinvesteras i verksamheten

Carin Palmcrantz

Leksands arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I105

HÄRJEDALENS ARBETAREKOMMUN

Socialdemokratisk välfärdspolitik som utmanar moderaternas utmaningsrätt

Upprördhet över de stora vinstuttag som sker ur offentlig finansierad verksamhet som drivs i privat regi har stadigt ökat allt efter skandal efter skandal radas upp i massmedia. Nu försöker borgarna slingra sig ur ansvaret för den privatiseringspolitik man drivit.

Ett tydligt politiskt ställningstagande för att återta demokratisk kontroll över verksamheterna och garantera att skattepengarna används till det syfte de är avsatta för kan vara den fråga där kommande val avgörs.

Det är när socialdemokratin pratar att skapa rättvisare villkor och jämlik fördelning av resurser, makt och möjligheter man har chans att vinna ett val. Väljarna vill inte höra hur vi tidigare tagit ansvar för Sverige eller hur många kronor man får över med olika partiers politik.

De riskkapitalbolag som spekulerar i mänskliga behov av vård och omsorg har med sina bonussystem förbrukat sitt förtroende. De skattemässiga upplägg där de lyckas överföra sina stora vinster utan att beskattas i Sverige dränerar inte bara vår offentliga sektor utan även svenskarnas omtalade vilja att betala skatt för bra vård, skola och omsorg.

I Holland och flera andra länder bedrivs stora delar av omsorgen och vården av icke vinstdrivande organisationer där allt överskott återinvesteras i utveckling och höjd kvalitet. I Sverige finns det även många små ekonomiska föreningar som har samhällsnytta som mål och pengar som medel för att nå dessa mål.

Allt ifrån olika kooperativ som skapar möjligheter för människor med olika funktionsnedsättningar i så kallade arbetsintegrerade kooperativ till personalkooperativ som driver hälsocentral i Glesbygd där de aldrig någonsin kommer få konkurrans av en privat vårdgivare då det inte är möjligt att nå tillräcklig hög avkastning på investerat kapital.

Partikongressen föreslås besluta:

- I105:1 att Socialdemokraterna utvecklar en politisk tydlig strategi för att stoppa dränering av de offentliga resurserna när vinstuttag används i skatteplanering och överförs till s.k. skattparadis
- I105:2 att Socialdemokraterna verkar för att förenkla för idéburna organisationer att driva delar av offentligt finansierad verksamhet t.ex. i form av icke vinstdrivna kooperativ. Dels genom att se över hindrande lagstiftning samt tydliggöra den sociala klausulen i lagen om offentlig upphandling
- I105:3 att Socialdemokraterna tydliggör den samhällsnytta som kan genereras i demokratiskt styrda företag genom att säkerställa mätmetoder som inte bara visar de samhällsekonomiska vinster som kan skapas i kooperativ och andra idéburna företag utan även mätmetoder att tydliggöra deltagarnas utveckling för ökade möjligheter till Socialt nätverk, hälsa, utbildning, bra bostad och arbete

Jonny Springe

Härjedalens arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I106

STENUNGSUNDS ARBETAREKOMMUN

Stark kvalitetsstyrning inom välfärdssektorn

Socialdemokratin har sedan mer än 20 år bejakat alternativa driftformer inom välfärdssektorn. Det har varit, och är, ett uttryck för ett öppet och pragmatiskt synsätt inom vilket höga kvalitetskrav och valfrihet ska förenas med varandra i verksamheten.

Det här synsättet återspeglas väldigt tydligt i partiets politiska riktlinjer. Mot detta står ett synsätt som representerar en slags marknadens etableringsfrihet, som regeringspartierna hänger sig åt. LOV-en är ett konkret uttryck för detta.

Att det råder en tydlig ideologisk skiljelinje och konflikt är uppenbar mellan etableringsfrihet respektive samhällets rätt att låta tydliga kvalitetskrav ha företräde och vara vägledande vid val av driftformer för bl.a. omsorg, skola och vård.

Avslöjanden om förhållandena vid äldreboenden som drivits och drivs i privat bolagsform under hösten/vintern 2011/12 förstärker de här två skilda synsätten. Samtidigt har brister i skattesystemet (överföring av vinster till ”skattparadis” genom system med ”räntesnurror”) blivit tydliga.

I Västra Götalandsregionen vägleds primärvården av en krav- och kvalitetsbok . För att överhuvudtaget komma ifråga som vårdgivare måste såväl regionens egna vårdcentraler som vårdföretag eller andra vårdgivare uppfylla de kvalitetskrav som regionfullmäktige har fastställt.

Det blir ett konkret sätt att styra mot kvalitetsmål än antingen fri etableringsrätt och/eller traditionell förvaltningsstyrning av en offentlig finansierad verksamhet. I princip kan ett sådant synsätt tillämpas på varje offentligt finansierad verksamhet, och blir särskilt viktig inom välfärdssektorn.

En konsekvens av Västra Götalandsregionens modell blir att regionen inte har anledning att ha synpunkter på eller ställa krav på vad andra vårdgivare gör om ett överskott uppstår i verksamheten – förutsatt att kraven i kvalitetsboken uppfylls.

Även om partiets politiska riktlinjer i de här delarna är väldigt tydliga ur allmänna och principiella synpunkter måste de få en praktisk innebörd.

Partikongressen föreslås besluta:

I106:1 att inför val av driftform för offentligt finansierad verksamhet ska huvudmännen – kommuner och landsting/regioner – fastställa tydliga kvalitetskrav för att komma ifråga för sådana uppdrag

Christer Ahlén

Stenungsunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I107

ESKILSTUNA ARBETAREKOMMUN

Starkare kommunal påverkansmöjlighet vid etablering av fristående skolor

Fristående skolor har under de senaste decennierna etablerat sig i stor omfattning runt om i landet. Oftast på större orter. En stor brist har varit och är fortfarande det demokratiska underskottet när det gäller regelverket.

Kommunerna är självstyrande med rätt att beskatta. Medborgarna har i val rätt att utkräva ansvar av den majoritet som varit styrande. När det gäller etablering av fristående skolor yttrar sig kommunen men Skolinspektionen beslutar om en skola får starta eller inte. Kommunen betalar likvärdigt för elever oavsett om de går i kommunal eller fristående skola. Om en skola får starta och sedan, av något skäl, tvingas lägga ner sin verksamhet ska någon kunna ställas till svars. Frågan är bara vem? Den som godkänt att skolan får starta, skolans styrelse eller den politiska majoriteten?

Vi tycker inte att nuvarande ordning är acceptabel. Ska det vara någon mening med kommunal självstyrelse måste respektive kommun ha ett avgörande inflytande över etableringar. De som valts att företräda medborgarna i en kommun ska, utifrån lokala förutsättningar, fatta beslut om etableringar. Det borde vara de förtroendevalda som väljarna kan ställa till svar för handlingarna under en mandatperiod.

Styrelsen för en fristående skola kan inte ställas till svar av medborgarna. I många fall är det endast aktieägarna/andra intressenter som har det avgörande inflytandet i fristående skolor.

Partikongressen föreslås besluta:

I107:1 att partikongressen beslutar verka för att ge kommunerna ett avgörande inflytande vid etablering av fristående skolor

Johan Nilsson, Inger Eriksson, Susann Karlsson, Mats Wernersson, Lill Holmström, Björn Larsson, Fermesk Azari och Geerth Gustavsson
Eskilstuna arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I108

VÄRNAMO ARBETAREKOMMUN

Stopp för privatiseringar och vinster i vård och omsorg

Vi ser med stor oro på hur man ger bort våra skattemedel till privata intressenter och att vinsterna sedan hamnar i skatteparadis.

Man säljer ut och privatiserar inom vård och omsorg. Det kan aldrig vara acceptabelt att vi som socialdemokrater kan tillåta detta att få fortgå. Ingen ska kunna tjäna pengar på sjuka och äldre människor. Risken är uppenbar att till slut blir det plånboken som styr om man ska få den vård eller omsorg man behöver. Vi måste se till att de skattemedel som ska gå till vård och omsorg också gör det.

Partikongressen föreslås besluta:

I108:1 att stoppa privatiseringar inom vård och omsorg

I108:2 att överskott i verksamheten inte får tas ut som vinst utan ska återinvesteras i verksamheten

I108:3 att insyn ska ske i områden som betalas med skattemedel

Vivianne Roos

Värnamo arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I109

HANINGE ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Stoppa möjligheten att ta ut vinst från skolverksamhet

Att ha en bra och väl fungerande skola att skicka barnen till är av grundläggande betydelse för flertalet svenska familjer. Skolan har också en grundläggande betydelse för att skapa ett sammanhållet Sverige där

såväl barn som föräldrar från olika yrken och med olika social bakgrund ska kunna mötas i sitt gemensamma intresse att ge barnen en utbildningsmässigt bra start i livet.

Den utveckling vi sett inom den svenska skolan har dessvärre gått i en helt annan riktning. I stället för att värna om en skola för alla har politiken genom avregleringar och utförsäljning till vinstdrivna företag avhänt sig det ansvaret. Barnen och ungdomarna och deras skola och utbildning har gått från en gemensam demokratisk och av förtroendevalda styrd verksamhet till ett område där vinstdriven men av skattemedel finansierad privat affärsverksamhet fått mer eller mindre fritt spelrum. Genom avregleringen och det fria skolvalet har skolan i Sverige utvecklats till en illa fungerande, djupt segregering och synnerligen lönsam ”privata entreprenörernas experimentverkstad”.

Samtidigt som rapporterna om de allt sämre skolresultaten för svenska elever duggar in kommer rapporter om hur de privata skolföretagen kunnat göra mångmiljonvinster som dessutom dragits undan från beskattning genom bolagsbildningar i diverse så kallade ”skatteparadis”. De skattemedel som avsatts för att trygga våra barns och ungdomars framtida möjlighet till arbete och utveckling har i inte ringa grad i stället brukats till att berika skolbolagens aktieägare och riskkapitalister.

I spåren av den avreglerade och genom det fria skolvalet mellan om elever konkurrerande skolbolagen har marknadsförande och image blivit viktigare än omsorgen om varje enskild elev och dennes behov av faktisk kunskapsförmedling. Resurser som hade gjort nytta som medel för att ge stöd och hjälp till elever går i stället till olika former av PR-bolag, marknadsförare, värvningsbroschyrer och försök att fånga in just de barn och ungdomar som kan beräknas bli så lite kostnadskrävande och därmed så mycket vinstgenererande som möjligt. I den konkurrensen har det dessutom noterats hur betygsinflationen tagit fart och hur vissa skolor i kampen om ”bra” elever inte bara sänkt kvalitén på undervisningen utan också kraven för höga betyg – allt för att få in fler önskade/lönsamma elever.

Universitet och högskolor har kunnat konstatera att allt fler studenter med från skolan höga betyg allt för ofta visat sig sakna mest grundläggande förkunskaper, något som på sikt för samhället i sin helhet kan leda till försämrade högre utbildning och allvarliga kompetensproblem.

Förutom den överetablering av skolor som avregleringen fört med sig och den risk elever löper för att en skola ska gå i konkurs så har systemet med skolföretag bidragit till att öka segregationen i det svenska samhället. Både för att se till att de skattemedel som avsätts för skolan verkligen används till att ge barn och ungdomar bästa undervisning och för att få en stabil, rättvis och likvärdig skola där barn och ungdomar får bästa möjliga start i livet och inte ses som kostnader och klassade som mer eller mindre lönsamma måste systemet med vinstdrivna skolor fasas ut ur det svenska skolsystemet.

Partikongressen föreslår besluta:

I109:1 att partikongressen ger partistyrelsen och riksdagsgruppen uppdraget att få till stånd ett förbud mot uttag av vinst från skattefinansierad skolverksamhet

Jaan Ungerson

Haninge arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I110

BORÅS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Stoppa privatiseringen inom äldreomsorg

Alltför ofta hör man om hur ålderdomshem missköter sina arbetsuppgifter, misshandlar eller trakasserar de äldre. I de flesta fall brukar det vara privata monopolistiska vårdhem som är bakom detta. Ska vi låta det fortsätta? Vad har hänt med de mänskliga värderingar vi står för?

Problemen härrör från två aktörer: monopolistiska privata vårdhem och kommuner. När det gäller privata vårdhem är det just pga av deras storlek och monopol att problemen uppkommer. Riskkapitalbolag har stort intresse i dessa vårdhem. Detta leder till att vinst blir målet med hela verksamheten. Man ska inte glömma här att kapitalismen kännetecknas av privatisering och visst man kan argumentera för den: bättre kvalitet och hög produktivitet som ett resultat av ökad konkurrens. Företag i ett sådant system har som mål att uppnå hög vinst, och det kan de göra genom de två ovan nämnda faktorer. Vinst går också att uppnå genom nedskärningar i kostnader. Just på grund av dessa nedskärningar som de äldres integritet och rätt kränks. Carema företaget har varit ett ledande exempel i detta. Carema som är ett helägt dotterbolag till företaget Ambea som i sin tur ägs av två stora investeringsbolag KKR och Triton.

När det gäller kommuner så är de orsaken till problemet. Just på grund att de vill helst ”slippa bördan” så ger dem till stånd för privata aktörer att etablera vårdhem. Enligt lagen så har socialstyrelsen tillsyn över dessa vårdhem. Det betyder att de ska granska dessa vårdhem och ifall missförhållande upptäcks skall vårdhemmen avhjälpa det annars skall tillståndet återkallas. Detta görs tyvärr inte ordentligt från kommunernas sida även om misskötseln uppmärksammas på media. Visst är det för lätt att dra alla privata vårdhem över en och samma kant. Här måste påpekas att de stora vårdhemmen har lättare att få anbud än de små.

De små eller enskilt drivna företag har svårare etablera sig och det är för det mesta de som erbjuder hög kvalitet och brinner för det de gör. Vi måste aldrig glömma att det är människors värdighet, trygghet, välbefinnande och till och med liv som står på spel här. Människor som en dag var som oss unga, bidrog till uppbyggandet av vårt samhälle, och försäkrade oss en trygg framtid. Dessa är människor som har väldigt svårt att försvara sig själva och det är upp till oss att göra det, inte bara för att de kan vara våra släktingar eller bekanta utan för att en dag kommer vi vara i deras ställe.

Partikongressen föreslås besluta:

- I110:1 att öka kontroll och granskning av alla vårdhem
- I110:2 att säkerställa att enbart kompetenta och utbildade personal anställs
- I110:3 att det är staten som ska sköta denna sektor (ändring av lagstiftningen)

Mohammed Kossir

Borås arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I111

UMEÅ ARBETAREKOMMUN

Stoppa vinstuttagen ur välfärden

Moderaternas privatiseringsiver får bakläxa av svenska folket som föredrar välfärd före skattesänkning enligt Sifo.

Drygt två tredjedelar av svenska folket är emot att skatterna sänks om det innebär att de offentliga utgifterna måste minskas. Det visar en ny underökning från Sifo.

De viktigaste frågorna är enligt väljarna skola, sjukvård, sysselsättning och landets ekonomi. Sex av tio väljare anser att det är samhällets inte den enskildes sak att se till att alla har en god levnadsstandard.

Vad väljarna har insett är naturligtvis att privata bolags vinstuttag oftast sker på bekostnad av kvaliteten i välfärden. De har dessutom stöd av forskarna.

Privatiseringarna i skola, vård och omsorg har som vi ser det enbart lett till högre kostnader och vinstutdelning som skattebetalarna får betala för.

Det finns de som förespråkar att överskott ska stanna i verksamheten och sparas eller återinvesteras. Det är bra men räcker inte eftersom återinvesteringar av vinst leder till att värdet av verksamheterna ökar och när dessa säljs så uppstår vinst. Vi måste ha ett tydligt nej till vinstuttag ur vår gemensamma välfärd.

Partikongressen föreslås besluta:

- I111:1 att föreslå lagstiftning, regleringar eller åtgärder som starkt begränsar eller förhindrar att privata vinster genereras via skattefinansierad vård, skola eller omsorg bedriven i privat regi
- I111:2 att bifalla motionen

Per-Erik Johansson

Umeå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I112

HOFORS ARBETAREKOMMUN

Stoppa vinstuttaget i välfärden

Vinstuttaget i välfärden suger pengarna ur vår gemensamma plånbok. En plånbok som vi solidariskt har sytt samman av var och en efter förmåga och åt var och en efter behov. Sömmen i denna plånbok sprättar borgarna upp och pengarna sipprar ur. Välfärden försämras sakta men säkert.

De enda vinnarna är de privata företagen, medan villkoren försämras för arbetstagarna. På sikt påverkas samhället negativt. Segregation uppstår, klassklyftor späs på och den hållbara samhällsutvecklingen hotas.

De privata företagen tar inte och kommer inte ta det samhällsansvaret som vi kan ta gemensamt i den demokratiska sektorn. En sektor där insyn och trygghet sätts före spekulation och snabba pengar. Vi ser istället att pengarna stannar inom den skattefinansierade verksamheten och skapar en långsiktig trygghet.

Partikongressen föreslås besluta:

I112:1 att all vinst som görs inom vård, skola och omsorg skall återinvesteras i den skattefinansierade verksamheten

Daniel Johansson, Mari Rasjö, Linda-Marie Anttila, Theres Brend, Jonas Andersson, Eva Lindberg, Marianne Rudberg, Anette Björk, Tiina Kauppi, Viktor Rasjö och Marie-Louise Dangardt
Hofors arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I113

UPPSALA ARBETAREKOMMUN

Stå upp för den gemensamma skolan

Den gemensamma skolan för barn och ungdomar, oberoende av ursprung, har alltid varit en av socialdemokratiens mest grundläggande idéer. I den skolan skulle den uppväxande generationen få kunskaper inte bara i traditionella skolämnen utan även få kunskaper om sina kamraters olika uppväxtvillkor. Den skolan skulle bidra till att kompensera för de orättvisa livsvillkor som deras skilda familjebakgrund kunde ge upphov till. Genom den skolan skulle eleverna få möta nya idéer och utveckla självständiga uppfattningar, till och med oberoende av dem, som den egna familjen gav uttryck för.

Det tog dock många decennier av politisk kamp för att se den skolan genomförd. Det var först genom den av Tage Erlander år 1946 tillsatta Skolkommisionen, som tanken på den gemensamma skolan blev väl utvecklad och därefter fick ett tillräckligt kraftfullt politiskt stöd. Den bärande idén från kommissionen, om skolan även som en plats för demokratisk fostran, gjorde det då rådande parallellskolsystemet, med realskola för mer privilegierade elever och folkskola för majoriteten, omöjligt.

Försöksverksamhet med enhetsskola följde och därefter successivt införande över hela landet av grundskolan. Nya läroplaner och fortsatt reformverksamhet under 60-,70- och 80-talet oftast med bred politisk uppbackning av socialdemokrater, folkpartister och centerpartister, men lika ofta under hårt motstånd från moderaterna. De svenska skolreformerna i grundskolan och gymnasieskolan under den perioden blev framgångsrika och mötte starkt internationellt intresse och uppskattning.

Genom förlustvalet för socialdemokratin år 1991 öppnades den möjlighet som moderaterna arbetat för länge, att bryta upp det gemensamma skolsystemet och låta fristående, privata skolor utvecklas på mycket goda villkor. Det gjordes möjligt genom att det fria skolvalet, som införts något år tidigare av socialdemokraterna, med syfte att föräldrar skulle kunna välja en annan kommunal skola än den närmast belägna, kom att utsträckas till de fristående skolorna.

Under de senaste 20 åren har sedan antalet fristående skolor, både på grundskole- och gymnasienivå vuxit mycket snabbt. Den snabba tillväxten visar tydligt att villkoren för att etablera privata skolor varit exceptionellt gynnsamma.

Anhängarna av privata skolor har under alla dessa år hävdats att resultaten i den svenska skolan kommer att förbättras genom den konkurrens, som skapats mellan kommunala och privata skolor. Den av dem utlovade förbättringen har inte inträffat. Tvärtom, så har den svenska skolans resultat försämrats vid internationella mätningar, samtidigt som andelen privata skolor ökat. De internationellt sett mycket små skillnaderna i kvalitet mellan olika skolor i vårt land tidigare, har nu förbytts i dess motsats. Skillnaderna har nu blivit så stora, att det i många delar av landet är berättigat att tala om ett segregerat skolsystem.

Det fria skolvalet har kommit att utnyttjas av starka ekonomiska intressen, som med kommunala skattemedel byggt upp skolkoncerner, vars verksamhet genererat mycket stora vinster, som ofta lämnat skolsektorn och ibland undanhållits beskattning genom att placeras i "skatteparadis". Dessa koncerner har etablerat skolor särskilt i områden, där privilegierade grupper söker undvika kontakt med underprivilegierade grupper. Detta har visats av en ny studie, "Den svenska skolans nya geografi", som genomförts av forskare vid Stockholms och Uppsalas universitet.

De internationellt sett synnerligen generösa ekonomiska villkoren för att driva privata skolor i Sverige, i kombination med det fria skolvalet, har således kraftfullt bidragit till att omvandla ett av världens mest jämlika skolsystem till ett, som i stora delar fungerar segregande.

För en mycket stor andel av de privata skolorna i dag, är den ekonomiska vinsten det övergripande målet för verksamheten, inte elevernas lärande och kunskaper. Det genomsyrar ovillkorligen verksamheten. Lojaliteten riktas inte i första hand mot eleverna, utan mot ägarna de gånger verksamheten ifrågasätts. Den öppenhet mot det omgivande samhället, som den demokratiska insynen i kommunal verksamhet garanterar, existerar inte i utbildningsföretagen. Det har därmed skapats en inskränkning av demokratin just i den verksamhet, som har som huvuduppgift att fostra våra unga till demokratiskt sinnade och ansvarskännande medborgare. Detta riskerar även att få direkta konsekvenser för de kommunala skolor, som har att konkurrera med utbildningsföretagens skolor. Risken för att förlora elever om missförhållanden avslöjas kan förmå även kommunalt anställda, att välja lojalitet med skolans ledning framför elevernas bästa.

Den förda politiken på skolområdet under senare år har medfört att ett nytt "parallellskolsystem" införts, med skolor vars elever huvudsakligen kommer från privilegierade grupper och skolor där flertalet elever kommer från mindre privilegierade omständigheter. Det är därför på mycket hög tid, att återigen sätta idén om den gemensamma skolan för alla barn och ungdomar oberoende av ursprung, skolan med allsidigt sammansatta klasser, i centrum för socialdemokratins arbete på utbildningsområdet.

En första ofrånkomlig åtgärd är att för den obligatoriska skolan, grundskolan, ej längre acceptera vinst som det övergripande målet för verksamheten. Elevernas kunskaper, färdigheter och personliga utveckling i enlighet med skollag och läroplaner måste vara skolans allt annat övergripande mål. Det finns inte rationella skäl att Sverige ska erbjuda privata skolor, världens sannolikt mest generösa bidragssystem, i synnerhet inte när de resultat skolsystemet uppvisar blir sämre för varje år. Vi har goda skäl att lära av t ex våra nordiska grannländer hur de utformat sitt stöd, så att det begränsas till privata skolor med nyskapande pedagogiska arbetsformer.

En ytterligare ofrånkomlig åtgärd är att staten av kommunerna kräver och kontrollerar att resurserna till dess grundskolor verkligen fördelas efter behov, samtidigt som statliga resurser ställs till förfogande till de kommuner, där sådan fördelning är särskilt svår att uppnå.

Partikongressen föreslås besluta:

- I113:1 att uppdra åt partistyrelsen att verka för att i den obligatoriska skolan, grundskolan, elevernas kunskaper, färdigheter och personliga utveckling i enlighet med skollag och läroplaner ska vara skolans allt annat övergripande mål och därmed verka för att vinst ej längre accepteras som det övergripande målet för verksamheten och således ej tillåta aktiebolag och andra bolagsformer som driftsform för fristående grundskolor samt
- I113:2 att uppdra åt partistyrelsen att verka för att staten av kommunerna kräver och kontrollerar att resurserna till dess grundskolor fördelas efter behov, samtidigt som statliga resurser ställs till förfogande till de kommuner där sådan fördelning är särskilt svår att uppnå

Bältinge Socialdemokratiska förening

Uppsala arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I114

JÖNKÖPINGS ARBETAREKOMMUN

Stärk den svenska modellen

Under många år utvecklades Sverige under Socialdemokratisk ledning till kanske det mest jämlika samhälle världen skådat. Till stor del var det ett resultat av hundratusentals människors insatser i oegennyttigt folkrörelsearbete. Där människor i fackliga, politiska och andra organisationer skapade underlag för gemensamhetssträvanden och insikter om att frihet för alla kunde nås genom de gemensamma lösningarna. Arbetarrörelsen var och är en motkraft till de kapitalistiska idéer om vinstmaximering. I modernare tid kan konstateras att dessa motsättningar kvarstår och den arbetssituation som drabbar LO-medlemmar sträcker sig långt in i tjänstemannagrupperna. Kapitalism och de så kallade marknadskrafterna var och är oförmögna att skapa ett jämlikt och solidariskt samhälle. Ty det ligger över huvud taget inte i dess intresse. Detta kan vi idag se i effekter av de så kallade vårdvalet inom hälso- och sjukvårdens område, där vårdgivarna väljer lättare patientgrupper och väljer bort de med större behov och därmed högre kostnader.

Vi kan se det inom den privata äldreomsorgen i boende och hemtjänst där verksamheten bedrivs med färre och utbildade anställda, där behoven inte tillgodoses och där anhöriga i allt större utsträckning får träda in för att göra livet drägligt för sina gamla. För gamla människor med stora behov finns ingen valfrihet, de får ta det som finns till buds. Med friskolornas ankomst bedrivna av riskkapitalbolag faller vinsten ut när man inte bedriver skolan med utbildade lärare, inte behöver ha vare sig skolbespisning, bibliotek, skolhälsovård eller gymnastiksal. Erfarenheten av ett antal års privatisering av

välståndstjänster visar på att valfriheten gynnar endast ett fåtal och istället ökar segregationen. Vinster i välfärden är oförenlig med rättvis fördelning.

Socialdemokratins idé om att bygga ett mer jämlikt samhälle handlade om att grundfästa några viktiga principer, nämligen att välfärden skulle vara generell det vill säga gälla alla, både fattiga och rika och verka utjämnande. Den skulle vara av sådan kvalitet att de med god ekonomi inte behövde söka privata alternativ och att också den med sämre ekonomi skulle ha rätten till den bästa vården och skolan. Så lades grunderna för en solidarisk finansiering och rättvis fördelning av tjänster såsom skola, vård och omsorg. Man kan säga att denna politik trängde undan kapitalism inom dessa sektorer och medförde en socialisering av produktionsresultatet genom beskattning och fördelade detta genom jämlikhets- och rättvisideal som liberalt tänkande eller kapitalistisk ekonomi aldrig kommer i närheten av.

Under många år var dessa grundläggande idéer centrala i vårt land och inte ens den politiska högern vågade öppet utmana socialdemokratins jämlikhetsideal. Sedan nyliberalisms genombrott har dessa i grunden jämlika och solidariska tankar utmanats kraftigt. Genom privatiseringar och så kallade valfrihetssystem vill borgerligheten öppna för marknadsliknande system där egenfinansiering kommer som en naturlig följd. Det är därför skattenivåerna justeras nedåt samtidigt som den offentliga sektorn tvingas spara. Det ideologiska systemskiftet tvingas därför fram. Det är nu dags för Socialdemokratin att göra upp med marknadstänkande och vinstintresse inom vår gemensamma ekonomi.

Det går inte att stoppa vinster i välfärden, hävdar en del. I andra länder har det varit möjligt att bedriva välfärd utan vinster, eventuella överskott har återinvesterats i verksamheten. I opinionsundersökningar visas nu att en övertygande majoritet av svenska folket vill att våra skatter avsedda för välfärden också ska gå dit och inte till vinster för företagen. Också långt in i borgerliga finns ett stöd för detta. Detta borde stärka oss socialdemokrater att tänka om. Ska vi få människors förtroende måste vi också visa att de kan lita på samhället och att våra skatter används till välfärden som det var tänkt.

Partikongressen föreslår besluta:

- I114:1 att eventuella överskott inom skola, vård och omsorg återinvesteras i verksamheten
- I114:2 att kommunerna ges bestämmanderätt över etablering och driftsval inom dessa verksamheter
- I114:3 att gemensamt finansierad verksamhet ska vara av sådan kvalitet och omfattning att egenfinansierade tillval ej ska behövas

Margareta Persson

Jönköpings arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I115

UPPSALA LÄNS PARTIDISTRIKT

Svensk skola utan vinstintressen

Under det senaste femton åren har andelen fristående skolor i Sverige vuxit kraftigt, från 2 till 12 procent. Från att ha varit ett marginalfenomen är nu friskolorna ett stort inslag i svensk skola, i synnerhet i storstadskommunerna.

Under de första åren med friskolor fanns stora förhoppningar om att konkurrens och valfrihet skulle leda till en bättre skola. Att så skulle bli fallet hävdades till exempel i ESO-rapporten Konkurrens bildar skola – en rapport om friskolornas betydelse för de kommunala skolorna (2001). Idag kan vi se att dessa förhoppningar inte har infriats. Förekomst av friskolor i en kommun försämrar skolresultaten om kommunens utbildningsnivå tas i beaktande. Att friskolor ofta har bra skolresultat beror helt enkelt på att de rekryterar elever med goda förutsättningar (Bo Malmberg, SvD 16 april 2010). Om vi ser till hela den svenska skolan sjunker nu skolresultaten. Detta har framkommit i flera undersökningar; senast i den internationella PISA-studien (se Anne-Marie Lindgrens Resultaten sjunker i de svenska skolorna, Arbetarrörelsens tankesmedja, Snabbanalys 23, december 2010). Mest bekymmersamt är att den svenska skolan blir allt mindre likvärdig. I en kommentar till PISA-studien skriver Skolverket:

Sverige har länge lyfts fram som ett av de mest likvärdiga länderna. Men PISA 2009 visar att Sverige även tappat sin topposition när det gäller likvärdighet och numera ligger på en högst genomsnittlig nivå. PISA visar, i jämförelse med andra länder, ökade skillnader mellan hög- och lågpresterande elever och en förstärkt betydelse av elevers socioekonomiska bakgrund. Över tid har även skillnader mellan hög- och lågpresterande skolor ökat. ... I alla ämnen som PISA mäter har de svenska resultaten varit mer negativa för pojkarna än för flickorna. Skillnaderna i läsförståelse mellan flickor och pojkar har ökat, från 37 till 46 poäng, under tioårsperioden. PISA 2009 bekräftar också skillnader i resultat mellan infödda elever och elever med utländsk bakgrund. I Sverige är skillnaderna mellan dessa elevgrupper en av de högsta i undersökningen. För elever med utländsk bakgrund födda i Sverige, når 30 procent inte upp till en grundläggande läsnivå.

Varför försämrar skolresultaten och varför ökar skillnaderna? En faktor som tveklöst måste beaktas är det fria skolvalet. Skolverket har i en tidigare rapport ("Vad påverkar resultaten i svensk grundskola") pekat på ökad segregering, individualisering och differentiering som en viktig faktor bakom försämrade skolresultat. Elevgrupperna blir alltmer homogena, skriver Skolverket, och inslaget av egenarbete ökar.

Hur ska Sverige kunna upprätthålla en skola som ger alla barn en chans? För att ge ett säkert svar på den frågan krävs ytterligare forskning om de mekanismer, som ligger bakom försämrade skolresultat och ökade socio-ekonomiska skillnader. Redan idag kan vi dock konstatera att skolvalssystemet rymmer mekanismer, som kan förväntas driva fram ökade skillnader i skolprestation och sämre skolresultat för skolsystemet i stort. Det fria valet kan i sig driva fram selektion och mer homogena elevgrupper (dvs. att barn med sämre förutsättningar skiljs från dem som har bättre förutsättningar att nå goda resultat). Det faktum att ett växande antal skolor bedrivs som privata, vinstdrivande företag riskerar att ytterligare driva

på en sådan selektion, eftersom det privata företags primära mål är att generera vinst. Att vinstintresset är den primära drivkraften för ett privat företag betyder att företaget inte kan förväntas ta hänsyn till hur den egna verksamheten påverkar skolsystemet som helhet. Istället kan företaget förväntas maximera den egna vinstmöjligheten genom att rekrytera de elever som kräver minst insats för utbetald skolpeng, t.ex. elever som klarar stora inslag av egenarbete. Detta är logiskt och helt i linje med det vinstmotiv som ska bära verksamheten. Driftsform spelar roll!

Hittills har Socialdemokraterna drivit linjen att kvalitetskillnader mellan skolor ska hanteras genom skärpta kvalitetskrav på varje enskild skola. Forskning om skolkvalitet visar dock att detta är otillräckligt. Kvaliteten i en skola beror nämligen inte bara på undervisningens kvalitet utan också på kamrater och deras föräldrar. Man talar ibland om kamrateffekter. En annan mekanism som kan vara viktig här brukar benämnas co-production. Co-production innebär att lärande och kunskap är något som inte bara produceras av skolan eller av läraren. Den utvecklas i ett samspel där eleverna själva deltar, och indirekt också deras föräldrar. Om elevgrupper blir alltmer homogena, så att de högrepresterande eleverna flockas kring egna skolor och klasser, mister de elever som har sämre förutsättningar den kvalitetsvinst som det innebär att ingå i en resursstark elevgrupp.

Det faktum att skolresultaten i Sverige försämras och alltmer knyts till socio-ekonomisk bakgrund är ett faktum som hotar själva livsnerven i socialdemokratins samhällsbygge för jämlikhet och social rättvisa. Men det är också ett faktum som hotar Sveriges framtida ekonomiska välbefinnande. En befolknings utbildningsnivå är en av de viktigaste faktorerna bakom ekonomisk tillväxt. Kunskap kan därför inte betraktas enbart som en individuell tjänst som säljs till enskilda elever och deras föräldrar. Kunskap är också en gemensam resurs; en kollektiv nytta till gagn för samhället som helhet.

Vi menar att risken är stor för att fortsatt tillväxt av privata företag kommer att stärka dagens utveckling mot sämre skolresultat och växande socioekonomiska skillnader i skolan. De privata skolföretagens särintressen är inte förenliga med de allmänintressen, som skolväsendet ska tillgodose. Detta är en tillräcklig grund för att Socialdemokraterna bör driva linjen att svenska skolor ska drivas utan vinstintresse (non-profit). Därtill finns en rad andra argument för att skolor som finansieras med skattemedel bör bedrivas utan vinstintresse:

- Vinstdrivande skolor ägs idag i allt högre utsträckning av större skolkoncerner, som gör stora vinstuttag och därtill för pengar ut ur landet. Genom denna utveckling motverkas den variation i t.ex. pedagogiska modeller som ursprungligen utgjorde en av friskolans viktiga bidrag till skolsystemet. De stora vinstuttagen visar därtill att ersättningsmodellerna inte fungerar tillfredsställande. Att företag kan göra stora vinster på skattepengar är stötande och riskerar att undergräva förtroendet för skattesystemet och den offentligt finansierade skolan.
- De stora vinster som är förknippade med skolverksamhet ökar risken för korruption. De alltmer långtgående kontrollåtgärder som krävs för att övervaka de vinstdrivande friskolorna skapar samtidigt stora transaktionskostnader, som inte kommer eleverna till del. Även marknadsföring samt outnyttjad kapacitet i ett skolsystem med överetablering leder till ökade kostnader, och därmed mindre resurser för eleverna.
- Privata företag omfattas inte av samma lagstiftning när det gäller t.ex. offentlighetsprincipen som de offentliga. Detta är orimligt för en verksamhet med det stora ansvar som skolan har för enskilda elever och även i ljuset av den stora samhällsbetydelse som skolan har.

Att lagstifta om att alla skolor ska drivas non-profit är ett betydande ingrepp i den verksamhet som idag bedrivs i privata, vinstdrivande skolor. Detta måste dock vägas mot det stora allmänintresse som ligger i att återskapa ett skolsystem med goda elevresultat och med lika chanser för alla barn. Det kan noteras att inte något annat land har öppnat upp för vinstintressen i den offentligt finansierade skolan på samma sätt som Sverige.

Partikongressen föreslår besluta:

I115:1 att svenska skolor alltid ska bedrivas utan vinstintresse (non-profit)

Eriksbergs s-förening

Uppsala läns partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I116

KRISTIANSTADS ARBETAREKOMMUN

Upphandling – till vilket pris?

Borgarna säljer ut våra gemensamma egendomar i ett rasande tempo för att överföra vinster till det privata näringslivet. Så då är frågan är: vad kostar egentligen dessa offentliga upphandlingar för oss medborgare? Hur mycket har ambulanssjukvården kostat skåningarna i pengar – och liv? Ska det vara tillåtet att handla upp allting? Tidigare hade vi en stopplag gällande akutsjukvård och sjukhus och den måste vi återuppliva!

Partikongressen föreslår besluta:

I116:1 att vi tydligt redovisar alla de merkostnader och kvalitetsförändringar som många upphandlingsexperiment orsakar medborgarna

I116:2 att vi socialdemokrater arbetar för att återinföra den stopplag som förhindrar försäljningen av akutsjukvård och sjukhus

Oppmanna-Vånga s-förening

Kristianstads arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I117

KRISTIANSTADS ARBETAREKOMMUN

Utmaningsrätten hör inte hemma i ett socialdemokratiskt samhälle

I ett flertal kommuner har man valt att införa utmaningsrätten eller utmanarrätten, som den också kallas, som en del för att konkurrensutsätta offentlig skattefinansierad verksamhet. Utmaningsrätten har

utformats något olika i de kommuner som har infört den, men huvudprincipen är densamma. Den som vill driva en verksamhet åt kommunen på entreprenad har rätt att utmana den kommunala verksamheten. Det kan även finnas möjlighet att rikta ett önskemål till kommunen om att en del av kommunens verksamhet ska säljas.

Vilka delar av kommunens verksamhet som går att utmana skiljer sig också från kommun till kommun, det är alltså upp till respektive kommun att välja vilka delar som omfattas, dock är det gemensamt för samtliga kommuner som infört utmaningsrätt att myndighetsutövning, strategiska ledningsfunktioner och vad som enligt lag eller förordning måste utföras av kommunen med egen personal inte kan utmanas.

Genom att införa utmaningsrätten har man tilldelat den privata marknaden initiativrätten till att driva de samhällsgemensamma skattefinansierade verksamheterna. Man har lämnat över det offentliga initiativet till den privata marknaden.

I flera kommuner har utmaningarna i flesta fall drabbat vård- och omsorgs verksamheter. Verksamheter som idag är lukrativa och konjunkturokänsliga men också mycket sårbara. Erfarenheten från egen kommun visar att antagna utmaningar har inneburit negativa konsekvenser för de som berördes. Kommunen valde att inte lyssna på de boende, deras anhöriga eller på personalen trots att samtliga på många olika sätt argumenterade mot att kommunen skulle anta utmaningen. Någon valfrihet var inte aktuell.

Utmaningsrätten är en kommunal fråga. Riksdagens utskott föreslog att man skulle avslå de motioner med intentionen utmaningsrätt. Man motiverade detta med att LOV (lagen om valfrihetssystem 2008) fanns, vilken bidrar till en förbättrad konkurrens. Utskottet menade att införande av utmaningsrätten skulle kunna aktualisera mycket komplicerade rättsfrågor.

Vi anser att marknaden inte skall styra över vilka verksamheter som skall upphandlas. Det är politiken som i sitt förtroende uppdrag bär ansvar för den offentliga verksamheten på medborgarnas uppdrag. Medborgarna skall ha inflytande över de offentliga verksamheter som de själva finansierar och därmed faktiskt äger.

Partikongressen föreslår besluta:

I117:1 att socialdemokratiska partiet arbetar för att utmaningsrätten tas bort

Marianne Eriksson

Kristianstads arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I118

LULEÅ ARBETAREKOMMUN

Utredning om driftformer för fristående skolor

Skolans mål ska vara att ge eleverna den bästa kunskapen – inte att generera vinst till privata bolag. Vi har i dag en situation där aggressiva utländska bolag köper upp mindre skolor i Sverige och tar hem flera

hundra miljoner i vinst varje år. I dag har två tredjedelar av de fristående skolorna ett aktiebolag som huvudman. Trenden är att detta blir allt vanligare. Andelen företag som är huvudman för flera skolor ökar, och marknaden domineras av några större skolkoncerner med s.k. riskkapitalbolag som ägare. Företrädare för de fristående skolorna brukar hävda, att aktiebolag är den bästa driftsformen, eftersom det är en välprövad företagsform med klara regler.

Det är dessutom den lämpligaste driftsformen för att maximera vinsten, begränsa inflytandet för elever och anställda samt försvåra allmänhetens insyn i verksamheten. Möjligheten för fristående skolor att vara vinstdrivande tillsammans med ett av de mest generösa bidragssystemen i världen har gjort det svenska skolväsendet till en lukrativ bransch. Någon officiell sammanställning av de fristående skolornas vinster finns inte tillgänglig, men undersökningar visar, att nettoresultatet för hela branschen var drygt en miljard kronor år 2008. Avkastningen på eget kapital var samma år 23 procent, vilket är mer än i de flesta andra branscher.

Motivering

I andra länder är lagstiftningen betydligt mindre generös mot privata vinstintressen. I Norge är olika bolagsformer tillåtna för de fristående skolorna, men det finns ett krav, att alla offentliga medel skall komma eleverna till godo. Bland annat har (den svenska) skolkoncernen John Bauer ålagts att betala tillbaka 2,9 miljoner kronor till den norska staten för att den har köpt tjänster från företag, som kontrollerats av skolchefer.

I Finland drivs skolorna av allmännyttiga samfund och får inte drivas för ekonomisk vinning.

I Danmark är det förbjudet att driva skolor i form av aktiebolag just med tanke på möjligheten till vinstutdelning. Det är endast icke vinstdrivande stiftelser, som får vara huvudmän. Dessutom får en enskild huvudman inte driva fler än en skola.

I England finns vid sidan av de helt privata s.k. public schools även offentligt finansierade privata skolor. Exempelvis har Kunskapsskolan etablerat två skolor utanför London med hjälp av pengar från svenska skattebetalare. Men ännu är det inte möjligt för skolor i England att dela ut vinster till ägarna.

Fristående skolor utan annat märkbart syfte än det ekonomiska vinstintresset hör inte hemma inom det svenska utbildningsväsendet, anser jag. Rätten till kunskap är alltid överordnad rätten till vinst. Vinst är ett olämpligt styrmedel i en verksamhet, som ska vara behovsstyrd. I de fall en skola får ett överskott, bör detta återinvesteras i verksamheten och på det sättet komma eleverna till godo.

Därför är det också direkt olämpligt att tillåta driftsformer, som är anpassade till affärsverksamhet på en kommersiell marknad och vars främsta syfte är att generera vinster till ägarna. Förslag bör utformas på hur de offentliga bidragen till fristående skolor skall komma eleverna till godo och inte utbetalas som vinst till skolans ägare eller gå ut som exempelvis koncernbidrag. Bland annat bör det utredas vilka icke vinstdrivande driftsformer som är lämpliga för fristående skolor och om det behövs begränsningar av antalet skolor, som en huvudman kan driva.

Överskott i de fristående skolorna beror på att de minskar sina kostnader. Ett sätt är att anställa färre lärare. Många är obehöriga, vilket sänker lönekostnaderna.

- I de kommunala grundskolorna finns det 8,3 lärare per 100 elever. 88,4 procent av dem är behöriga.

- I de fristående skolorna är lärartätheten 7,6 lärare per 100 elever. Endast 69,6 procent har en pedagogisk examen.
- I de kommunala gymnasieskolorna är lärartätheten 8,2 lärare per 100 elever, varav 79,5 procent har en pedagogisk högskoleexamen.
- I de fristående skolorna är lärartätheten 6,8 lärare per 100 elever och av dem är bara 56,4 procent behöriga.

Fristående skolor sparar också in på den del av verksamheten, som inte direkt kan hänföras till undervisningen. Ytterst få fristående skolor har egna skolbibliotek. De använder sig i stället av offentliga bibliotek. Givetvis är det positivt, att eleverna kommer i kontakt med dessa bibliotek, men det innebär samtidigt att skolan flyttar över sina kostnader på kommunen. Vidare är kostnader för elevvård 40 procent lägre i de fristående skolorna jämfört med kommunala. Det finns också exempel på skolor, som har tagit emot ”frivilliga” bidrag från föräldrar och på så sätt kringgått bestämmelser om otillåtna terminsavgifter. Mycket är i strid mot intentionerna i skolans styrdokument, men eftersom regelverket ofta är ottydligt formulerat, finns det inga möjligheter att beivra ens de mest uppenbara övertramp. De fristående skolorna har inte samma skyldigheter, syften eller ambitioner som de kommunala skolorna och har därför inte samma kostnader.

Skolan ska vara likvärdig, vilket innebär att resursfördelningen måste ta hänsyn till elevernas behov. De fristående skolorna blir redan överkompenserade ekonomiskt. Det tydligaste beviset på detta är de vinster som de fristående skolorna genererar och som uppgår till närmare en halv miljard kronor utöver det som återinvesteras i verksamheten. Bidragssystemet behöver därmed ändras. Problemen med fördelningen av skolans resurser är större än så. Även i en kommuns egna skolor behöver systemet för fördelning av resurser ses över och förändras. För att skapa en likvärdig skola, som verkligen ger alla elever en så bra utbildning som möjligt och därigenom tillgodoser deras rätt till kunskap, behövs tydligare nationella regler om att pengarna i skolan ska fördelas efter elevernas behov. Hänsyn ska tas till elevernas klassbakgrund, föräldrarnas utbildningsnivå, utländsk bakgrund med mera.

Antalet fristående skolor ökar, ibland med ett litet elevunderlag. Många fristående skolor startas för att man vill ha en särskild pedagogisk eller religiös inriktning på skolan. I den norra delen av landet är det inte ovanligt, att kommunen tvingats lägga ned en skola på landsbygden. Föräldrarna väljer då att öppna en fristående skola för att eleverna inte ska få längre skolväg. Båda dessa anledningar kan innebära problem både för eleverna och för kommunerna.

Det kan i en del fall innebära, att några barn isoleras i sin skolgång från resten av barnen i kommunen, vars föräldrar valt att placera barnet i den kommunala skolan. Därmed riskerar man att få ökade klyftor i det framtida samhället.

De kommunala skolorna måste kunna erbjuda alla elever plats i grundskolan, medan de fristående skolorna indirekt kan ”välja” sina elever t.ex. utifrån religiös tillhörighet.

Eleverna kan också byta skola från den ena dagen till den andra. Det betyder i sämsta fall, att eleven upptar två utbildningsplatser, eftersom personal och utbildningsförvaltningar har mycket svårt att snabbt kunna omdisponera personal och resurser med kort varsel. Eleven måste också kunna få plats i den kommunala skolan med kort varsel, om exempelvis den fristående skolan läggs ned eller det finns andra orsaker. Det innebär i praktiken, att kommunen måste vara beredd att tillhandahålla utbildningsplatser i

den kommunala skolan även för elever som går i fristående skolor. Detta kostar naturligtvis mycket pengar och drabbar i slutändan elever i den kommunala skolan.

Partikongressen föreslås besluta:

I118:1 att det tillsätts en utredning i fråga om icke vinstdrivande driftsformer vid drift av fristående skolor

CG Carlsson

Luleå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I119

JÖNKÖPINGS LÄNS PARTIDISTRIKT

Utveckla den demokratiska välfärden

I arbetarrörelsens strävan att skapa ett mer jämlikt och solidariskt samhälle har välfärdspolitiken varit en grundläggande byggsten. Ett betydande uttag av resurser från såväl produktion och människors inkomster har gett ett ekonomiskt underlag i beskattning som kunnat användas för att ge mer jämlika förutsättningar. Socialförsäkringarna omfördelar resurser vid livets olika skeden och är en ömsesidig försäkring som i hög grad är behovsstyrd. Den gemensamma verksamheten i form av skola, vård och omsorg med flera angelägenheter kommer alla till del och skapar styrka för individ och samhälle. Utbyggnaden av den gemensamma sektorn har skapat en frihet som för många människor förut tedde sig som en ouppnåelig längtan. Med Tage Erlanders ord har vi skapat ett ”starkt samhälle så att människor slipper att vara svaga”. Den gemensamma sektorns grundidé är att finansieringen ska vara gemensam och solidarisk efter bärkraft och att resurserna ska för delar efter behov. Marknadstänkandet skall inte få finnas. När penning- och vinstintressen kommer in i utförandet av verksamheten leder det oundvikligen till sortering av lönsamma uppdrag och misshushållning med resurser.

Efter decenniernas utveckling av den gemensamma sektorn kan vi idag konstatera att marknadstänkande etablerats i de verksamheter som tidigare var uppbyggda för att jämlikt fördela resurser. Vi tror att vinstintresset i gemensam verksamhet etableras på grund av att behovet av tjänster kommer att öka. Om egenfinansieringen ges utrymme att öka kommer marknadsintresset bli allt större. En sådan utveckling skulle i grunden hota solidariteten som omfattar den socialdemokratiska grundidén.

Partikongressen föreslås besluta:

I119:1 att strama upp och utveckla lagstiftning och regler så att de skattemedel som är avsatta för välfärdsverksamheten kommer välfärdsverksamheten till del

I119:2 att strama upp och utveckla lagstiftning och regler för att ge kommuner och landsting större inflytande över etableringar inom välfärdssektorn så att kommuner och landsting kan uppfylla sitt ansvar för att säkra jämlik och tillgänglig välfärd

I119:3 att utveckla och säkerställa regler och riktlinjer för att nå en välfärdsmodell som säkrar människors tillgång till tillgänglig och jämlik skola, vård och omsorg
Jönköpings läns partidistrikt

MOTION I120

ÖSTERSUNDS ARBETAREKOMMUN

Utveckla en modern folkrörelsepolitik – för aktivt medborgarskap och utveckling av den sociala ekonomin

Vid partikongressen 2005 i Malmö beslutades, efter motioner från bl.a. Östersund, att göra Social ekonomi till ett eget politikområde. Bristen på uppföljning av detta beslut ledde till skarp kritik på kongressen 2009.

På partikongressen 2009 diskuterades frågorna bl.a. utifrån en motion från Värmdö Arbetarekommun med rubriken ”Utveckla formerna för samverkan – partnerskap – mellan den offentliga sektorn och den sociala ekonomin!”. Resultatet blev att kongressen bl.a. skrev in följande text i sitt huvuddokument (de politiska riktlinjerna):

”Vi vill ge ideella, kooperativa och andra sammanslutningar utan vinstsyfte (social ekonomi) goda förutsättningar att medverka i välfärdens verksamheter utifrån sina unika förutsättningar. Dessa måste ges möjligheter att driva verksamheter på uppdrag av kommuner och landsting utan att tvingas in i en marknadsmodell i konkurrens med till exempel internationella vårdkoncerner.”

Under de år som gått sedan partikongressen 2009 har det hänt mycket såväl inom Arbetarrörelsen som i vår omvärld. Exempelvis lyfte LO-kongressen 2012 fram förekomsten av föreningar och företag som drivs enligt ”non-profit-principen” när det gäller den offentligt finansierade välfärden. Partikongressen 2013 måste, enligt vår uppfattning, innebära att också Socialdemokratiska partiet går vidare i denna fråga.

Omvärlden

Under de senaste 20 åren har det skett en omfattande utveckling av verksamheter inom den sociala ekonomin och dess stödstrukturer. Ett exempel är expansionen av lokala kooperativa utvecklingscentra som idag är rikstäckande under namnet Coompanion. Men framför allt har många enskilda organisationer och rörelser flyttat fram sina positioner. Exempelvis har kyrkan, genom bl.a. ”påskuppropet” blivit allt mer engagerad i arbetet mot orättvisor. Flera riksorganisationer är pådrivande och har nått vissa framgångar i arbetet på riksnivå genom den s.k. ”överenskommelsen”, vilket också har spridits till kommuner i olika delar av landet. Samverkansorganisationen Forum för frivilligt socialt arbete har tagit fram modeller för ”Idéburet – offentligt partnerskap”, vilket prövas i allt fler kommuner runt om i Sverige.

Debatten om vinster inom främst vården och skolan har inneburit ett ökat intresse för fristående verksamheter som drivs utan vinstintresse (social ekonomi). Debatten har satt fokus på hur överskott används – att investera tillbaka in i verksamheter, att lämna tillbaka till dem som har skapat överskotten (återbäring) eller att ta överskottet ut ur verksamheten som vinst. Olika aktörers agerande samt karaktär,

t.ex. utlandsbaserade riskkapitalbolag som blir konkurrenskraftiga p.g.a. skatteflykt, har skapat en debatt om girighet och uppmärksammat problemet med koncentration till stora koncerner som köper upp små verksamheter eller ”prisar ut” dem vid konkurrensupphandling.

När nya aktörer aktivt bjudits in att ta ett ökat ansvar inom bland annat skola, vård och omsorg har det uttalade syftet varit att öka mångfalden och valfriheten. Många politiska företrädare – från höger till vänster – har talat sig varma för att främja förutsättningarna för social ekonomi och för ökad samverkan med föreningar och andra aktörer från denna sektor, till exempel kooperativ. Den borgerliga regeringens ”politik för det civila samhället” uttrycker också att den sociala ekonomins roll ska stärkas. Men i praktiken händer väldigt lite i den riktningen och idéerna för vad som behöver göras rent konkret saknas.

Bakom detta ligger en stark ideologisk konflikt. Varje gång moderata politiker ställs inför valet att antingen använda samverkan med den sociala ekonomin som utvecklingskraft i samhället, eller att fortsätta en systematisk ”marknadifiering” av välfärden där den sociala ekonomin reduceras till konkurrenter på en marknad, så väljer man det senare. Beslutet på partikongressen 2009 (ovan) sätter fingret på att vi Socialdemokrater i just detta avseende måste hitta en annan väg!

Regeringens ovilja syns också i att man inte visat något som helst intresse av att uppmärksamma att 2012 har utsetts till FN:s år för kooperation. Tvärtom har regeringen samma år aktivt avstått från att använda tilldelade medel från den europeiska socialfonden, som har haft stort betydelse för att ge den sociala ekonomin möjligheter att utveckla sin verksamhet. Istället för att öka människors möjligheter att med egen organisering bekämpa utanförskap har man valt ett förhållningssätt som innebär att mer än en halv miljard kronor under innevarande programperiod kommer att skickas tillbaka till Bryssel. EU-kommissionen har däremot arbetat aktivt med utvecklingen av den sociala ekonomin, bl.a. genom ett meddelande om ”initiativ för socialt företagande”. Runt om i vårt land växer idag initiativ på detta område och en särskild samverkansorganisation för de sociala arbetskooperativen (Skoopi) har också bildats.

Inom Socialdemokratin upplever vi att det finns ett ökande intresse för den sociala ekonomin från personer i Arbetarekommuner och Partidistrikt över hela landet, såväl i storstad som glesbygd. Detta intresse skär igenom ”traditionella” gränser och kontaktytor. Här ligger en stor möjlighet att vara konkret både i kommunalpolitiken och i partiarbetet. Vi bör påvisa alternativ som lyfter fram entreprenörskap utan att det innebär traditionell privatisering och ”marknadifiering”. Samverkan istället för konkurrens behöver i ökad utsträckning användas som utvecklingskraft i samhället. Vi Socialdemokrater måste visa ett alternativ till den nyliberala marknadsideologin!

Samhällsutmaningen

De socialt inriktade frivilligorganisationerna har länge arbetat för ”ett samhälle med en generell välfärd och ett starkt idéburet engagemang där alla kan växa och känna tillit.” För att nå dit har Forum för frivilligt socialt arbete tidigare gått fram med budskapet ”Samhället är större än staten!”. Idag är deras budskap ”Samhället är större än marknaden!”. Detta sammanfattar på ett bra sätt både samhällsutvecklingen och den politiska utmaningen.

Samtidigt som vi kritiserar ”marknadsfundamentalism” måste vi ta till oss kritik mot tidigare ”storebrors-tänkande”. Vi måste också hitta budskap som beaktar den starka individualisering som skett i samhället och som hänger samman med många faktorer, allt från teknisk utveckling till ökad kroppsmedvetenhet och hälsofokus.

Den stora förändring som skett under senare år göra att spelreglerna mellan det offentliga, ”marknaden” och folkrörelser av olika slag, har förändrats. Det är hög tid att ta en diskussion om ett nytt ”sammällskontrakt”, och Socialdemokratien bör vara den ledande kraften i en sådan diskussion. Vi tror att en lämplig utgångspunkt då kan vara detta:

Vi vill ha ett samhälle där medborgaren inte reduceras till att bara vara klient eller kund. Vi vill bygga ett samhälle där människor är aktiva, känner delaktighet och är medskapande.

I arbetet för ökat ”medskapande”, liksom i kampen mot utslagning, spelar både ”gamla” och ”nya” folkrörelser stor roll. De kan inte reduceras till enbart ”utförare” av olika tjänster på samhällets uppdrag, utan måste också fylla flera andra funktioner, inte minst som företrädare och opinionsbildare. Och de måste få vara med redan när spelreglerna för samhällsuppdragen sätts.

Den svenska folkrörelsemodellen måste värnas. Ett samhälle med många demokratiska processer, där människor, fritt från den offentliga makten, kan mötas i sitt samhällsengagemang, formulera sina idéer och ofta lösa dem med egen verksamhet, skapar vitalitet, förnyelse och social innovation. Detta är viktigt både för demokratin och välfärden, men förutsätter också självständiga organisationer och respekt för varandras roller. Offentlig rekrytering och organisering av volontärer, t.ex. genom kommunala frivilligcentraler, strider mot detta och innebär en risk att det frivilliga arbetet reduceras till att bli instrument för att spara.

Om denna utveckling fortsätter, riskerar också de självständiga organisationerna att försvagas och deras roll som opinionsbildare, samhällsutvecklare och väktare mot såväl individuella övergrepp som det offentliga åtagandets gränser, att gå förlorad. Därför är det viktigt att värna den s.k. föreningsprincipen vilket innebär att oavlönat och frivilligt arbete inte ska organiseras av kommuner och landsting utan istället av fristående ideella organisationer och andra delar av den sociala ekonomin. Den grundläggande rollen för det offentliga ska i sammanhanget inte vara att driva organiseringen av det frivilliga arbetet, utan att främja människors organisering i självständiga former.

Vi tror att det nu är precis rätt tid för en folkrörelseoffensiv, en tid då många vill göra oss alla till kunder och allt fler av våra gemensamma behov till marknader. Istället för ”kundifiering” och ”skyll dig själv om du valde fel” behövs en syn på medborgarna som deltagare, kapabla att lösa behov och ta gemensamt ansvar. Mot ”marknadifiering”, som egentligen enbart syftar till att släppa fram privata vinstdrivande företag, står moderna kooperativ, sociala företag och föreningsdriven verksamhet där det ekonomiska resultatet inte är målet utan medlet för att driva vidare och utveckla innehållet i verksamheten.

Våra folkrörelser har alltid byggt på engagemang och människors vilja att påverka och förändra. I dessa samlas och ges utrymme för dynamiska personer, fyllda av kraft, idéer och övertygelse om antingen en fråga eller en samhällsuppgift. Personer som vägrar vara nöjda, som vill mer och som själva är beredda att göra skillnad. Här finns äkta entreprenörer som utan egen ekonomisk vinning vill förändra världen i det lilla eller i det stora. Det har varit dessa banbrytare och pionjärer som lagt grunden till breda folkliga manifestationer och samhällsförändringar. Dessa engagerade personer, samhällsentreprenörerna, finns givetvis också i samhället av idag. De får, lika mycket idag som i historien, sin drivkraft i kampen mot orättvisor och viljan till förbättringar. Men deras uttrycksmedel och deras arbetsmetoder kan variera. Idag kan det mest samhällspåverkande ske i den sociala ekonomins företagsformer, i någon form av kooperativ eller sociala företag.

Engagemanget bland dessa samhällsentreprenörer står i skarp kontrast mot den ökande girigheten i vårt samhälle, en girighet som underblåses av dagens omfattande kund- och marknadstänkande. Vi Socialdemokrater har en historisk uppgift i att visa att vi står på dessa samhällsentreprenörers sida, i strid mot girighet och ökade skillnader. Vi måste visa att vi gillar samhällsentreprenörer även om vi ogillar samhällsprofitörer!

Partikongressen föreslås besluta:

- I120:1 att kommande partiprogram innehåller ett avsnitt om en modern folkrörelsepolitik, som syftar till att ta tillvara medborgares vilja och förmåga till deltagande och medskapande samt stärka det sociala kapitalet i samhället
- I120:2 att en nationell modell för samverkan – partnerskap – mellan offentlig sektor och den sociala ekonomin, vid sidan om LOU, utvecklas som metod för att förverkliga beslutet vid partikongressen 2009 om alternativ till marknadsmässig upphandling i syfte att ge ideella, kooperativa och andra sammanslutningar utan vinstsyfte (social ekonomi) goda förutsättningar att medverka i välfärdens verksamheter utifrån sina unika förutsättningar
- I120:3 att uttala stöd för den s.k. föreningsprincipen, samt att kommunerna, landstingen och staten bör främja människors organisering i självständiga former

Jens Nilsson och Pelle Persson

Östersunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I121

LUNDS ARBETAREKOMMUN

Utveckla friheten, tryggheten och gemenskapen inom välfärden – om vinstförbud och gynnande av non-profitföretagsamhet

När vi socialdemokrater skall genomföra vår politik bör vi se till att det är förenligt med innehållet i vårt eget partiprogram.

I inledningen till partiprogrammet understryks vikten av frihet, jämlikhet och delaktighet: Varje människa ska vara fri att utvecklas som individ, råda över sitt eget liv och påverka det egna samhället. Frihet handlar både om frihet från yttre tvång och förtryck, hunger, okunnighet och fruktan för framtiden och om frihet till delaktighet och medbestämmande, till egen utveckling, trygg gemenskap och möjlighet att styra sitt liv och välja sin framtid. Denna människors frihet förutsätter jämlikhet. Jämlikhet innebär att alla människor trots olika förutsättningar ges samma möjlighet att forma sitt eget liv och påverka sitt samhälle. Denna jämlikhet förutsätter rätten att välja och utvecklas olika, utan att olikheterna leder till underordning och klyftor i makt och inflytande över vardag och samhälle.

När det gäller vård, omsorg och skola finns det klara och tydliga målsättningar i det socialdemokratiska partiprogrammet där det framgår att:

Skola, vård och omsorg ska finansieras solidariskt över skatten. De politiskt förtroendevalda ska ha ansvaret för fördelningen mellan olika ändamål, för att säkerställa att skattepengarna används så att kraven på lika tillgänglighet och lika god kvalitet för alla uppfylls. Samhällelig kapacitet att erbjuda skola, vård och omsorg är en förutsättning för att de grundläggande principerna om kvalitet och fördelning efter behov ska upprätthållas [...] Det är en av den offentliga sektorns självklara huvuduppgifter att inom ramen för den egna verksamheten utveckla alternativ för att möta medborgarnas skilda behov och önskemål. Men kooperativa, ideella och enskilda alternativ kan också spela en roll. De ska därför ha möjlighet till offentlig finansiering om de följer samma regler som de offentliga verksamheterna.

Ovanstående formuleringar syftar till att framhäva betydelsen av att organisera samhället på ett sådant sätt, så att det kommer alla medborgare till godo, och att medborgarna ges förutsättningar till verkligt inflytande, till valfrihet och till vård efter behov.

Ovanstående formuleringar står samtidigt i skarp kontrast till den idag populära, men falska, bild av att samhällets organisation i så stor grad som möjligt skall utformas efter så kallade marknadsmässiga principer, det vill säga att samhället bäst utformas utifrån samhällsindividernas egna val och önskemål – ibland framställs en sådan organisation rentav som både önskvärd och eftersträvansvärd. Vård och omsorg, liksom skola, skiljer sig dock i väsentliga avseenden från varu- och tjänsteproduktion. Valet att avstå finns inte. Till yttermera visso har de som skall göra valet ytterst få möjligheter att göra jämförande undersökningar och inom rimlig tid fatta ett avvägt beslut.

Denna så kallade valfrihet är därför nästan alltid en chimär. Vilka reella möjligheter har till exempel en äldre person över huvud taget att välja äldreboende? Möjligheten att komma till ett äldreboende är ofta inskränkt till att man måste kunna påvisa ett påtagligt behov av vård. I det skedet av livet har man sällan förmågan att själv fatta beslut. Under sådana omständigheter är det ofta någon annan som får fatta beslutet.

”Valfriheten” inom välfärden har i själva verket lett till att tidigare kommunal verksamhet istället har koncentrerats till ett fåtal privata aktörer. Alltsedan 2006 har det också visat sig att dessa aktörer har en betydligt högre lönsamhet än vad privata företag normalt har. Sverige har följaktligen en växande privat välfärdsbransch, som omsätter ofattbara summor. Det är därför förståeligt att branschen försöker förtiga och förneka privatiseringens avigsidor och problem. Något som bland annat bräket kring SNS-rapporten ”Konkurrensens konsekvenser” (2011) vittnar om. Faktum kvarstår: få länder i världen har drivit privatiseringen av offentlig verksamhet så långt som Sverige.

För oss socialdemokrater bör det vara självklart att besitta politiska och praktiska instrument som kan säkerställa att de av samhället insatta resurserna kommer de behövande till del fullt ut. I dagsläget undermineras våra gemensamma resurser genom att skattemedlen också skall finansiera räntor, vinster och bonusar till de företag som på uppdrag av kommunerna bedriver omsorgsverksamhet. En betydande del av vinsternas slussas dessutom utomlands till så kallade skatteparadis.

Den utveckling som nu pågår och prioriteras av borgerlig politik är en principiell privatisering av så mycket som möjligt. Inom Region Skåne kan man konstatera att regionen inte längre har någon egen verksamhet inom en del områden. Detta försvårar också bedömningen av upphandling och kvalitet i upphandlad vård, liksom förövrigt för ambulanser, sjukresor och kollektivtrafik.

Inom områden så som äldreomsorg måste tillgodoseendet av medborgarnas skilda behov och önskemål samt kraven på god kvalitet och lika tillgänglighet vara grundläggande.

Ett sätt att säkerställa centrala omsorgsverksamheter är genom att se till att kommunal skola, vård och omsorg är väl utbyggd i alla kommuner. Tillräckligt med resurser ska avsättas för att det skall vara möjligt att tillmötesgå varje individs behov och önskemål, vilket är grundläggande för möjligheterna att välja och därmed också ökar människors valfrihet. Det bör dock finnas utrymme för olika inriktningar och alternativ inom den kommunala omsorgsverksamheten.

Ett av skälen till privatiseringens effekter har blivit extra kännbara i Sverige är att det inte tidigare funnits någon tradition av folkrörelseverksamhet, så som personalkooperativ och brukarkooperativ, inom välfärden. Det finns emellertid företag i svensk välfärdsverksamhet, som bygger på non-profitidén. I dagsläget har dock dessa företag inte den lagstiftning som behövs för att ge dem rätt förutsättningar och göra dem konkurrenskraftiga på egna meriter.

Kraven på non-profitföretag bör vara att ägarna inte har rätt att ta annan vinst än rimlig ränta på aktiekapitalet samt att de är öppna för demokratisk insyn och att de tillämpar meddelarfrihet. Övrigt överskott ska användas inom företaget – för investeringar och andra förbättringar av den tjänst företaget arbetar med. Genom non-profitföretag skulle Folkrörelsesverige – som det en gång fungerade – åter kunna ta en rättmätig plats i välfärdsbygget. Modern ekonomisk forskning och organisationsteori har också visat att non-profitmodellen är väl lämpad för verksamheter inom vård, skola och omsorg.

Inom kommunal omsorgsverksamhet och inom skolan behövs långsiktighet, trygghet samt en helhetssyn som sträcker sig över tid. Det handlar till exempel om en helhetssyn på vård och omsorg, vilket bland annat inbegriper insikten om att den enskilda människans behov förändras, bland annat med åldern.

Inom dagens verksamhet saknas emellertid allt som oftast denna helhetssyn. Upphandlingar sker ofta inom för specifika eller specialiserade områden, så som boende för dementa, assistans, trygghetsboende. Här tappar man kontinuiteten för den servicebehövande där förutsättningar för personliga kontakter och relationer saknas. En fråga som särskilt behöver uppmärksammas i detta sammanhang är den tilltagande känslan av ensamhet som många människor, framförallt äldre, upplever.

Dagens regelverk och upphandlingsdirektiv uppmuntrar också det privata vinstintresset till att främst riktas mot områden som kan generera snabba ekonomiska vinster. Den vård som inte lätt genererar snabba vinster, ofta den vård som kräver långsiktiga och kostsamma åtaganden blir därför mindre intressant för den privata sektorn. Den resulterade atomiseringen av vården, uppdelad på många verksamheter och flera olika huvudmän, omöjliggör i slutändan den eftersträvarsvärda helhetssynen på individen och dennes behov.

Erfarenheterna har visat att det ofta uppstår målkonflikter mellan företag som drivs som aktiebolag, vars huvudsyfte är att ge största möjliga avkastning och uppgiften att ge människor bästa möjliga omsorg, vård och utbildning efter vars och ens behov. I ett sådant system är risken uppenbar att de människor som har störst behov av samhällets resurser inte får det, och därmed når vi inte upp till partiprogrammets målsättning och formulering om ”fördelning efter behov”. Fungerande kontrollfunktioner har visat sig vara svåra att få till stånd.

Slutsats

Partiprogrammets målsättning ”om frihet till delaktighet och medbestämmande, till egen utveckling, trygg gemenskap och möjlighet att styra sitt liv och välja sin framtid” låter sig inte förenas med ett system där drift av vård, skola och omsorg läggs i händerna på företag som har högsta möjliga avkastning som mål.

Verksamheten inom dessa sektorer ska därför bedrivas i offentlig regi, där företag som bygger på non-profitidén kan utgöra komplement.

Målsättningen måste vara att säkerställa en verklig valfrihet för medborgaren när det gäller själva insatsens innehåll antingen det gäller skola, sjukvård eller omsorg. I diskussionerna och debatterna om frihet, är det viktigt att alltid ställa frågan: Frihet för vem?

Partikongressen föreslår besluta:

- I121:1 att grunden för den socialdemokratiska politiken inom vård, skola och omsorg ska vara i linje med vad som anges i partiprogrammet om varje människas rätt till frihet, rätt till delaktighet och medbestämmande
- I121:2 att det, till skillnad från idag, ska finnas styrmedel för att samhällets resurser inom vård, skola och omsorg sätts in, rättvist och solidariskt, utifrån det behov som varje person har
- I121:3 att medborgarna garanteras verklig valfrihet när det gäller vilka insatser i form av stöd och vård som man anser sig behöva
- I121:4 att skattefinansierad verksamhet inom utbildning, vård, samt omsorg av äldre och personer med särskilda vårdbehov i form av fysiska och psykiska funktionshinder, endast får bedrivas i en form där det på förhand kan säkerställas att de av samhället insatta resurserna, kommer de vårdbehövande till del
- I121:5 att lagstiftningen, till exempel rörande offentliga upphandlingar, anpassas till non-profitföretag och att denna företagsform utgör modellen för privat driven, men offentligt finansierad, verksamhet inom områdena vård, skola och omsorg
- I121:6 att det utarbetas riktlinjer och program som tydliggör vad vi socialdemokrater menar med frihet och valfrihet, som kan användas av förtroendevalda och partimedlemmar i den politiska debatten

Gunnar Jönsson, Inger Ponsler, Jon Helgason och Claes-Göran Jönsson
Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I122

UPPSALA ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Utveckla offentliga vården och omsorgen - maximera vinsterna för sjuka, omsorgsbehövande och samhället

Avskaffa osund konkurrens som stryper offentlig vård och omsorg - avveckla riskfyllda, kostsamma och utvecklingshämmande privatiseringar. Vi anser att partiets representanter i kommuner, landsting och på riksplanet ska verka aktivt för att utveckla offentligt driven vård och omsorg så att den maximerar vinsterna i form av bättre hälsa, välbefinnande och ekonomi för sjuka och omsorgsbehövande och därmed för hela samhället. Effektiva medel för detta är dels att avskaffa osunda konkurrensutsättningar som

stryper den skattefinansierade offentliga vården och omsorgen, dels att avveckla privatägda aktiebolags riskfyllda, kostsamma och utvecklingshämmande drift av vård och omsorg. Partiets representanter ska i stället understödja utveckling av samarbete och erfarenhetsutbyte mellan offentliga och non-profit utförare av vård och omsorg samt utbildning och forskning om vård och omsorg vid universitet och högskolor. I det följande ger vi några argument för att med kraft driva denna politik.

Olämpligt att låta aktiebolag sköta gemensamt finansierad vård och omsorg

Ett grundläggande skäl för att inte låta privatägda aktiebolag sköta skattefinansierad vård och omsorg är de speciella lagar som gäller för aktiebolag.

Syftet med den gemensamt finansierade vården och omsorgen är att alla medborgare ska garanteras likvärdig vård och omsorg av god kvalitet. Tillgång till vård och omsorg ska ges efter behov. Ett aktiebolags huvudsakliga ansvar är emellertid ett annat: att förvalta det kapital som aktieägarna satsat i bolaget, så att det ger en avkastning (vinst) som aktieägarna är nöjda med. Bolaget och aktieägarna har inte något allmännyttigt uppdrag och deras ansvar för den verksamhet som deras bolag bedriver upphör i samma stund som bolagen upphör, vilket kan ske antingen genom att ett bolag går i konkurs, eller genom att aktieägarna beslutar att upplösa bolaget.

Det faktum att aktiebolag har mål och uppdrag som i grunden skiljer sig från de politiskt fastlagda målen för samhällets gemensamt finansierade vård och omsorg innebär att vinstdriven verksamhet måste kontrolleras och utvärderas noga. De politiker som upphandlar privat vård och omsorg måste ju säkerställa att kvaliteten i verksamheten inte urholkas till gagn för det vinstintresse, som är bolagets primära mål. Ett typiskt uttryck för detta behov av kontroll är Socialdemokraternas idé om att skärpa kvalitetskontrollen till den punkt där det blir omöjligt för ett företag att ta ut en oskälig vinst. Politiker måste också bevaka att kvaliteten blir likvärdig, att alla patienter har samma chans till god sjukvård, och att inga patienter utsätts för risker på grund av oseriösa aktörer.

Men det faktum att vinstdriven verksamhet har ett från samhällsintresset olikartat mål och uppdrag innebär inte bara högt uppdriva kontrollkrav. Det innebär också att villkoren för den dagliga driften i privata bolag skiljer sig från vad som gäller för offentligt drivna verksamheter. Ett exempel är regler ifråga om offentlighet och sekretess.

Sammantaget betyder aktiebolagens särart att deras verksamhet inom vård och omsorg kan få helt andra effekter på individ och samhälle än den offentligt drivna. Exempel på detta presenteras i det följande.

I Sverige ställs i regel offentlig verksamhet mot vinstdrivande verksamhet. I andra länder är det mera vanligt att jämföra vinstdrivande verksamhet med non-profit verksamheter (dvs. såväl offentlig som privata verksamheter som drivs utan vinstmotiv).

För non-profit verksamheter inom vård och omsorg gäller att de kan ha delvis andra mål än offentligt driven verksamhet. Generellt kan dock sägas att det finns långt större förutsättningar att inkludera non-profit verksamheter än aktiebolag i en gemensamt finansierad, generell välfärdspolitik, eftersom non-profit verksamheter liksom offentliga verksamheter drivs av verksamhetsmål och samhällsmål, inte vinstmål. Ett exempel på en non-profit verksamhet i Sverige är Ersta diakoni.

Konkurrens och hemlighetsmakeri riskerar att hämma utveckling

De privatägda aktiebolagens lagstadgade huvudintresse, att förvalta och förränta insatt kapital, innebär att det alltid finns en risk för att vinstintresset sätts före patientintresset. De vård- och omsorgsbehövande – eller deras anhöriga och närstående - har som regel små eller inga möjligheter att bedöma om vården och omsorgen som utförs är den bästa eller mest effektiva.

Vid upphandling till fastställt pris finns en risk för att verksamheten ensidigt inriktas mot att öka vinsten genom minskade kostnader. Om förbättringar trots allt kommer till stånd är det heller inte säkert att detta leder till någon större förbättring av vården och omsorgen eller någon större kostnadsreducering för kommunen eller landstinget. Detta därför att konkurrensförhållanden gentemot andra utförare gör att varje enskilt bolag har ett starkt intresse av att så långt som möjligt hemlighålla hur de bedriver sin verksamhet och sina eventuella kunskaper om effektivare behandlingsmetoder eller annat som förbättrar vården och omsorgen.

Privatiseringar och konkurrens mellan vinstkrävande utförare av vård och omsorg leder således till att eventuellt vunna värdefulla kunskaper om hur vården och omsorgen kan förbättras riskerar att stanna hos det enskilda bolaget och ge ekonomisk vinst enbart till dess ägare. Framstegen hindras därmed från att bli allmänt kända och spridda och till nytta för alla som är i behov av vård och omsorg.

Skilda världar för privata, non-profit och offentliga utförare

Problemet med privata företag i offentlig sektor blir än mer uppenbart när villkoren för vinstdrivande respektive icke-vinstdrivande (offentliga och non-profitverksamheter) jämförs med varandra.

Vinstdrivande verksamheter förväntas inte ta långsiktigt ansvar för att upprätthålla en verksamhet. Så snart till exempel en vårdcentral eller ett äldreboende tappar i lönsamhet gäller primärt ansvaret mot aktieägarna. Detta innebär att det alltid finns en risk för nedläggning, med de negativa effekter som detta får på kontinuiteten (inte minst inom äldreomsorgen). Det finns också alltid en risk för att oseriösa aktörer kortsiktigt gör vinster på en verksamhet som man inte har för avsikt att upprätthålla under en längre tid.

Privatägda aktiebolag har vidare laglig rätt att förhindra att anhöriga, närstående och allmänheten granskar hur deras verksamheter sköts. För offentliga utförare gäller att varje enskild medborgare har med stöd av våra grundlagar rätt att ingående granska praktiskt taget varje detalj i hur de sköter sin verksamhet (den så kallade offentlighetsprincipen). (Denna princip bör utan problem kunna appliceras också på non-profit utförare om de har offentligt stöd.)

Privatägda aktiebolag har laglig rätt att förbjuda sina anställda att berätta för utomstående (vartill räknas vård- och omsorgsmottagares anhöriga och närstående) hur de sköter sin verksamhet. Och om bolaget misstänker att någon anställd yppat något otillåtet om bolagets verksamhet har bolaget laglig rätt att grundligt efterforska vem eller vilka som är skyldig till detta och anmäla denne till åtal. För offentliga utförare gäller närmast det rakt motsatta: Om någon anställd finner eller uppfattar att verksamheten på något sätt bedrivs olämpligt har de inte bara laglig rätt men även en laglig plikt att meddela detta till utomstående, utan risk att därför avskedas eller utsätts för represalier. Och om offentliganställda väljer att meddela sig anonymt till exempelvis media är deras arbetsgivare av grundlagen förbjuden att efterforska vem som lämnat uppgifterna (meddelarfriheten och källskyddet).

Offentliga utförare i hopplöst underläge

I konkurrensen med privata aktiebolag befinner sig således offentliga utförare från början i ett närmast hopplöst underläge. Utöver vad som anges i anbudsvillkoren har de en mängd plikter som privata utförare helt slipper undan. Om en offentlig utförare ändå vinner en anbudstävling är risken stor att de får svårt att bedriva verksamheten med godtagbar kvalitet utan att personalen pressas till regelvidriga arbetsförhållanden.

Om offentliga utförare ändå tack vare yrkesskicklighet och engagemang lyckas bedriva god vård och omsorg kan deras arbetsmetoder på grund av offentlighetslagstiftningen omedelbart bli allmänt kända och tillämpas av andra, konkurrerande utförare. Om de aktivt understöder detta riskerar de dock att dessa deras goda kunskaper och egenskaper utnyttjas mot dem. Konkurrensen med andra utförare medför således att även olika offentliga utförarenheter får intresse av att hemlighålla sina kunskaper om hur god vård och omsorg bedrivs.

Konkurrens med privata vinstdrivande utförare ger även offentliga utförare intresse av att dölja brister i den i egna verksamheten. Fastän lagarna om offentlighet och meddelarfrihet motverkar dessa intressen gör det ändå stor skillnad om man är aktivt för eller passivt mot att dessa lagar tillämpas i praktiken.

Privata vinstkrävande utförare kan dölja missförhållanden

För privatägda utförarbolag finns mycket stora möjligheter att dölja bristfälligheter i sin verksamhet, dels därför att de inte omfattas av lagarna om offentlighet och meddelarfrihet, dels därför att de kan avvisa försök till insyn i bolagets verksamhet med hänvisning till rätten till skydd av affärshemligheter. Med tanke på att dessa bolags huvudsyfte är att förränta i bolaget insatt kapital finns avsevärda risker att de frestas att i skydd av dessa insynshinder utföra vården och omsorgen på ett kostnadsbesparande sätt, som inte motsvarar kommunernas och landstingens intentioner i avtalen med bolagen. Det gäller särskilt sådana delar av verksamheten som är svåra att avtalsmässigt reglera i detalj och svåra att kontrollera att de uppfylls.

Försök att eliminera dessa risker genom att i detalj specificera hur vården och omsorgen ska utföras har inte varit framgångsrika. Dels är det svårt att i detalj ange hur olika vård- och omsorgsåtgärder ska värderas ekonomiskt och vilka sanktioner olika avvikelser ska leda till, dels är en noggrann kontroll av att avtalen efterföljs mycket kostsam. Trots de stora möjligheterna att dölja brister i sin verksamhet har privatägda aktiebolag i en mängd fall avslöjats med att uppenbart bryta mot ingångna avtal med kommuner och landsting. Det är mycket möjligt att det vi hittills sett bara är toppar av isberg av oegentligheter.

Svårt att verkställa sanktioner mot privata vinstdrivande aktörer

I praktiken är det ofta svårt för kommuner och landsting att verkställa kännbara sanktioner mot privatägda aktiebolag som bryter mot ingångna avtal, i synnerhet om bolaget har en omfattande verksamhet. Detta på grund av möjligheten - eller hot om - att aktiebolaget då går i konkurs eller lägger ner verksamheten. Som regel finns ingen alternativ utförare som med kort varsel vill och kan ta över verksamheten, och få eller inga kommuner och landsting har någon beredskap för att med kort varsel kunna börja driva verksamheten i egen regi.

I praktiken råder sällan eller aldrig någon verklig fungerande konkurrens mellan privata vinstdrivande utförare av vård och omsorg. För stora aktiebolag är det mycket lätt att med tillfälligt låga priser

konkurrera ut småbolag. (Det kan vi se många exempel på bland annat i Uppsala kommun, där ett fåtal stora aktiebolag är totalt dominerande som privata utförare av vård och omsorg.) Och när ett fåtal stora bolag sedan helt kontrollerar marknaden råder mellan dem som regel ingen verklig fungerande konkurrens. Det råder så kallat oligopol. Det är då mycket lätt för dem att bevaka till exempel varandras prissättning och informellt i hemlighet komma överens om att hålla priser på nivåer som maximerar bolagens vinster. Inte oväntat är dessa vinster också exceptionellt höga, och undanhålls därtill från normal vinstbeskattning genom att vinsterna överförs till skatteparadis.

Förväntningar om att privatisering av vård och omsorg leder till kostnadsbesparingar och bättre kvalitet på vård och omsorg infrias därför sällan eller aldrig. En nyligen publicerad rapport från Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (Konkurrensens konsekvenser, 2011) visar också att det inte finns några vetenskapliga undersökningar som ger stöd för sådana förväntningar.

Några slutsatser av det ovanstående är att kommuner och landsting inte har något att vinna på att låta privatägda vinstdrivande bolag sköta skattefinansierad vård och omsorg. Om och när vård och omsorg drivs av sådana bolag finns tvärtom stora inbyggda risker. Sådan vård och omsorg riskerar att bli onödigt dyr, ineffektiv och hämmande för verksamhetens utveckling.

Offentlig vård och omsorg ger utvecklingsmöjligheter

För att samhällets vård och omsorg ska kunna utvecklas effektivt och ge så stora välfärdsmissiga och ekonomiska vinster som möjligt är det enligt vår uppfattning angeläget att all skattefinansierad vård och omsorg som nu drivs av privata aktiebolag snarast möjligt återtars till offentlig eller non-profit regi och att den destruktiva konkurrensen mellan olika utförare av vård och omsorg avskaffas.

Om och när kommuner, landsting och non-profit utförare sköter denna verksamhet helt i egen regi finns stora möjligheter att förbättra vården och omsorgen. Olika enheter inom vården och omsorgen kan då utveckla öppna samarbeten och utbyten av kunskaper och erfarenheter. Detta kan och bör aktivt understödjas av kommuner, landsting och staten, dels genom att se till att personalen får praktiska och ekonomiska möjligheter till samarbeten, erfarenhetsutbyten, vidareutbildning, med mera, dels genom att resurser tillsätts för att utveckla utbildningen och forskningen rörande vård och omsorg vid universitet och högskolor.

Partikongressen föreslås besluta:

- I122:1 att all skattefinansierad vård och omsorg i kommuner och landsting utförs i egen eller non-profit regi och att vård och omsorg i privat vinstdrivande regi avvecklas
- I122:2 att utveckla bättre praktiska och ekonomiska förutsättningar för samarbete och utbyte av kunskaper och erfarenheter mellan olika enheter inom vård och omsorg
- I122:3 att resurser tillsätts för att utveckla samarbeten mellan kommunernas vård- och omsorg och utbildning och forskning rörande vård och omsorg vid universitet och högskolor

Peter Gustavsson, Lennart Häggström, Kjell Johansson och Lena Sommestad
Uppsala arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I123

FALU ARBETAREKOMMUN

Valfri välfärd utan vinst

Under den nuvarande borgerliga regeringens styre har vinster inom välfärden blivit gängse. Den politiska acceptansen av vinst inom välfärdens viktiga fält har spridit sig långt vänster om den borgerliga högerens mest utpräglade politik och språkbruket om välfärden har tillåtits anta marknadens logik, trots att behov av vård och omsorg, utbildning och stöd, inte är varor på en marknad utan allas vårt gemensamma goda liv.

Den ökade acceptansen av vinster inom välfärden har i praktiken visat sig, inte endast på så sätt att enskilda välfärdsenheter tillåts styra över sin egen ekonomi – att minska på vissa kostnader och lägga dem som utgifter på andra poster – för att på så sätt ”återinvestera” vinsten i verksamheten, utan också genom att välfärdsföretagen tillåts betala skatt i andra länder än Sverige, minska på sin personalstyrka, ej tillhandahålla mer än det som absolut krävs för att verksamheten ska vara juridiskt korrekt enligt uppdraget och att vissa företag på dessa sätt tar ut vad som kallas ”övervinster”. Dessa handlingsmönster inom välfärden visar att en avreglering och utförsäljning av den offentliga sektorn inte framförallt innebär att stiftelser, kooperativ och tidigare kommunalt anställda medarbetare startar fristående enheter inom välfärden. Istället är det framförallt riskkapitalbolag som söker sig till välfärdens fält, och deras intressen har med all tydlighet visat sig vara att skaffa sig en vinst på skattepengar snarare än att tillhandahålla en så god vård, omsorg eller pedagogisk verksamhet som möjligt. Att hantera skattepengar på dessa sätt strider på flera sätt mot själva idén med att gemensamt betala för den välfärd vi som svenska medborgare vill ha. Låt mig nämna några viktiga sådana centrala konflikter mellan vinstdrivande och skattefinansierad välfärd som också är starkt knutna till en socialdemokratisk ideologi:

- Att effektivisera det välfärdsarbete som utförs i den grad att vinster går att uppnå, vilka varken tillfaller brukarna eller arbetarna, utan endast ägarna, strider mot idén med skattefinansierad verksamhet, och ökar dessutom ojämlikheten i samhället.
- Skattefinansierade verksamheter skiljer sig från verksamheter finansierade med andra medel. Verksamheter som drivs av skattemedel är betalda av folket för att tillgodose folkets behov och för att säkerställa att alla erbjuds en god och likvärdig vård, omsorg och skola – även när behoven varierar. Skattepengar är inte till för att leda till vinst för någon enskild person eller något enskilt bolag.
- Privata enheter kan gå – och går faktiskt – i konkurs, eller lägger ner sin verksamhet av andra skäl. De privata enheterna har inget ansvar för sina brukare/patienter/elever. De har endast ansvar gentemot sina ägare att gå med vinst. När privata enheter etableras tvingas emellertid offentlig verksamhet, viken har ansvar att tillgodose alla kommunens innevärdas behov av vård, omsorg och utbildning, att minska antalet enheter. När privata enheter sedan av något skäl avslutar sin verksamhet är den offentliga verksamheten skyldig att snabbt täcka upp för de människor som plötsligt står utan vård/omsorg/utbildning. Ansvaret mellan privata och offentliga enheter inom

välståndens område är skevt fördelat, och ansvaret följer med skattefinansieringen. Det är allas våra gemensamma pengar som finansierar dessa verksamheter just för att vi kommit överens om att samhället måste tillgodose dessa viktiga behov. Möjligheten att gå med vinst utan att ta ett långsiktigt ansvar för sina medborgare strider mot denna idé.

- Sist, men inte minst: Systemet att finansiera välfärd med skattepengar bygger på att betala en summa för det verksamheten kostar. Att i en sådan finansieringsform inkludera möjligheter till vinst strider mot själva grundidén.

Beslutet att avreglera välfärden och sälja ut den till privata aktörer går hand i hand med argument om valfrihet såväl vad gäller verksamhetssätt som ägandesätt. Valfrihet inom välfärden behöver emellertid inte och bör inte heller likställas med att tillåta vinstdrivande aktörer. Istället bör krav ställas på att de aktörer som vill bedriva välfärdstjänster ska göra detta som non-profit företag. En viss etableringsrätt kan alltså kvarstå, men utan att drivas av ett vinstintresse.

Ett annat argument som driver frågan om avreglering av välfärdssektorn är att ökad konkurrens leder till högre kvalitet (och att de som driver dessa högkvalitativa enheter förtjänar att gå med vinst?). Aktuell forskning inom såväl vård och omsorg som skola har emellertid visat att avregleringen och den valfrihet den lett till snarare har lett till ökad ojämlikhet, större sociala och ekonomiska klyftor samt sämre arbetsvillkor för de anställda.

Partikongressen föreslår besluta:

- I123:1 att Socialdemokraterna tydligt och genomgående tar ställning mot vinster inom välfärden
- I123:2 att Socialdemokraterna tar ställning mot möjligheten att driva välfärdsverksamheter i bolagsform med ekonomisk vinst som drivkraft
- I123:3 att Socialdemokraterna tar ställning för att non-profit företag etablerar sig inom välfärdssektorn för att tillgodose en valfrihet och etableringsrätt utan vinstintressen
- I123:4 att Socialdemokraterna utreder och särskiljer på argument för möjligheten för enskilda enheter att inom verksamheten minska vissa utgifter för att använda det överskott som då produceras inom annan del i verksamheten, från argument om vinstdrivande verksamheter

Jessica Mjöberg

Falu arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I124

BODENS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Verksamheter som bekostas via skattemedel - välfärd

Vi lever i ett blått samhälle där varje skattekrona ska räknas bort i stället för att finansiera välfärden. Vi har också ett samhälle där välfärden och den kommunala verksamheten ska stryka på foten för privat företagsamhet.

Allt fler verksamheter övergår till privat regi och allt mer av våra skattade pengar går i privata fickor.

Vi ska inte ställa oss bakom sådant, vi vill ha tillbaka välfärden i Sverige, vi vill ha tillbaka den svenska modellen, den som övriga är avundssjuka på. Vi hade nått så långt och nu är vi tillbaka till klassamhället. Vi behöver en förändring Vi kan börja med samhällsfunktioner som är skattefinansierade i kommun, landsting och stat.

Privata utövare av verksamhet som ingår i välfärden kommer aldrig att bedriva den av välvilja. Syftet kommer alltid att vara i vinstintresse och att det ska bli en förtjänst från den.

Det kan inte vara tanken att vi som betalar skatt i Sverige för den välfärd, som åtminstone har funnit sig i Sverige, går raka vägen till privata fickor och dessutom inte ens i svenska fickor.

Partikongressen föreslår besluta:

I124:1 att skattefinansierad verksamhet inte får utövas med vinstsyfte

I124:2 att svenska skattesystemet ses över för att undvika skattefallor för, till att börja med, skattefinansierade verksamheter

Lena Nilsson, S-Kvinnor i Boden

Bodens arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I125

SKURUPS ARBETAREKOMMUN

Vinst i välfärd

För socialdemokratin är välfärden av centralt värde och en förutsättning för ett starkt och hållbart samhälle. Genom historien har vi med starkt stöd i fackföreningen genomfört åtskilliga politiska reformer och därmed byggt en välfärdssektor som gjort Sverige både jämlikt och starkt. Omvärlden har med stor avund sett upp till vårt sätt att gemensamt äga, förvalta och driva en välfärd som omfattar alla. Vi kan tyvärr se att de senaste decennierna har tendensen varit tydlig. Vår gemensamt ägda välfärd håller på att säljas ut till privata kapitalister. Av det vi gemensamt finansierar, med rättighet att få del av tillbaka, försvinner stora ekonomiska medel nu ut till privata intressen som inte värnar individens rättighet till välfärd fullt ut.

De kapitalistiska intressena och makten har flyttat långt in i våra barns skolor, våra föräldrars vårdhem och våra sjukas vårdcentraler. Miljarder av skattepengar går till vinst och avkastning enligt kapitalisternas krav istället för att gå till vård och omsorg enligt medborgarens rättigheter.

Debatten har nu börjat handla om vinstens försvarbara storlek och värna de som är anställda i privata bolag som driver välfärd. Kvalitet har blivit ett abstrakt begrepp som sägs vara överordnad allt annat. Problemet är bara att alla har sina olika tolkningar vad kvalitet är och ingen tycks komma till konsensus om begreppets innebörd. Samtidigt fortsätter skattepengar att rulla ut ur välfärden utan att ha kommit medborgaren tillgodo och personalen i verksamheterna blir ett verktyg i jakten på högre vinster. En del

tycks tro att denna problematik löses genom att sätta krav på återinvesteringar i verksamheterna och krav på höjning av den kvalitet som ingen tycks vara överens om vad den innebär.

Skulle man välja att kräva återinvesteringar av överskott kommer resultatet då sannolikt bli att återinvesteringar görs och kvalitetsmått upprättas i efterhand anpassade till verksamheten. Kapitalisternas huvud syfte och drivkraft, att maximera vinst och tjäna pengar, finns då kvar och ändå sättet att leva upp till det i verksamheterna är då att personalen får betala priset i form av sämre löneutveckling och krakelerande anställningsvillkor. I slutändan blir det våra barn, äldre och sjuka som får ta den stora smällen. Detta kommer vi aldrig att acceptera! Denna farhåga kan vi med erfarenheter från andra branscher se att så kommer bli fallet. När privata kapitalistiska vinstintresse äger och styr tex bostadsproduktion kan vi se samma mönster. Även om företagen tvingas satsa mer pengar på verksamheten eller förhålla sig till dyrare personalkostnader så är deras vinstkrav densamma. De hittar bara en annan väg att komma åt lönsamheten och vinsten. Skillnaden är att kunden får betala kalaset inom andra branscher och i välfärden är det skattebetalarna som idag betalar kalaset. Skulle kraven skärpas i luddiga kvalitetsmål så blir det personal, barn, äldre och sjuka som betalar priset istället.

Att vi med en socialistisk ideologi har kunnat stå vid sidan om och tittat på när detta växt fram är inte förenligt med våra värderingar om hur ett samhälle ska se ut och utvecklas. Det är nu dags att vi socialdemokrater sätter ner foten och lämnar positionen som ett parti på marginalen till borgerligheten. Opinionen ligger för oss och ingen vill att skattepengar ska gå till privata plånböcker istället för att bygga kunskap och rädda liv.

Partikongressen föreslås besluta:

- I125:1 att de skattepengar som avsätts till vår offentliga vård, skola och omsorg ska gå till verksamheten
- I125:2 att denna omställning sker med viss hänsyn till de aktörer som idag bedriver välfärdverksamhet i privat regi

Magnus Alm, Pierre Esbjörnsson och Peter Olsson
Skurups arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I126

SVALÖVS ARBETAREKOMMUN

Vinster i välfärd

Då det under en längre tid kommit att bli lite av en akilleshäls för oss socialdemokrater att inte komma till skott eller våga ta ställning i frågan kring vinstuttag i välfärden är det nu dags att en gång för alla sätta ner foten så att vi blir tydliga i god tid inför nästa val.

Vårt samhälle har de senaste åren i allt större utsträckning börjat präglas av oss medborgare till att inta kundperspektiv där det ska väljas i en stor flora av utförare oavsett om det gäller val av elleverantörer, var

barnen ska få sin pedagogik och kunskap eller rentav vem som ska ta hand om din gamla mormor när hon inte längre är förmögen att göra detta själv

Förhoppningen med olika aktörer var initialt att man med hjälp av konkurrens skulle öka kvalitén och valfriheten för medborgarna men sanningen blev en annan. Kommuner knoppade av verksamheter och blev av med personal som varit lojal under hela deras yrkesverksamma liv som återanställdes att göra samma arbete, med sämre anställningsvillkor och färre kollegor men med ny arbetsgivare. Då A-kasssystemet parallellt har nermonterats har man mer eller mindre tvingats in i sämre anställningar då hotet om arbetslöshet hängt över en.

En annan aspekt i detta har varit att det i många kommuner funnits en vilja att göra avknoppningarna på ett snyggt sätt där man stimulerat personal att starta kooperativ men där man inte har haft ro att vänta på resultat utan helt enkelt konkurrensutsatt verksamheten efter mycket kort tid vilket lett till att kooperativen har blivit antingen uppköpta av större bolag eller att man tvingats lägga ner sin verksamhet. Påföljden har då blivit att stora bolag blivit ännu större och att valfriheten krymper i samma takt som de stora bolagen växer i marknadsandelar.

Förutom de moraliska aspekterna att pengarna försvinner utomlands eller i privata fickor saknas även i många fall transparens i dessa företag och en del har vägrat teckna kollektivavtal där meddelarfrihet har funnits med i texten. Detta är givetvis oacceptabelt då det är våra gemensamma skattemedel vi pratar om. Till detta hör också godtrogna politiker som inte förstår att man trots privatiseringar ändå har ansvar för de delar av den skattefinansierade välfärden som man sålt ut.

Socialdemokratin måste verka och värna för en demokratiskt styrd välfärdssektor där människors behov står i centrum. Socialdemokratin måste kritiskt granska avregleringar, bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett av annan samhällsnyttig verksamhet som exempelvis kommunikationer, energiförsörjning och apotek.

Partikongressen föreslås besluta:

- I126:1 att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst -princip ska vara rådande inom skattefinansierade verksamheter. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster
- I126:2 att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp i alla dess delar

Anders Svärd

Svalövs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I127

GÄVLE ARBETAREKOMMUN

Vinster i välfärden

Under de senaste åren har en stor del av den skattefinansierade verksamheten lagts ut på privata aktörer att utföra. Samtidigt som vi vet att drivkraften för privata företag är vinsten. Detta står emot vår övertygelse att skatte medel skall fördelas efter behov. Att plocka vinster ur den skattefinansierade verksamheten urholkar i längden verksamheten, dels genom att vinsten görs genom besparingar i verksamheten och i många fall sämre villkor för de anställda. Vi tycker därför att vinstintressen står mot allmänintresset av en bra vård och omsorg och en skola för alla.

Det har uppkommit avarter där stora företag skickar miljontals kronor av sina vinster till skatteparadis. Vi anser istället att dessa pengar skulle föras tillbaka till verksamheten för att utveckla den.

Vi är inte emot alternativa utförare inom den skattefinansierade verksamheten. Det finns exempel på personal kooperativ och föräldrar kooperativ som utan eget vinstintresse bedriver utmärkt verksamhet.

Partikongressen föreslås besluta:

I127:1 att all vinst som görs inom den skattefinansierade verksamheten i vårdsektorn och omsorgen samt skolan skall återinvesteras i den skattefinansierade verksamheten

Joakim Borg, Johan Skyttberg Lovisa Englund, Mikael Rusthoi och Kauko Nisukangas (deltagare och ledare i utbildningen "Framtiden är vi")

Gävle arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I128

MALUNGS ARBETAREKOMMUN

Vinster i välfärden

Den generella välfärden bygger på allas lika värde och den binder ihop samhället. Stödet för kollektivt finansierade trygghetssystem är starkt, men efter de senaste årens försämringar så är tilliten skadad. Sedan 90-talskrisen har fokus förskjutits i välfärdspolitiken. I stället för att vara en fredad zon från marknaden, där demokratiska och humanistiska värden skulle värnas i stället för ekonomiska, har marknadsmekanismer blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn.

Privatiseringar skulle ge fler alternativ genom små företag och det skulle ge effektivare, bättre och billigare vård och skola. Så har det inte blivit, Lex Maria anmälningar och vårdskandaler har ökat markant. Det är stora riskkapitalbolag som dominerar marknaden. "Atendo" och "Carema" har en militärdiktatur som stor aktieägare, och "Aleris" gör miljardvinster som inte beskattas i Sverige utan förs över till

skatteparadis. Riskkapitalbolag täljer guld i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Detta kan vi aldrig acceptera. Privata skolor med särskild pedagogik, kooperativ och äldreboende har sedan länge startats och drivits utan att vara vinstutdelande. Värderingar, inte vinst har varit dragkraften.

Vi har ingenting emot alternativa utförare men anser att eventuell vinst skall återinvesteras i verksamheten.

Partikongressen föreslår besluta:

I128:1 att S-kongressen beslutar om att socialdemokratien kraftigt begränsar vinstuttag i vård-omsorgsskola

I128:2 att S-kongressen beslutar om att socialdemokratien står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter, och på så sätt motverka den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster

Ann-Marie Pettersson

Malungs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I129

NORRA ÖLANDS ARBETAREKOMMUN

Vinster i välfärden

Tidigare kongressbeslut innebär att vi accepterar vinster i välfärden men att de ska återinvesteras i respektive verksamhet.

Vi har nu sett åtskilliga exempel på att så inte blivit fallet.

Våra skattepengar ska användas till det de avsetts för. Det är vår plikt att se till att så sker. Nu måste vi ta ytterligare steg i riktning mot detta mål.

Kan andra länder så kan vi! Det är oansvarigt att inte handla. Det är dessutom omoraliskt. Om vi ska få ett sammanhållet samhälle där vi själva formar vår framtid, så måste dessa uppenbara brister åtgärdas. Om vi ska vara trovärdiga som ansvarstagande parti krävs klara ställningstaganden av kongressen.

Partikongressen föreslår besluta:

I129:1 att skattepengar endast får användas för avsett ändamål

I129:2 att i första hand förbjuda vinstuttag i välfärden

I129:3 att om detta ej är möjligt införa sanktioner vid avvikelser från antagna mål

Lena Öhrsvik, Borgholms S-förening

Norra Ölands arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I130

GÖTEBORGS PARTIDISTRIKT

Vinster i välfärden

I. Principer vs. lämplighetsfrågor

Vid första anblicken kan frågan om vinster i välfärden tyckas enkel att ta ställning till. Det är vår mycket bestämda uppfattning att gemensamma medel som avsatts för barns utbildning eller omsorger av våra äldre inte ska tas till byte för privat förmögenhetsbildning på nummerkonton i skatteparadis. I den bästa av världar borde det vara punkt slut där. Men om man tränger in i frågan upptäcker man snart att den är komplex, inte enbart vad gäller den tekniska utformningen av en eventuell lagstiftning, utan också att den rymmer en rad principiella frågeställningar som bör redas ut.

Det finns i sammanhanget två centrala frågor:

- Vad bör avgöra om kommunen/landstinget ska utföra en tjänst i egen regi eller lägga den på en extern utförare?
- När är det försvarbart att en extern utförare utför en offentligt finansierad tjänst med vinst och när är det inte det?

Till skillnad från meningsmotståndare till höger och till vänster som gör det till princip att privata företag alltid är att föredra för offentligt finansierade tjänster, respektive att dessa alltid bör drivas i egen regi, så har vi socialdemokrater en pragmatisk inställning. Vi menar att frågan bör avgöras från fall till fall utifrån vad som kan bedömas vara mest fördelaktigt för medborgarna och brukarna.

Ställer vi saken på sin spets så håller nog de flesta med om att det skulle vara en mindre lämplig ordning att Göteborgs Stad höll ett par hundra personer fast anställda för de kanske tjugotalet dagar om året då det finns behov av snöröjning. En betydligt mycket bättre hushållning av göteborgarnas resurser är att träffa avtal med bl.a. åkerier, som ändå inte kan utföra sitt ordinarie arbete innan gatorna blivit plogade, att de står för detta mot ersättning från staden.

Det är dock inte så att vi enkelt kan sluta oss till en tumregel att det alltid är oproblemiskt att lägga ut tekniska tjänster på entreprenader, medan välfärd och utbildning i alla lägen bör utföras i egen regi. I Göteborg har vi till exempel kommit till slutsatsen att det är bäst för medborgarna och brukarna att staden har avtal med ett stort antal externa utförare av vuxenutbildning. Det ger nämligen tillgång till en bredd i utbudet både vad gäller utbildningsinnehåll och undervisningsformer som det är svårt, för att inte säga omöjligt, att tillhandahålla i egen regi ens i en större stad som Göteborg. Extern upphandling ger även goda möjligheter att flexibelt anpassa utbudet till behovens och efterfrågans växlingar inom ett område där spännvidden och variationen i tjänsternas innehåll är stor. Externa aktörer t.ex. inom folkbildningen kan därtill bidra med värden som är svåråtgångade i den kommunala organisationsformen.

Mot den bakgrunden är det inte så svårt att försvara att Göteborgs Stad under rödgrönt styre handlar upp stora delar av vuxenutbildningen externt. Vi har heller inga problem med att Stadsmissionen får göra insatser för hemlösa eller att exempelvis Neuberghska stiftelsen driver äldreboende. Samtidigt finns det motsatta exempel på tekniska tjänster där det är i hög grad olämpligt med externa utförare. Vi menar till

exempel att det är fel att, som regeringen har gjort, lägga ut bilprovningen på privata utförare som ska tävla om kundernas gunst, helt enkelt därför att det uppenbart är förenat med risker för trafiksäkerheten.

Det är dock inte så att vi socialdemokrater i dessa frågor är pragmatiker helt utan principer, i synnerhet inte när det gäller välfärdstjänster. Tvärtom, här finns en mycket viktig principfråga för oss: att tjänsterna ska vara solidariskt finansierade och behovsorienterat tillgängliga efter generella kriterier. Det är i själva verken grundprincipen för den socialdemokratiska välfärdsmodellen, och börjar vi tumma på den riskerar vi att förr eller senare passera en gräns där vi upphör att vara socialdemokrater med den innebörd begreppet fick under den långa reform- och framgångsperioden under 1900-talet. Däremot är frågan om en tjänst ska utföras i egen regi eller ej för oss en lämplighetsfråga. Det betyder dock inte att det kvittar lika. Tvärtom måste vad som är lämpligt nog övervägas utifrån varje tjänsts särskilda karaktäristiska i förhållande till medborgarnas bästa.

Om vi för ett ögonblick återvänder till snöröjningen, så förutsätter dess utförande att de åkerier och andra som staden har avtal med besitter den utrustning som behövs. Det kräver kapitalinvesteringar, vilket i sin tur förutsätter att vi accepterar rimliga krav på avkastning, annars får vi nog finna oss i att pulsa i snön. Ibland sägs från borgerligt håll att det är fullkomligt obegripligt att det för oss är OK att företaget som hämtar sopor vid förskolan går med vinst, men vi vill inte att förskolan ska göra det. Det beror inte bara på att vi socialdemokrater menar att man bör göra skillnad på barn och sopor. Det finns också ytterligare ett skäl. Ett företag som får i uppdrag att hämta sopor måste binda kapital i sopbilar och annan utrustning, på liknande sätt som företaget som bygger förskolan måste investera i anläggningsmaskiner och annat. I en marknadsekonomi är det ofrånkomligt att sådana investeringar måste få ge avkastning, annars kommer de helt enkelt inte till stånd. Det innebär att vi inte kan resa principiella invändningar mot att offentligt finansierade kapitalintensiva externa tjänster ger en rimlig avkastning till ägarna. Men annorlunda är det med kapitalextensiva tjänster som barn- eller äldreomsorg. Där finns inte samma behov av investeringar och kapitaltjänst – och det är heller inte av detta skäl motiverat att externt utförd verksamhet lämnar överskott till ägarna.

När det gäller utbildning är det lite olika. Grundskola och studieförberedande gymnasieprogram är inte kapitalintensiva, men tekniska yrkesutbildningar kan vara det genom behov av kostsam maskinell utrustning. Det är nog förklaringen till att vi aldrig haft några principiella eller ideologiska problem med att vi i vad som tidigare var en socialdemokratisk paradgren - den aktiva arbetsmarknadspolitiken - i alla tider har handlat upp arbetsmarknadsutbildningar från anordnare som driver verksamheten i affärsmässiga former. Arbetsförmedlingen har aldrig bedrivit sådana utbildningar i egen regi, därför att behoven är mycket skiftande i konjunkturernas och strukturomvandlingens framfart. Extern upphandling ger goda möjligheter att anpassa utbudet efter detta. Behoven av kapitalinsatser i utrustning torde också vara förklaringen till vår acceptans för affärsmässig verksamhet inom delar av vuxenutbildningen. Däremot menar vi att man på goda grunder kan ifrågasätta om det är rimligt att privata företag på kommunens uppdrag gör kommersiella vinster på SFI eller grundvux.

II. Vad säger forskningen?

John Donahue är en amerikansk forskare som gjort omfattande studier av ett stort antal offentligt finansierade upphandlingar av tjänster i Förenta staterna under 1980-talet (Donahue 1992). Resultaten visade att konkurrens om utförandet kan leda till att man faktiskt får ut mera verksamhet för

skattepengarna, men också att detta bara fungerar om tre villkor är uppfyllda. För det första att det verkligen går att skapa konkurrens mellan olika producenter. För det andra att man har en effektiv inspektion av vad som produceras och relativt snabbt kan stänga av de entreprenörer som inte håller måttet. För det tredje, och detta var enligt Donahue det viktigaste, att externt utförande av offentliga tjänster bara fungerar bra om det är möjligt att tillräckligt noga precisera kontrakten.

Här visade hans forskning att detta kan göras relativt enkelt när det handlar om tjänster som sophämtning, busstrafik och byggande för att ta några exempel, dvs. områden där kvantitativa produktivitetsspekter spelar stor roll och kvalitetspekter är av ett slag som tämligen enkelt går att mäta. Däremot är det mycket svårare, för att inte säga omöjligt, när det handlar om tjänster inom välfärd och utbildning där mer komplexa och svårvärderade kvalitetspekter dominerar. Det är, visade Donahue, nästan omöjligt att skriva tillräckligt styrande kontrakt för den senare typen av uppgifter. Hans rekommendation till politiken var att man bör vara mycket återhållsam med att släppa in vinstdrivande företag i dessa verksamheter, eftersom det ligger i marknadslogikens natur att försöka driva upp vinsterna genom att reducera kostnaderna så mycket så möjligt, vilket självfallet är ett hot mot kvaliteten.

Förhållandet att lärartäthet och andelen lärare med pedagogisk utbildning är lägre i friskolor än i kommunala skolor i Sverige kan tas som en bekräftelse av Donahues slutsatser. Nationalekonomen Jonas Vlachos har i sin forskning om svenska friskolor visat att strävan att motverka kvalitetsförluster av detta slag i sin tur tenderar att leda till en hårdare reglerad och standardiserad skola (Vlachos 2012). Listan över nya detaljreglerande påbud är lång: krav på lärarlegitimation, krav på skolledares utbildning, lag om skolbibliotek, lag om särskilt stöd, ökad användning av nationella prov, mer detaljerade kursplaner och betygskriterier, lag om individuella utvecklingsplaner, betyg från årskurs sex osv.

En sådan ansats tvingar fram en regelefterlevnad som kanske motverkar vissa avarter, men som samtidigt löper risk att tränga undan andra och kanske mer gedigna kvalitetsinsatser. Som exempel anför Vlachos att det kan bli viktigare att det finns en antimobbningsplan att visa upp, än att det faktiska antimobbningsarbetet fungerar väl. Man kan inskjuta att i detaljreglerade verksamheter blir det i allmänhet viktigare att göra saker på rätt sätt än att göra rätt saker. Det är faktiskt fullt möjligt att bedriva kvalitetssäkrad tillverkning av livbojar i gjutjärn. I sammanhanget anför Vlachos även forskning från Förenta staterna som visar att vinstdrivna skolor kan vara mycket uppfinningsrika när det gäller att manipulera kontroll att reglerna följs och att eleverna verkligen når kunskapsmålen.

Vänder vi blicken mot äldreomsorgen ser vi i kommuner som infört så kallade valfrihetssystem, att nödvändigheten att noga precisera en prislista och så exakt som möjligt definiera de tjänster som externa utförare får fri dragningsrätt på skattepengar för - i strikt konkurrensneutralitet vad gäller resurstilldelning med den verksamhet som kommunen fortfarande bedriver i egen regi - leder till genomlysning, benchmarking, fastställande av best practice och detaljreglering av insatserna. Det ska inte förnekas att det kan vara till fördel för huvudmannen. Verksamheten styrs upp och slakheter sträcks ut. Men det innebär samtidigt att möjligheten i valfrihetssystem att välja utförare tenderar att kraftigt minska utrymmet för brukarens möjligheter till inflytande över vad som ska göras och hur, vilket forskningen visar är den kvalitetsaspekt som värderas högst av dem som hemtjänsten är till för (Edebalk & Svensson 2005; Löfström 2007). På samma gång tenderar den överkapacitet som är nödvändig i ett s.k. valfrihetssystem för att omval ska vara möjligt, i kombination med den försämrade logistik och kostnader för ökad kontroll

som ofrånkomligt följer när många utförare är inblandade, att äta upp de effektivitetsvinster som gavs av verksamhetens uppstyrning.

Valfrihetsmodellen, som med ett mindre argumenterande språkbruk hellre bör benämnas vouchersystem, introducerades på 1950-talet i Förenta staterna av den nyliberale portalfiguren Milton Friedman. Längre var militärdiktaturens Chile det enda land utanför USA som tillämpade den i vad som på 1970- och 80-talen tämligen allmänt betraktades som en extremt marknadsliberal experimentverkstad. I dag tillämpas den i Sverige för friskolor, inom valfrihetssystem för omsorger om äldre och funktionsnedsatta samt inom primärvården. Vi menar att den har stora brister, både ur ett brukar- och ett beställarperspektiv, och hänvisar i dessa frågor till rapporten Obligatorisk valfrihet? Nej Tack! av Anna Johansson, som Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen i Göteborg har givit ut (Johansson 2011). Där redovisas bl.a. en genomgång av Socialstyrelsens Nöjd-Kund-Index för hemtjänsten som visar att brukarna i kommuner med vouchersystem inte är mer nöjda än brukarna i kommuner som utför hemtjänsten i egen regi.

Som framgått av framställningen menar vi att det i många fall är lämpligt att lägga ut kommunala tjänster på externa utförare såväl i omsorger och undervisning som inom tekniska områden. Det kan rent av vara så att detta ibland faktiskt ger större möjligheter till politisk styrning än om verksamheten drivs i egen regi med de trögheter som kan finnas i en fast och reguljär kommunal organisation. Men det handlar om traditionell upphandling enligt lag om offentlig upphandling (LOU), som trots de brister som präglar lagen är ett överlägset styrmedel jämfört med Lag om valfrihetssystem (LOV). För att öka möjligheterna att flexibelt och kostnadseffektivt använda externa utförare och entreprenörer i socialt och ekologiskt acceptabla former bör LOU skrivas om i delar där den svenska lagen går avsevärt längre än EU:s upphandlingsdirektiv (se Bruun & Ahlberg 2010).

III. Frågans komplexitet

För att summera framställningen så här långt kommer vi till slutsatsen att vinstdrivna utförare i Sverige har fått tillträde till offentligt finansierade välfärdstjänster i en omfattning som både forskning och erfarenhet talar om för oss för med sig risker för kvaliteten i tjänsterna, såväl direkt genom affärsmässig strävan att maximera lönsamheten, som indirekt genom den ökade detaljstyrning från myndigheters sida som detta driver fram. Därtill innebär den betydande förmögenhetsbildning som äger rum i stora marknadsdominerande koncerner, ofta med bas i utländska skatteparadis, att resurser som ämnats för utbildnings- och omsorgsinsatser för barn, ungdomar och äldre undandras från detta ändamål. Vi menar att vi har mycket starka skäl för att ta itu med vad som måste betraktas som allvarliga missförhållanden. Men som nämndes inledningsvis är frågan om hur vi ska komma tillrätta med detta komplex, inte minst i lagteknisk mening.

Denna komplexitet hamnar i blyxtbelysning av det faktum att ett totalt förbud till varje form av vinstutdelning på årsbokslut i företag som bedriver offentligt finansierade välfärdstjänster faktiskt inte hade varit till något som helst hinder för det sätt på vilket Carema årligen har överfört hundratals miljoner kronor till ägarna. Samma gäller de betydande överföringar som sker till ägarna av Caphio (sjukvård), Academedia (friskolor) eller Attendo (äldreomsorg). I samtliga fall handlar det nämligen inte om bokföringsmässiga vinster och utdelningar, utan om räntebetalningar på lån som ägarna har ställt till företagets förfogande till räntor som närmar sig sms-låneklass. I samtliga dessa fall har ägarna dessutom

valt att förlägga sina holdingbolag i Luxembourg eller på kanalöarna Jersey och Guernsey och undkommer därmed svensk beskattning på överskotten.

Att företag som har svenska skattemedel som sin främsta inkomstkälla på detta sätt undandrar sig egen beskattning i Sverige är naturligtvis grovt stötande för det allmänna rättsmedvetandet. Att förfaringsättet genom Caremaskandalen blivit känt för en bredare allmänhet under beteckningen ”räntesnurra” har medfört att Anders Borg och regeringen har sett sig nödsakade att lagstiftningsvägen försöka göra något åt det. Men det är inte så enkelt. Det är nämligen svårt att i sammanhanget dra en juridiskt entydig gräns mellan vad som bör hållas som otillåtet och vad som är rimliga och legitima transaktioner mellan företag och dess ägare. Man kan knappast generellt förbjuda att företag lånar pengar av sina ägare eller att de senare är baserade i utlandet. Det är först under omständigheter vilka är svåra att i förväg precisera som sådana transaktioner närmar sig vad som inte är acceptabelt. Det är därmed också svårt att formulera en lag som både är förenlig med våra principer om rättssäkerhet och förutsägbarhet och inte kan kringgåas av kreativa riskkapitalister. När väl Borgs lagförslag mot räntesnurror har tröskats igenom remisser och lagråd är sannolikheten hög för att den blir tämligen tandlös.

Så långt handlar det om att täppa till kryphål i skattelagstiftningen. Den fråga som intresserar oss här är möjligheterna att med lag och/eller affärsavtal förhindra att ägarna plockar vinster ur skattefinansierade verksamheter, antingen helt eller på ett excessivt sätt. Man ska vara medveten om att förbjuda vinstdrivna associationsformer som utförare av välfärds- och utbildningstjänster inte löser problemet. Upplägget att med räntesnurror eller andra upptänkliga, kreativa metoder att överföra överskott inom och mellan juridiska personer kan i princip lika väl genomföras med bas i en formellt ideell associationsform som i en kommersiell. Caremaskandalen handlade som påpekats inte om bokföringsmässiga vinster och aktieutdelningar.

Samtidigt är det paradoxalt nog inte ovanligt att genuint ideell verksamhet i dessa sammanhang drivs i formellt vinstdriven associationsform. Såväl Stadsmissionens uppdrag inom äldreomsorg som ABF:s inom vuxenutbildning utförs i helägda aktiebolag. För dessa ideella aktörer skulle ett förbud att driva verksamheterna i denna form ställa till så stora problem att de sannolikt får avvecklas. Dessa organisationers övriga ideella aktiviteter är inte skattepliktiga, men skulle riskera att bli det om inte den skattepliktiga uppdragsverksamheten till kommuner kan drivas genom en från den övriga verksamheten separerad bolagsform. Problemet kan inte enkelt lösas genom en förändring av skattelagstiftningen på detta område, då det skulle riskera att öppna kryphål för andra aktörer att driva affärsmässig verksamhet i formellt ideell form.

De svårigheter som finns för att med lag förhindra skatteplanering som är moraliskt stötande men tekniskt sett ligger nära legitima transaktioner gör sig gällande också ifråga om avtalsklausuler som ska förhindra vinsthemtagning från offentligt finansierad verksamhet, även om det kanske är en framkomligare väg då avtal ingås på frivillig bas och inte behöver svara mot de krav som vi ställer på tvingande lag. I Norge villkoras med stöd av lag kontrakt med privata utförare inom välfärd och utbildning med klausuler om att offentliga medel inte fritt får föras ur verksamheten. Den svenska John Bauer-koncernen har blivit återbetalningsskyldig för pengar som ansetts ha disponerats på otillåtet sätt. Men man ska lägga märke till att den norska modellen inte genomgående förbjuder vinstuttag, en missuppfattning som finns på sina håll i den svenska debatten. Den är främst inriktad på att förhindra onormal avkastning till ägarna. En pågående utvärdering i Norge pekar på att det är utomordentligt svårt

att följa hur pengarna verkligen används och säkerställa att lagstiftarens intentioner efterlevs. Enda sättet att garantera det torde vara förvaltning efter principer från exempelvis Europeiska socialfonden, dvs. att medel endast utbetalas i efterskott mot verifierade kostnader i verksamheten. Kostnaden för den byråkrati som detta tarvar skulle utan tvekan bli mycket betydande.

Ytterligare en svår bemästrad problematik i sammanhanget är att en betydande del av riskkapitalisters vinsthemtagning inom välfärd och utbildning sker genom förmögenhetsuppbyggnad inom företagen som ägarna realiserar genom att sälja och köpa bolagen av varandra. Fyra av de största vårdbolagen – Attendo, Aleris, Ambea (Carema) och Frösunda LSS - har bytt ägare under de senaste åren. De realiserade vinsterna från dessa försäljningar uppgår sammanlagt till 7,2 miljarder kronor. Även när det gäller friskolor finns anmärkningsvärda exempel på vinsthemtagningar i samband med försäljningar. I en marknadsekonomi som vår är det svårt att tänka sig lagstiftning som förbjuder eller lägger restriktioner på företagsförsäljningar och ägarskiftet. Här kan dock juridiska begränsningar av vilka associationsformer offentligt finansierad verksamhet får bedrivas i vara mer effektiva. Det är bara vinstdrivna företag som kan säljas, inte stiftelser, ekonomiska föreningar eller andra ideella associationsformer. Men också här går det att finna kryphål, då även ideella associationer kan avyttra tillgångar och med kreativa upplägg mellan olika juridiska personer överföra värden till dem som står bakom verksamheten. En ideell förening som i denna associationsform utför uppdrag för kommunen kan i annan verksamhet äga ett antal aktiebolag med vilka det utväxlar svår genomträngliga transaktioner. Vi närmar oss här tekniken för den ekonomiska brottslighetens skalbolagsaffärer, med samma svårigheter att utifrån leda oegentligheter i bevis.

Hur kan det vara så svårt att den juridiska vägen effektivt förhindra eller begränsa vinsthemtagning i välfärden, när Sverige tillsammans med Chile är de enda länder i världen som tillåter vinstdrivna skolor utan begränsningar eller restriktioner? Hur bemästrar man detta på andra håll? Låt oss för att förstå det ta hjälp av ett begreppspar som Gunnar Myrdal en gång introducerade i ett annat sammanhang: *ex ante* och *ex post*, eller helt enkelt i förväg och efteråt.

Vi kan ta Tyskland som exempel. Där finns sedan gammalt en tradition av många externa utförare av såväl välfärdstjänster och sjukvård som utbildning. Dessa får ersättningar från socialförsäkringskassor och offentlig sektor. Därtill spelar avgifter från brukare större roll än här. Utförarna är i regel stiftelser eller andra ideella associationer, inte sällan med kyrklig anknytning. Allt är inte väl. Liksom i Sverige avslöjas av och till missförhållanden inom vård, skola och omsorg, såväl i offentlig som privat regi. Men excessiva vinsthemtagningar av privata intressenter som Caremaaffären är exempel på förekommer inte. Det finns formell lagstiftning som reglerar detta, men den är inte särskilt preciserad eller skarp - och behöver heller inte vara det för det finns också starka informella normer över hela det politiska fältet och med folklig förankring att dessa verksamheter bör drivas med ideella och allmännyttiga motiv. Man kan säga att Tyskland befinner sig *ex ante*, dvs. före. I detta läge är en trubbig lagstiftning i förening med informella normer och moraliska ordningar tillräckligt för att förhindra riskkapitalisters inträngande och etablering som stora aktörer inom välfärd och utbildning.

I Sverige befinner vi oss dessvärre *ex post* – efteråt. En strävan att öppna nya, lönsamma marknader i förening med politisk naivitet har låtit transnationella riskkapitalisterna inta revir inom vård, skola och omsorg. De kan väntas försvara sina positioner med alla till buds stående medel och juridiska finter. Det är miljarder som står på spel. Med ett gammalt talesätt kan vi säga att locket har lyfts från Pandoras ask.

IV. En handlingslinje mot riskkapitalister i välfärden

Vägen ut ur denna nya och ofördelaktiga situation synes inte främst vara juridisk utan politisk. Det handlar om att vi socialdemokrater måste ställa oss uppgiften att kvaliteten i de offentligt drivna verksamheterna ska vara så hög att människor väljer dessa framför vinstdrivna alternativ med de brister som detta för med sig. Det är lätt att beskriva det uppkomna läget i problemorienterat dystra färger, men vi kan också ta det som en utmaning att i positiv anda helt enkelt bestämma oss för att konkurrera ut riskkapitalisterna från marknaden. Tror vi på våra idéer om den generella välfärdens överlägsenhet för de många människorna synes inte uppgiften övermäktig. Men utgångspunkten måste vara ett erkännande att expansionen för friskolor och kommersiellt driven äldreomsorg har främjats av att kvaliteten är ojämn och ibland inte håller måttet i offentligt organiserade verksamheter. Det faktum att det är möjligt att driva friskolor och äldreboenden med betydande överskott till ägarna med samma ersättningar som går till motsvarande kommunalt drivna verksamheter bevisar faktiskt att de senare inte alltid förmår ta tillvara tillgängliga resurser på optimalt sätt. Det duger inte.

Vi föreslår att den socialdemokratiska kongressen i Göteborg i april år 2013 ger partistyrelsen ett uppdrag att planera, förebereda och efter ett regeringsskifte inleda ett åttaårigt (dvs. över två mandatperioder) nationellt Kvalitetslyft för offentligt bedriven barnomsorg, grundskola, gymnasieskola och äldreomsorg med målsättningen att med överlägsen kvalitet konkurrera ut vinstdriven verksamhet inom dessa områden. Satsningen genomförs i samverkan mellan stat och kommuner och leds av en nationell styrgrupp som utses av riksdagen. Strategier för utvecklings- och reformarbete utarbetas av arbetsgrupper för olika verksamhetsområden som utses av styrgruppen och rapporterar till denna. I arbetsgrupperna sammanförs forskningsbaserad kunskap med reformistisk fantasi.

I uppdragen bör tydligt anges att inriktningen inte ska vara att öka centraliserad kontroll och detaljstyrning av verksamheterna, något som hittills visat så dåliga resultat exempelvis på skolans område. Forskningen visar att regel- och styrsystem som inte ger utföraren stort utrymme att anpassa den pedagogiska verksamheten till lokala förhållanden och villkor är kontraproduktiva för måluppfyllelsen (Vlachos 2012; Besley & Ghatak 2005; Ellingsen & Johannesson 2008; Gibbons et al 2008; Abdulkadiroglu et al 2011). Till detta kan man lägga att studier av den i internationell jämförelse synnerligen framgångsrika finska skolan pekar ut just avsaknaden av detaljstyrning och centraliserad kontroll mot standardiserade mål som en av framgångsfaktorerna (Sahlberg 2011). Samma slutsatser kan man dra beträffande äldreomsorgen. Detaljstyrning och benchmarking mot best practice lägger effektiva hinder i vägen för den anpassning av insatser efter varje individs särskilda behov och önskemål som framstår som den allt viktigaste kvalitetsfaktorn såväl i skolan som för andra välfärdstjänster i vår tid.

Även om Kvalitetslyftet är huvudstrategin, och framställningen har visat på svårigheter att komma fram den juridiska vägen, bör ändå förutsättningarna för att så långt det är möjligt begränsa uttag av vinster eller andra former av överskott ur offentligt finansierade välfärds- och utbildningstjänster undersökas. Vi föreslår att kongressen ger partistyrelsen i uppdrag att utifrån de norska erfarenheterna och även exempel från andra länder ta fram förslag på hur en lagstiftning med denna innebörd skulle kunna utformas i Sverige. Vidare menar vi att den offentliga insynen i och meddelarskyddet för anställda hos externa utförare av skattefinansierade välfärdstjänster bör stärkas. Det en fråga om tryggheten och säkerheten för brukarna. Kommunerna bör även ges möjlighet att vid upphandling av välfärdstjänster enligt LOU och LOV kunna begränsa denna till non-profit organisationer. Inför etablering av friskolor är

det enligt vår mening i högsta grad rimligt att berörd kommuns yttrande tillmäts avgörande betydelse för att undvika överetableringar och onödiga kostnader för skattebetalarna. Eftersom berörda kommuner, landsting och regioner får svara för finansieringen av externa utförare inom hälsovården och socialtjänsten enligt LOV är det även här i högsta grad rimligt att dessa huvudmän får ett avgörande inflytande över etableringen av verksamheter de får betala för.

Referenser

- Abdulkadiroglu, A., Angrist, J., Kane, T. & Pathak, P. (2011), "Accountability and Flexibility in Public Schools", *Quarterly Journal of Economics* vol. 126
- Besley, T. & M. Ghatak (2005), "Competition and Incentives with Motivated Agents", *American Economic Review* vol. 95
- Bruun, N. & Ahlberg, K. (2010), *Upphandling och arbete i EU*, Stockholm: Sieps
- Donahue, J.D. (1992), *Den svåra konsten att privatisera*, Stockholm: SNS Förlag
- Edebalk, P.G. & Svensson, M. (2005), *Kundval för äldre och funktionshindrade i Norden: konsumentperspektivet*, Köbenhavn: Nordisk Ministerråd
- Ellingsen, T. & Johannesson, M. (2008), "Pride and Prejudice: The Human Side of Incentive Theory", *American Economic Review* vol. 98
- Gibbons, S., Silva, O. & Machin, S. (2008), "Choice, Competition and Pupil Achievement", *Journal of the European Economic Association* vol. 6
- Johansson, A., *Obligatorisk valfrihet? – Nej tack!*, Göteborg: Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen 2011
- Kastberg, G. (2010), *Vad vet vi om kundval? – En forskningsöversikt*, Stockholm: SKL 2010
- Löfström, C. (2007) *Framtidens hemtjänst*, Göteborg: FoU i Väst
- Sahlberg, P. (2011), *Finnish lessons*, New York: Teacher Collage Press
- Vlastos, J. (2012), "Är vinst och konkurrens en bra modell för skolan?", *Ekonomisk Debatt* nr. 4/2012

Partikongressen föreslås besluta:

- I130:1 att planera och förbereda ett Kvalitetslyft för offentliga välfärdstjänster, skola och kollektivtrafik som föreslås i denna motion, för implementering och genomförande efter en valseger år 2014
- I130:2 att med ledning av denna motion låta utreda och presentera förslag för att så långt det är möjligt förhindra vinstuttag eller andra uttag av överskott ur offentligt finansierade välfärdstjänster och skola
- I130:3 att den offentliga insynen i och meddelarskyddet för anställda hos externa utförare av skattefinansierade välfärdstjänster ska stärkas
- I130:4 att kommuner ges möjlighet att begränsa förfrågningsunderlag vid upphandling av välfärdstjänster och tillträde till valfrihetssystem till non-profit organisationer
- I130:5 att kommunernas yttrande inför etablering av friskolor ska tillmätas avgörande betydelse
- I130:6 att kommuner, landsting och regioner ges ett avgörande inflytande inför extern etablering inom hälsovården och socialtjänsten

Göteborgs partidistrikt

MOTION I131

HÄSSLEHOLMS ARBETAREKOMMUN

Vinster i välfärden

Vi i Sverige och i hela västvärlden har de senaste decennierna fått allt högre levnadsstandard och en väsentligt bättre sjukvård vilket har inneburit att vi blir äldre och äldre.

Omsorgsbehovet har ökat till en allt åldrande befolkning, detta har bl.a. inneburit stora strukturella förändringar inom omsorgen. En omsorg som i flera fall numera drivs av AB (aktiebolag) med höga avkastningskrav. En vinstavkastning som vi tycker skall användas till att höja kvalitén inom vård och omsorg.

Nu krävs något annat: nämligen att kongressen, om detta redan inte är uppfyllt, visar en tydlig linje i frågan, som utgår ifrån socialdemokratins historiska uppgift, att med den sociala ingenjörskonsten som metod, åstadkomma en förändring.

Det är nu dags för en ny kraftsamling, nämligen kring vinster i välfärden.

Partikongressen föreslås besluta:

I131:1 att kongressen uppdrar åt partistyrelsen tillsätta en utredning som skall ta fram förslag till hur eventuella överskott inom vård och omsorg kan användas för att höja kvalitén för alla omsorgstagare

Leif Jannerstig, Pensionärernas s-förening i Hässleholm
Hässleholms arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I132

HÖÖRS ARBETAREKOMMUN

Vinster i välfärden

Att betala in skatt är en plikt i Sverige och skattemoralen är, vid en utblick i Europa och övriga världen, hög därför att medborgarna känner att de får utdelning på den inbetalda skatten. Denna höga skattemoral ska vi Socialdemokrater värna om med alla medel. Att som skattebetalare se hur stora delar av den inbetalda skatten går verksamheter förbi i form av vinster till ägare av skolor, vårdinrättningar och äldreboende blir då direkt kontraproduktiva i skattemoralhänseende. Som skattebetalare vill man att varje inbetald krona används i till en bra undervisning, omsorg och vård. Varje vinstutdelad skattekrona är att urholka kvalitén och dränera både skattemoral och skatteuttag. Därför måste vi Socialdemokrater ta strid för att stoppa att skatteinkomster som går vid sidan om produktionen genom att ansluta oss till LO:s

beslut om Non Profit Principen i förskola, skola, vård och omsorg och tillsammans med fackföreningarna utarbete en plan för hur detta ska gå till.

Partikongressen föreslår besluta:

- I132:1 att ta ett tydligt nej till vinstutdelning inom vård, förskola, skola och omsorg genom att ansluta sig till LO:s beslut om en Non Profit Princip inom dessa områden
- I132:2 att tillsammans med LO och de andra centralorganisationerna för fackföreningarna utarbete hur detta ska utformas
- I132:3 att partistyrelsen får i uppgift att med kraft driva detta beslut

Stefan Lissmark

Höörs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I133

HÖGANÄS ARBETAREKOMMUN

Vinster i välfärden

För socialdemokratin är välfärden av central betydelse och något vi utvecklat och förstärkt genom åtskilliga politiska reformer. Vi byggde en välfärdssektor som byggde Sverige jämlikt och starkt och som också blivit internationellt hyllad. Idag ser vi dock hur denna välfärd i allt större skala bryts ner. Välfärden har idag blivit en marknad där privata vinstintressen blivit styrande, där det varje år plockas ut över tre miljarder skatte kronor i vinst av privata vårdföretag, samma fenomen har vi i skolans värld. Kapitalismens maktpositioner har således flyttat långt in i barnens skolor, mor- och farföräldrars vårdboende, vårdcentraler och sjukhus. Denna stärkta maktposition och tillika oförmåga att hushålla med resurser som dess förmåga att skapa djupa sociala och ekonomiska orättvisor. Detta ser vi tydligt när skandaler kring storfinansiella vårdkoncerner nu rullas upp i media, med avskyvärda berättelser om hur vården egentligen bedrivs inom dessa koncerner och hur deras anställda är rädda och vågar inget säga. Grunden till det som sker är företagens drivkraft att göra så stor vinst som möjligt. Så länge vinstuttag tillåts inom välfärdsområden kommer företagen att söka konkurrera ut andra företag genom att maximera sina vinster, vilket till sist blir på medborgarnas bekostnad - genom "effektiviseringar" och tummande på kvalitet.

Erfarenheten ifrån andra länder som har sådana system visar både på att de är dyra, orättvisa och ineffektiva. Risker är dessutom överhängande att medborgarna delas upp efter hur lönsamma de är, där de rika som kan betala väl för sig också får bättre tillgång till välfärdstjänster än de fattiga och resurssvaga medborgarna. Så förstärks klassamhället också inom välfärdssektorn. Vi socialdemokrater måste därför sätta ner foten och vara mycket tydliga i denna fråga. Vår politik inom området har varit svår att förstå, både för partimedlemmar och väljare/medborgare att förstå, något som tydliggjordes och som stod oss dyrt i 2014 års valrörelse. Å ena sidan underströk vi riskerna och problemen men vinstdriften, samtidigt som vi saknade explicita åtgärder mot vinstdrift. Vår politik på området har istället präglats av något som skulle

kunna beskrivas som privatiseringsbyråkrati- alltså att vi genom kvalitetskontroller ska kunna kvalitetssäkra välfärden. Denna politik är både otydlig, omständlig och kantad av en omfattande dyr byråkratisk kontrollapparat.

Så kan vi inte fortsätta. Vår politik måste vara mycket tydlig i att sätta människan som medborgare främst - inte människan som kund på en marknad.

Partikongressen föreslås besluta:

I133:1 att det inte ska vara möjligt att driva välfärdsverksamhet i bolagsform med ekonomisk vinst som drivkraft

Höganäs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I134

SKELLEFTEÅ ARBETAREKOMMUN

Vinster i välfärden

I frågan om vinsterna i vår välfärd så måste socialdemokratin vara väldigt tydlig med var vi står i frågan. Vi måste värna vår kommunala vård, skola och omsorg. Inte för att kommunal verksamhet är felfri, utan för att den i de allra flesta fall ger medborgarna bäst valuta för skattekrona och säkrar allas rätt till vård, utbildning och omsorg, oberoende av klasstillhörighet.

Jag är rädd för att socialdemokratins existensberättigande blir satt under lupp om vi inte står upp för vår egen ideologi, vilket har visat sig i sviktande väljarstöd. Det är väldigt svårt, om inte omöjligt att reglera vinsterna och helt plötsligt kräva att riskkapitalbolag ska vara Non-profit. Vi behöver riskkapitalbolag, men inte inom vård, skola, omsorg, apotek, svensk bilprovning, kommunikationer och elförsörjning för att nämna några.

Vi ska underlätta för företagandet när det gäller att starta nya företag, som skapar arbetstillfällen, men inte inom den svenska välfärdsmodellen. Där minskar istället arbetstillfällen till förmån för maximerat vinstuttag. Här har den moderatledda regeringen sett till att marknaden kunnat frossa i redan dukade smörgåsbord.

Våra gemensamma skattepengar ska vi använda till att finansiera vår svenska välfärd. Här ska vi vara ytterst restriktiva med att släppa in marknaden. Vi kanske rent utav måste hägna in vår välfärd likt ett hönshus, så att marknadsrävarna får härja fritt utanför. Vi vet alla vad som händer om räven tar sig in i hönshuset. Samma ser vi också klart och tydligt när privata skol- och vårdskandaler avlöser varandra och våra skattepengar hamnar i skatteparadis.

Att privat och kommunal verksamhet ska kunna samexistera inom vård, skola och omsorg ser jag som en omöjlighet, det skulle i vart fall bara innebära att kommunal verksamhet alltid skulle få stå igen med all verksamhet som inte är lönsam och marknaden skulle plocka russen ur kakan.

Vi måste ha en långsiktig plan för att kunna ta igen vår välfärd efter moderaternas brutala och ibland på gränsen till olagliga utförsäljning av densamma. Sen måste vi skilja på vinster och vinster. Vi har redan ett väl fungerande vinstuttag inom välfärden, där stat och kommun anlitar privata aktörer som med allmänna skattemedel och i vinstsyfte bygger vårdcentraler, skolor och äldreboenden t.ex.. Dessa olika privata aktörer ska vi värna om, för de tillför något till vårt samhälle.

Partikongressen föreslås besluta:

- I134:1 att Socialdemokratiska arbetarepartiet klart och tydligt tar avstånd från oseriösa vinster och aktörer inom vård, skola och omsorg
- I134:2 att Socialdemokratiska arbetarepartiet tar ansvar för att den svenska vården, skolan och omsorgen, så långt det är möjlig alltid, ger medborgarna mesta möjliga valuta för inbetalade skattekrönor

Jan "Janscha" Johansson

Skellefteå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I135

KARLSBORGS ARBETAREKOMMUN

Vinster i välfärden hör inte hemma i ett socialdemokratiskt samhälle

För socialdemokratien är välfärden av centralt värde och något vi utvecklat och förstärkt genom åtskilliga historiska politiska reformer. Vi byggde en välfärdssektor som byggde Sverige jämlikt och starkt och som också blivit internationellt hyllad. Idag ser vi dock hur denna välfärd i allt större skala bryts ner. Välfärden har idag istället blivit till en marknad där privata vinstintressen blivit styrande, där det varje år plockas ut över tre miljarder skattekrönor i vinst av privata vårdföretag i Sverige.

Människor måste kunna lita på att våra skattemedel används på ett sunt sätt och inte slarvas bort. 8 av tio vill inte att vinster ska kunna tas ut inom välfärdssektorn. Grundproblemet är då inte att skattemedel går till normala vinster i normala företag. Samhället har i alla tider köpt tjänster och varor och det är klart att företagen måste gå med ett visst överskott för att överleva. Men, som professor Bo Rothstein säger i Expressen (2011-11-24): ”Det är lätt att låta ett privat företag bygga ett vårdhem men svårare att låta ett vinstdrivet företag bedriva vården”. Man måste helt enkelt räkna med att om man lämnar över så svårdefinierade uppgifter som vård och undervisning så öppnas många möjligheter att göra oetiska besparingar.

Riskerna för missbruk ligger alltså inbyggd i systemet eftersom det inte är möjligt att klargöra allt i ett upphandlingskontrakt. Det leder till löst formulerade kontrakt som lämnar utrymme för neddragningar av både personal och andra resurser. Möjligheterna att tjäna pengar på sämre kvalitet är uppenbar. När kontrakten väl är undertecknade är det krångligt och dyrt att rätta till misstagen. Om verksamheten däremot hade drivits kommunalt hade det varit enklare att rätta till det hela.

Anledningen till att detta sker är företagens drivkraft efter vinst. Så länge vinstuttag finns i välfärden kommer också företagen att försöka konkurrera ut varandra genom att maximera sina vinster, vilket till sist blir på medborgarnas bekostnad - genom effektiviseringar och tummande på kvalitén. Erfarenheten ifrån andra länder som har sådana system visar både på att de är dyra, orättvisa och ineffektiva. Risken är dessutom överhängande att medborgare delas upp efter lönsamhet, där de rika som kan betala väl för sig också får bättre tillgång till välfärdstjänster än fattiga och resurssvaga medborgare. Så förstärks klassamhället, också inom välfärdssektorn.

Vi inom socialdemokratin måste därför sätta ner foten och vara mycket tydliga i denna fråga. Vår politik inom området har hittills varit svårförståelig, både för partimedlemmar att förklara och medborgare att förstå, något som tydliggjordes och som stod oss dyrt i 2010 års valrörelse. Å ena sidan underströk vi riskerna och problemen med vinstdriften, samtidigt som vi saknade explicita åtgärder mot vinstdrift. Vår politik på området har istället präglats av något som skulle kunna beskrivas som privatiseringsbyråkrati – alltså att vi genom kvalitetskontroller ska kunna kvalitetssäkra välfärden. Denna politik är både otydlig, omständlig och kantad av en omfattande dyr byråkratisk kontrollapparat.

Om vi vill sätta stopp för att vinstintresset i välfärden påverkar skolan, vården och omsorgen, dess brukare liksom personal negativt, så är det, ur samhälls- och medborgarperspektivet, den bästa åtgärden att göra ett rent förbud mot vinstdrift i sig, d.v.s. mot de företagsformer som främst är tänkta att främja företagsägarnas ekonomiska vinstintressen. Det inbegriper aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och enskilda firmor.

Om samhället trots allt bestämmer sig för att lämna ifrån sig en del av driftansvaret så bör man göra det till rörelser som inte måste gå med vinst. Det finns faktiskt väl prövade alternativ som t.ex. konsumentkooperativ och stiftelser. I andra länder är hälso-kooperativ en stor succé. I Brasilien har hälsokooperationen UNIMED en mycket omfattande verksamhet med över tretusen sjukhus och kliniker. I Frankrike omfattas 6 av 10 medborgare av en sjukvård som drivs av ekonomiska föreningar där det är brukarnas behov och inte vinstkrav som står i fokus.

Vår politik måste vara mycket tydlig i att sätta människan som medborgare i centrum och inte människan som en kund på en marknad. Därför bör vi säga nej till vinster i välfärden.

Partikongressen föreslås besluta:

- I135:1 att det inte ska vara möjligt att driva välfärdsverksamheter i bolagsform
- I135:2 att det inte ska vara möjligt för aktörer att bedriva välfärdsverksamheter med ekonomisk avkastning som medel eller mål
- I135:3 att kommunerna om de inte själva kan ta över driften, möjliggör för personalkooperativ eller ideella föreningar att ta över när riskkapitalbolagen inte längre kan fortsätta att ta ut vinst

Gun Svahn, medlem i S-kvinnor Skaraborg

Karlsborgs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I136

VÄSTERBOTTENS PARTIDISTRIKT

Vinster inom vård och omsorg

Den borgerliga regeringen driver på privatiseringar, etableringsfrihet och utförsäljningar. Det bidrar till en välfärd styrd av efterfrågan. Detta är något vi socialdemokrater med alla politiska medel måste motverka. Vår gemensamma välfärd ska styras och ges efter behov.

Carema skandalen har satt fokus på orimligheter i vården av våra äldre. Försäljningen av en landstingsägd hälsocentral i Stockholm till underpris, som sedan såldes och gav rejäl vinst till den nye ägaren, är ett exempel på hur höga ambitionerna att privatisera är. Det har också fokuserats på de vinstdrivande företagens möjligheter till vinstuttag.

Vinst i sig behöver inte vara något negativt, utan det handlar om hur man hanterar vinsten. Genom att återinvestera vinsten och höja kvalitén och tillgängligheten för brukare/patienter blir vinst inget negativt fenomen. Kommuner och landsting kan genom förbättrad och utvecklad uppföljning säkra att vården ges efter behov och är av hög kvalitet.

Den svenska välfärden får inte vara en guldgruva som möjliggör för rika riskkapitalister att bli rikare. Våra skattepengar ska användas i vård, skola och omsorg i Sverige och inte bli till vinst i något annat land. Vård och omsorg ska vara av hög kvalitet med tydliga uppdrag och krav. Uppföljning av och insyn i verksamheten ska vi socialdemokrater aldrig tumma på.

Kommuner och landsting måste också ha rätt att bestämma var vården och omsorgen ska etableras och i vilken form den ska bedrivas. Överetableringar är inget som gagnar brukare/patienter.

Partikongressen föreslås besluta:

- I136:1 att vinstuttag inom välfärdssektorn begränsas
- I136:2 att fri etablering avskaffas inom vård och omsorgsområdet
- I136:3 att arbeta för och uppmuntra etablering av intraprenader, sociala företag, ekonomiska föreningar och kooperativa lösningar
- I136:4 att kommuner och landsting ska själva besluta om hur vård och omsorg ska utföras
- I136:5 att stoppa utförsäljningen av gemensamma resurser och verksamheter som behövs för den gemensamma välfärden, har en samhällsnyttig funktion eller monopol

Västerbottens partidistrikt

MOTION I137

LUNDS ARBETAREKOMMUN

Vinstförbud för privatskolor

Kunskapsskolan AB gör en kraftig vinstökning från 25 miljoner kronor räkenskapsåret 2007/2008 till 44 miljoner räkenskapsåret 2008/2009 som avslutades i juni 2010.

Även börsnoterade Academica redovisar ett kraftigt vinstlyft i sin senaste delårsrapport. Vinsten efter finansnetto uppgick under januari–september 2009 till 113 miljoner kronor, jämfört med 70 miljoner kronor ett år tidigare. Detta är bara två av många privata skolkoncerner som plockar feta vinster ur den skattefinansierade verksamheten.

De skattemedel vi tillför till skolverksamhet skall komma eleverna till del och inte delas ut i stora vinster till privata skolaktörer.

Partikongressen föreslår besluta:

I137:1 att Socialdemokraterna arbetar för att införa ett vinstförbud inom den svenska skolan

Olof Nyman

Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I138

ÖREBRO ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Vinstintressen i välfärden

Associationsformen har betydelse. Det spelar roll vad det står på skylten till sjukhuset, vårdcentralen eller äldreboendet. Med fler vinstdrivande associationsformer ökar inslaget av vinstintressen i välfärden vilket leder till sämre och dyrare välfärd. Det innebär också att stora mängder skattemedel tas ut som privata förmögenheter istället för att investeras i välfärd. Det leder till efterfrågestyrning istället för behovsstyrning och det förvandlar medborgaren till kund.

Allt detta har vi fått kvitto på de senaste åren. Media har i allt högre utsträckning börjat intressera sig för privatiseringarnas negativa konsekvenser. Även forskningen har kunnat redovisa flera studier som ger anledning att fundera över nyttan med vinstintressen i välfärden.

I allt väsentligt kan följande tre argument lyftas fram för en välfärd fri från vinstintressen:

1. Resurserna behövs i välfärden
2. Välfärden ska drivas utifrån ett medborgarintresse, inte utifrån ett vinstintresse
3. Vinstintressen ger sämre och dyrare välfärd

I den förhållandevis utförliga argumentation som nu följer utvecklas dessa argument. Särskild vikt har lagts vid att förankra argumentationen i källor. Många av dessa källor är vetenskapliga, referee-granskade forskningsartiklar. Förhoppningen är att motionen ska stimulera till vidare läsning.

1. Resurserna behövs i välfärden

”Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket”

Gustav Möller

Välfärd som drivs med vinstintresse innebär vinstuttag till ägarna. Detta vinstuttag kan ske på många olika sätt. Aktieutdelningar är en form, men med framväxten av riskkapitalbolag och avancerad skatteplanering har det utvecklats många andra sätt att ta ut stora vinster ur skattefinansierade verksamheter.

Gemensamt för alla sätt är att de dränerar verksamheterna på resurser. De överför skattemedel och allmän egendom till privata intressenter och privata förmögenheter (Cervenka & Almgren, 2011). Resurser som hade kunnat användas till vård och omsorg går istället till lyxkonsumtion eller samlas på hög.

Utvecklingen de senaste åren visar upp ett ökande vinstuttag bland de privata välfärdsbolagen. Av Sveriges privata gruppbeståder är det idag 70 procent som ägs av anonyma holdingbolag på Guernsey, Jersey eller i Luxemburg (Bursell, 2012). De vinstsyftande bolagens andel av den skattefinansierade välfärden har ökat kraftigt, liksom deras omsättning och följdenligt även vinstuttaget. Bolagen har vuxit till jättekonglomerat med egna kapital som vida överstiger omsättningen i normalstora landsting.

Enligt en beräkning från SCB hade välfärdsföretagen ett vinstuttag på 15 procent 2009 (Björklund & Doganson, 2011). Då det sammanlagda värdet på köpta tjänster inom utbildningsverksamhet, vård- och omsorgsverksamhet och hälso- och sjukvårdsverksamhet vid den tiden uppgick till 58 miljarder ger det ett vinstuttag från dessa sektorer på 8,7 miljarder. Sedan kartläggningen genomfördes 2009 har sektorn fortsatt att växa kraftigt.

Tabell 1: Värdet på kommuners och landstings köp av verksamheter från privata företag 2009

Typ av verksamhet	Köp av tjänster från privata företag (miljarder kr)
Utbildningsverksamhet	18
Vård- och omsorgsverksamhet	22
Hälso- och sjukvård	18
Summa	58

Utöver dessa vinstuttag görs årliga ränteavdrag. Bland 23 granskade bolag har Skatteverket räknat ihop avdrag på sammanlagt cirka 2,8 miljarder (Skatteverket, 2012).

Inom skolvärlden har de höga vinstuttagen i skolbolagen väckt reaktioner från Lärarnas Riksförbund (Lärarnas riksförbund, 2012). Förbundet konstaterar att ”betydande summor av skattebetalarnas pengar försvinner årligen via vinstutdelning och andra inkomstöverföringar från skolverksamheten till stora riskkapitalbolag” och kräver därför insatser för att stoppa skolans dränering på resurser.

Med riskkapitalbolagens inträde på den växande vårdmarknaden skapas också möjligheter att göra stora vinster på försäljningar. Carema Care, till exempel, ägdes fram tills i mars 2010 av brittiska riskkapitalbolaget 3i, som köpte koncernen för 1,85 miljarder 2005. De nya ägarna, svenska Triton med säte på Jersey och amerikanska KKR, betalade 8,3 miljarder för koncernen. Det blev en god affär för 3i

med andra ord. Men då hade man också utvecklat Carema till en ren vinstmaskin under ägarperioden. Mellan 2005 och 2009 steg vinsten från 88 miljoner till 624 miljoner. Omsättningen under samma period ökade med 37 procent och antalet anställda ökade med 32 procent. (Lucas & Tottmar, 2011)

Det som får värdet att öka på koncernerna är möjligheten för ägarna att ta ut vinst ur verksamheten. När andelen vinstdrivande bolag ökar i välfärden ökar också det totala vinstuttaget. En större andel av skattebetalarnas pengar går då till andra saker än den välfärd som de var avsedda för.

2. Välfärden ska drivas utifrån ett medborgarintresse

I många sammanhang fungerar marknaden alldeles utmärkt. För den initierade kunden är det ofta en fördel att ha många alternativ att välja bland när det ska konsumeras varor. Konkurrensen pressar priserna och triggat producenterna att hålla kvaliteten uppe. Den som erbjuder varor som inte håller måttet eller tar ut för höga priser väljs bort av kunderna och går under i konkurrensen med effektivare producenter.

Men i vissa sammanhang fungerar marknaden dåligt. I branscher med få och stora aktörer får konkurrensen inte samma effekter som i branscher med många små aktörer. Privata oligopol eller monopol sätter marknaden ur spel genom att kundernas möjligheter att välja andra alternativ begränsas.

Det finns också branscher där de tilltänkta kunderna inte kan eller kan förutsättas göra rationella och initierade val. När marknaden blir svåröverskådlig, när det i praktiken bara finns ett alternativ, när kunden är sjuk eller har en funktionsnedsättning, när det inte finns tid att göra initierade val eller när det helt enkelt är irrelevant vem som tillhandahåller varan – då tappar marknadssystemet sina poänger och blir dysfunktionellt.

Välfärden är i stora delar en sådan bransch. Det märks inte minst på de svårigheter som tycks vara behäftade med dagens ambitioner att förvandla välfärden till en marknad. Statsvetaren Bo Rothstein hänvisar i en artikel till en amerikans forskare som formulerat fyra villkor som måste vara uppfyllda för att marknaden ska ge de effekter som eftersträvas i och med privatiseringarna:

”Det första var att det verkligen gick att skapa konkurrens mellan olika producenter. Det andra att man hade en hög kvalitet när det gällde inspektion av kvalitén i vad som producerades och relativt snabbt kunde stänga av de entreprenörer som inte höll måttet. Samt, och detta var det centrala, privatisering av offentliga tjänster fungerade bara om det var möjligt att tillräckligt noga precisera kontrakten.” (Rothstein)

Enligt Rothstein finns det en hel del forskning som visar att detta fungerar relativt lätt när det gäller sophämtning, busstrafik och byggande, alltså områden där den produktiva effektiviteten är viktig. Men när det gäller att hantera människor blir det mycket svårare, för att inte säga omöjligt. Inom vården eller utbildningen där det centrala är att verksamheten utförs med respekt och värdighet för den enskilde är det inte lika enkelt att reglera tjänsterna med kontraktsskrivningar. Särskilt inte när aktörerna har vinsten som mål och inte kvaliteten.

En annan aspekt som gör det problematiskt att låta välfärden drivas utifrån marknadsmekanismer är marknadens inbyggda strävan att expandera. Som Göran Rosenberg skriver i en artikel:

”Med vinsten som vårdens drivkraft uppstår ett vårdindustriellt egenintresse av att identifiera ständigt nya vårdbehov och introducera ständigt nya mediciner och lansera ständigt nya behandlingsmetoder – också när förbättringarna i vårdresultatet är marginella i förhållande till kostnaderna.

Med vinsten som drivkraft i vården uppstår kort sagt en konflikt mellan samhällets intresse av att förebygga och begränsa konsumtionen av vård (ökande vårdkonsumtion som tecken på ohälsa) och

vinstdrivna sjukvårdsinvesterares intresse av att öka den (ökande vårdkonsumtion som affärsnödvändighet).” (Rosenberg, 2009)

Även Rosenberg betonar i samma artikel att vården inte kan betraktas som en vara på en marknad, utan att den har en speciell karaktär med sina mellanmänskliga relationer och förpliktelser. Välfärdens karaktär gör den till ett olämpligt objekt för marknadsförsök.

Vård, skola och omsorg utgör viktiga samhällsfunktioner. De måste fungera för alla, första gången och varje gång de praktiserar. Misslyckade insatser i dessa sektorer låter sig inte lagas med garantireparationer om de går fel. På dessa områden måste samhället gå in som garant och ta ett ansvar för att kvaliteten håller en genomgående hög nivå och att alla får del av välfärden. Välfärd är en medborgerlig rättighet. Den finns inte för att någon ska tjäna pengar på den. Den finns därför att samhället mår bra av den.

Överskott, vinst och vinstintresse

Det finns ibland en tendens till begreppsförvirring i vinstdiskussionen. Ett exempel på detta är argumentet att alla verksamheter måste gå med överskott för att kunna göra investeringar för framtiden. Att inte gå med vinst skulle därmed gå emot varje organisations intresse. Ett annat exempel är påståendet att även kommuner eller ideella organisationer går med vinst och att dessa därför kan betraktas som vinstdrivande, på samma sätt som andra företag.

En första distinktion bör göras mellan vinst och överskott. I ekonomisk mening är vinsten den del av överskottet som återstår efter det att investeringarna är dragna. Alltså, först regleras organisationens över- och underskott, inklusive avsättningar för framtida investeringar. Det som därefter återstår är vinsten. Denna vinst är inte en förutsättning för att kunna driva verksamheten eller göra investeringar för framtiden. Den är vad som blir kvar när allting annat är draget. För ett vinstdrivande bolag är vinsten en nödvändighet då den bildar grund för avkastningen till ägarna. Men i en icke-vinstdrivande verksamhet kan den fonderas, återinvesteras eller betalas tillbaka.

En andra distinktion kan göras mellan att gå med vinst och att vara vinstdrivande. Kommuner och ideella organisationer kan gå med vinst. Men deras syfte är inte att göra det: de är inte vinstdrivande eller vinstsyftande. Skillnaden mellan en kommun och ett aktiebolag handlar om varför de finns till. Kommunen finns till i syfte att tillhandahålla välfärd. För att kunna göra detta krävs resurser. Verksamheten är målet. Pengarna är medlet för att nå detta mål.

Aktiebolaget finns till i syfte att generera avkastning till sina ägare. Syftet med ett aktiebolag är att gå med vinst. För att gå med vinst investerar aktiebolaget i verksamheter som ger eller kan ge avkastning. I aktiebolaget är det vinsten som är målet. Verksamheten är medlet för att nå detta mål. Skillnaden i relation till icke vinstdrivande verksamheter kan illustreras med nedanstående fyrfältare:

Tabell 2: Skillnaden mellan vinstdrivande och icke vinstdrivande verksamheter

	Aktiebolag	Offentlig verksamhet
Mål	Pengar	Verksamhet
Medel	Verksamhet	Pengar

Här kan man lägga till att privata men icke-vinstdrivande verksamheter hamnar i samma kolumn som offentlig verksamhet. Den är dock alltså privat. Därför bör en tredje distinktion göras mellan två olika typer av privata verksamheter: vinstdrivande och icke-vinstdrivande.

Frågan om man ska kalla verksamheterna vinstdrivande eller vinstsyftande lämnas obesvarad i den här motionen. Det finns en skillnad i betoning mellan de olika benämningarna. Att ha vinsten som drivkraft betonar vinstens funktion som incitamentsskapare för verksamheten. I verksamheter som Carema eller Capiro blir den betoningen missledande eftersom huvudparten av de som arbetar i verksamheten inte får del av vinsten, utan tvärtom att verksamheterna dräneras på resurser för att den finansiella överbyggnaden ska kunna ge avkastning till ägarna. För att vinsten ska kunna sägas fungera som drivkraft bör den existera som en lokal möjlighet i verksamheten och inte som en intern koncernskatt.

Med begreppet vinstsyftande sätts fokus på skälet till varför verksamheten finns överhuvudtaget, oavsett vems fickor vinsten hamnar i. I den meningen behöver inte de anställda i den här meningen drivas av ett vinstintresse i sitt dagliga arbete, utan de kan motiveras på andra sätt.

I den här jämförelsen får driftsformen betydelse. Aktiebolag symboliserar verksamheter som är vinstdrivande. Offentliga verksamheter, stiftelser och ideella organisationer symboliserar verksamheter som inte är vinstdrivande. Med vinstdrivande associationsform menas här att det ligger inbyggt i organisationen att den ska generera vinst. Aktiebolagets vinststrävan finns inbyggd i aktiebolagslagen, som ju definierar associationsformen. Den ideella organisationens eller kommunens frånvaro av vinststrävan regleras med andra lagskrivningar.

Kopplingen mellan associationsform och vinstintresse kan uppfattas som missledande eftersom stiftelser ibland används som associationsform i stora koncerner som ägnar sig åt avancerad skatteplanering. Det finns också flera andra exempel på hur icke-vinstdrivande associationsformer kan utnyttjas för vinstdrivande syften (Etzioni & Doty, 1976). Med andra ord finns det undantag från regeln som säger att det är just aktiebolag eller enskilda firmor som ska uppfattas som vinstdrivande. För att reglera vinstintresset i välfärden är vaksamhet när det gäller associationsform en nödvändig men inte tillräcklig åtgärd. Det krävs också regleringar mot att icke-vinstdrivande associationsformer används för vinstsyften.

Nu kan allt detta utvecklas och nyanseras i många ytterligare steg med hjälp av en omfattande företagsekonomisk begreppsapparat. Detta är inte en sådan text, utan ett försök att på ett förenklat sätt tydliggöra några grundläggande distinktioner som ibland glöms bort i debatten.

Vinsten som incitament

”Inget berg är så högt att inte en läkare fullastad med guld kan ta sig över det”. Citatet handlar om den kraft som ligger i ekonomiska belöningsystem. Det sammanfattar föreställningen som säger att bara belöningen är tillräckligt stor så kan den få människor att åstadkomma underverk. Citatet fångar också utgångspunkten för den samhällsomvandling som pågår idag och som är på väg att resultera i en situation där hälften av all välfärd som produceras i det här landet drivs utifrån ett vinstintresse.

Problemet med föreställningen är att den stämmer dåligt överens med vad forskningen vet om incitament. Det föreligger ett glapp mellan vad forskningen vet och vad politiken gör. Amerikanen Dan Pink har presenterat argument och kunskap om detta i ett framträdande på ted.com (Pink, 2009).

Pink hänvisar till psykologen Karl Duncker, som redan 1945 introducerade det så kallade ”ljusproblemet” (The Candle Problem). Det handlar om att man sätter en försöksperson vid ett bord där det ligger ett ljus, tändstickor och en kartong med häftstift. Uppgiften går ut på att försökspersonen ska

fästa ljuset vid väggen och tända det så att det inte rinner ner något stearin på bordet. Lösningen är att man håller ut häftstiften, fäster kartongen vid väggen och ställer ljuset i kartongen.

Experimentet mäter förmågan att överskrida funktionell fixering (functional fixedness). Det gäller att se och förstå att kartongen med häftstiften också kan användas som ett underlägg för ljuset.

Pink berättar om en annan psykolog, Sam Glucksberg, som använde ljusproblemet i ett experiment där två grupper fick tävla om vem som klarade att lösa experimentet snabbast (Glucksberg, 1962). Den ena gruppen fick informationen att syftet med experimentet var att mäta hur lång tid det tar, i genomsnitt, att lösa den här typen av problem. Den andra gruppen erbjöds belöningar. Hamnade man bland de 25% snabbaste fick man fem dollar. Den grupp som fick den snabbaste tiden skulle få 20 dollar. Resultatet av experimentet visade att den grupp som fick ekonomiska belöningar tog i genomsnitt tre och en halv minut längre tid på sig att lösa problemet.

När efterföljande forskare har upprepat experimentet har de kommit fram till samma resultat, om och om igen under 40 års tid (se t ex Adamson, 1952). Det är ett av de mest robusta resultaten inom social forskning och samtidigt ett av de mest ignorerade, enligt Dan Pink. Att lägga in ekonomiska incitament för att lösa en uppgift som går ut på att överskrida funktionell fixering är alltså kontraproduktivt. Ekonomiska belöningar förslöar tänkandet och blockerar kreativiteten.

För enklare uppgifter, däremot, kan ekonomiska incitament bidra till att höja arbetstakten. Om experimentet riggas så att häftstiften ligger utanför asken vinner gruppen som får belöningar med hästlängder. Men då är problemet väldigt enkelt att lösa. För snävt avgränsade uppgifter utan krav på kreativt tänkande kan ekonomiska incitament fungera bra. Men för problem där lösningen inte är uppenbar är de kontraproduktiva. Ekonomiska belöningar kan vara bra för att lösa 1900-talsuppgifter. Men för att hantera svåra problem i 2000-talets komplexa verklighet behövs andra incitament.

I det moderna tjänstesamhället, i vården, i skolan och inom omsorgen ställs en allt större andel välutbildad personal inför allt svårare uppgifter. Det rutiniserade arbetet har automatiserats med avancerade tekniska lösningar och kommit att ersättas med uppgifter som ställer helt andra krav på problemlösningsförmåga och kreativt tänkande. De problem som anställda ställs inför i dagens och framtidens arbetsliv har inte en uppenbar lösning – de har ofta flera olika icke-uppenbara lösningar.

Att i det här läget fatta avgörande politiska beslut som i stor skala inför ekonomiska incitament och 1900-talstänkande i några av landets mest problemorienterade sektorer känns inte särskilt ansvarstagande.

Från medborgare till kund

Att använda vinsten som incitament påverkar verksamhetens kvalitet och karaktär. Men det är inte bara vinsten i sig som påverkar. Vinstintresset ingår som en grundsten i ett marknadssystem. Med vinstintresset följer marknadsmekanismer och utbytesrelationer. I den meningen innebär en ökad andel vinstdrivande aktörer också att välfärden transformeras från en typ av systemlogik till en annan. Resursfördelningen går från behovsstyrning till efterfrågestyrning (Rosenberg, 2009). Styrningen över verksamheten går från demokrati till marknad. Tjänsternas målgrupp förvandlas från medborgare till kunder.

Denna transformation får långtgående konsekvenser när den dras till sin spets. Kund är inte samma sak som medborgare, som Anne-Marie Lindgren skriver (Lindgren, 2004). Kund är man på en marknad. Medborgare är man i en demokrati. Marknad och demokrati utgår från olika grundstruktur, enligt Lindgren.

Lindgren menar att prototypen för marknaden är torghandeln. Kunden väljer bland ett på förhand fastställt utbud av varor. Den som inte är nöjd med den ena varan kan alltid välja någon annan. Köparen ansvarar för sina egna inköp. Säljaren ansvarar för sina egna varor. Ingen har ansvaret för att konsumenterna får det de behöver – om någon inte kan betala för varan som efterfrågas så är det inte säljarens problem.

Prototypen för demokratin är sockenstämman (Lindgren 2004). På stämman samlades socknens bönder för att diskutera gemensamma angelägenheter. Där hade alla rätt att lägga fram sina åsikter, men också ansvar för att se till att det faktiskt blev något av besluten.

I ett välfärdssystem som bygger på demokrati och medborgarskap har systemet ansvar för att alla får del av nyttigheterna, inte bara vissa. Alla är också delaktiga i finansieringen av systemet. Medborgaren betalar för hela systemet, via skatten, inte enbart för sin egen privata del. En kund, däremot, betalar bara för sig själv.

Medborgaren ser sig själv som en del av en samhällsgemenskap. En medborgare tar ansvar i samhället och för hur samhället utvecklas, agerar i samverkan med andra och frågar sig vad man kan göra för samhället. Som medborgare är man orienterad mot samhällslivet. Kunden ser sig själv som en individ. En kund tar ansvar för sig själv och sitt eget välbefinnande. Som kund agerar man individuellt. Man frågar sig vad samhället kan göra för en själv. Kunden är orienterad mot privatlivet.

I samhället i stort rör sig människor mellan olika roller. Den som handlar mat eller kläder agerar kund. Den som går och röstar, deltar i en studiecirkel eller skriver en motion agerar medborgare. I hemmet agerar man familjemedlem. I sitt yrke går många in i en professionell roll och så vidare.

Välfärden utgör en stor och viktig del av samhället. I och genom den agerar människor som medborgare. Om denna välfärd förvandlas till en marknad förskjuts balansen mellan rollerna. I allt fler situationer behandlas människor som kunder. Därmed reduceras medborgarskapet i samhället i stort och välfärden individualiseras.

Med kundrelationernas utbredning följer en förtunning av demokratin. Medborgarskapet devalveras till en fråga om att göra passiva kundval på en marknad och andra för socialdemokratin centrala begrepp som delaktighet, dialog och inflytande blir irrelevanta i sammanhanget. Fler kundrelationer och mer marknad innebär en utveckling bort från principen att demokratin ska genomsyra hela samhället.

Det finns många skäl att inta en försiktig hållning till vinstintressen i välfärden. Välfärden är inte som andra varor på en marknad och marknaden tycks överhuvudtaget fungera dåligt inom välfärdssektorn. Att välfärden till sin natur bygger på värden som demokrati, solidaritet och medborgarskap, snarare än på kundval, marknad och konkurrens utgör ytterligare skäl till att värna principen att sektorn ska drivas utifrån ett medborgarintresse.

3. Vinstintresset ger dyrare och sämre välfärd

Att skattepengar ska gå till välfärd och att välfärd ska drivas utifrån ett medborgarintresse bygger på ideologiska ställningstaganden. Frågan om vinstintressets effekter på effektivitet och kvalitet handlar däremot inte om ideologi eller åsikter. Den frågan är empirisk.

I det här avsnittet redovisas resultaten av några studier som har publicerats i vetenskapliga tidskrifter. Innan den genomgången är det några saker som kan behöva poängteras.

I debatten om vinstintressets för- eller nackdelar finns en tendens att lyfta fram enskilda exempel som någon slags bevis för det ena eller det andra. Carema-exemplen anföras som bevis för att vinstdrivande vård är dålig. På samma sätt lyfts enstaka kommunala motsvarigheter upp som bevis för att den offentliga vården minsann inte är bättre. Den typen av jämförelser säger inte så mycket om systemen som sådana. För att kunna dra några slutsatser om effekterna av en ökad andel vinstdrivande verksamheter måste det till ett större underlag. I ett sådant underlag kommer det att finnas enskilda privata verksamheter som är ”bättre” än enskilda offentliga verksamheter och vice versa. Men dessa enskilda exempel säger inget om effekterna på systemnivå, det vill säga om vinstdrivande verksamheter generellt sett kan sägas vara bättre eller sämre, billigare eller dyrare, än icke-vinstdrivande motsvarigheter. Genom att studera ett större underlag går det också att säga något om huruvida välfärden som sådan blir bättre och billigare eller något annat när andelen vinstdrivande verksamheter ökar eller minskar.

Om det visar sig att välfärden blir sämre och dyrare av vinstintressen, vilket snart ska visa sig, så betyder inte det att varje enskilt vinstdrivande bolag är dåligt eller sämre än varje icke-vinstdrivande motsvarighet. Slutsatserna gäller på aggregerad nivå, eller på samhällsnivå om man så vill. De handlar då om vilka effekter det får för kvalitet och kostnader generellt om man låter andelen vinstdrivande verksamheter öka eller minska.

De jämförelser som ska redovisas handlar också mestadels om skillnaden mellan vinstdrivande och icke-vinstdrivande verksamheter, på engelska ”for-profit” respektive ”not-for-profit”. Detta ska inte förväxlas med uppdelningen mellan privat och offentligt. Till kategorin icke-vinstdrivande räknas nämligen också privata verksamheter som inte drivs med vinstintressen.

Ganska nyligen redovisade SNS en metastudie av effekterna av de senaste 20 årens privatiseringar i Sverige. Slutsatserna måste betraktas som nedslående för privatiseringsanhängare: de förväntade och utlovade resultaten har inte infriats och effekterna av de omfattande reformerna har inte gjorts till föremål för någon systematisk utvärdering. Laura Hartman, docent i nationalekonomi, skriver i en debattartikel:

”Att 20 år har gått utan en systematisk utvärdering av privatiseringspolitiken är oacceptabelt. Många av välfärdens klienter befinner sig i en utsatt position och de har rätt till bästa möjliga service inom ramen för de mål och resurser för välfärdspolitiken som vi gemensamt satt upp. För att uppnå detta räcker det inte med ideologisk trosvisshet som beslutsunderlag.” (Hartman, 2011)

Införandet av vinstintressen i välfärden verkar alltså bygga på ideologiska föreställningar snarare än på fakta. Beslutsfattarna verkar ha utgått ifrån att privatiseringar och vinstintressen skulle leda till bättre och effektivare välfärd. Men hur ser det ut på faktafronten? Vad säger forskningen om skillnaderna mellan vinstdrivande vård och omsorg kontra icke-vinstdrivande vård och omsorg?

För att undersöka om vinstdrivande vård är effektivare har en grupp amerikanska forskare (Silverman, Skinner, & Fisher, 1999) jämfört sjukvårdskostnader per capita i områden med vinstdrivande, icke-vinstdrivande samt blandade sjukhus. I 208 områden var samtliga sjukhus vinstdrivande och i 2860 områden var samtliga sjukhus icke-vinstdrivande. 193 områden hade blandade associationsformer. Data samlades in vid tre tillfällen: 1989, 1992 och 1995. Resultaten visar att sjukvårdskostnaderna i områden med enbart vinstdrivande sjukhus är signifikant högre än motsvarande kostnader i områden med enbart icke-vinstdrivande sjukhus. Områden med blandade associationsformer ligger mitt emellan dessa kostnadsnivåer. Vinstdrivande vård är alltså dyrare än icke-vinstdrivande vård.

Studien visar också att områden som konverterar från icke-vinstdrivande till vinstdrivande blir dyrare, samt att områden som konverterar åt andra hållet blir billigare. Alltså, både nivån på sjukvårdskostnaderna och ökningen av dessa kostnader var högre i områden med vinstdrivande sjukhus än i områden med icke-vinstdrivande sjukhus.

I Sverige har det inte gjorts några systematiska jämförelser när det gäller kostnader för olika associationsformer. Den privata sjukhusvården i Sverige är inte så omfattande och den bedrivs ofta under andra villkor och med annan inriktning än den offentliga vården, vilket försvårar jämförelser (Hartman, 2011). Dock finns det en del jämförelser i internationella studier som har kommit fram till intressanta resultat. Bland annat verkar icke-vinstdrivande sjukhus ha lägre administrativa overheadkostnader, men samtidigt också lägre intäkter per intagen än vad som är fallet för vinstdrivande sjukhus (Hartman, 2011).

Ett exempel på hur vinstdrivande verksamheter strävar efter maximerande av intäkter är en jämförelse mellan vinstdrivande och icke vinstdrivande sjukhus när det gäller antalet sjukhusdagar per patient vid dialysbehandling (Lee, Chertow, & Zenios, 2010). Den här studien visar att antalet sjukhusdagar är signifikant lägre för icke-vinstdrivande sjukhus. Resultaten indikerar att ersättningssystemen inte tillhandahåller tillräckliga incitament för att eftersträva optimalt utfall för patienterna, det vill säga så få sjukhusdagar som möjligt. I sin strävan att maximera intäkterna låter vinstdrivande sjukhus patienterna ligga kvar längre än vad som är medicinskt motiverat. Detta för att kunna debitera extra tid från finansierarna. Strävan efter intäkter prioriteras framför en optimal behandling för patienten.

Om det är svårt att jämföra kostnader mellan vinstdrivande och icke-vinstdrivande välfärd torde kvalitet vara ännu svårare att mäta. Det finns dock flera studier som jämför kvalitetsindikerande aspekter utifrån driftsform. En sådan aspekt kan vara risken att dö. Hur ser det ut i vinstdrivande verksamheter? Är de dödligare än icke-vinstdrivande motsvarigheter?

I en systematisk metaanalys av studier som jämför mortaliteten i vinstdrivande och icke-vinstdrivande sjukhus, baserad på studier av mer än 26 000 sjukhus och 38 miljoner patienter, visar det sig att vinstdrivande sjukhus har en högre mortalitet än icke-vinstdrivande sjukhus (Devereaux et al., 2002). Risken att dö är alltså högre om sjukhuset drivs med vinstintresse.

När det gäller mer allmänna kvalitetsmått visar sig samma mönster i en israelisk jämförelse av kvaliteten i vinstdrivande respektive icke-vinstdrivande sjukhem (Clarfield et al., 2009). Studien konstaterar att i Israel, liksom på många andra ställen, ger vinstdrivande sjukhem sämre omsorg än icke-vinstdrivande motsvarigheter. En sannolik förklaring till detta är, enligt studien, att det föreligger en konflikt mellan kraven på god vård för patienten å ena sidan och strävan efter att maximera vinst å den andra.

Arbetsmiljön är en viktig kvalitetsfaktor, framförallt i verksamheter som arbetar med människor. I en svensk studie jämförs arbetsmiljöfaktorer mellan tre akutsjukhus – ett privat vinstdrivande, ett privat icke-vinstdrivande och ett offentligt (Hansen, Sverke, & Naswall, 2009). Studien baserar sig på ett urval om 1800 sjuksköterskor från de tre sjukhusen. 1102 ifyllda enkäter bildar underlag i analysen. Resultaten visar att utbrändhetsnivåerna är högst på det privata vinstdrivande sjukhuset och lägst på det landstingsdrivna sjukhuset. Slutsatsen är, enligt studien, att strävan efter vinst verkar leda till högre utbrändhetsnivåer för sjuksköterskor.

Även om det finns förvånansvärt få studier som jämför vinstdrivande med icke-vinstdrivande välfärd (Rosenau & Linder, 2001) framgår det av ovan refererade undersökningar att vinstintressen i välfärden åtminstone inte ger billigare eller bättre välfärd, utan snarare tvärt om.

Avslutning

Det finns alltså många och starka argument för att begränsa vinstintressen i välfärden. Att införa associationsformer som till sin natur är vinstdrivande ökar vinstintressets utbredning inom sektorn och driver utvecklingen i fel riktning. Vad som behövs är inte mer ekonomiska incitament och mer marknad, utan ett återupprättande av medborgarskapet och de demokratiska värden som är kännetecknande för den socialdemokratiska samhällsmodellen.

Vad som har framgått av redovisningen ovan är att de traditionella socialdemokratiska argumenten mot vinstintressen i välfärden alltså står starka. Det finns en omfattande forskning som ger stöd för våra utgångspunkter. Även den som inte delar socialdemokratiens värderingar torde höja ögonbrynen mot bakgrund av de jämförelser som gjorts mellan vinstdrivande och icke-vinstdrivande välfärd när det gäller ekonomi och kvalitet. Det finns varken ekonomiska eller kvalitetsmässiga argument för mer marknad i välfärden. Inte ens mångfaldsargumentet verkar hålla när välfärdsmarknaden likt alla andra marknader tenderar att koncentrera sig till ett fåtal globala aktörer.

Nu går det inte längre att hävda att mer vinstintressen och mer marknad leder till en bättre välfärd. Att i detta läge stå tillbaka och låta utvecklingen fortsätta på det spåret är att stoppa huvudet i sanden. En ansvarsfull politisk rörelse tar sitt samhällsansvar och sätter punkt för detta slöseri med ekonomiska och mänskliga resurser. Som det står i partiprogrammet:

”Dagens förskjutning av makt till kapitalintressena är inte en ofrånkomlig och därmed oföränderlig följd av globaliseringen. Den kan brytas av medvetet politiskt och fackligt arbete. Nya stora möjligheter öppnar sig för att utjämna klyftor och sprida demokrati och välfärd, men det krävs politisk vilja och politisk kraft att ta tillvara dessa den nya utvecklingens möjligheter.” (Partiprogrammet, s. 5)

Och vidare...

”Den privatkapitalistiska produktionsordningen innebär att vinsten överordnas alla andra intressen, oavsett hur den åstadkoms och vilka kostnader den innebär för samhälle, människor och miljö. Politiska och fackliga krafter har länge varit motvikt mot detta ensidiga vinstintresse, men i det pågående förändringsskedet har dessa krafter minskat i styrka. Kapitalintressena har blivit mindre beroende av den nationella bas, som både politisk och facklig verksamhet bygger på. Att finansintressena delvis frikopplats från den faktiska produktionen frigör dem därtill också från de motvikt, som är kopplade till arbete och tillverkning.

Denna stärkta maktposition gör kapitalismens inneboende oförmåga att hushålla med resurser lika tydlig som dess förmåga att skapa djupa sociala och ekonomiska orättvisor. Kortsiktigt spekulativa finansrörelser bidrar till instabilitet i den internationella ekonomin och har i flera fall allvarligt förvärrat ekonomiska problem i enskilda länder. Koncentration av storföretag till allt större, världsomspännande koncerner skapar stora ekonomiska maktcentra utanför demokratisk kontroll. I fattiga länder utnyttjas arbetskraft till låga löner och hänsynslöst hårda anställningsvillkor. Fackliga organisationssträvanden motarbetas, ofta med brutala metoder. I rika länder ställs icke-lönsamma grupper utanför arbetsmarknaden, samtidigt som ett ständigt stegrad tempo i arbetslivet skadar hälsa och arbetsförmåga hos många av dem som har arbete. Miljöförstöringen framför allt i fattiga länder ökar, när starka kapitalintressen hårdexploaterar mark och naturresurser.

Kapitalismens värdesyn påverkar därtill mycket av samhällsdebatt och opinionsbildning, och den ökade makten över tanken bygger under den rent ekonomiska makt finansintressena besitter. I den kapitalistiska världsbilden är pengar och ekonomisk framgång måttstocken för vad som är gott och eftersträvansvärt. Mänskliga värden som solidaritet och medkänsla förvanskas till lönsamhetskalkyler. Arbetskraft ses som en förbrukningsvara. Barns behov av sina föräldrars tid ställs åt sidan för arbetslivets krav på sina anställda. Människors naturliga längtan efter gemenskap och uppskattning görs till föremål för en hård kommersiell exploatering. De skador detta åstadkommer är lika allvarliga som de som följer ur kapitalismens oförmåga att handskas med ekonomiska resurser; resultatet blir ett kallt och brutalt samhälle utan tillit och gemenskap.” (Partiprogrammet, s. 4)

Det är dags för socialdemokratin att sätta ner foten och ta ställning mot vinstintressen i välfärden. Det är dags för politiken att ta sitt samhällsansvar i frågan. Det är dags att bryta denna oanständiga utveckling. Därför föreslås.

Referenser

Adamson, R. E. (1952). Functional fixedness as related to problem solving: A repetition of three experiments. *Journal of Experimental Psychology*, 44(4), 288-291. doi:10.1037/h0062487

Björklund, H., & Doganson, C. (2011). Finansiärer och utförare inom vård, skola och omsorg 2009. (No. OE 29 SM 1101).SCB.

Bursell, J. (2012, 2012-07-16). Så tar riskkapitalet över handikappomsorgen. SvD Näringsliv,

Cervenka, A., & Almgren, J. (2011). Guldkantade krisår för riskkapitalister. Retrieved 07/11, 2012, from http://www.svd.se/naringsliv/guldkantade-krisar-for-riskkapitalister_6682448.svd

Clarfield, A. M., Ginsberg, G., Rasooly, I., Levi, S., Gindin, J., & Dwolatzky, T. (2009). For-profit and not-for-profit nursing homes in israel: Do they differ with respect to quality of care? *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 48(2), 167-172. doi:10.1016/j.archger.2008.01.001

Devereaux, P. J., Choi, P. T. L., Lacchetti, C., Weaver, B., Schunemann, H. J., Haines, T., . . . Guyatt, G. H. (2002). A systematic review and meta-analysis of studies comparing mortality rates of private for-profit and private not-for-profit hospitals. *CMAJ: Canadian Medical Association Journal*, 166(11), 1399.

Etzioni, A., & Doty, P. (1976). Profit in not-for-profit corporations: The example of health care. *Political Science Quarterly*, 91(3), 433. doi:10.2307/2148935

Glucksberg, S. (1962). The influence of strength of drive on functional fixedness and perceptual recognition. *Journal of Experimental Psychology*, 63(1), 36-41. doi:10.1037/h0044683

Hansen, N., Sverke, M., & Naswall, K. (2009). Predicting nurse burnout from demands and resources in three acute care hospitals under different forms of ownership: A cross-sectional questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, 46(1), 95-106. doi:10.1016/j.ijnurstu.2008.08.002

Hartman, L. (2011, 2011-09-07). Privatiseringar i välfärden har inte ökat effektiviteten. *Dagens Nyheter*,

Skolan dräneras på resurser. Lärarnas riksförbund (Director). (2012, 4 januari).[Video/DVD]

Lee, D. K., Chertow, G. M., & Zenios, S. A. (2010). Reexploring differences among for-profit and nonprofit dialysis providers. *Health Services Research*, 45(3), 633-646. doi:10.1111/j.1475-6773.2010.01103.x

Lindgren, A. (2004, 4 maj). Kund är inte samma sak som medborgare. *Aktuellt i Politiken*, , 14.

Lucas, D., & Tottmar, M. (2011). Caremas ökande vinster hamnar i skatteparadis. Retrieved 07/11, 2012, from <http://www.dn.se/sthlm/caremas-okande-vinster-hamnar-i-skatteparadis>

Pink, D. (2009). On the surprising science of motivation. Retrieved 07/11, 2012, from http://www.ted.com/talks/lang/en/dan_pink_on_motivation.html

Rosenau, P. V., & Linder, S. H. (2001). The comparative performance of for-profit and nonprofit home health care services in the US. *Home Health Care Services Quarterly*, 20(2), 47 <last_page> 59. doi:10.1300/J027v20n02_03

Rosenberg, G. (2009, 19:e augusti). Vinsten med vården. *Dagens Nyheter*,

Rothstein, B. (). Forskare har varnat för vinstdriven vård. *Expressen*,

Silverman, E. M., Skinner, J. S., & Fisher, E. S. (1999). The association between for-profit hospital ownership and increased medicare spending. *The New England Journal of Medicine*, 341(6), 420-426. doi:10.1056/NEJM199908053410606

Skatteverket. (2012). Delrapport. skatteplanering med ränteavdrag i företag inom välfärdssektorn. (No. 131-296639-12/113).Skatteverket.

Partikongressen föreslås besluta:

- I138:1 att kongressen tar avstånd från vinstintressen i den skattefinansierade välfärden
- I138:2 att kongressen tar avstånd från ekonomiska incitament i den skattefinansierade välfärden
- I138:3 att kongressen tar avstånd från marknadsstyrning av den skattefinansierade välfärden
- I138:4 att kommuner och landsting ges möjlighet att överlåta driften för vissa delar av sina verksamhetsområden till enbart icke-vinstdrivande aktörer
- I138:5 att utförarens möjligheter att ta ut vinst ur skattefinansierad välfärd stoppas
- I138:6 att lagstiftningen för så kallad aggressiv skatteplanering skärps
- I138:7 att utförsäljningarna av offentlig egendom stoppas

Martin Lind

Örebro arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I139

KRONOBERGS PARTIDISTRIKT

Vinstmaximering på välfärdens bekostnad måste stoppas

Debatten kring välfärden och driften av den överskuggar idag på ett negativt sätt frågor om kvalitet och innehåll. Utgångspunkten borde vara att skattepengar ska användas till det som de är avsedda till och att medborgarna har rätt att kräva en bra kvalitet på välfärden oavsett vem som utför den.

Det vi ser idag är dels bristande regelverk gällande uppföljning av kvalitet men också hur vinstmaximerande bolag använder skattepengar på ett sätt som inte gynnar de som ska använda sig av välfärden. Till exempel finns riskkapitalbolag vars affärsidé är att på kort sikt maximera avkastningen på

insatt kapital. Utvecklingen är ohållbar både vad gäller användandet av våra gemensamma skattepengar och det faktum att politiken förlorar styrning och kontroll över våra välfärdsverksamheter. Skola, vård och omsorg tillsammans med jobben är socialdemokratiska paradgrenar som vi inte tycker ska lämnas över helt till marknadskrafterna.

När brister i välfärdsföretagens kvalité uppdagas skyller de borgerliga politikerna på producenten och vägrar ta ansvar för medborgarens rättighet till bästa möjliga vård, omsorg och utbildning. Vi socialdemokrater kan aldrig acceptera att lämna över ansvaret för kvalitet, verksamhetsutveckling och personal till privata företag.

Det finns mängder av olika driftsformer där kvalitet och brukaren sätts i fokus. Personalkooperativ, nonprofittf retag och små självstyrande enheter inom välfärdssektorn bra komplement till den offentligt drivna verksamheten. Däremot kan vi aldrig acceptera de multinationella private equitybolag som idag invaderar svensk välfärdssektor.

Partikongressen föreslås besluta:

- I139:1 att verkar för att enbart aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning blir de enda företag som f r verka inom välfärden
- I139:2 att leverantörer av välfärdstjänster inte ska ha  garkopplingar till private equitybolag
- I139:3 att partikongressen i de politiska riktlinjerna ger en inriktning där orimliga vinstuttag ur vår gemensamma välfärd begränsas

Kronobergs partidistrikt

MOTION I140

SANDVIKENS ARBETAREKOMMUN

Vinstsyfte i vård, skola och omsorg

Under många år har nu en debatt florerat i svensk media och svensk politik. Debatten har gällt den offentliga regin av de offentliga verksamheterna. Inom andra partier såväl som inom Socialdemokraterna hävdats att regin av vård, skola och omsorg  r av mindre betydelse så länge som politiken håller i finanserna. I denna debatt synes det som att vi glömt att analysera syftena med olika associationsformer.

Syftet med verksamhet i offentlig regi är att maximera nyttan för medborgarna. Syftet med vinstdrivande företag  r att maximera vinsten f r ägarna. Båda ”verktygen” är effektiva på sin rätta plats och inom rätt område. Vilket ”verktyg” man väljer påverkar naturligtvis utfallet på lång sikt. I offentlig drift  r verksamheten målet och pengarna medlet. I bolag  r det tvärtom, pengarna  r målet och verksamheten medlet. Det har tillsammans konsekvenser när man skall bedöma lämpligheten av verktyget skall bedömas. Vi måste ha servicemaximering som utgångspunkt för den offentliga verksamheten varför vi anser att offentligt finansierad verksamhet inom vård, skola och omsorg ej skall få bedrivas i vinstsyfte.

Vi inom Socialdemokratin måste börja fundera över vad som är vårt mål med verksamheterna och välja verktyg därefter. Det finns en rad associationsformer som inte har vinstsyfte. Dessa associationsformer kan användas och används runt om i världen just inom välfärden för att möjliggöra valfrihet utan att utarma den solidariskt finansierade verksamheten. Vi behöver alltså inte ha vinstdrivande företag inom den offentliga verksamheten för att uppnå valfrihet. Entreprenad-verksamhet, eller annan drift av offentligt finansierad verksamhet, av vinstdrivande företag kommer på sikt att dränera och utarma den offentligt finansierade verksamheten och minska incitamentet att genom skatten betala för den offentliga vården, skolan och omsorgen. Det river ner den långa kamp som socialdemokratin i Sverige fört för ett jämlikt samhälle.

Det är vår övertygelse att detta är en ödesfråga för den offentligt och solidariskt finansierade välfärden. Frågan är inte om vi kan förbjuda vinstsyfte inom välfärden, utan om vi vill. Politik är att vilja. Piquerapporten (www.pique.at) visar på de negativa effekterna med privatiseringen, PSIRUs rapport visar att de länder som gick före Sverige in i privatiseringarna nu återkommunaliserar för att höja kvalite och sänka kostnader och Novus undersökning i juli 2012 visar att vi har Sverige bakom oss för att förhindra vinster i välfärden. Nu är det dags att Socialdemokraterna med goda faktaunderlag stoppar vinstuttaget i välfärden.

Partikongressen föreslås besluta:

- I140:1 att offentlig finansierad vård ej skall få bedrivas i vinstsyfte
- I140:2 att offentlig finansierad omsorg ej skall få bedrivas i vinstsyfte
- I140:3 att offentlig finansierad skola ej skall få bedrivas i vinstsyfte

Robert Sten

Sandvikens arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I141

VÄSTERBOTTENS PARTIDISTRIKT

Vinstutdelning i fristående skolor

Fristående skolor, eller friskolor som de oftast kallas, har andra huvudmän eller ägare än stat eller kommun och kan delas in i två huvudgrupper:

1. Friskolor som har en pedagogisk idé som grund (exempelvis Waldorf- och Montessoriskolor). Dessa friskolor går aldrig eller sällan med överskott, och om sådant uppstår går vinsten in i den fortsatta verksamheten. Där finns inte heller några privata intressenter som ägare.

2. Friskolor som har ett mer eller mindre klart uttalat vinstsyfte. I dessa kommersiella friskolor försvinner ibland vinsten utomlands till stora företag med oklara ägarförhållanden. Eller så ägs sådana friskolor av riskkapitalföretag vars ägande enbart beror på förhoppningar om framtida hög avkastning eller antaganden om stigande aktiekurser som ger vinst vid framtida försäljning.

Det finns många nackdelar med de kommersiella friskolorna. Offentlighetsprincipen åsidosätts och allmänhetens insyn förhindras då i de flesta fall yttrande- och meddelarfriheten försvinner. Byråkratin växer eftersom de kommunala skolorna finns kvar parallellt med friskolorna och tillsynen av och bidragsgivningen till friskolorna kräver extra resurser. Kommunerna får ökade kostnader för skolväsendet. Privatisering innebär oftast nedskärningar för att få maximal vinst.

Dessa friskolor har enligt Skolverkets och Skolinspektionens undersökningar lägre andel behöriga lärare, lägre lärartäthet, lägre antal undervisningstimmar och sämre utrustning jämfört med offentliga skolor men ändå har många kommersiella friskolor betygsnivåer som ligger klart högre än vad genomförda nationella prov visar att eleverna bör ha.

En stor andel av friskolorna har inget skolbibliotek, vilket enligt lagen ska finnas. Kommersiella friskolor är i de flesta fall till nackdel för glesbygden och försvårar en jämlik utbildning över hela landet. Segregation och klassklyftor växer fram i dessa friskolors spår. Frågan har debatterats väl på senare tid och en rad av exempel finns där skattefinansierad verksamhet har misshushållats så att övervinster kunnat utgå.

Det beslut som togs i frågan på partikongressen 2009 var en kompromiss och svårt att följa, vilket bidragit till att ge partiet en otydlig prägel.

Partiets nuvarande hållning är följande: ”En kunskapsbaserad ekonomi börjar i skolan där alla barn har rätt att lyckas. Vår hållning är därför att skattemedel avsedda för skolan också ska gå till skolan. Eventuella överskott bör återinvesteras i verksamheten. Överskott plockas ut ur fristående skolor på en rad andra sätt än genom ren vinstutdelning. Det kan handla om exempelvis höjda styrelsearvodet, högt prissatta köp av tjänster från dotterbolag, höga internräntor och realisationsvinster vid ägarbyten. Det är därför i praktiken mycket svårt att direkt reglera möjligheten att ta ut vinst. Utredningen måste ha ett vidare syfte än så. Det bör prövas hur lagstiftaren generellt kan skärpa kvalitetskrav för att säkerställa att offentliga bidrag stannar i skolverksamheten. Ett alternativ är att Skolinspektionen ges utökade befogenheter att granska skolors ekonomi och rätt att kräva tillbaka offentliga bidrag som används på felaktigt sätt”.

Sedan 2009 har partiet förtydligat hållningen med att offentlighetsprincip och meddelarfrihet också ska gälla i privat verksamhet. Det är bra, men det räcker inte.

För att kunna lägga fast en politik som partiet rakryggat kan gå till val på 2014, och som kan ligga som grund i en regeringsförhandling, är det därför viktigt med tydlighet i frågan kring vinstutdelning i kommersiella friskolor.

Partikongressen föreslår besluta:

- I141:1 att kommersiella friskolor inte ska få dela ut sina vinster till ägarna så länge skolan inte uppfyller de statliga och av kommunen tillsatta kraven
- I141:2 att ett kommunalt veto införs i frågan om nyetablering av fristående skolor
- I141:3 att kommunen skall kunna utföra utökad kontroll av skolor och att dessa klarar den av kommunen satta kvalitén

Västerbottens partidistrikt

MOTION I142

KRISTIANSTADS ARBETAREKOMMUN

Vinstutdelningsbegränsning för företag som bedriver skola, vård och omsorg

Under de två senaste decennierna har den svenska skattefinansierade välfärden genomgått en omfattande förändring. Från att huvudsakligen ha drivits i offentlig regi har en stor andel av skolan, vården och omsorgen övertagits av privata aktörer.

Idag är nästan hälften av Sveriges gymnasieskolor privata men skattefinansierade, alltså så kallade fristående skolor. Inom vård- och omsorgssektorn omsatte de privata företagen under 2010 cirka 80 miljarder kronor. Nästan en tredjedel av alla läkarbesök i Sverige sker numer hos privata vårdgivare. Den privat drivna verksamheten har alltså blivit en ansevärd del av välfärdssektorn.

De lagar som idag reglerar hur skattefinansierad välfärdsverksamhet får drivas stimulerar i stor utsträckning privat drift. Privat sjukvård och omsorg drivs huvudsakligen med stöd av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller Lagen om valfrihetssystem (LOV). LOU tillämpas när en kommun eller landsting vill handla upp en specifik verksamhet av en enskild aktör. Den som vinner upphandlingen får driva verksamheten med monopolställning under den period som upphandlingen avser.

LOV tillämpas när en kommun eller landsting vill skapa valfrihetssystem inom vård eller omsorgssektorn. Det kan exempelvis gälla primärvård, specialistvård eller äldreomsorg. När valfrihetssystem enligt denna lag införs så gäller fri etableringsrätt, det vill säga att alla aktörer som uppfyller vissa grundläggande så kallade ackrediteringsvillkor har rätt att etablera en verksamhet, ta emot patienter eller brukare och för detta få ersättning av den berörda kommunen eller landstinget. Sedan den 1 januari 2010 är det obligatoriskt för landstingen att införa valfrihetssystem enligt LOV för primärvården.

Enligt Skollagen råder det i princip fri etableringsrätt på skolområdet. Liksom i så kallade valfrihetssystem (enligt LOV) inom vården och omsorgen så har den som uppfyller vissa grundläggande kriterier rätt att etablera en fristående skola, ta emot elever och för detta erhålla ersättning från kommunen.

Merparten av den privat organiserade skolan, sjukvården och äldreomsorgen drivs av vinstdrivande aktiebolag, mestadels tillhörande stora koncerner som verkar inom välfärdssektorn. I flera fall gör dessa företag och koncerner stora vinster och delar även ut stora summor i aktieutdelning till sina ägare. År 2010 uppgick exempelvis den genomsnittliga avkastningen på totalt kapital inom den privata välfärdsbranschen (skola, vård, omsorg) till 14,9 procent. Detta skall jämföras med ett genomsnitt på 8,2 procent samma år i hela det privata näringslivet.

Nackdelarna med de alltmer omfattande inslagen av privat verksamhet inom vården, skolan och omsorgen är uppenbara. De stora vinsterna som företagen delar ut till sina ägare kommer från skattemedel som egentligen är avsedda att komma verksamheten till del. Vinstintresset inverkar således negativt på kvaliteten.

Fakta ger också mycket riktigt vid handen att kvaliteten är lägre i privat verksamhet enligt vissa specifika parametrar. Exempelvis har fristående skolor lägre andel lärare än kommunala skolor (7,7 per

hundra elever jämfört med 8,3 i kommunala skolor). Även andelen lärare med pedagogisk utbildning är lägre i privata skolor, så även lokalytan per elev. Inom vård- och omsorgssektorn har en rad konkreta händelser under de senaste åren visat att privata aktörer allvarligt kan brista i kvalitet.

Den allt större andelen privat driven välfärdsverksamhet inskränker också politikens möjlighet att styra verksamheten. Inriktning och geografisk spridning styrs av marknadsintressen i stället för av allmänintresset. Detta medför exempelvis ofta att det av olika skäl sker en överetablering av verksamhet i områden med hög medelinkomst.

Socialdemokratin har således starka skäl att ställa sig djupt kritisk till den utveckling som medfört att kommersiella krafter har getts en alltför stark position inom välfärdssektorn.

Hittills har partiets taktik för att begränsa de kommersiella krafternas inverkan på välfärdssektorn främst inskränkt sig till att sätta upp kvalitetskrav för verksamheten. Denna metod måste dock konstateras vara otillräcklig. Det är långt mer komplicerat att mäta och utvärdera kvalitet i skola, vård och omsorg än dito för byggnationer, vägbyggen och liknande som traditionellt varit föremål för upphandling av kommuner och landsting. Därför bör partiet verka för att en vinstutdelningsbegränsning införs för företag som bedriver skattefinansierad verksamhet inom välfärdssektorn. I februari år 2012 presenterade partiledningen ett förslag om att kommuner och landsting vid upphandlingar och valfrihetssystem skall kunna besluta om en sådan begränsning för företag inom välfärdssektorn. Det förslaget var ett steg i rätt riktning, men partiet bör nu ta ännu ett steg och verka för en nationell vinstutdelningsbegränsning för privata företag som bedriver skattefinansierad skola, vård eller omsorg.

En vinstutdelningsbegränsning bör rimligen konstrueras enligt följande:

1. Aktiebolag som skall verka inom välfärdssektorn och bedriva skattefinansierad sjukvård eller äldreomsorg enligt LOV eller LOU skall endast tillåtas göra detta om de beslutar att införa särskild vinstutdelningsbegränsning enligt 32 kap Aktiebolagslagen (beskrivs närmare nedan).

2. Det samma skall gälla företag som skall driva fristående skolor.

3. Utöver aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall ideella organisationer såsom stiftelser, ekonomiska föreningar, ideella föreningar, etcetera tillåtas att driva sjukvård och äldreomsorg enligt LOV eller LOU samt fristående skolor.

Så kallad särskild vinstutdelningsbegränsning regleras i Aktiebolagslagens 32:a kapitel. Där stipuleras att företag kan besluta att lyda under sådan utdelningsbegränsning. För ett sådant företag finns en maxgräns för hur mycket aktieutdelning som årligen får utdelas till ägarna. Denna maxgräns är fastställd till räntan (beräknad som den statslåneränta som gällde vid föregående räkenskapsårs utgång plus en procentenhet) på aktiekapitalet. Denna begränsning av rätten att utdela vinst liknar den som gäller för allmännyttiga bostadsföretag.

En vinstutdelningsbegränsning enligt ovanstående förslag skulle medföra att valfriheten blir kvar inom välfärdssektorn men att de kommersiella krafter som prioriterar vinst före kvalitet sannolikt försvinner.

Partikongressen föreslås besluta:

I142:1 att vinstutdelningsbegränsning för företag som bedriver skattefinansierad sjuk- och tandvård, äldreomsorg eller fristående skolor införs i enlighet med de principer som framförs i motionen

Styrelsen för Kristianstads arbetarekommun

Kristianstads arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I143

ÖSTRA GÖINGE ARBETAREKOMMUN

Vinstutdelningsbegränsning för företag som bedriver skola, vård och omsorg

Under de två senaste decennierna har den svenska skattefinansierade välfärden genomgått en omfattande förändring. Från att huvudsakligen ha drivits i offentlig regi har en stor andel av skolan, vården och omsorgen övertagits av privata aktörer.

Idag är nästan hälften av Sveriges gymnasieskolor privata men skattefinansierade, alltså så kallade fristående skolor. Inom vård- och omsorgssektorn omsatte de privata företagen under 2010 cirka 80 miljarder kronor. Nästan en tredjedel av alla läkarbesök i Sverige sker numer hos privata vårdgivare. Den privat drivna verksamheten har alltså blivit en ansevärd del av välfärdssektorn.

De lagar som idag reglerar hur skattefinansierad välfärdsverksamhet får drivas stimulerar i stor utsträckning privat drift. Privat sjukvård och omsorg drivs huvudsakligen med stöd av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller Lagen om valfrihetssystem (LOV). LOU tillämpas när en kommun eller landsting vill handla upp en specifik verksamhet av en enskild aktör. Den som vinner upphandlingen får driva verksamheten med monopolställning under den period som upphandlingen avser.

LOV tillämpas när en kommun eller landsting vill skapa valfrihetssystem inom vård eller omsorgssektorn. Det kan exempelvis gälla primärvård, specialistvård eller äldreomsorg. När valfrihetssystem enligt denna lag införs så gäller fri etableringsrätt, det vill säga att alla aktörer som uppfyller vissa grundläggande så kallade ackrediteringsvillkor har rätt att etablera en verksamhet, ta emot patienter eller brukare och för detta få ersättning av den berörda kommunen eller landstinget. Sedan den 1 januari 2010 är det obligatoriskt för landstingen att införa valfrihetssystem enligt LOV för primärvården.

Enligt Skollagen råder det i princip fri etableringsrätt på skolområdet. Liksom i så kallade valfrihetssystem (enligt LOV) inom vården och omsorgen så har den som uppfyller vissa grundläggande kriterier rätt att etablera en fristående skola, ta emot elever och för detta erhålla ersättning från kommunen.

Merparten av den privat organiserade skolan, sjukvården och äldreomsorgen drivs av vinstdrivande aktieföretag, mestadels tillhörande stora koncerner som verkar inom välfärdssektorn. I flera fall gör dessa företag och koncerner stora vinster och delar även ut stora summor i aktieutdelning till sina ägare. År 2010 uppgick exempelvis den genomsnittliga avkastningen på totalt kapital inom den privata välfärdsbranschen (skola, vård, omsorg) till 14,9 procent. Detta skall jämföras med ett genomsnitt på 8,2 procent samma år i hela det privata näringslivet.

Nackdelarna med de alltmer omfattande inslagen av privat verksamhet inom vården, skolan och omsorgen är uppenbara. De stora vinsterna som företagen delar ut till sina ägare kommer från skattemedel

som egentligen är avsedda att komma verksamheten till del. Vinstintresset inverkar således negativt på kvaliteten.

Fakta ger också mycket riktigt vid handen att kvaliteten är lägre i privat verksamhet enligt vissa specifika parametrar. Exempelvis har fristående skolor lägre andel lärare än kommunala skolor (7,7 per hundra elever jämfört med 8,3 i kommunala skolor). Även andelen lärare med pedagogisk utbildning är lägre i privata skolor, så även lokalytan per elev. Inom vård- och omsorgssektorn har en rad konkreta händelser under de senaste åren visat att privata aktörer allvarligt kan brista i kvalitet.

Den allt större andelen privat driven välfärdsverksamhet inskränker också politikens möjlighet att styra verksamheten. Inriktning och geografisk spridning styrs av marknadsintressen i stället för av allmänintresset. Detta medför exempelvis ofta att det av olika skäl sker en överetablering av verksamhet i områden med hög medelinkomst.

Socialdemokratin har således starka skäl att ställa sig djupt kritisk till den utveckling som medfört att kommersiella krafter har getts en alltför stark position inom välfärdssektorn.

Hittills har partiets taktik för att begränsa de kommersiella krafternas inverkan på välfärdssektorn främst inskränkt sig till att sätta upp kvalitetskrav för verksamheten. Denna metod måste dock konstateras vara otillräcklig. Det är långt mer komplicerat att mäta och utvärdera kvalitet i skola, vård och omsorg än dito för byggnationer, vägbyggen och liknande som traditionellt varit föremål för upphandling av kommuner och landsting. Därför bör partiet verka för att en vinstutdelningsbegränsning införs för företag som bedriver skattefinansierad verksamhet inom välfärdssektorn. I februari år 2012 presenterade partiledningen ett förslag om att kommuner och landsting vid upphandlingar och valfrihetssystem skall kunna besluta om en sådan begränsning för företag inom välfärdssektorn. Det förslaget var ett steg i rätt riktning, men partiet bör nu ta ännu ett steg och verka för en nationell vinstutdelningsbegränsning för privata företag som bedriver skattefinansierad skola, vård eller omsorg.

En vinstutdelningsbegränsning bör rimligen konstrueras enligt följande:

1. Aktiebolag som skall verka inom välfärdssektorn och bedriva skattefinansierad sjukvård eller äldreomsorg enligt LOV eller LOU skall endast tillåtas göra detta om de beslutar att införa särskild vinstutdelningsbegränsning enligt 32 kap Aktiebolagslagen (beskrivs närmare nedan).

2. Det samma skall gälla företag som skall driva fristående skolor.

3. Utöver aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall ideella organisationer såsom stiftelser, ekonomiska föreningar, ideella föreningar, etcetera tillåtas att driva sjukvård och äldreomsorg enligt LOV eller LOU samt fristående skolor.

Så kallad särskild vinstutdelningsbegränsning regleras i Aktiebolagslagens 32:a kapitel. Där stipuleras att företag kan besluta att lyda under sådan utdelningsbegränsning. För ett sådant företag finns en maxgräns för hur mycket aktieutdelning som årligen får utdelas till ägarna. Denna maxgräns är fastställd till räntan (beräknad som den statslåneränta som gällde vid föregående räkenskapsårs utgång plus en procentenhet) på aktiekapitalet. Denna begränsning av rätten att utdela vinst liknar den som gäller för allmännyttiga bostadsföretag.

En vinstutdelningsbegränsning enligt ovanstående förslag skulle medföra att valfriheten blir kvar inom välfärdssektorn men att de kommersiella krafter som prioriterar vinst före kvalitet sannolikt försvinner.

Partikongressen föreslås besluta:

I143:1 att vinstutdelningsbegränsning för företag som bedriver skattefinansierad sjukvård, äldreomsorg eller fristående skolor införs i enlighet med de principer som framförs i motionen

Styrelsen för Kristianstads arbetarekommun

Östra Göinge arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I144

SIMRISHAMNS ARBETAREKOMMUN

Vinstutdelningsbegränsning för företag som bedriver skola, vård och omsorg

Under de två senaste decennierna har den svenska skattefinansierade välfärden genomgått en omfattande förändring. Från att huvudsakligen ha drivits i offentlig regi har en stor andel av skolan, vården och omsorgen övertagits av privata aktörer.

Idag är nästan hälften av Sveriges gymnasieskolor privata men skattefinansierade, alltså så kallade fristående skolor. Inom vård- och omsorgssektorn omsatte de privata företagen under 2010 cirka 80 miljarder kronor. Nästan en tredjedel av alla läkarbesök i Sverige sker numer hos privata vårdgivare. Den privat drivna verksamheten har alltså blivit en ansevärd del av välfärdssektorn.

De lagar som idag reglerar hur skattefinansierad välfärdsverksamhet får drivas stimulerar i stor utsträckning privat drift. Privat sjukvård och omsorg drivs huvudsakligen med stöd av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller Lagen om valfrihetssystem (LOV). LOU tillämpas när en kommun eller landsting vill handla upp en specifik verksamhet av en enskild aktör. Den som vinner upphandlingen får driva verksamheten med monopolställning under den period som upphandlingen avser.

LOV tillämpas när en kommun eller landsting vill skapa valfrihetssystem inom vård eller omsorgssektorn. Det kan exempelvis gälla primärvård, specialistvård eller äldreomsorg. När valfrihetssystem enligt denna lag införs så gäller fri etableringsrätt, det vill säga att alla aktörer som uppfyller vissa grundläggande så kallade ackrediteringsvillkor har rätt att etablera en verksamhet, ta emot patienter eller brukare och för detta få ersättning av den berörda kommunen eller landstinget. Sedan den 1 januari 2010 är det obligatoriskt för landstingen att införa valfrihetssystem enligt LOV för primärvården.

Enligt Skollagen råder det i princip fri etableringsrätt på skolområdet. Liksom i så kallade valfrihetssystem (enligt LOV) inom vården och omsorgen så har den som uppfyller vissa grundläggande kriterier rätt att etablera en fristående skola, ta emot elever och för detta erhålla ersättning från kommunen.

Merparten av den privat organiserade skolan, sjukvården och äldreomsorgen drivs av vinstdrivande aktiebolag, mestadels tillhörande stora koncerner som verkar inom välfärdssektorn. I flera fall gör dessa företag och koncerner stora vinster och delar även ut stora summor i aktieutdelning till sina ägare. År 2010 uppgick exempelvis den genomsnittliga avkastningen på totalt kapital inom den privata välfärdsbranschen

(skola, vård, omsorg) till 14,9 procent. Detta skall jämföras med ett genomsnitt på 8,2 procent samma år i hela det privata näringslivet.

Nackdelarna med de alltmer omfattande inslagen av privat verksamhet inom vården, skolan och omsorgen är uppenbara. De stora vinsterna som företagen delar ut till sina ägare kommer från skattemedel som egentligen är avsedda att komma verksamheten till del. Vinstintresset inverkar således negativt på kvaliteten.

Fakta ger också mycket riktigt vid handen att kvaliteten är lägre i privat verksamhet enligt vissa specifika parametrar. Exempelvis har fristående skolor lägre andel lärare än kommunala skolor (7,7 per hundra elever jämfört med 8,3 i kommunala skolor). Även andelen lärare med pedagogisk utbildning är lägre i privata skolor, så även lokalytan per elev. Inom vård- och omsorgssektorn har en rad konkreta händelser under de senaste åren visat att privata aktörer allvarligt kan brista i kvalitet.

Den allt större andelen privat driven välfärdsverksamhet inskränker också politikens möjlighet att styra verksamheten. Inriktning och geografisk spridning styrs av marknadsintressen i stället för av allmänintresset. Detta medför exempelvis ofta att det av olika skäl sker en överetablering av verksamhet i områden med hög medelinkomst.

Socialdemokratin har således starka skäl att ställa sig djupt kritisk till den utveckling som medfört att kommersiella krafter har getts en alltför stark position inom välfärdssektorn.

Hittills har partiets taktik för att begränsa de kommersiella krafternas inverkan på välfärdssektorn främst inskränkt sig till att sätta upp kvalitetskrav för verksamheten. Denna metod måste dock konstateras vara otillräcklig. Det är långt mer komplicerat att mäta och utvärdera kvalitet i skola, vård och omsorg än dito för byggnationer, vägbyggen och liknande som traditionellt varit föremål för upphandling av kommuner och landsting. Därför bör partiet verka för att en vinstutdelningsbegränsning införs för företag som bedriver skattefinansierad verksamhet inom välfärdssektorn. I februari år 2012 presenterade partiledningen ett förslag om att kommuner och landsting vid upphandlingar och valfrihetssystem skall kunna besluta om en sådan begränsning för företag inom välfärdssektorn. Det förslaget var ett steg i rätt riktning, men partiet bör nu ta ännu ett steg och verka för en nationell vinstutdelningsbegränsning för privata företag som bedriver skattefinansierad skola, vård eller omsorg.

En vinstutdelningsbegränsning bör rimligen konstrueras enligt följande:

1. Aktiebolag som skall verka inom välfärdssektorn och bedriva skattefinansierad sjukvård eller äldreomsorg enligt LOV eller LOU skall endast tillåtas göra detta om de beslutar att införa särskild vinstutdelningsbegränsning enligt 32 kap Aktiebolagslagen (beskrivs närmare nedan).
2. Det samma skall gälla företag som skall driva fristående skolor.
3. Utöver aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning skall ideella organisationer såsom stiftelser, ekonomiska föreningar, ideella föreningar, etcetera tillåtas att driva sjukvård och äldreomsorg enligt LOV eller LOU samt fristående skolor.

Så kallad särskild vinstutdelningsbegränsning regleras i Aktiebolagslagens 32:a kapitel. Där stipuleras att företag kan besluta att lyda under sådan utdelningsbegränsning. För ett sådant företag finns en maxgräns för hur mycket aktieutdelning som årligen får utdelas till ägarna. Denna maxgräns är fastställd till räntan (beräknad som den statslåneränta som gällde vid föregående räkenskapsårs utgång plus en procentenhet) på aktiekapitalet. Denna begränsning av rätten att utdela vinst liknar den som gäller för allmännyttiga bostadsföretag.

En vinstutdelningsbegränsning enligt ovanstående förslag skulle medföra att valfriheten blir kvar inom välfärdssektorn men att de kommersiella krafter som prioriterar vinst före kvalitet sannolikt försvinner.

Partikongressen föreslår besluta:

I144:1 att vinstutdelningsbegränsning för företag som bedriver skattefinansierad sjukvård, äldreomsorg eller fristående skolor införs i enlighet med de principer som framförs i motionen

Simrishamns arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I145

GULLSPÅNGS ARBETAREKOMMUN

Vinstuttag inom välfärdssektorn

År 2009 gick 62 miljarder av skattepengar från kommuner och landsting till olika privata aktörer inom skola, vård och omsorg, enligt siffror från SCB och Sveriges Kommuner och Landsting. Det är en ökning med 15 miljarder, eller 32 procent, jämfört med 2007. I skolan är de privata företagens andel 10,6 procent, inom omsorgen 13 procent och sjukvården 10,2 procent.

Det nya är de storkoncerner som vuxit fram och som ägs av riskkapitalbolag och investmentföretag. För riskkapitalbranschen är vård, skola och omsorg framtiden. Skattepengarna är en säker intäktskälla som dessutom växer när vårdbehoven i samhället ökar.

Ett vinstintresse i välfärdssamhället stjäl resurser i de fall vinsten inte återinvesteras och därmed blir till godo för verksamheten.

Denna resurstöjd av skattemedel är både samhällsekonomiskt och moraliskt tvivelaktig. Kan denna resurstöjd leda till något annat än den rovdrift där privata vinstuttag i slutändan ger sämre omsorg om de som är mottagare av omsorgen?

Vi borde i stället vara rädda om vårt gemensamma åtagande. Samhället skall hålla ihop systemet och vara den yttersta garanten för tillgänglighet – jämlikhet, kvalitet, samt sammanställa nationella behov och mål och genomföra uppföljningar av utfallet.

Vissa samhällsfunktioner lämpar sig inte för marknadslösningar - så enkelt är det. Dessa funktioner är bl.a. vård- och omsorg, den obligatoriska skolan, polisen, kriminalvården, försvaret och vägnätet.

Vinstutdelning inom dessa områden är i högsta grad moraliskt tveksamt.

Dessa samhällsintressen grundas på åtaganden där vi som medborgare genom solidaritet finansierar behov som delas av alla.

Därför bör finansiering och styrning av detta fördrag mellan medborgarna vara politiskt och baseras på en gemensam värdegrund där vinstintresse och kapitalflykt ut ur det gemensamma samhällsåtagandet och i värsta fall ut ur landet inte bör vara tillåtet.

Partikongressen föreslås besluta:

- I145:1 att företag som verkar med offentliga medel inte tillåts skatteplanera via s.k skatteparadis
I145:2 att arbeta för en minskning i den nu pågående ”outsoursningen” inom den gemensamma välfärden
I145:3 att lagstifta mot privata vinstuttag eller vinstutdelning inom vår gemensamma välfärd

PA Brandberg, Martin Stenberg, Carina Gullberg och Ulf Nilsson
Gullspångs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I146

MARKS ARBETAREKOMMUN

Vinstuttag och riskkapitalister hör inte hemma i välfärden

Socialdemokratin står för allmän välfärd och rättvis fördelningspolitik. Den senaste tidens privatiseringar och så kallade riskkapitalbolags betydande inträde i vård, skola och omsorg gör att det krävs kraftfulla åtgärder för att säkerställa vårt självklara politiska mål om välfärd till alla.

Politiskt förtroendevalda ska ha ansvar för fördelningen mellan olika ändamål för att säkerställa att skattepengar används så att kraven på lika tillgänglighet och lika god kvalitet för alla uppfylls. Samhällelig kapacitet att erbjuda vård, skola och omsorg är en förutsättning för att grundläggande principer om kvalitet och fördelning efter behov ska tillgodoses.

Vinstintresse ska inte vara vägledande inom dessa viktiga områden. Privata alternativ inom välfärdssektorn ska vara värdefulla komplement till den gemensamma sektorn, men de får inte dominera.

Det behöver inte vara så krångligt att genomföra. Hinder finns förvisso men är till för att övervinnas. Låt oss använda oss av formuleringar direkt ut vårt partiprogram. Där framgår bland annat följande: ”Skola, vård och omsorg ska finansieras solidariskt över skatten...”

Vidare framgår: ”Det är en av den offentliga sektorns självklara huvuduppgifter att inom ramen för den egna verksamheten utveckla alternativ för att möta medborgarnas skilda behov och önskemål. Men kooperativa, ideella och enskilda alternativ kan också spela en roll. De ska därför ha möjlighet till offentlig finansiering om de följer samma regler som de offentliga verksamheterna”.

En given följdfråga: På vilket sätt lever många av de privata aktörerna upp till sitt uppdrag? En träffande formulering hämtar vi från författaren Göran Rosenberg som skrivit: ”När producenterna börjar värderas efter sin förmåga att generera vinst, är det bara en tidsfråga innan ’konsumenterna’ börjar värderas efter samma mått”.

Med andra ord: valfriheten för företag att i princip välja, eller snarare sortera ut, patienter, omsorgstagare, skolelever, innebär ökad belastning på det offentliga samtidigt som resurserna gröps ur genom att finansiera privata aktörer på skatternas bekostnad.

Privata aktörer har förvisso alltid funnits inom vård och omsorg och socialtjänsten och gjort viktiga insatser; det kan handla om privata vårdhem, privatpraktiserande läkare m m, som arbetar på orter eller i

områden som komplement till den offentliga verksamheten, ofta också i nära samklang och dialog med densamma. Men det är inte denna ”småskalighet” som hotar den generella välfärden och som kommit att i många kommuner äventyra den gemensamma sektorns verksamhet och där grova missförhållanden kommit i dager. Det är riskkapitalbolag och stora vårdkoncerner som med kommunernas hjälp fått utrymme att bedriva kommersiell verksamhet på skattebetalarnas bekostnad.

På sikt hotar ett sådant system människors tilltro till den skattefinansierade välfärden. Om man kan köpa sig förbi i ”kän” genom privata försäkringar eller på annat sätt skaffa sig förmåner, varför ska man då betala in skatter?

Det är vinstintresset i sig som gör att de privata producenterna kan tumma på kvaliteten i till exempel äldreomsorgen, för vilket vi sett skräckfyllda scenarier i bland annat Carema Cares regi. Den som är äldre och vårdbehövande betraktas tyvärr inte som någon ”stark konsument” som bara kan ta sitt pick och pack och flytta om kvaliteten blir oacceptabel.

Det hör också till saken att privata entreprenörer i praktiken kan upprätta oligopol. Inom till exempel äldreomsorgen finns inte så många olika starka aktörer som bedriver verksamhet och det är därför ganska enkelt för de dominerande företagen att dela upp marknaden mellan sig. Demokratin får inte gå förlorad. Politiken behöver återta förlorad mark. När marknaden inte visar sig leva upp till förväntningarna vänder sig medborgarna till sina folkvalda. I det läget måste det finnas instrument att styra.

Det finns ett stort värde i att centrala verksamheter, som närmast kan betraktas som sociala rättigheter, styrs genom demokratiska former där var och en kan ha insyn och genom politiska beslut kunna vara med och påverka. Det handlar om demokrati och inflytande men också att därigenom skapa en handfast kvalitetssäkring.

Sökandet efter mångfald inom välfärden har beklagligt nog lett till en betydande koncentration av ett fåtal privata aktörer, Dessa har många gånger betydligt högre lönsamhet än vad privata företag normalt kan visa upp. Sverige har fått en växande privat så kallad ”välfärdsbransch”, vars överlevnad går ut på att förneka privatiseringens avigsidor och problem. Få länder har drivit just privatisering av offentlig verksamhet så långt som i Sverige. Ändå tycks många av de privata aktörerna och opinionsbildarna inte vara nöjda.

Ibland försvaras missförhållanden inom den privat drivna äldreomsorgen och skolan med att det även förekommer sådant inom den kommunala sfären. Självklart kan sådant förekomma. Kommunerna lever inte alltid upp till sina egna mål. Det kan bero på olika orsaker, bland annat att för lite resurser avsatts till verksamheter som vård, skola, omsorg, att personal kanske inte alltid har rätt utbildning eller att ledarskapet inte fungerar på ett eller annat sätt.

Skillnaden gentemot de privata aktörerna är att medborgare direkt kan utkräva ansvar av kommunens företrädare och beslut kan också snabbt genomföras som kan förändra situationen, detta eftersom det är en verksamhet som det offentliga har total kontroll över.

Med privata aktörer kan ofta avtal, upphandlingar m m göra att man bundit upp sig för utförare för ett antal år framöver. Något som kan göra det betydligt svårare att komma tillrätta med problem som uppstått. Meddelarfriheten är heller inte tydlig för dem som arbetar i privata företag på samma sätt som inom offentliga förvaltningar.

Ett av skälen till att Sverige drabbats så pass hårt av privatiseringens effekter är, som vi ser det, att det inte funnits någon tradition av folkrörelser, personalkooperativ eller brukarkooperativ inom välfärdens

områden. Det finns företag som bygger på den så kallade ”non profit-idén”. Dessa företag bör kunna ges bättre förutsättningar att bli betydande aktörer och konkurrenskraftiga på egna meriter. I upphandlingar ska det gå att ställa krav på ”non-profit, vilket kräver en rimlig lagstiftning. I så fall blir inte själva kostnadsaspekten lika avgörande som fallet nu är.

Kraven på ”non-profit”-företag måste vara att ägarna inte har rätt att ta annan vinst än rimlig ränta på aktiekapitalet samt att de är öppna för demokratisk insyn och tillämpar meddelarfrihet. Övrigt överskott ska användas inom företaget för nödvändiga och viktiga investeringar och andra förbättringar av den tjänst man arbetar med. På så sätt skulle folkrörelse-Sverige, så som det en gång var tänkt att fungera, åter kunna ta en rättmätig plats i välfärdssamhället. Med non-profit skulle personalkooperativ och brukarkooperativ få tydliga spelregler, vilket skulle ge dem möjligheter att fokusera på verksamheten på samma villkor som andra aktörer.

Långsiktighet och trygghet är viktigt för den kommunala verksamhetens tilltro. Inblandning av riskkapitalbolag ska elimineras. Det finns som vi ser det inga motiv till att vinstmaximerande företag ska ges möjlighet att berika sina ägare genom att bedriva verksamhet på skattebetalares bekostnad, sådan verksamhet som finns till för människors välfärd.

Partikongressen föreslås besluta:

- I146:1 att den kommunalt drivna vården och omsorgen skall vara väl utbyggd i alla kommuner för att kunna tillmötesgå varje individs behov och önskemål
- I146:2 att privat drift inom vård, skola och omsorg ses som komplement till offentlig drift
- I146:3 att konkurrenter till offentligt producerad välfärd ska uppfylla kraven på non profit-företag
- I146:4 att kommuner ges avgörande inflytande över etablering av nya friskolor
- I146:5 att meddelarfriheten gäller för personal inom privata välfärdsföretag på samma sätt som inom offentliga

Anita Lomander

Marks arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I147

SÖLVESBORGS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Vinstuttag och riskkapitalister hör inte hemma i välfärden

Socialdemokratin står för allmän välfärd och rättvis fördelningspolitik. Den senaste tidens privatiseringar och så kallade riskkapitalbolags betydande inträde i vård, skola och omsorg gör att det krävs kraftfulla åtgärder för att säkerställa vårt självklara politiska mål om välfärd till alla.

Politiskt förtroendevalda ska ha ansvar för fördelningen mellan olika ändamål för att säkerställa att skattepengar används så att kraven på lika tillgänglighet och lika god kvalitet för alla uppfylls. Samhällelig

kapacitet att erbjuda vård, skola och omsorg är en förutsättning för att grundläggande principer om kvalitet och fördelning efter behov ska tillgodoses.

Vinstintresse ska inte vara vägledande inom dessa viktiga områden. Privata alternativ inom välfärdssektorn ska vara värdefulla komplement till den gemensamma sektorn, men de får inte dominera.

Det behöver inte vara så krångligt att genomföra. Hinder finns förvisso men är till för att övervinnas. Låt oss använda oss av formuleringar direkt ut vårt partiprogram. Där framgår bland annat följande: ”Skola, vård och omsorg ska finansieras solidariskt över skatten...”

Vidare framgår:

”Det är en av den offentliga sektorns självklara huvuduppgifter att inom ramen för den egna verksamheten utveckla alternativ för att möta medborgarnas skilda behov och önskemål. Men kooperativa, ideella och enskilda alternativ kan också spela en roll. De ska därför ha möjlighet till offentlig finansiering om de följer samma regler som de offentliga verksamheterna”.

En given följdfråga:

På vilket sätt lever många av de privata aktörerna upp till sitt uppdrag? En träffande formulering hämtar vi från författaren Göran Rosenberg som skrivit: ”När producenterna börjar värderas efter sin förmåga att generera vinst, är det bara en tidsfråga innan ’konsumenterna’ börjar värderas efter samma mått”.

Med andra ord: valfriheten för företag att i princip välja, eller snarare sortera ut, patienter, omsorgstagare, skolelever, innebär ökad belastning på det offentliga samtidigt som resurserna gröps ur genom att finansiera privata aktörer på skatternas bekostnad.

Privata aktörer har förvisso alltid funnits inom vård och omsorg och socialtjänsten och gjort viktiga insatser; det kan handla om privata vårdhem, privatpraktiserande läkare m m, som arbetar på orter eller i områden som komplement till den offentliga verksamheten, ofta också i nära samklang och dialog med densamma. Men det är inte denna ”småskalighet” som hotar den generella välfärden och som kommit att i många kommuner äventyra den gemensamma sektorns verksamhet och där grova missförhållanden kommit i dager. Det är riskkapitalbolag och stora vårdkoncerner som med kommunernas hjälp fått utrymme att bedriva kommersiell verksamhet på skattebetalarnas bekostnad.

På sikt hotar ett sådant system människors tilltro till den skattefinansierade välfärden. Om man kan köpa sig förbi i ”kän” genom privata försäkringar eller på annat sätt skaffa sig förmåner, varför ska man då betala in skatter?

Det är vinstintresset i sig som gör att de privata producenterna kan tumma på kvaliteten i till exempel äldreomsorgen, för vilket vi sett skräckfyllda scenarier i bland annat Carema Cares regi. Den som är äldre och vårdbehövande betraktas tyvärr inte som någon ”stark konsument” som bara kan ta sitt pick och pack och flytta om kvaliteten blir oacceptabel.

Det hör också till saken att privata entreprenörer i praktiken kan upprätta oligopol. Inom till exempel äldreomsorgen finns inte så många olika starka aktörer som bedriver verksamhet och det är därför ganska enkelt för de dominerande företagen att dela upp marknaden mellan sig. Demokratin får inte gå förlorad. Politiken behöver återta förlorad mark. När marknaden inte visar sig leva upp till förväntningarna vänder sig medborgarna till sina folkvalda. I det läget måste det finnas instrument att styra.

Det finns ett stort värde i att centrala verksamheter, som närmast kan betraktas som sociala rättigheter, styrs genom demokratiska former där var och en kan ha insyn och genom politiska beslut kunna vara med

och påverka. Det handlar om demokrati och inflytande men också att därigenom skapa en handfast kvalitetssäkring.

Sökandet efter mångfald inom välfärden har beklagligt nog lett till en betydande koncentration av ett fåtal privata aktörer, Dessa har många gånger betydligt högre lönsamhet än vad privata företag normalt kan visa upp. Sverige har fått en växande privat så kallad ”välfärdsbransch”, vars överlevnad går ut på att förneka privatiseringens avigsidor och problem. Få länder har drivit just privatisering av offentlig verksamhet så långt som i Sverige. Ändå tycks många av de privata aktörerna och opinionsbildarna inte vara nöjda.

Ibland försvaras missförhållanden inom den privat drivna äldreomsorgen och skolan med att det även förekommer sådant inom den kommunala sfären. Självklart kan sådant förekomma. Kommunerna lever inte alltid upp till sina egna mål. Det kan bero på olika orsaker, bland annat att för lite resurser avsatts till verksamheter som vård, skola, omsorg, att personal kanske inte alltid har rätt utbildning eller att ledarskapet inte fungerar på ett eller annat sätt.

Skillnaden gentemot de privata aktörerna är att medborgare direkt kan utkräva ansvar av kommunens företrädare och beslut kan också snabbt genomföras som kan förändra situationen, detta eftersom det är en verksamhet som det offentliga har total kontroll över.

Med privata aktörer kan ofta avtal, upphandlingar m m göra att man bundit upp sig för utförare för ett antal år framöver. Något som kan göra det betydligt svårare att komma tillrätta med problem som uppstått. Meddelarfriheten är heller inte tydlig för dem som arbetar i privata företag på samma sätt som inom offentliga förvaltningar.

Ett av skälen till att Sverige drabbats så pass hårt av privatiseringens effekter är, som vi ser det, att det inte funnits någon tradition av folkrörelser, personalkooperativ eller brukarkooperativ inom välfärdens områden. Det finns företag som bygger på den så kallade ”non profit-idén”. Dessa företag bör kunna ges bättre förutsättningar att bli betydande aktörer och konkurrenskraftiga på egna meriter. I upphandlingar ska det gå att ställa krav på ”non-profit, vilket kräver en rimlig lagstiftning. I så fall blir inte själva kostnadsaspekten lika avgörande som fallet nu är.

Kraven på ”non-profit”-företag måste vara att ägarna inte har rätt att ta annan vinst än rimlig ränta på aktiekapitalet samt att de är öppna för demokratisk insyn och tillämpar meddelarfrihet. Övrigt överskott ska användas inom företaget för nödvändiga och viktiga investeringar och andra förbättringar av den tjänst man arbetar med. På så sätt skulle folkrörelse-Sverige, så som det en gång var tänkt att fungera, åter kunna ta en rättmätig plats i välfärdssamhället. Med non-profit skulle personalkooperativ och brukarkooperativ få tydliga spelregler, vilket skulle ge dem möjligheter att fokusera på verksamheten på samma villkor som andra aktörer.

Långsiktighet och trygghet är viktigt för den kommunala verksamhetens tilltro. Inblandning av riskkapitalbolag ska elimineras. Det finns som vi ser det inga motiv till att vinstmaximerande företag ska ges möjlighet att berika sina ägare genom att bedriva verksamhet på skattebetalares bekostnad, sådan verksamhet som finns till för människors välfärd.

Partikongressen föreslår besluta:

I147:1 att den kommunalt drivna vården och omsorgen skall vara väl utbyggd i alla kommuner för att kunna tillmötesgå varje individs behov och önskemål

- I147:2 att privat drift inom vård, skola och omsorg ses som komplement till offentlig drift
I147:3 att konkurrenser till offentligt producerad välfärd ska uppfylla kraven på non profit-företag
I147:4 att kommuner ges avgörande inflytande över etablering av nya friskolor
I147:5 att meddelarfriheten gäller för personal inom privata välfärdsföretag på samma sätt som inom offentliga

Christer Skoog, Margita Persson, Peter Wald, Inga-Lis Skoog, Peter Jeppsson, Ingrid Wald och Bengt Johnsson

Sölvesborgs arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I148

RONNEBY ARBETAREKOMMUN

Våra skattepengar ska stanna kvar i välfärden

Vi måste ha ett system som garanterar att skattepengarna stannar kvar inom välfärdssektorn. Många privata välfärdsföretag kan idag göra stora vinster på rena skattepengar. De flesta friskolor drivs som Aktiebolag, och de allra flesta går med vinst. Vanligast är att det blir till vinst som delas ut till ägarna. Detta måste förhindras genom att se över lagstiftningen.

När kommunala skolor gör överskott går resurserna tillbaka till kommunen. För skattebetalaren är det alltså dyrare med friskolor än med kommunala skolor.

Det finns en del kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Att i en sådan situation acceptera att skattepengar läcker ur välfärden, istället för att användas till att förbättra verksamheten är helt fel.

Partikongressen föreslås besluta:

- I148:1 att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd stannar kvar i verksamheten och kommer brukarna till godo

Monika Lindqvist

Ronneby arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I149

SKELLEFTEÅ ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Vårdbehov före vinst

Sedan 90-talskrisen har fokus förskjutits i välfärdspolitiken. Tidigare så var det demokratiska och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska marknadsmekanismer.

Nu ser vi hur vinstintresset blir alltmer dominerande i välfärdssektorn. Kommuner och landsting har delats upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Medborgaren blir alltmer lik en kund när hon sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthän hon går.

Utförarna konkurrerar om brukarna, vilket resulterar i alla möjliga lockelser som exempel utlandsresor mm. Vi ser att i områden med hög standard så blir det en överetablering av vårdcentraler medan i områden med stora sociala problem och höga ohälsotal är det ingen som vill etablera sig.

Ytterligare ett steg på marknadseringens väg är att man släpper in aktiebolag som inte drivs av demokratiska mål utan av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag täljer guld i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Ägarkoncentrationen är stor – inom till exempel äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden.

Förhoppningarna om att privatiseringarna skulle öppna upp för små idealistiska utförare med alternativa inriktningar kom på skam. Om det finns pengar att tjäna lockas de som är ute efter att just tjäna pengar – äldreomsorgsföretag med mer än tjugo anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

När lagen om valfrihet i välfärdssystemen, LOV, infördes 2010 var syftet enligt den borgerliga regeringen att öka valfriheten och tillgängligheten inom vård och omsorg. Enligt vår uppfattning är LOV en etableringsfrihet för företag med fri dragningsrätt för företagen, snarare än en ökad valfrihet för människorna. Jag ser också tecken på att ersättningssystemens utformning gör det mindre attraktivt för vårdföretag att etablera sig i socioekonomiskt svaga områden. I dag överväger regeringen att göra det obligatoriskt för kommuner att införa LOV. Jag vill att LOV ska rivas upp istället för byggas ut!

Jag anser att LOV på flera sätt bryter med principen om en välfärd tillgänglig för alla. Företagens etableringsfrihet skapar ett flertal problem. I och med LOV har kommunerna inte längre själva inflytande över hur stor andel av välfärdstjänsterna som ska produceras i privat regi. Den kundvalsmodell som LOV bygger på, omöjliggör även i praktiken demokratisk insyn och kontroll av verksamheterna. Ansvaret läggs också på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet, vilket torde vara närmast omöjligt för gemene man.

Jag anser dessutom att det är viktigt att det allmännas utbud av välfärdstjänster ska hållas på en så hög nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster.

Partikongressen föreslås besluta:

- I149:1 att lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I149:2 att alla samhällsmedborgare ska ha rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade verksamheter
- I149:3 att en non profit-princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg

Rickard Carstedt

Skellefteå arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I150

ÄNGELHOLMS ARBETAREKOMMUN

Vårdbolagens vinster och skatteplanering

Ett av tre stora vårdbolagen, Carema har varit rejält i blåsvädret i media under hösten 2011. Då har det handlat om vanvård och skatteplanering. Carema och många av de andra vårdbolagen ägs av riskkapitalbolag. Många av dem utnyttjar en så kallad lucka i skattelagstiftningen. Det innebär att vinsten i vårdbolaget i Sverige minimeras genom att vårdbolaget tar stora internlån med höga räntor inom koncernen. Dessa räntepengar överförs till ett annat bolag i koncernen som har sitt huvudsäte i ett skatteparadis. Därmed raderas Caremas vinst och den svenska staten går miste om skatteintäkter.

Det behövs ett regelverk mot ett sådant förfaringsätt. Om ett vårdbolag gör vinst så ska den gå tillbaka i vårdbolagets verksamhet såsom utveckling av företaget, investering i personalen, inventarier med mera.

Partikongressen föreslås besluta:

- I150:1 att eventuell vinst i vårdbolagen återförs i deras verksamhet
- I150:2 att skattelagstiftningen skärps för att hindra möjligheten att ta stora internlån med höga räntor som överförs till bolag inom koncernen, vilken har sitt huvudsäte i ett skatteparadis

Mikael von Krassow

Ängelholms arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I151

LUDVIKA ARBETAREKOMMUN

Välfärd efter behov

Det är angeläget att socialdemokratin går från oklarhet till tydlighet när det gäller inställningen till vinstintresse som drivkraft i välfärden. Kommersialiseringen inom skola, vård och omsorg utmanar välfärdspolitikens grunder – att behoven ska styra, att det ska vara jämlik fördelning, en solidarisk finansiering samt även medborgarnas inflytande över den skattefinansierade välfärdssektorn.

Nu behövs en offensiv socialdemokratisk politik för att utveckla jämlikheten och begränsa vinstmaximerande intressen inom välfärden. Medborgarnas pengar ska användas till det avsedda. Partiets välfärdsprogram måste bland annat innehålla reglering av möjligheten till vinstuttag, begränsad etableringsrätt, meddelarskydd och insyn även hos privata utförare samt riktlinjer för hög kvalitet med delfrågor som personaltäthet, kompetensutveckling och en resursfördelning efter behov.

Välfärdspolitiken ska vara både värderings- och kunskapsbaserad. Jag är trygg med att det finns en strävan hos alla socialdemokrater efter jämlikhet och kvalitet inom välfärden. Men vi måste även utveckla den konkreta politiken utifrån kunskaper om avregleringspolitikens konsekvenser.

Vinstintresse är en styrmekanism. Den påverkar var företagen väljer att satsa, vilka grupper de riktar sig till och verksamheten i stort. Detta krockar med sociala och fördelningspolitiska ambitioner. Fördelning av vårdresurser är på väg att bli allt mer ojämnt fördelade. En växande skolsegregation gör det på många håll svårt att klara uppdraget om en likvärdig utbildning till alla barn och ungdomar. Till detta kommer de uppmärksammade exemplen och riskerna för rationaliseringar som urholkar kvalitén, genom t.ex. underbemanning och av marknadsföringsskäl vinstdriven betygsinflation. Risker som inte bara kan mötas med en utbyggd kontrollapparat. Mänskliga verksamheters kvalitet är i hög grad något som uppstår ”i ögonblicket”, i den dagliga relationen mellan personal och vårdtagare, mellan lärare och elev. En övertro på vad vi kan klara med administrativa åtgärder drar resurser från det som är kärnan, nämligen vårdgivande och lärande.

Privata vårdbolag och skolkoncerner hotar dessutom den goda idén om mångfald – med möjligheter för andra aktörer än kommun och landsting att utveckla och komplettera den gemensamt finansierade välfärden. Det som ska motverkas är aktörer som inom ”välfärdsbranschen” som ser möjligheter att kombinera mycket låg risk med mycket hög avkastning. Samtidigt finns det entreprenörer inom skola och vård som driver verksamhet av andra motiv än stora vinster, och som idag trängs undan och köps ut av stora vinstmaximerande privata intressen.

Jag är en av många som oroar sig för att en mera slimmad välfärdssektor banar väg för en växande marknad av tilläggstjänster och gräddfiler för dem som kan betala. Och som en följd av detta, så kan viljan att solidariskt betala tillräcklig skatt till den gemensamma välfärden urholkas.

Partikongressen föreslås besluta:

- I151:1 att partikongressen ställer sig bakom följande välfärdspolitiska principer, för att komma till rätta med avarter och skadeverkningar av avregleringar inom välfärdsområdet:
- inget vinstuttag inom skattefinansierad verksamhet
 - en begränsad etableringsrätt
 - meddelarskydd och insyn även hos privata utförare
 - riktlinjer för hög kvalitet som personaltäthet, kompetensutveckling och en resursfördelning som ökar jämlikheten
- I151:2 att partikongressen ger partistyrelsen i uppdrag att utveckla välfärdspolitiska program enligt dessa principer

Jörgen Hammarin

Ludvika arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I152

TINGSRYDS ARBETAREKOMMUN

Välfärd fri från vinstintressen

Att en fungerande välfärd är en förutsättning för en långsiktigt hållbar ekonomi och tillväxt, liksom för ökad frihet och jämlikhet, är en självklarhet för oss socialdemokrater. Vi vet att det är ökad trygghet, bättre utbildning och förbättrad hälsa som har gjort Sverige till det framgångsrika land det är, och att vi aldrig kommer att kunna upprätthålla det här utan fortsatta investeringar våra medmänniskor.

Men sedan 90-talskrisen har fokus förskjutits i välfärdspolitiken. Istället för att vara en zon fredad från marknaden, där demokratiska och humanistiska värden skulle värnas samtidigt som grunden för en god ekonomi lades genom investeringar i humankapitalet, har marknadsmekanismer blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn. Kommuner och landsting har delats upp i en beställardel och ett antal utförarenheter, som gör affärer med varandra. Medborgaren blir alltmer lik en kund när hon sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Politiken – och därmed demokratin – sätter sig i baksätet när man istället för att aktivt styra låter en fastslagen peng följa med eleven/brukaren/kunden varthän hon går. Utförarna konkurrerar om brukarna, vilket resulterar i allt från betygsinflation till överetablering av vårdcentraler i välmående områden med flykt från områden med stora sociala problem och höga ohälsotal.

Ytterligare ett steg på marknadsieringens väg är att man släpper in aktiebolag som inte drivs av demokratiska mål utan av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag täljer guld i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter, samtidigt som behoven är skriande stora. Ägarkoncentrationen är stor – inom till exempel äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna om att privatiseringarna skulle öppna upp för små idealistiska utförare med alternativa inriktningar kom på skam. Om det finns pengar att tjäna lockas de som är ute

efter att just tjäna pengar – äldreomsorgsföretag med mer än tjugo anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Att en sektor som är så ovärderlig för vårt samhälleliga välstånd som välfärdssektorn tillåts dräneras på resurser i en tid när behoven av välfärdstjänsterna ökar är oförståeligt, oavsett om man ser det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv eller ur ett humanistiskt perspektiv. Det är dags att vi sätter stopp för åderlåtningen och ser till att resurserna som är avsatta för välfärd faktiskt också går till precis just det.

Partikongressen föreslår besluta:

- I152:1 att Socialdemokraterna verkar för att vår gemensamma välfärd inte ska drivas med privata vinstintressen
- I152:2 att Socialdemokraterna verkar för att enbart aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning blir de enda företag som får verka inom välfärden

Magnus Carlberg, SSU Tingsryd

Tingsryds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I153

NACKA ARBETAREKOMMUN

Välfärden

Inledning

Den här motionen handlar om hur vi bygger ett solidariskt samhälle inom välfärdssektorn. Den tar upp frågan om hur vinster i privata bolag används i skattefinansierade välfärdstjänster.

Med välfärdssektorn avses i den här motionen huvudsakligen barnomsorg, utbildning, sjukvård och äldreomsorg.

Bakgrund

För att ett samhälle ska fungera bra krävs att människor känner tillit till dess lagar och regler. Den enes frihet ska inte vara den andres ofrihet. Frihet är ett mycket större begrepp än att kunna välja tjänster på en marknad som helt överlämnats till olika aktörer utan politiskt inflytande. Frihet ska vara hållbar och bygga på allas rätt att forma sina liv utan att vara beroende av en marknad som kan agera utan en demokratisk process.

Vi anser att ett bra samhälle är ett jämlikt och solidariskt samhälle. Därför ska principen vara att samhället driver all verksamhet rörande skola, vård och omsorg. Det är en garanti för att verksamheten bedrivs på ett sådant sätt att vi skapar största möjliga rättvisa mellan samhällsmedborgarna och att medborgarinflytandet garanteras. Därför ska behoven av skola, vård och omsorg finansieras av skattemedel. Det är politikens uppgift att se till att dessa skattemedel används på bästa tänkbara sätt.

Många verksamheter har lagts ut till privata, vinstdrivande, företag med det angivna syftet att höja kvaliteten och öka effektiviteten inom de verksamheterna. Den delen av privat vinstdrivande verksamhet sysselsätter cirka 200 000 människor, vilket motsvarar närmare 20 procent av hela sektorn. I många av företagen har de vinster som överförts till ägarna - och inte återförts till verksamheten - slussats vidare till konton utanför Sverige, för att på så sätt undvika skatt i Sverige.

Syftet med att privatisera var att öka kreativiteten och genom konkurrensutsättning öka effektiviteten och kvaliteten inom verksamheterna. Men också att låta fler pedagogiska inriktningar finnas inom till exempel skola och förskola. Har det blivit så? Mycket talar för att det långt ifrån alltid blivit det, framför allt när det gäller kvaliteten.

När det gäller skolan har kvaliteten i många fall försämrats. Dessutom har segregationen ökat på så sätt att elever har valt en skola som ligger en bra bit ifrån deras hem. Då har skolorna på hemorten tömts på studieintresserade elever, som hade kunnat motivera sina klasskamrater att läsa bättre. Offentliga (kommunalt ägda) skolor har ibland sålts ut till vrakpriser till privata intressenter.

När det gäller primärvården har nya, privata vårdcentraler etablerats i resursstarka områden, vilket också har en segregeringseffekt. Personalkooperativ och mindre anordnare har köpts upp av de stora koncernerna, vilket minskat mångfalden. Utformningen av LOU gör att små anordnare har svårt att konkurrera med större anordnare. Konsekvensen av det är att tilliten till de lagar och regler vi har skapat fått sig en rejäl knäck. Det i sin tur undergräver människors vilja att genom sin inbetalda skatt bidra till samhällets viktiga välfärdsfunktioner.

Frågan är nu om det går att återställa förtroendet för de privata företag som utför våra välfärdstjänster. Finns det andra utförare än dessa privata företag, stat, kommun eller landsting som man kan lägga uppdragen på? Eller kan man använda "inte vinstdrivande" företag i aktiebolagsform?

Det finns en ny form av aktiebolag nämligen aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Syftet med den är att kunna bedriva verksamheter utan vinstsyfte eller med endast begränsat vinstsyfte som ett alternativ till ideella föreningar och stiftelser. Tyvärr har den möjligheten inte använts särskilt mycket. En drivkraft för många av de riskkapitalbolag som har etablerat sig i de här verksamheterna har gjort det just för att det är ekonomiskt riskfritt att bedriva dessa verksamheter, som finansieras av skattemedel. Pengarna kommer lika säkert som amen i kyrkan.

Att förbjuda privat verksamhet med vinstsyfte inom välfärden tror vi inte är möjligt eller önskvärt. Men Sverige är unikt när det gäller att låta privata företag ta ut stora vinster ur skattefinansierad verksamhet. Enligt vår åsikt är det rimligt att en viss vinst på insatt kapital tas ut. Men det är inte försvarbart att en för stor del av de skattepengar vi avsatt till vård, skola och omsorg skulle gå till vinst åt företagen. Så vad kan göras för att minska de höga vinsterna i den privata verksamheten och för att säkra att den kommunala, landstings och statligt finansierade verksamheten inom respektive område inte kommer på undantag eller helt försvinner?

Konsekvenser:

- Människors tilltro till rättvis fördelning av skattemedel minskar, tänk på Gustaf Möllers bevingade ord: "Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket".
- Marknaden klarar inte av att på ett rättvist sätt fördela våra gemensamma begränsade resurser till behoven inom välfärdssektorn

- Staten, landstingen och kommunerna har överlåtit till marknaden att organisera och dimensionera stora delar av välfärdssektorn
- Marknaden ökar ojämlikheten
- Marknaden skapar inte hållbar frihet utan begränsas av de tjänster som marknaden erbjuder.

Partikongressen föreslår besluta:

- I153:1 att utreda och föreslå lagstiftning för att begränsa vinster inom välfärdssektorn
- I153:2 att utreda andra sätt att återföra hela eller delar av vinsten i verksamheten
- I153:3 att föreslå lagstiftning som helt stoppar möjligheten att föra ut vinster från välfärdssektorn ur landet för att undgå beskattning i Sverige
- I153:4 att formulera hur och vilka kvalitetskrav på verksamheten som måste ställas och hur man gör det möjligt att se till kraven efterföljs
- I153:5 att via lagstiftning införa offentlighetsprincipen i den privata välfärdssektorn

Ola Karlsson och Gunnel Nyman Gräff

Nacka arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I154

LANDSKRONA ARBETAREKOMMUN

Välfärden

Den största utmaningen för socialdemokratin är att återupprätta människors tro och respekt för politiken. Utvecklingen de senaste två decennierna har varit motsatta, politiken har tappat kraft och anseende bland människor då det politiska hantverket abdikerat från sina ansvarsområden. Politiken har i denna process lämnat över ett allt större ansvar till marknaden att lösa vår tids problem. Detta har också skett i välfärdspolitik. I stället för att vara en fredad zon från marknadsmekanismer, där demokratiska, jämlika och humanistiska värden skulle värnas i stället för ekonomiska, har marknadsprinciper blivit allt mer dominerande i välfärdssektorn.

Kommuner och landsting har delats upp i en beställardel och ett antal utförare som gör affärer med varandra. Människor blir allt mer likt en kund när den sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Har du otur att välja fel skola eller vårdcentral, eller har föräldrar eller släktingar som inte klarar av att välja eller inte ens bryr sig, då faller otursloten på dig själv.

Valfriheten har på så vis privatiserat friheten; jag väljer för mig, du väljer för dig och om du väljer fel är det din ensak. Det kanske är en överkomlig effekt om du går till affären och köper fel smörgåspålägg men skola, vård och omsorg är inte marknadsprodukter utan människors rättigheter och fundamentala samhällsnyttor som varken samhället eller individen har råd att spela roulette om.

Ett sista steg på det marknadsliberala inom välfärden är att också finansieringen privatiseras. Det släpps in aktiebolag, riskkapitalister. Välfärden har i stället blivit en mycket lukrativ marknad för företag och för

riskkapitalbolag i äldreomsorgen med mer än 20 anställda har i snitt 21 procent avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Socialdemokraterna måste därför verka och värna för en demokratisk styrd välfärd där människors behov står i centrum. Socialdemokratin måste också kritiskt granska de avregleringar, bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett av annan samhällsnyttig verksamhet som kommunikationer, energiförsörjning och apotek. För en vidgad och fördjupad demokrati krävs en sammanhållen strategi för hur dessa verksamheter ska organiseras i framtiden.

Partikongressen föreslås besluta:

- I154:1 att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor
- I154:2 att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg
- I154:3 att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp

Jonas Esbjörnsson

Landskrona arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I155

FALKÖPINGS ARBETAREKOMMUN

Välfärden är ett allmänintresse

Den svenska välfärdsmodellen som bygger på ett stort gemensamt och solidariskt ansvar via skattsedeln och en liten personlig avgift vid behov av tjänster har tjänat landet väl sedan dess fulla utbyggnad under andra halvan av 1900-talet.

Vi ser nu ett stort behov av att värna det allmänna intresset inom välfärdens områden omsorg, skola och vård gentemot det internationella kapitalets avkastningskrav.

Det är inte rimligt att pengar som betalas av skattebetalarna för att finansiera bl.a. välfärdens tjänster istället betalas ut som avkastning till aktieägare, kanske t.o.m. i andra länder där kapitalet inte kommer att beskattas igen och därmed transfererats från svenska skattebetalare till företag i utlandet.

Vi anser att man inte ska tjäna pengar på barn, sjuka och gamla. De organisationer som direkt hanterar människor i omsorg, utbildning och vård, skall därför inte ha avkastning på kapital som sitt syfte utan de verksamheter man ägnar sig åt.

Vi konstaterar att medborgarna motsätter sig vinstintressen i vård, omsorg och skola. I olika undersökningar då man frågat medborgarna vad de tycker om vinstintresse inom välfärden så svarar ca 80% av svenskarna att man inte vill ha kommersiella intressen inom välfärdssektorn.

Denna uppfattning är starkt förankrad oavsett partitillhörighet då man frågar väljarna. Den svenska modellen håller sakta men säkert på att förändras och den offentliga sektorn försämras när kommersiella

intressen exploaterar en allt större del av skattebetalarnas pengar. Detta är en utveckling som måste begränsas.

Den mot debatt som ofta hörs är att om vi kan låta företag tjäna pengar på att bygga förskolor kan vi låta dem tjäna pengar på att driva förskolor också. Den offentliga upphandlingen kan ganska lätt sätta rätt krav på en byggnad men kan nästan omöjligt skriva in alla förutsättningar för att hantera människor eller de komplexa verksamheter som krävs när människors värdighet och framtid står på spel. Det är skillnad på byggnader och på dess innehåll.

Vi vill vara tydliga med att det ligger ett oerhört stort arbetsgivaransvar hos de folkvalda politiker som ansvarar för omsorg, skola och vård. Det är politikerna som är ytterst ansvariga för vår välfärd. Det är dags att ta ansvar för den svenska välfärden och den offentliga sektorn genom att begränsa vinstintressena inom den offentliga sektorn.

Det socialdemokratiska arbetarpartiet vet att konkurrensutsättning och vinstintressen inom offentlig sektor ofta utmynnar i lägre bemanning, sänkta löner och sämre anställningsförhållanden för tjänstemän och arbetare. Detta kan aldrig vara en politik som gagnar den svenska välfärden.

Partikongressen föreslås besluta:

I155:1 att en non-profit princip ska gälla för drift av verksamhet i omsorg, utbildning och vård

I155:2 att lagen om valfrihet (LOV) skall rivas upp

I155:3 att en översyn och förändring av villkor för drift av verksamhet inom omsorg, utbildning och vård skall vara genomförd senast 2018

Dan Gabrielsson

Falköpings arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I156

MALMÖ ARBETAREKOMMUN

Välfärdens framtid

Den största utmaningen för socialdemokratin är att återupprätta medborgares tro och respekt för politiken. Utvecklingen de senaste decennierna har varit den motsatta, politiken har tappat kraft då det politiska hantverket till viss del abdikerat från ansvar. Politiken har i denna process lämnat över ett allt större ansvar till marknader att lösa samhällsproblem, så också inom välfärdspolitik. Istället för att vara en fredad zon från marknadsmekanismer, där demokratiska, jämlika och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska, har marknadsprinciper blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn.

Medborgaren har blivit alltmer lik en kund när den sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Har du oturen att välja fel skola eller vårdcentral, eller har föräldrar eller släktingar som inte klarar av att välja eller inte ens bryr sig, då faller otursloten på dig själv. Valfriheten har på så vis privatiserat och minskat friheten; jag väljer för mig, du för dig och om du väljer fel är det din ensak. Men skola, vård och omsorg

skiljer sig från andra dagligvaror och produkter i och med att de inte är marknadsprodukter utan medborgerliga rättigheter och fundamentala samhällsnyttor som varken samhället eller individen har råd att spela roulette om.

Ett ytterligare steg på vägen mot en marknadsbaserad välfärd är att man släpper in aktiebolag som drivs av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag tjänar idag stora pengar i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Inget land i Europa kan egentligen jämföras med det system som på senare år byggts upp i Sverige där upphandlare av välfärdsverksamheter efter en upphandling ges en bestämd summa pengar för att genomföra verksamheten. Riskkapitalbolagen kan i detta system inte öka sin vinst genom att expandera (som företag i regel gör på andra marknader) eller att kräva mer pengar från kommunerna eller landstingen, de kan bara öka sin vinst genom tryck inåt, dvs kvalitetssänkningar.

Koncentrationen av ägandet inom välfärdsverksamheterna är också mycket stor – inom exempelvis äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna som fanns om att privatiseringarna och avregleringarna skulle öppna upp för små föräldrakooperativ och dylikt realiserades aldrig. Välfärden har istället blivit en mycket lukrativ marknad för företag - riskkapitalbolag i äldreomsorgen med mer än 20 anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Slutliga steget på vägen mot en marknadsbaserad välfärd är att också finansieringen privatiseras. De företag som utför välfärdstjänster på uppdrag av kommuner och landsting säljer ofta också tilläggstjänster. Det ligger därför i deras egenintresse att basutbudet blir så litet som möjligt och att så många som möjligt ser sig nödgade att komplettera med privata lösningar. En sådan utveckling ger medborgarna en allt ostadigare grund att stå på. Syftet är tydligen, man vill göra den offentliga välfärden så dålig att alla andra alternativ ter sig bättre. Många av dem kommer inte att ha råd med de privata lösningar som krävs om man ska få mer än det absolut nödvändiga.

Socialdemokratin måste därför verka och värna för en demokratiskt styrd välfärdssektor där människors behov står i centrum. Socialdemokratin måste också kritiskt granska de avregleringar, bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett av annan samhällsnyttig verksamhet som kommunikationer, energiförsörjning och apotek. För en vidgad och fördjupad demokrati krävs en sammanhållen strategi för hur dessa verksamheter ska organiseras framöver.

Partikongressen föreslås besluta:

- I156:1 att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor
- I156:2 att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I156:3 att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster
- I156:4 att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp

I156:5 att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta

Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I157

AVESTA ARBETAREKOMMUN

Välfärdens framtid

Den största utmaningen för socialdemokratin är att återupprätta medborgares tro och respekt för politiken. Utvecklingen de senaste decennierna har varit den motsatta, politiken har tappat kraft då det politiska hantverket till viss del abdikerat från ansvar. Politiken har i denna process lämnat över ett allt större ansvar till marknader att lösa samhällsliga problem, så också inom välfärdspolitikerna. Istället för att vara en fredad zon från marknadsmekanismer, där demokratiska, jämlika och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska, har marknadsprinciper blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn.

Medborgaren har blivit alltmer lik en kund när den sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Har du oturen att välja fel skola eller vårdcentral, eller har föräldrar eller släktingar som inte klarar av att välja eller inte ens bryr sig, då faller oturslottnen på dig själv. Valfriheten har på så vis privatiserat och minskat friheten; jag väljer för mig, du för dig och om du väljer fel är det din ensak. Men skola, vård och omsorg skiljer sig från andra dagligvaror och produkter i och med att de inte är marknadsprodukter utan medborgerliga rättigheter och fundamentala samhällsnyttor som varken samhället eller individen har råd att spela roulette om.

Ett ytterligare steg på vägen mot en marknadsbaserad välfärd är att man släpper in aktiebolag som drivs av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag tjänar idag stora pengar i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Inget land i Europa kan egentligen jämföras med det system som på senare år byggts upp i Sverige där upphandlare av välfärdsverksamheter efter en upphandling ges en bestämd summa pengar för att genomföra verksamheten. Riskkapitalbolagen kan i detta system inte öka sin vinst genom att expandera (som företag i regel gör på andra marknader) eller att kräva mer pengar från kommunerna eller landstingen, de kan bara öka sin vinst genom tryck inåt, dvs kvalitetssänkningar.

Koncentrationen av ägandet inom välfärdsverksamheterna är också mycket stor – inom exempelvis äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna som fanns om att privatiseringarna och avregleringarna skulle öppna upp för små föräldrakooperativ och dylikt realiserades aldrig. Välfärden har istället blivit en mycket lukrativ marknad för företag - riskkapitalbolag i äldreomsorgen med mer än 20 anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Slutliga steget på vägen mot en marknadsbaserad välfärd är att också finansieringen privatiseras. De företag som utför välfärdstjänster på uppdrag av kommuner och landsting säljer ofta också tilläggstjänster. Det ligger därför i deras egenintresse att basutbudet blir så litet som möjligt och att så många som möjligt ser sig nödgade att komplettera med privata lösningar. En sådan utveckling ger medborgarna en allt ostadigare grund att stå på. Syftet är tydligt, man vill göra den offentliga välfärden så dålig att alla andra alternativ ter sig bättre. Många av dem kommer inte att ha råd med de privata lösningar som krävs om man ska få mer än det absolut nödvändiga.

Socialdemokratin måste därför verka och värna för en demokratiskt styrd välfärdssektor där människors behov står i centrum. Socialdemokratin måste också kritiskt granska de avregleringar, bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett av annan samhällsnyttig verksamhet som kommunikationer, energiförsörjning och apotek. För en vidgad och fördjupad demokrati krävs en sammanhållen strategi för hur dessa verksamheter ska organiseras framöver.

Partikongressen föreslår besluta:

- I157:1 att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor
- I157:2 att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I157:3 att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård skola och omsorg. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster
- I157:4 att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I157:5 att Socialdemokraterna prioriterar välfärdens framtid

Carina Gunnarsson

Avesta arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I158

HELSINGBORGS ARBETAREKOMMUN

Välfärdens framtid

Den största utmaningen för socialdemokratin är att återupprätta medborgares tro och respekt för politiken. Utvecklingen de senaste två decennierna har varit den motsatta. politiken har tappat kraft och anseende bland medborgare då det politiska hantverket abdikerat från sina ansvarsområden. Politiken har i denna process lämnat över ett allt större ansvar till marknader att lösa vår tids problem. Detta har också skett i välfärdspolitik. Istället för att vara en fredad zon från marknadsmekanismer där demokratiska,

järnlika och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska. Har marknadsprinciper blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn.

Kommuner och landstämorna har delats upp i en beställardel och ett antal utförare som gör affärer med varandra. Medborgaren blir alltmer lik en kund när den sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Har du otur att välja fel skola eller vårdcentral, eller har föräldrar eller släktingar som inte klarar av att välja eller inte ens bryr sig, då faller otursloten på dig själv, Valfriheten har på så vis privatiserat friheten; Jag väljer för mig du för dig och om du väljer fel är det din ensak. Det kanske är en överkomlig effekt om du går till affären och köper fel smörgåspålägg. Men skola, vård och omsorg är inte marknadsprodukter utan medborgerliga rättigheter och fundamentala samhällsnyttor som varken samhället eller individen har råd att spela roulette om.

Ett ytterligare steg på marknadsieringens väg är att man släpper in aktiebolag som drivs av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag tjänar idag stora pengar svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Inget land i Europa kan egentligen jämföras med det system som på senare år byggts upp i Sverige där upphandlare av välfärdsverksamheter efter en upphandling ges en bestämd summa pengar för att genomföra verksamheten. Riskkapitalbolagen kan i detta system inte öka sin vinst genom att expandera eller att kräva mer pengar från kommunerna eller landstingen; de kan bara öka sin vinst genom tryck inåt, dvs kvalitetssänkningar.

Koncentrationen av ägandet inom välfärdverksamheterna är också mycket stor inom exempelvis äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna som fanns om att privatiseringarna och avregleringarna skulle öppna upp för små föräldrakooperativ och dylikt realiserades aldrig. Välfärdens har istället blivit en mycket lukrativ marknad för företag - riskkapitalbolag i äldreomsorgen med mer än 20 anställda; har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Slutliga steget på marknadiseringsvägen inom välfärden är att också finansieringen privatiseras. De företag som utför välfärdstjänster på uppdrag av kommuner och landsting säljer ofta tilläggstjänster. Det ligger därför i deras egenintresse att basutbudet blir så litet som möjligt och att så många som möjligt ser sig nödgade att komplettera med privata lösningar. En sådan utveckling ger medborgarna en allt ostadigare grund att stå på. Många av dem kommer inte att ha råd med de privata lösningar som krävs om man ska få mer än det absolut nödvändiga.

Socialdemokratin måste därför verka och värna för en demokratiskt styrd välfärdssektor där människors behov står i centrum. Socialdemokratin måste också kritiskt granska de avregleringar, bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett av annan samhällsnyttig verksamhet som kommunikationer, energiförsörjning och apotek. För en vidgad och fördjupad demokrati krävs en sammanhållen strategi för hur dessa verksamheter ska organiseras framöver.

Partikongressen föreslår besluta:

- I158:1 att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden
- I158:2 att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet. Det allmänna utbudet av

- välståndstjänster ska hållas på en så hög nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I158:3 att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård skola och omsorg
- I158:5 att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion får vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta
- I158:4 att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp

Ola Möller

Helsingborgs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I159

STAFFANSTORP ARBETAREKOMMUN

Välståndens framtid

Den största utmaningen för socialdemokratin är att återupprätta medborgares tro och respekt för politiken. Utvecklingen de senaste två decennierna har varit den motsatta, politiken har tappat kraft och anseende bland medborgare då det politiska hantverket abdikerat från sina ansvarsområden. Politiken har i denna process lämnat över ett allt större ansvar till marknader att lösa vår tids problem. Detta har också skett i välfärdspolitik. Istället för att vara en fredad zon från marknadsmekanismer, där demokratiska, jämlika och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska, har marknadsprinciper blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn.

Kommuner och landsting har delats upp i en beställardel och ett antal utförare som gör affärer med varandra. Medborgaren blir alltmer lik en kund när den sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Har du otur att välja fel skola eller vårdcentral, eller har föräldrar eller släktingar som inte klarar av att välja eller inte ens bryr sig, då faller oturslottn på dig själv. Valfriheten har på så vis privatiserat friheten; jag väljer för mig, du för dig och om du väljer fel är det din ensak. Det kanske är en överkomlig effekt om du går till affären och köper fel smörgåspålägg, men skola, vård och omsorg är inte marknadsprodukter utan medborgerliga rättigheter och fundamentala samhällsnyttor som varken samhället eller individen har råd att spela roulett om.

Ett ytterligare steg på marknadsieringens väg är att man släpper in aktiebolag som drivs av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag tjänar idag stora pengar i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Inget land i Europa kan egentligen jämföras med det system som på senare år byggts upp i Sverige där upphandlare av välfärdsverksamheter efter en upphandling ges en bestämd summa pengar för att genomföra verksamheten. Riskkapitalbolagen kan i detta system inte öka sin vinst

genom att expandera eller att kräva mer pengar från kommunerna eller landstingen, de kan bara öka sin vinst genom tryck inåt, dvs kvalitetssänkningar.

Koncentrationen av ägandet inom välfärdsverksamheterna är också mycket stor – inom exempelvis äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna som fanns om att privatiseringarna och avregleringarna skulle öppna upp för små föräldrakooperativ och dylikt realiserades aldrig. Välfärden har istället blivit en mycket lukrativ marknad för företag - riskkapitalbolag i äldreomsorgen med mer än 20 anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Slutliga steget på marknadsieringsvägen inom välfärden är att också finansieringen privatiseras. De företag som utför välfärdstjänster på uppdrag av kommuner och landsting säljer ofta också tilläggstjänster. Det ligger därför i deras egenintresse att basutbudet blir så litet som möjligt och att så många som möjligt ser sig nödgade att komplettera med privata lösningar. En sådan utveckling ger medborgarna en allt ostadigare grund att stå på. Många av dem kommer inte att ha råd med de privata lösningar som krävs om man ska få mer än det absolut nödvändiga.

Socialdemokratin måste därför verka och värna för en demokratiskt styrd välfärdssektor där människors behov står i centrum. Socialdemokratin måste också kritiskt granska de avregleringar, bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett av annan samhällsnyttig verksamhet som kommunikationer, energiförsörjning och apotek. För en vidgad och fördjupad demokrati krävs en sammanhållen strategi för hur dessa verksamheter ska organiseras framöver.

Partikongressen föreslås besluta:

- I159:1 att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknadsmodeller som blivit norm inom offentlig sektor. Skattepengar ska gå till välfärden
- I159:2 att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på kvaliteten i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller hög kvalitet. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I159:3 att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård skola och omsorg
- I159:4 att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I159:5 att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta

Staffanstorps arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I160

KALIX ARBETAREKOMMUN

Välfärdens framtid

Den största utmaningen för socialdemokratin är att återupprätta medborgares tro och respekt för politiken. Utvecklingen de senaste decennierna har varit den motsatta, politiken har tappat kraft då det politiska hantverket till viss del abdikerat från ansvar. Politiken har i denna process lämnat över ett allt större ansvar till marknader att lösa samhällsproblem, så också inom välfärdspolitik. Istället för att vara en fredad zon från marknadsmekanismer, där demokratiska, jämlika och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska, har marknadsprinciper blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn.

Medborgaren har blivit alltmer lik en kund när den sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Har du otur att välja fel skola eller vårdcentral, har föräldrar eller släktingar som inte klarar av att välja eller inte ens bryr sig, då faller otursloten på dig själv. Valfriheten har på så vis privatiserat och minskat friheten; jag väljer för mig, du för dig och om du väljer fel är det din ensak. Men skola, vård och omsorg skiljer sig från andra dagligvaror och produkter i och med att de inte är marknadsprodukter utan medborgerliga rättigheter och fundamentala samhällsnyttor som varken samhället eller individen har råd att spela roulette om.

Ett ytterligare steg på vägen mot en marknadsbaserad välfärd är att man släpper in aktiebolag som drivs av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag tjänar idag stora pengar i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Inget land i Europa kan egentligen jämföras med det system som på senare år byggts upp i Sverige där upphandlare av välfärdsverksamheter efter en upphandling ges en bestämd summa pengar för att genomföra verksamheten. Riskkapitalbolagen kan i detta system inte öka sin vinst genom att expandera (som företag i regel gör på andra marknader) eller att kräva mer pengar från kommunerna eller landstingen, de kan bara öka sin vinst genom tryck inåt, dvs kvalitetssänkningar.

Koncentrationen av ägandet inom välfärdsverksamheterna är också mycket stor – inom exempelvis äldreomsorgen delar två företag på mer än hälften av den privata marknaden. Förhoppningarna som fanns om att privatiseringarna och avregleringarna skulle öppna upp för små föräldrakooperativ och dylikt realiserades aldrig. Välfärden har istället blivit en mycket lukrativ marknad för företag - riskkapitalbolag i äldreomsorgen med mer än 20 anställda har i snitt 21 procents avkastning på eget kapital, att jämföra med åtta procent i hela näringslivet.

Slutliga steget på vägen mot en marknadsbaserad välfärd är att också finansieringen privatiseras. De företag som utför välfärdstjänster på uppdrag av kommuner och landsting säljer ofta också tilläggstjänster. Det ligger därför i deras egenintresse att basutbudet blir så litet som möjligt och att så många som möjligt ser sig nöjda att komplettera med privata lösningar. En sådan utveckling ger medborgarna en allt ostadigare grund att stå på. Syftet är tydligt, man vill göra den offentliga välfärden så dålig att alla andra alternativ ter sig bättre. Många av dem kommer inte att ha råd med de privata lösningar som krävs om man ska få mer än det absolut nödvändiga.

Socialdemokratin måste därför verka och värna för en demokratiskt styrd välfärdssektor där människors behov står i centrum. Socialdemokratin måste också kritiskt granska de avregleringar, bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett av annan samhällsnyttig verksamhet som kommunikationer, energiförsörjning och apotek. För en vidgad och fördjupad demokrati krävs en sammanhållen strategi för hur dessa verksamheter ska organiseras framöver.

Partikongressen föreslår besluta:

- I160:1 att socialdemokratin aktivt deltar i att kritiskt utvärdera och hitta alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor
- I160:2 att socialdemokratin står upp för samhällsmedborgarnas rätt att kunna lita på hög och likvärdig kvalitet i alla skattefinansierade välfärdsverksamheter, och på så sätt motverkar den trend där ansvaret läggs på den enskilde att välja en utförare som håller högre kvalitet än en annan utförare. Det allmänna utbudet av välfärdstjänster ska hållas på en så hög och likvärdig nivå att det stora flertalet inte upplever något behov av tilläggstjänster
- I160:3 att socialdemokratin ska verka för att en ickevinst-princip ska vara rådande inom vård, skola och omsorg. Skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster
- I160:4 att socialdemokratin ska verka för att Lagen om valfrihet (LOV) rivs upp
- I160:5 att socialdemokratin tillsammans med LO initierar ett långsiktigt arbete för att identifiera sektorer som på grund av deras centrala funktion för vår gemensamma välfärd bör undandras marknadsekonomin och underställas demokratisk kontroll, samt utarbeta strategier för hur denna demokratiska kontroll ska utövas och hur dessa sektorer ska organiseras för att bidra till största möjliga samhällsnytta

Styrelsen för Kalix socialdemokratiska arbetarekommun
Kalix arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I161

AVESTA ARBETAREKOMMUN

Välfärdens pengar ska gå till verksamheten

Det svenska systemet som möjliggör att privata välfärdsföretag kan göra vinst på rena skattepengar, är relativt unikt internationellt sett.

I Norge gäller som krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska komma eleverna till godo. Aktieutdelning på vinst är inte tillåten, överskott ska tillbaka till utbildningsverksamheten.

I Finland drivs skolorna av allmännyttiga samfund som inte får drivas med ekonomisk vinning.

I Danmark får bara icke-vinstdrivande stiftelser vara huvudmän, inte aktiebolag, och en enskild huvudman får inte driva fler än en skola.

Våra nordiska grannländer har alltså system för att garantera att skattepengarna stannar kvar i välfärden. Detta innebär dock inte att dessa länder saknar valfrihet eller privata inslag i välfärden – tvärtom. Det är fullt möjligt att kombinera valfrihet med ett värnande av skattebetalarnas pengar.

Riskkapitalbolagens intresse för den svenska välfärden är stort. Skälet till detta är bland annat att branschen inte är konjunkturkänslig, samtidigt som många verksamheter har långa kontrakt. Därutöver är lönsamheten mycket hög; statistik från SCB visar att lönsamheten i välfärdsföretag är avsevärt högre än andra företag. En investering i ett välfärdsföretag innebär alltså god avkastning och låg risk

Ett vanligt argument mot en begränsning av vinstutdelning inom den privat drivna välfärden är att det skulle vara praktiskt ogenomförbart. Våra nordiska grannländer visar att detta påstående är felaktigt.

Ett exempel på hur lagstiftningen kan utformas är den norska privatskolelagen, som innehåller en formulering om att alla offentliga medel ska komma eleverna till del. Om någon anmäler en skola för att använda pengar till annat får Utdanningsdirektoratets tillsynsavdelning granska räkenskaperna. Man gör också kontroller på eget initiativ. För ett par år sedan blev friskolekoncernen John Bauer ålagd att betala tillbaka 2,9 miljoner norska kronor till staten. Skälet var att två skolor använt offentliga medel till att köpa orimligt dyra tjänster från bolag som skolcheferna kontrollerade. Den norska lagen är alltså utformad för att förhindra att skattepengar lämnar verksamheten, oavsett på vilket sätt det sker.

Det finns mycket kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Vi vet att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg, att äldre upplever att de inte får tillräckligt med stöd av hemtjänsten, att maten kunde vara bättre på äldreboenden, att det finns köer i sjukvården – exemplen är oändliga. Att i en sådan situation acceptera att skattepengar läcker ur välfärden, istället för att användas till att förbättra verksamheten, är fel.

Partikongressen föreslår besluta:

I161:1 att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

Anita Tärneborg

Avesta arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I162

BORLÄNGE ARBETAREKOMMUN

Välfärdens pengar ska gå till verksamheten

Det svenska systemet som möjliggör att privata välfärdsföretag kan göra vinst på rena skattepengar, är relativt unikt internationellt sett.

I Norge gäller som krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska komma eleverna till godo. Aktieutdelning på vinst är inte tillåten, överskott ska tillbaka till utbildningsverksamheten. I Finland drivs skolorna av allmännyttiga samfund som inte får drivas med ekonomisk vinning.

I Danmark får bara icke-vinstdrivande stiftelser vara huvudmän, inte aktiebolag, och en enskild huvudman får inte driva fler än en skola.

Våra nordiska grannländer har alltså system för att garantera att skattepengarna stannar kvar i välfärden. Detta innebär dock inte att dessa länder saknar valfrihet eller privata inslag i välfärden – tvärtom. Det är fullt möjligt att kombinera valfrihet med ett värnande av skattebetalarnas pengar.

Riskkapitalbolagens intresse för den svenska välfärden är stort. Skälet till detta är bland annat att branschen inte är konjunkturkänslig, samtidigt som många verksamheter har långa kontrakt. Därutöver är lönsamheten mycket hög; statistik från SCB visar att lönsamheten i välfärdsföretag är avsevärt högre än andra företag. En investering i ett välfärdsföretag innebär alltså god avkastning och låg risk. Ett vanligt argument mot en begränsning av vinstutdelning inom den privat drivna välfärden är att det skulle vara praktiskt ogenomförbart. Våra nordiska grannländer visar att detta påstående är felaktigt.

Ett exempel på hur lagstiftningen kan utformas är den norska privatskolelagen, som innehåller en formulering om att alla offentliga medel ska komma eleverna till del. Om någon anmäler en skola för att använda pengar till annat får Utdanningsdirektoratets tillsynsavdelning granska räkenskaperna. Man gör också kontroller på eget initiativ.

För ett par år sedan blev friskolekoncernen John Bauer ålagd att betala tillbaka 2,9 miljoner norska kronor till staten. Skälet var att två skolor använt offentliga medel till att köpa orimligt dyra tjänster från bolag som skolcheferna kontrollerade. Den norska lagen är alltså utformad för att förhindra att skattepengar lämnar verksamheten, oavsett på vilket sätt det sker.

Det finns mycket kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Vi vet att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg, att äldre upplever att de inte får tillräckligt med stöd av hemtjänsten, att maten kunde vara bättre på äldreboenden, att det finns köer i sjukvården – exemplen är oändliga. Att i en sådan situation acceptera att skattepengar läcker ur välfärden, istället för att användas till att förbättra verksamheten, är fel.

Partikongressen föreslår besluta:

I162:1 att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

Yvonne Karlén

Borlänge arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I163

TOMELILLA ARBETAREKOMMUN

Välfärdens pengar ska gå till välfärd

Det svenska systemet, som möjliggör att privata välfärdsföretag kan göra vinst på rena skattepengar, är relativt unikt internationellt sett. I Norge gäller krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska

komma eleverna till godo. Utdelning av vinst är inte tillåten, överskott ska tillbaka till utbildningsverksamheten. I Finland drivs skolor av allmännyttiga samfund som inte får drivas för ekonomisk vinning. I Danmark får endast icke vinstdrivande stiftelser vara huvudmän, aktiebolag är inte tillåtna att driva skolor. Enskilda huvudmän får i Danmark bara driva en skola.

Kan man i våra grannländer se till att skattepengarna stannar kvar i välfärden borde det gå även i Sverige. Ett argument är att ökad effektivitet ska spara in pengar åt skattebetalarna. Men om det är syftet är friskolesystemet fel utformat. Skolpengen är en fast summa och i princip lika för alla. Hur effektiv en friskola än är blir det inte mindre pengar från skattekollektivet.

Om en kommunal skola gör ett överskott går det tillbaka till skattekollektivet, det är alltså dyrare med friskolor än med kommunala skolor.

Stora vårdbolags, ofta ägda av riskkapitalbolag, intresse för den svenska välfärden är stort. Ett stort skäl till detta är att den marknaden inte är konjunkturkänslig. Lönsamheten är mycket hög; statistik från SCB visar att lönsamheten i välfärdsföretag är högre än i andra företag. För vårdbolagen innebär det mycket god avkastning till väldigt låg risk.

Argumentet mot en begränsning av vinstutdelning att det skulle vara praktiskt ogenomförbart har våra grannländer visat att det påståendet är felaktigt.

Det finns mycket kvar att göra innan vi kan vara nöjda med fördelningen av den välfärd vi har. Elever lämnar skolor utan fullständiga betyg och de kunskaper de behöver för att klara livet, att omsorgen om äldre och funktionshindrade kan bli bättre och köerna inom vården minskas – det finns många exempel. Att i den situationen acceptera att skattepengar läcker ut från välfärden, istället för att förbättra verksamheterna, är fel.

Partikongressen föreslår besluta:

I163:1 att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

Sara Anheden och Ida Bornlykke

Tomelilla arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I164

HEDEMORA ARBETAREKOMMUN

Välfärdens pengar ska gå till verksamheten

Idag bedrivs majoriteten av Sveriges friskolor som aktiebolag, och de allra flesta går med vinst. År 2006 tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning om ägandeformer för friskolor. Syftet var att undersöka möjligheten att begränsa vinstutdelning, samt huruvida skolor som drivs i vinstintresse skulle vara berättigade till offentliga bidrag. Den borgerliga regeringen stoppade utredningen innan den blev klar.

Det svenska systemet, som möjliggör att privata välfärdsföretag kan göra vinst på rena skattepengar, är relativt unikt internationellt sett. I Norge gäller som krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska komma eleverna till godo. Aktieutdelning på vinst är inte tillåten, överskott ska tillbaka till utbildningsverksamheten. I Finland drivs skolorna av allmännyttiga samfund som inte får drivas för ekonomisk vinning. I Danmark får bara icke-vinstdrivande stiftelser vara huvudmän, inte aktiebolag, och en enskild huvudman får inte driva fler än en skola. Våra nordiska grannländer har alltså system för att garantera att skattepengarna stannar kvar i välfärden. Detta innebär dock inte att dessa länder saknar valfrihet eller privata inslag i välfärden – tvärtom. Det är fullt möjligt att kombinera valfrihet med ett värnande av skattebetalarnas pengar.

Ett vanligt argument för privata inslag i välfärden är att det ska förbättra kostnadshanteringen: genom ökad effektivitet ska konkurrensen spara in pengar åt skattebetalarna. Men om detta är syftet är det helt uppenbart att dagens friskolesystem är felaktigt utformat. Skolpengen är en fast summa och i princip lika för alla. Det spelar ingen roll hur effektiv en enskild friskola än är – de pengar som sparas går inte tillbaka till skattebetalarna. I bästa fall återinvesteras de i verksamheten så att eleverna får del av dem, men betydligt vanligare är att de blir till vinst som på olika sätt delas ut till ägarna, eller används för att expandera verksamheten utomlands. När kommunala skolor gör överskott går däremot resurserna undantagslöst tillbaka till kommunen. För skattebetalaren/brukaren är det alltså dyrare med friskolor än med kommunala skolor. När ersättningen är lika för alla ligger den primära möjligheten att göra vinst i att spara in på kostnaderna. Den stora kostnadsposten i all välfärdsverksamhet är personalen. Därför är det inte förvånande att fristående skolor har både en lägre personaltäthet och en lägre andel pedagogiskt utbildade bland sina anställda än kommunala skolor. På samma sätt ser det ut inom den privata hemtjänsten. Vinsterna som uppstår beror alltså på besparingar på personalen. De incitament som skapas av dagens ersättningsystem kan i högsta grad ifrågasättas. De är inte utformade för att uppmuntra hög kvalitet.

Riskkapitalbolagens intresse för den svenska välfärden är stort. Skälet till detta är bland annat att branschen inte är konjunkturkänslig, samtidigt som många verksamheter har långa kontrakt. Därutöver är lönsamheten mycket hög; statistik från SCB visar att lönsamheten i välfärdsföretag är avsevärt högre än andra företag. En investering i ett välfärdsföretag innebär alltså god avkastning och låg risk. En genomgång som DN gjorde 2009 visade att enbart de fem största vårdbolagen (varav fyra ägs av riskkapitalbolag) gjorde vinster på sammanlagt tre miljarder kronor år 2008.

Ett vanligt argument mot en begränsning av vinstutdelning inom den privat drivna välfärden är att det skulle vara praktiskt ogenomförbart. Våra nordiska grannländer visar att detta påstående är felaktigt. Ett exempel på hur lagstiftningen kan utformas är den norska privatskolelagen, som innehåller en formulering om att alla offentliga medel ska komma eleverna till del. Om någon anmäler en skola för att använda pengar till annat får Utdanningsdirektoratets tillsynsavdelning granska räkenskaperna. Man gör också kontroller på eget initiativ. För ett par år sedan blev friskolekoncernen John Bauer ålagd att betala tillbaka 2,9 miljoner norska kronor till staten. Skälet var att två skolor använt offentliga medel till att köpa orimligt dyra tjänster från bolag som skolcheferna kontrollerade. Den norska lagen är alltså utformad för att förhindra att skattepengar lämnar verksamheten, oavsett på vilket sätt det sker.

Det finns mycket kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Vi vet att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg, att äldre upplever att de inte får tillräckligt med stöd av hemtjänsten, att

maten kunde vara bättre på äldreboenden, att det finns köer i sjukvården – exemplen är oändliga. Att i en sådan situation acceptera att skattepengar läcker ur välfärden, istället för att användas till att förbättra verksamheten, är fel.

Partikongressen föreslås besluta:

I164:1 att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

Vikmanshyttans S-kvinnor

Hedemora arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I165

SÖDRA ÖLANDS ARBETAREKOMMUN

Välfärdens pengar ska gå till verksamheten

Idag bedrivs majoriteten av Sveriges friskolor som aktiebolag, och de allra flesta går med vinst. År 2006 tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning om ägandeformer för friskolor. Syftet var att undersöka möjligheten att begränsa vinstutdelning, samt hurvida skolor som drivs i vinstintresse skulle vara berättigade till offentliga bidrag. Den borgerliga regeringen stoppade utredningen innan den blev klar.

Det svenska systemet, som möjliggör att privata välfärdsföretag kan göra vinst på rena skattepengar, är relativt unikt internationellt sett. I Norge gäller som krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska komma eleverna till godo. Aktieutdelning på vinst är inte tillåten, överskott ska tillbaka till utbildningsverksamheten. I Finland drivs skolorna av allmännyttiga samfund som inte får drivas för ekonomisk vinning. I Danmark får bara icke-vinstdrivande stiftelser vara huvudmän, inte aktiebolag, och en enskild huvudman får inte driva fler än en skola. Våra nordiska grannländer har alltså system för att garantera att skattepengarna stannar kvar i välfärden. Detta innebär dock inte att dessa länder saknar valfrihet eller privata inslag i välfärden – tvärtom. Det är fullt möjligt att kombinera valfrihet med ett värnande av skattebetalarnas pengar.

Ett vanligt argument för privata inslag i välfärden är att det ska förbättra kostnadshanteringen: genom ökad effektivitet ska konkurrensen spara in pengar åt skattebetalarna. Men om detta är syftet är det helt uppenbart att dagens friskolesystem är felaktigt utformat. Skolpengen är en fast summa och i princip lika för alla. Det spelar ingen roll hur effektiv en enskild friskola än är – de pengar som sparas går inte tillbaka till skattebetalarna. I bästa fall återinvesteras de i verksamheten så att eleverna får del av dem, men betydligt vanligare är att de blir till vinst som på olika sätt delas ut till ägarna, eller används för att expandera verksamheten utomlands. När kommunala skolor gör överskott går däremot resurserna undantagslöst tillbaka till kommunen. För skattebetalaren/brukaren är det alltså dyrare med friskolor än med kommunala skolor. När ersättningen är lika för alla ligger den primära möjligheten att göra vinst i att spara in på kostnaderna. Den stora kostnadsposten i all välfärdsverksamhet är personalen. Därför är det

inte förvånande att fristående skolor har både en lägre personaltäthet och en lägre andel pedagogiskt utbildade bland sina anställda än kommunala skolor. På samma sätt ser det ut inom den privata hemtjänsten. Vinsterna som uppstår beror alltså på besparingar på personalen. De incitament som skapas av dagens ersättningssystem kan i högsta grad ifrågasättas. De är inte utformade för att uppmuntra hög kvalitet.

Riskkapitalbolagens intresse för den svenska välfärden är stort. Skälet till detta är bland annat att branschen inte är konjunkturkänslig, samtidigt som många verksamheter har långa kontrakt. Därutöver är lönsamheten mycket hög; statistik från SCB visar att lönsamheten i välfärdsföretag är avsevärt högre än andra företag. En investering i ett välfärdsföretag innebär alltså god avkastning och låg risk. En genomgång som DN gjorde 2009 visade att enbart de fem största vårdbolagen (varav fyra ägs av riskkapitalbolag) gjorde vinster på sammanlagt tre miljarder kronor år 2008.

Ett vanligt argument mot en begränsning av vinstutdelning inom den privat drivna välfärden är att det skulle vara praktiskt ogenomförbart. Våra nordiska grannländer visar att detta påstående är felaktigt. Ett exempel på hur lagstiftningen kan utformas är den norska privatskolelagen, som innehåller en formulering om att alla offentliga medel ska komma eleverna till del. Om någon anmäler en skola för att använda pengar till annat får Utdanningsdirektoratets tillsynsavdelning granska räkenskaperna. Man gör också kontroller på eget initiativ. För ett par år sedan blev friskolekoncernen John Bauer ålagd att betala tillbaka 2,9 miljoner norska kronor till staten. Skälet var att två skolor använt offentliga medel till att köpa orimligt dyra tjänster från bolag som skolcheferna kontrollerade. Den norska lagen är alltså utformad för att förhindra att skattepengar lämnar verksamheten, oavsett på vilket sätt det sker.

Det finns mycket kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Vi vet att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg, att äldre upplever att de inte får tillräckligt med stöd av hemtjänsten, att maten kunde vara bättre på äldreboenden, att det finns köer i sjukvården – exemplen är oändliga. Att i en sådan situation acceptera att skattepengar läcker ur välfärden, istället för att användas till att förbättra verksamheten, är fel.

Partikongressen föreslår besluta:

I165:1 att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

Anna Hedh

Södra Ölands arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I166

VÅRGÅRDA ARBETAREKOMMUN

Välfärdens pengar ska gå till verksamheten

Idag bedrivs majoriteten av Sveriges friskolor som aktiebolag, och de allra flesta går med vinst. År 2006 tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning om ägandeformer för friskolor. Syftet var att undersöka möjligheten att begränsa vinstutdelning, samt huruvida skolor som drivs i vinstintresse skulle vara berättigade till offentliga bidrag. Den borgerliga regeringen stoppade utredningen innan den blev klar.

Det svenska systemet, som möjliggör att privata välfärdsföretag kan göra vinst på rena skattepengar, är relativt unikt internationellt sett. I Norge gäller som krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska komma eleverna till godo. Aktieutdelning på vinst är inte tillåten, överskott ska tillbaka till utbildningsverksamheten. I Finland drivs skolorna av allmännyttiga samfund som inte får drivas för ekonomisk vinning. I Danmark får bara icke-vinstdrivande stiftelser vara huvudmän, inte aktiebolag, och en enskild huvudman får inte driva fler än en skola. Våra nordiska grannländer har alltså system för att garantera att skattepengarna stannar kvar i välfärden. Detta innebär dock inte att dessa länder saknar valfrihet eller privata inslag i välfärden – tvärtom. Det är fullt möjligt att kombinera valfrihet med ett värnande av skattebetalarnas pengar.

Ett vanligt argument för privata inslag i välfärden är att det ska förbättra kostnadshanteringen: genom ökad effektivitet ska konkurrensen spara in pengar åt skattebetalarna. Men om detta är syftet är det helt uppenbart att dagens friskolesystem är felaktigt utformat. Skolpengen är en fast summa och i princip lika för alla. Det spelar ingen roll hur effektiv en enskild friskola än är – de pengar som sparas går inte tillbaka till skattebetalarna. I bästa fall återinvesteras de i verksamheten så att eleverna får del av dem, men betydligt vanligare är att de blir till vinst som på olika sätt delas ut till ägarna, eller används för att expandera verksamheten utomlands.

När kommunala skolor gör överskott går däremot resurserna undantagslöst tillbaka till kommunen. För skattebetalaren/brukaren är det alltså dyrare med friskolor än med kommunala skolor. När ersättningen är lika för alla ligger den primära möjligheten att göra vinst i att spara in på kostnaderna. Den stora kostnadsposten i all välfärdsverksamhet är personalen. Därför är det inte förvånande att fristående skolor har både en lägre personaltäthet och en lägre andel pedagogiskt utbildade bland sina anställda än kommunala skolor. På samma sätt ser det ut inom den privata hemtjänsten. Vinsterna som uppstår beror alltså på besparingar på personalen. De incitament som skapas av dagens ersättningssystem kan i högsta grad ifrågasättas. De är inte utformade för att uppmuntra hög kvalitet.

Riskkapitalbolagens intresse för den svenska välfärden är stort. Skälet till detta är bland annat att branschen inte är konjunkturkänslig, samtidigt som många verksamheter har långa kontrakt. Därutöver är lönsamheten mycket hög; statistik från SCB visar att lönsamheten i välfärdsföretag är avsevärt högre än andra företag. En investering i ett välfärdsföretag innebär alltså god avkastning och låg risk. En genomgång som DN gjorde 2009 visade att enbart de fem största vårdbolagen (varav fyra ägs av riskkapitalbolag) gjorde vinster på sammanlagt tre miljarder kronor år 2008.

Ett vanligt argument mot en begränsning av vinstutdelning inom den privat drivna välfärden är att det skulle vara praktiskt ogenomförbart. Våra nordiska grannländer visar att detta påstående är felaktigt. Ett exempel på hur lagstiftningen kan utformas är den norska privatskolelagen, som innehåller en formulering om att alla offentliga medel ska komma eleverna till del. Om någon anmäler en skola för att använda pengar till annat får Utdanningsdirektoratets tillsynsavdelning granska räkenskaperna. Man gör också kontroller på eget initiativ. För ett par år sedan blev friskolekoncernen John Bauer ålagd att betala tillbaka 2,9 miljoner norska kronor till staten. Skälet var att två skolor använt offentliga medel till att köpa orimligt dyra tjänster från bolag som skolcheferna kontrollerade. Den norska lagen är alltså utformad för att förhindra att skattepengar lämnar verksamheten, oavsett på vilket sätt det sker.

Det finns mycket kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Vi vet att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg, att äldre upplever att de inte får tillräckligt med stöd av hemtjänsten, att maten kunde vara bättre på äldreboenden, att det finns köer i sjukvården – exemplen är oändliga. Att i en sådan situation acceptera att skattepengar läcker ur välfärden, istället för att användas till att förbättra verksamheten, är fel.

Partikongressen föreslår besluta:

I166:1 att lagstiftningen ses över för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer brukarna till godo

Vårgårda arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I167

UPPSALA ARBETAREKOMMUN

Välfärdens pengar ska gå till verksamheten

Risik kapitalbolagens intresse för den svenska välfärden är stort. Skälet till detta är bland annat att branschen inte är konjunkturkänslig, samtidigt som många verksamheter har långa kontrakt. Statistik från SCB visar att lönsamheten i välfärdsföretag är avsevärt högre än andra företag. En investering i ett välfärdsföretag innebär alltså god avkastning och låg risk. Idag bedrivs majoriteten av Sveriges friskolor som aktiebolag och de allra flesta går med vinst.

Vanliga argument för privata inslag i välfärden är att konkurrensen ska ge valfrihet för individen och att effektiviseringar ska spara in pengar åt skattebetalarna. Om detta är syftet med privata alternativ så är det uppenbart att dagens friskolesystem är felaktigt utformat. Skolpengen är en fast summa, i princip lika för alla, vilket gör att den primära möjligheten att göra vinst är att spara in på kostnaderna. Då den stora kostnadsposten i all välfärdsverksamhet är personalen så är det inte förvånande att fristående skolor har både en lägre personaltäthet samt lägre andel pedagogiskt utbildade, bland sina anställda, än kommunala skolor. På samma sätt ser det ut inom den privata hemtjänsten. Valfriheten bidrar således inte till en högre kvalitet på verksamheten och de pengar som sparas går inte tillbaka till skattebetalarna.

Det svenska systemet, som möjliggör att privata välfärdsföretag kan göra vinst på rena skattepengar, är relativt unikt, internationellt sett. I Finland drivs skolorna av allmännyttiga samfund som inte får drivas för ekonomisk vinning. I Danmark får bara icke-vinstdrivande stiftelser vara huvudmän och en enskild huvudman får inte driva fler skolor. I Norge gäller som krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska komma eleverna till godo och överskottet ska återföras till utbildningsverksamheten.

Det finns mycket kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Vi vet att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg, att äldre upplever att de inte får tillräckligt med stöd av hemtjänsten, att maten kunde vara bättre på äldreboenden och att det finns köer i sjukvården – exemplen är oändliga. Att i en sådan situation acceptera att skattepengar läcker ur välfärden, istället för att användas till att förbättra verksamheten, är på alla sätt orimligt och måste åtgärdas.

Partikongressen föreslår besluta:

I167:1 att lagstiftningen ändras för att garantera att alla offentliga medel som anslås till privat driven välfärd kommer verksamheten och brukarna till godo

Lena Hartwig, Berit Ericsson och Ylva Stadell

Uppsala arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I168

KNIVSTA ARBETAREKOMMUN

Välfärdens pengar skall gå till verksamhet

Riskkapitalbolagens intresse för den svenska välfärden är stort. Skälet till detta är bland annat att branschen inte är konjunkturkänslig, samtidigt som många verksamheter har långa kontrakt. Statistik från SCB visar att lönsamheten i välfärdsföretag är betydligt högre än i andra företag. En investering i ett välfärdsföretag är avsevärt högre än i andra företag. En investering i ett välfärdsföretag innebär alltså god avkastning och hög risk. Idag bedrivs majoriteten av Sveriges friskolor som aktiebolag och de flesta går med vinst.

Vanliga argument för privata inslag i välfärden är att konkurrensen skall ge valfrihet för individen och att effektiviseringar skall spara pengar åt skattebetalarna. Om detta är syftet med det privata alternativet så är det uppenbart att dagens friskolesystem är felaktigt utformat.

Skolpengen är en fast summa i princip lika för alla, vilket leder till att man måste spara in på kostnaderna för att göra vinst. Detta kan betyda lägre personaltäthet samt lägre andel anställda med behörighet.

Det svenska systemet som möjliggör vinst för välfärdsföretagen är relativt unikt internationellt sätt. I våra grannländer är man genomgående mycket restriktiv vad gäller möjligheterna till vinstuttag.

Det finns mycket kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Vi vet att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg, att äldre personer inte får tillräckligt stöd inom hemtjänsten och att finns

köer inom sjukvården. Att i en sådan situation acceptera att skattepengar läcker ur välfärden, måste åtgärdas.

Partikongressen föreslår besluta:

I168:1 att driva att lagstiftningen ändras så att alla offentliga medel som anslås till privat driven verksamhet kommer verksamheten och brukarna till godo

Lena Hartwig m.fl, S-kvinnor Uppsala

Knivsta arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I169

LINKÖPINGS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Välfärdssektorns utmaningar

Den gemensamt och solidariskt finansierade välfärdssektorn står inför stora utmaningar – en åldrande befolkning, medicinsk tekniska landvinningar som innebär såväl ökad kvalitet och effektivitet i vården och förbättrad livskvalitet för patienten/brukaren men ibland också ökade kostnader för det offentliga. Att vi lever längre och att sjukvården kan rädda fler liv är naturligtvis mycket positivt, men utvecklingen ställer även stora krav på effektivare processer och högsta kvalitet inom välfärdssektorn. Samtidigt ser vi en ”ny generation medborgare” som har högt ställda krav på kvalitet och tillgänglighet och som ofta har god kunskap och kräver delaktighet i vården.

Att vi klarar att ta oss an dessa utmaningar är absolut avgörande för den gemensamt finansierade välfärdens legitimitet, att vi kan fortsätta på inslagen väg som vilar på ett synsätt som i grunden en stor majoritet av det svenska folket ansluter sig till ”av var och en efter förmåga, till var och en efter behov.”

Samtidigt som vi ser dessa stora utmaningar framför oss rasar debatten om privata utförare och vinstdrivande företag inom välfärdssektorn. Rättmätig kritik har utdelats mot företag inom vården och omsorgen som inte har levererat i enlighet med ingångna avtal och som fått till följd att brukare och patienter blivit lidande. Samtidigt kan vi självkritiskt konstatera att offentlig sektor som utförare alltför ofta har motsvarande problem. Här kan inga generella slutsatser dras om skillnad i kvalitet beroende på utförare, vilket inte heller Socialstyrelsen i sin rapport ”Kommunal eller enskild regi, spelar det någon roll?”(utkom maj 2012) inte heller kunnat göra.

Vi anser att det finns en överhängande risk att man slänger ut barnet med badvattnet om man ensidigt kräver stopp för vinstdrivande företag som utförare inom offentligt finansierade välfärdssektorn. Dels utifrån ett kvalitetsperspektiv men det finns också moraliska övertoner i debatten som vi ställer oss mycket tveksamma till.

Med vår motion vill vi istället sätta fokus på vad vi anser ska vara grundläggande förhållningssätt för socialdemokratisk välfärdspolitik. Vårt fokus för motionen är hälso- och sjukvården samt omsorgen. Alla medborgare ska känna sig trygga med att den offentligt finansierade verksamheten inom välfärdens

område håller hög kvalitet, oavsett om utföraren är offentlig, ett kooperativ, en ideell organisation eller en privat leverantör. Det är inte driftformen som är självändamålet. Det centrala är kvaliteten och att resurserna används efter behov.

Vi menar att socialdemokratin ska stå på medborgarnas sida och ta strid för rätten till välfärdstjänster av hög kvalitet. Varje medborgare ska ges rätt till inflytande och valfrihet. Det ska vara innehåll, kvalitet och service som är avgörande för medborgarnas val mellan olika alternativ.

Privatiseringen får inte bli ett självändamål och vinstintresset får aldrig vara styrande över kvalitet. Det är därmed också vår uppgift som förtroendevalda att ta ett ansvar för att etablering av nya aktörer och att ersättningsmodeller utformas så att skattemedel används effektivt, kommer alla till del och styrs efter behov.

Vi vill tydliggöra gränsdragningen mot verksamhet som så uppenbart är olämplig att driva i annan än i offentlig regi. Universitetssjukhusen och akutsjukhusen har en central roll för att kunna ge högkvalitativ och jämlik vård över hela landet. Samverkan mellan specialistsjukvård, forskning och avancerad utbildning är vital för hela sjukvårdens infrastruktur. Att bryta ut och avhända sig ansvaret för sjukhusen riskerar att slå sönder vårdkedjor för patienten och försämma samverkan mellan olika delar av vården. Det är vår bestämda uppfattning att det är landstingen/regionerna som ansvarar för hur sjukvården ska organiseras och det är där de olika politiska alternativen ställs mot varandra.

Att driva aktieföretag med vinst är ett centralt fundament i all näringslivsverksamhet. Ett fundament som det inte finns något som helst anledning för oss socialdemokrater att ifrågasätta, tvärtom kan konstateras att det är tydligt signum för välskött företag att leverera vinst till sina ägare. En viktig förutsättning för att vinstdrivande företag ska kunna verka inom den skattefinansierade sektorn är att kvalitetskraven är tydligt satta och att det finns en välfungerande uppföljning. Så behöver det vara oavsett om utföraren är en extern aktör eller den egna verksamheten. Utifrån den utgångspunkten kan det heller inte vara ett politiskt problem om ett privat bolag inom välfärdssektorn genererar vinst.

Det tycks ibland också finnas moraliska övertoner i argumentationen kring vinstdrivande företag i välfärdssektorn - att det skulle vara moraliskt klandervärt att tjäna pengar just inom denna del av offentligt finansierad verksamhet. Vi tror att den tiden är förbi när arbete inom vård och omsorg uppfattas som ett kall där ersättningen för utfört arbete skulle vara av underordnad betydelse. Denna typ av "moralisk" argumentation slår istället i sin förlängning direkt mot kvinnodominerade yrkesgrupper där vi i framtiden står inför stora utmaningar när det gäller kompetensförsörjningen. Privata alternativ innebär dessutom en välkommen möjlighet för yrkesverksamma inom vården och omsorgen att söka sig till andra arbetsgivare och inte vara låst till ett fåtal.

Vi tror att privata utförare inom välfärdssektorn har kommit för att stanna, och att det är utveckling som det av flera skäl finns anledning att välkomna. De bidrar till valmöjligheter för såväl yrkesverksamma som brukare/patienter inom välfärdssektorn. De innebär en välkommen möjlighet till jämförelse ur såväl kvalitets- som effektivitetssynpunkt. De kan bidra med verksamhetsutveckling där även offentlig sektor kan hämta inspiration.

För oss är ovanstående förhållningssätt helt odramatiskt och ganska självklart. Istället vill vi att fokus sätts på kvalitetsfrågorna inom välfärden. Vi menar att vårt ansvar i rollen som förtroendevalda och medborgarföreträdare måste vara att i första hand prioritera högsta kvalitet och likvärdighet för att även i framtiden säkra att den offentligt och solidariskt finansierade välfärden.

Vi vill peka på några utvecklingsområden:

- **Kvalitet i resultat**

Vi går mot en utveckling där det ställs högre krav på uppföljningsbarhet och möjlighet till att göra öppna jämförelser. Nationella riktlinjer utgör viktiga underlag för evidensbaserad vård och omsorg av tillfredsställande kvalitet. Vi ser den här utvecklingen som positiva drivkrafter i arbetet mot ständiga kvalitetsförbättringar och strävan mot ökad likvärdighet. Som förtroendevalda måste vi kunna ställa krav på förändringar och förbättring i syfte att nå högsta kvalitet, samtidigt som vi skapar förutsättningarna för organisationen att ställa om när det är nödvändigt och ständigt utvecklas. För oss är det inte acceptabelt med stora skillnader i tillgänglighet, behandling och medicinskt resultat inom hälso- och sjukvårdsverksamheten.

- **Kvalitet i styrning och process**

Ovanstående utveckling pekar mot ökade krav att säkra kvaliteten även i styrning- och processarbete i sig. Det måste finnas en effektiv styrning som innebär att verksamheter snabbt ställer om för möta nya krav och ändra arbetssätt i enlighet med nya kvalitetskrav, riktlinjer och rekommendationer. Inom vården är ofta uppenbart att flera processer måste samverka och länka i varandra för bästa resultat. Detta ställer allt högre krav på vårdens styrning och organisering. Inom vissa verksamheter är det dessutom uttalat svårt att mäta kvalitet i oomtvistade resultat, här får styrning- och processaspekter högre genomslag i kvalitetsuppföljningar vilket även brukarens/patienter egna upplevelser behöver få.

- **Uppvärdera brukarens upplevelse**

Vi vet att brukare och patienter ställer högre krav på att involveras och vara delaktiga i ”sin process”. De har ofta mer kunskap och är mer pålästa än tidigare. Valfärdssektorns lyhörddhet mot brukarnas behov/perspektiv blir därför en viktig kvalitetsfaktor i sig. Vi behöver helt enkelt uppvärdera brukarens egna upplevelser av utförarens förmåga. För oss handlar kvalitet i valfärdssektorn även om verklig mångfald och upplevd reell valfrihet. Människor är olika, med olika behov och preferenser. En bra socialdemokratisk välfärdspolitik motverkar illa fungerande monopolsituationer.

Att mäta och jämföra kvalitet inom välfärdssektorn är en komplex uppgift. Det gör den dock inte mindre viktig eller angelägen. Inom ovan nämnda områden finns fortfarande mycket ogjort, och vi som politiker måste utveckla såväl vår allmänna styrkompetens som vår förmåga att vara medborgarföreträdare. Om vi inte lyckas utveckla styrningen avseende kvalitet i resultat, process och blir mer lyhörda mot brukarnas upplevelser och önskemål urholkas legitimiteten och stödet, fler kommer att välja egenfinansierade lösningar och ojämlikheten ökar. Det är inte privata utförare och vinster som utgör det stora hotet mot välfärdssektorn, det är undermålig och underutvecklad styrning mot kvalitet.

Partikongressen föreslås besluta:

I169:1 att partistyrelsen får i uppdrag att verka för en inriktning av välfärdspolitiken i enlighet med motionens innehåll

Mats Johansson och Anna Larsson

Linköpings arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I170

SANDVIKENS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Välfärdstatens återtagande

Sverige har under väldigt lång tid haft ett gott och imponerande rykte när det kommer till vår offentliga välfärd. Men vi har idag ett land som börjar användas som varnande exempel även inom högerstyrda nationer och vårt system börjar bli mer lik Chiles än våra nordiska grannar.

Vi ser omkring oss och ser ett Europa som börjar rikta om sin verksamhet gentemot det offentliga medan i Sverige så har vi privata bolag som plockar ut vinster på bekostnad av dem som avses nyttja verksamheten samt på bekostnad på personalen som arbetar där. Det sparas inom samtliga delar av vår gemensamt finansierade välfärd, vi har segregerade skolor som även medvetet skapar betygsinflation, det skissas på äldreboenden som kan ha olika avdelningar beroende på hur rik du är, vi har vårdcentraler som inte öppnar där verksamheten behövs utan där vinstmaximering kan garanteras.

Regeringen ger dessutom dessa bolag fritt utrymme, finansierar deras kostnader och skriver regler som gör att det offentliga inte kan konkurrera på likvärdiga villkor som det privata.

Vad hände med Socialdemokraternas generella välfärdstanke där samtliga medborgare inkluderas?

Vi vill poängtera att vår offentliga välfärd måste utvecklas kontinuerligt och alltid ha medborgarens väl som högsta prioritering. Med detta sagt så vill vi rikta fokus på att vår gemensamt finansierade välfärd inte ska behöva lägga pengar på reklam för att stärka dess varumärke samt för att täcka upp för privata bolag som går i konkurs. Vår offentliga välfärd ska lägga pengar och energi på verksamheten och garantera ett likvärdigt system för Sveriges samtliga medborgare och rusta Sverige för framtiden! Vi behöver idag en rejäl omställning för att skapa balans, kvalitet och ordning inom vårt välfärdssystem.

Partikongressen föreslås besluta:

- I170:1 att vård skall finansieras och drivas offentligt
- I170:2 att skola skall finansieras och drivas offentligt
- I170:3 att omsorg skall finansieras och drivas offentligt

Tommy Johansson och Johanna Säfström

Sandvikens arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I171

BORÅS ARBETAREKOMMUN

Värdesäkra skattemedel

I en tid då det verkar vara helt i sin ordning att göra stora vinster på skola, vård & omsorg behöver vi socialdemokrater ta tillbaka politiken och makten över folkets pengar. Skatt skall inte skapa vinster för privata företag. Skatt skall komma medborgarna till del och återinvesteras i skola, vård & omsorg och infrastruktur.

Det är nu som vi kan ta tillbaka förnuftet i politiken och skapa en ny tid där vi tar avstamp i vad Gustav Möller: ”Var förslösad skattekrone är en stöld från folket”. Som socialdemokrat känner jag att detta är själva grunden i vår politik och att vi skall skriva in dessa ord i vårt partiprogram och låta detta vara ledstjärnan i vår skattepolitik, välfärdspolitik och realpolitik.

Allt som har gått snett inom vården, inom skolan, inom hela världsfärdsektorn. Kan man förklara med att man inte har haft dessa ord som ledstjärna i fattade beslut. Det som kan driva oss till att återta makten, behålla den och ge oss möjligheter att skapa ett Sverige där man tycker om att leva. Ett Sverige som ger alla som vill chansen att skapa sig ett gott liv är just det att vi värnar om alla och att skatt används till att skapa en bra skola, sjukvård och äldreomsorg. Skatt bygger landet, det skall inte bygga förmögenheter. Då själ man från folket.

Partikongressen föreslås besluta:

- I171:1 att var förslösad skattekrone är en stöld från folket skall skrivas in i partiprogrammet. Det bör vara en ledstjärna i vårt arbete mot framtiden och slår hål på myten att Socialdemokraterna har överlevt sig själva
- I171:2 att vi skall värna allas pengar och hela tiden sträva efter att de används på ett värdesäkrande sätt
- I171:3 att inga vinster får tas ut och fördelas till aktieägare, egna privatpersoners kassa, inom skola vård och omsorg. För det strider emot vår syn vad skattemedel skall användas till
- I171:4 att välfärd skall drivas i kommunal och statlig regi
- I171:5 att viktiga infrastrukturella verksamheter som elförsörjning, vatten och avlopp, järnvägar, vägar skall ägas och drivas av stat och kommun utan vinstintressen

Ulf Samuelsson

Borås arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I172

HALMSTADS ARBETAREKOMMUN

Återinvestering av vinster i välfärden

En kvalitativ välfärd som är gemensamt finansierad och tillgänglig för alla är grunden för ett starkt Sverige.

För att kvaliteten i den svenska välfärden ska förbättras måste någonting göras åt de oskäliga vinstuttagen som förekommer bland skattefinansierade privata företag som utför välfärdstjänster inom vården, skolan och omsorgen.

Situationen i dagsläget är bristfällig å ena sidan för att stora mängder skattemedel som bör användas inom välfärden försvinner till privata aktieägare. Å andra sidan är systemet defekt eftersom det inte är ändamålsenligt - grundtanken med dagens system var att genom konkurrens öka kvaliteten och sänka kostnaderna. Istället har det motsatta inträffat på bred front i landet; kostnaderna ökar för kommunerna, landstingen och regionerna samtidigt som kvaliteten blir lidande.

Istället bör en ordning råda där våra skattemedel som är avsedda för välfärd ska användas i välfärden - där också vinster återinvesteras i välfärdsverksamheterna och inte används till vinstuttag. Därmed säkerställs att skattemedlen kommer skolan, vården och omsorgen till godo vilket är grundtanken med hela vårt välfärdssystem.

Partikongressen föreslås besluta:

I172:1 att den socialdemokratiska partikongressen uttalar sig för att vinster i gemensamt finansierade välfärdsverksamheter ska återinvesteras i välfärdssektorerna vård, skola och omsorg – de ska inte användas till vinstuttag

Aida Hadzialic

Halmstads arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I173

KRISTIANSTADS ARBETAREKOMMUN

Återupprätta tron på det solidariska samhället

I en tid av globalisering, individualisering och en allt radikalare kapitalism utmanas de fundamentala och verkliga socialdemokratiska värdena om det goda samhället. Själva grunden i det socialdemokratiska välfärdssamhället – av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov – undergrävs när solidariteteten blir till valfrihet, när det gemensamma bästa reduceras till individens bästa, när medborgaren har blivit konsument och när den politiska och demokratiska styrningen av samhället har abdikerat till förmån för en marknadsstyrning.

Motorn i denna upplösning av det socialdemokratiska välfärdssamhället är den marknadsbaserade välfärden. Sverige har på kort tid blivit platsen för ett nyliberalt experiment där avregleringen och marknadsstyrningen av skola, vård, och omsorg saknar jämförelser i västvärlden. Intressena och ideologin bakom detta experiment är så pass starka att vi utan något institutionellt motstånd och utan någon egentlig politisk debatt undanröjt för Sverige traditionellt viktiga demokratiska principer, som t ex offentlighetsprincip och meddelandefrihet. Men vad som är om möjligt än mer uppseendeväckande är att en så pass genomgripande och stor reformering av välfärden landsattes och drivs utan någon, som forskarna påpekat, genomarbetad kunskapsgrund (SNS-rapport om privatisering av välfärden), utan reformen vilar endast på intressen och ideologi.

Den marknadsbaserade välfärden är med sådana bristfälliga grunder naturligtvis en lukrativ marknad. Riskkapitalbolag tjänar idag stora pengar på skattefinansierad välfärdsverksamhet. Avkastningen på eget kapital för dessa företag i välfärdssektorn är många gånger större än avkastningen på andra marknader och i näringslivet i stort. Det betyder också att koncentrationen av ägandet i välfärdssektorn är monopolliknande, inom äldreomsorgen står två företag för över hälften av den privata marknaden, och även inom skolan är ett fåtal företag dominerande. Den idealiserade bilden av valfrihet med många utövare i välfärden med kooperativ och ideella organisationer ingav en falsk och naiv förhoppning som aldrig kunde förverkligas.

Socialdemokratin måste stoppa denna utveckling och återreformera välfärden så att den medborgerliga och demokratiska välfärden där människans behov står i centrum återigen blir verklighet. Det marknadsbaserade välfärden är omöjlig att acceptera för socialdemokratin av två skäl. Dels kan vi på goda empiriska grunder ifrågasätta om den vård och omsorg som produceras i en marknadsbaserad välfärd utgår från människans behov och verkligen kan leverera en likvärdig och kvalitativ vård och omsorg. Dels kan vi som socialdemokrater inte acceptera den marknadsbaserade välfärden då den på ett strukturellt plan undergräver förutsättningarna för det socialdemokratiska välfärdssamhället generellt. Vill vi ha ett samhälle med solidaritet, gemenskap, verklig demokrati och emancipation måste också dessa värden finnas i den faktiska organiseringen och styrningen av samhället, de måste helt enkelt vara verkliga och påtagliga för människorna, annars eroderas de och trovärdigheten försvinner. Här är välfärdssektorn avgörande då här hanteras våra grundläggande behov, vård, utbildning och omsorg. Organiserar vi vården, skolan och omsorgen som om de är varor på en marknad och därmed de behövande som konsumenter har vi också tagit bort grunden för tron på det solidariska och emancipatoriska samhället bland människor.

Partikongressen föreslås besluta:

I173:1 att via lagstiftning omöjliggöra vinstdrivande intressen i vård, skola och omsorg

Jessi Norén

Kristianstads arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

MOTION I174

LILLA EDETS ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)

Ändra i friskolereformen så att samma villkor gäller för friskolor, som för den kommunala skolan, om man skall ha samma skolpeng

Bakgrund

Idag kan friskolor erbjuda plats upp till den kapacitet som skolan har, efter det kan man som bäst placeras i kö. För den kommunala verksamheten gäller att man måste ordna en plats, det finns inga alternativ. Men trots att det råder olika förutsättningar skall man dela skolpengen lika.

Partikongressen föreslås besluta:

I174:1 att en del av skolpengen riktas till den kommunala verksamheten för att gardera sig mot variationer i antal elever

Uno Ekberg

Lilla Edets arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

MOTION I175

LANDSKRONA ARBETAREKOMMUN

Överskott i välfärden ska tillbaka till verksamheten

Vi socialdemokrater har alltid värnat om medborgarna och deras skattemedel. Vårt mål har alltid varit och kommer att förbli att fördela skattemedel där behovet finns.

Enligt Socialstyrelsens uppgifter, Privatiseringen i välfärden med vinstintresse har försämrat kvalitén i välfärden. Kommunala äldreboende har mer än 10 procent fler anställda per äldre jämfört med privata och lärartätheten är 20 procent högre i kommunala gymnasieskolor än i de fristående(SCB 2012). Andelen utbildad personal inom förskolan är dubbelt så hög hos privata aktörer jämfört med kommunala förskolor(Skolverket 2011).

Förutom aktiebolagen som växer i välfärden, har även vinstmöjligheterna upptäckts av de internationella riskkapitalbolagen. Anledningen till attraktionen hos de internationella riskkapitalbolagen är att verksamheten är konjunkturskänslig och förutsägbar d.v.s. risken är minimal och vinsten är maximal, pengarna till verksamheten betalas i förskott av det allmänna och kapitalbindningen är minimal. Sverige går miste om 1000-tals miljoner kronor varje år, dessa skattefinansierade vinster som placeras utanför Sveriges gränser är etisk och moraliskt oacceptabelt.

De vinster som årligen plockas ut ur välfärdssektorn borde istället användas till att anställa mer och kompetenshöja personal.

Enligt opinionsundersökningen Novus:(7-12/juni-2012) där var sjätte tillfrågad tyckte att vinst i välfärdsföretag (vård/skola/omsorg) borde förbjudas.

Partikongressen föreslår besluta:

I175:1 att ekonomiska överskott i företag som bedriver vård, skola och omsorg ska återinvesteras i verksamheten

Aqba Ar-Rawi

Landskrona arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.